6
15-d

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
9 C
49

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14-6-37

14
7
62

6-15-2.37

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIBRI QVATVORDECIM.

Iodoco Valaræo interprete.

COLVTI THEBANI RAPTVS HELENAE,

Interprete eodem.

Ex libris Marci Antonij Mureti.

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM LVGVDVNI,

1541.

REVERENDO

IN CHRISTO PATRI AC *domino, D. Gregorio Hagis, religioſiſſimo Abbati monaſterij diui Michaëlis Antuerpiæ, Iodocus Valaræus*

S. D.

NON *immerito quis tribuat improbitati, domine multis nominibus mihi ſuſpiciende, quòd te literis interpellem, hominem ob nouam dignitatis acceſſionẽ tantis curis fluctuantem, tantisq; diſtrictum negotijs.* Nam *quiſque facile ex ſe coniecturam fecerit, quantæ molis fuerit, primos negotiorum impetus ſuſtinere, ubi præter ſpem quiſpiam ad tantum prouehatur faſtigium: priuſquam enim in his animus callum ducat, ſui omnino iuris eſſe nequit. Siquidem nemini obſcurum eſt, quãtas ſæpe turbas, improuiſa illa rerum ſpecies ciere ſoleat, in animo etiam bene conſtituto.* Proinde *officio parũ tempeſtiuo me graſſari, iure dixeris, uerũ exæſtuãti affectui reluctari arduum eſt, præſertim cum is ſe quodã honeſti fuco oblinat.* Nam *geſtiebat animus gratulari et ueteri amico, & quondam diſcipulo, ad eam dignitatẽ prouecto, quæ non paruum adferat momentum, & ad pariẽdam ſolidam uiuacemq; gloriam, & ad bene merẽdum de bonis omnibus, modo Chriſtus tibi (quod omnibus uotis, ardentiſſime nobis expetendum) mentem dare dignetur, ijs cupiditatibus ſuperiorẽ, quæ multorum, ubi dignitate aucti fuerint, animum tranſuerſum agere ſoleant.* Nã *hic ſtatim ſubductis ſupercilijs, & perinde ac ſi totam* Aſiam

imperio

imperio teneret, faſtu intumeſcēs, ſecurũ dominatũ interpretatur, officium, quo niſi tanta aduigilet ſolicitudine, ut ſerui plane perſonam gerat, explicatam et exploratã ſuæ ſuorumq́; ſalutis rationem ægre habere queat. Ille autem meliore ſui parte conſepultus, ſiccandis ſolũ poculis inuigilat, pernox & perdius, ſe probe ſua munia obijſſe ducens, ſi peritiſsime cenſum ſuum mergere poteſt. Vnde nihil aliud referat, quàm aqualiculum abdomine diſtētum. Alius uero Paphiæ deæ obſequijs deuotus, iuratusq́;, præceps abit mundi uoluptatibus, quibus ita animũ & aures imbuit, ut nihil ferre poſſent, niſi quod olentia illa gaudia ſapiat. Verũ nõ duco operæ preciũ eſſe, in hæc altius deſcendere, & quaſi tuæ pietati diffiderē, per ſingulas formas eundo, ea ſplēdidius & profluentius exequi. Siquidē animus ille tuus, nulla maleuolentia ſuffuſus, ac inuſitata quædã ingenij mãſuetudo, moresq́; nulla hactenus ſiniſtri rumoris labe aſperſi, facile optimus cuiq; talē de te ſuſpitionē exemerint. Præſertim cum ita ſemper ab omni ambitione abhorrueris, ut nemo quiſquã in toto tuorũ cœtu fuerit, qui minus ex aliorũ ſuffragijs pēderet. Idq́; adeo ut ea res tibi uiã munierit ad hãc dignitatē. Cũ multi eidem ſpei imminerēt, quò te tamen reluctantē, ac præ inteſtino animi dolore ſæpe uictũ in lachrymas, protrudere debuerint, pro quo alij ſacra prophanis miſcere nõ dubitãt. Vnde in ſpem adducor, aliquãdo futurũ ut aureũ illud mortaliũ genus ζωπυρείσθω. Cũ uideamus illos ad dignitates eccleſiaſticas penetrare, qui intelligãt quantũ humeris onus ſuſtineant: quando nemo hæc, quæ tanto fulgore omnium oculos præſtringunt, à ſe relegaret, niſi didicerit quantæ ſit difficultatis bonum præſulē gerere: quo fit ut diuinatione multo certiore, quàm ſi ex alitis uolatu, aut can-

tu oſcinis,aut tripudijs ſoliſtimis, augurer, non futurum eſſe ut ſpem fruſtra foueamus,quin potius ſine ulla hæſitatione fore, ut quam tui expectationẽ excitaſti, hanc facile ſuſtineas & tuearis,modo ab inſigni illa animi tui mãſuetudine,ac modeſtia, ſolitum illum in literas feruorem nunquam auelli patiaris, ne'ue te γαστρολατρῶν τινῶν cõſilijs tibi auferẽdum præbeas, ſed ſtudioſis,ac uirtutis ſectatoribus patronum exhibeas, quales optimo iure omnes eſſe debeant, quicunq; in eccleſiaſtica politia, conſpicuũ ſuſtulere uerticem. Nam ſi iſti,huius Palladis panoplia tecti,facile propulſent omnia aduerſariorum iacula,ingrati haud iniuria cenſendi,ſi non æquam rependant uicem, hoc eſt,in omnes qui eiuſdem deæ caſtra ſequuntur, animum induant benignum & propitium.Siquidem is demũ dignus cenſendus eſt eccleſiaſtici patrimonij hæres, qui quod nactus eſt facultatum, non ſibi in ſolidum uindicat, ſed in publicam confert utilitatem: quod niſi fiat per bonos & tui ſimiles præſules, non uideo quo pacto in tam uaſta rei literariæ clade, ut afflictiore conditione eſſe nequeat: Tandem recte ſtudijs conſuli queat, Barbarorum quippe illuuie omnia polluẽte,quibus olim politiora ſtudia eniteſcere conſuerunt, ad quæ præſtanda ut te currẽtem(quod aiunt)inſtigarem,haud abs re duxi noſtras ſuperioris hyemis lucubrationes, ſub tui nominis auſpicio in publicum emittere, hoc eſt,Homeri παραλειπόμενα,quæ Quintus Calaber,uir alta recõditaq; eruditione,nec infelix Homeri imitator, feſtiuo plane poëmate cõplexus eſt. At tranſtuli hæc ſucciſiuo ac tumultuario ſtudio: nam me totum his dare haud potui, ſiquidem meliorem temporis partem uendicabat ſibi(quaſi iure ſuo)inſtituendæ iuuẽtutis labor,qui me ſæpe laßitudine diffluẽtẽ, ac tædio retuſum,

tuſum,colligendi animi gratia ad hæc ablegauit. Nō quidē eo animo,ut fractis repagulis, ea publico ac propatulo uſu ferrentur, etſi poſtea quidā amici me in hanc mētem impulerūt: ſed ne ſecura lectione tranſcurrerem ſcriptorem ob Homeri imitationem,impenſius mihi placentē: quin potius ueteri exēplo, eius uirtutes, hoc pacto preſſiori,& defixiori perluſtrarē intuitu. quare id mihi præcipue ſtudio habui, ut ſententiam quàm poſſem dilucidiſſime exprimerem, non admodum laborans, etſi uerbum uerbo ubique non redderem: quod cum in nulla uerſione multū laudis mereatur,tum præcipue ſi Græca in Latinū transfundas. Cum quippe plerunque Romana à Græcis diſſentiāt,tum & qui carmina poëtarum, oratione proſa retexit,non poteſt eā tam ſublimi ſpiritu attollere,quin & uerba,poëtica libertate audaciora,preſſioribus plerūque ac demiſſioribus ſunt mutāda. Tum omiſſa ſæpe ſupplenda,& effuſa reſtringēda. Proinde quæ noſter longa extēdit periphraſi,quam cenſet Fabius, apud poëtas frequentiſſime ſolum ornatum petere,plerūq; aſtrictius reddidi,ne figura poëſi decora, ſoluta oratione in uitiū impingeret, periſſologiæ nomē induens, deinde epithetum, quod niſi aliquid efficitur redūdat (teſte Fabio) frequēter miſſum feci. Nam eo Græci poëtæ fecundiſſimam ſibi libertatem uſurpantes, plerunque uſi eſſe deprehendūtur, ſolum ut carminis hiatum ſuffulciant: quare fit ut ſi quēadmodum Græce ſonat, latinitate dones,lōgam & impeditam orationem conſuas. Vt interim taceam,Latinæ linguæ decorū hoc pacto periclitari. Præterea quòd nō ubique leni fluxu decurrat oratio, ſed ſæpe per aſpera et cōfragoſa feratur. Id in cauſa quòd carmen ita retexi non poteſt proſa oratione, quin ſi ubiq; natiuam poëtæ ſen-

tentiam referre uelis, ſtylus ſæpe duritie quadam reſultet. Tum etiam mendæ quibus autor ſcatet, ſæpe hunc tortuoſum eſſe coëgerunt. Habes conſilij noſtri rationem, quam ſi tibi nõ omnino diſplicere uidero, exiſtimabo me non prorſus fruſtra hanc qualemcũq; operam ſumpſiſſe. Vale reuerende domine, & me horum numero aſſcribas quos noris tuæ pietati auſpicata omnia precari, quam dominus Ieſus diu nobis incolumem ſeruet.

M. D. XXXIX. XI. CALEND. AVGVST.

IN PRIMVM LIBRVM ARGVMENT.

Pentheſilea Amazonum regina, Troianis ſubſidio ueniens magnificis donis, & conuiuio, à Priamo accipitur, quam Pallas fraudulento inſomnio deludit, Martis aſſumpta perſona, quare poſtridie, magno animi impetu, in prælium abrepta eſt, perſuadẽs ſibi id haud inauſpicato ſe aggredi poſſe, ad quos patris ſui monitu inuitaretur. At Priamus ſiniſtro turbatus augurio, tenuem admodum de eius reditu ſpem concepit Illa tamen magnam inter Græcos ſtragem edidit, tantiſper dum Achilles prælio abeſſet. At cum futurum eſſet, ut Pẽtheſilea, Græcis in fugam actis, ignem nauibus inijceret, tum Achilles Aiacis hortatu, ſe prælio accingit, & Pentheſileam, infeſto animo in ſe inuectam, haſta perfodit: quod cernentes Troiani, terrore iniecto, ad urbem ſe corripiunt. Tum Mars ob filiam proſtratam magno affectus luctu, olympo deſilijt, ac ſimul cum Achille Myrmidones omnes leto dediſſet, niſi Iupiter eum, miſſo fulmine, deterruiſſet. Cæterum Achilles intuitus Pẽtheſileam iam humi fuſam, animi ſe diſcruciat, quare à Therſite inceſsitur conuitijs, quem Achilles illiſo pugno interfecit. Qua de cauſa Diomedes ira inflammatus cum Achille manus conſeruiſſet, niſi præſtantiſsimi quiq; Græcorum eos utrinq; in gratiam redegiſſent.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIBER PRIMVS.

VBI ab Achille ſuperatus Hector, & rogo impoſitus, in cineres redactus eſſet, tum ſe Troiani metu Achillis, tanto impetu ruentis, in urbe continebant, non ſecus ac boues oppoſitum leonis cubile ſubire detrectant: ſed metu perculſi, per denſa uirgulta gregatim ſe ſubducũt. Sic illi urbis latibulis tecti, fortis uiri impetum ſubterfugiunt, haud immemores, quantam priorum ſtragem ediderit, dum furibũdus raperetur per ripas Scamãdri fluuij, qui iuxta Idam labitur: aut quàm multos in fugam actos Troiæ ſub mœnibus altæ, internitione ceciderit, quodq́; Hectorem domuerit, & lucem ciuitatibus ademerit, aliosq́; complures ſtrauerit maritimo prælio, quando primùm Troianis exitio uenerat. Hæc omnia ſecum in animo uerſantes Troiani, intra urbis munimenta ſe tutabantur, tanto luctu, ac dolore ſe affligẽtes, perinde ac ſi totam Troiam lamẽtabile hauriret incẽdium: tum primum ab amne Thermodonte Troianis ſubſidio uenerat Pentheſilea, mulier diuina forma prædita, ſed duobus diuerſis affectibus æſtuans, quippe luctifici belli ardore incẽſa, & triſtẽ ac indecentẽ famã reuerita: nẽpe ne apud ſuos populares infamiæ ſibi eſſet ſua ſoror Hippolyte, cuius gratia maximum animo

Troiani metu Achillis urbe ſe tenent.

Pentheſilea ad Troicam expeditionẽ uenit.

uulnus cōceperat. Hāc enim ualida haſta interemit: nec id quidē dedita opera, ſed in ceruū telum torquēs, qua certe de cauſa, ad Troiæ iam celebratiſsimæ ſolū ſe recipiebat, præterea etiā ad hoc ei Martius ille animus ſtimulos addebat, ut triſtibus expiationibus de cæde purgata, horridas ſibi furias placaret, quæ ſororis cauſa ei ſuccenſentes, indiuulſæ ac occultæ aderāt comites. Hæ enim ſemper ad ſceleratorū hominū pedes uoluūtur, nec eſt quiſquā graue aliquod in ſe delictum admittēs, qui haſce deas ſubterfugere queat. Cæterū cum Pentheſilea aliæ duodecim illuſtres fœminæ erant, quæ omnes inflammato quodā, tum belli, tum infeſtæ conflictationis ſtudio, rapiebantur: & quamuis geſtarum rerū gloria admodum eſſent cōſpicuæ, tamen famulatum præſtare Pentheſileæ non dedignabātur, ut quæ non parum inter omnes emineret: nō ſecus ac cùm magno olympo cæteris ſyderibus præfulget Luna, nempe quæ inter omnes magnam ſui admirationem concitet, ſub nubibus ſonoris dirupto æthere, ſic illa omnes ſupereminebat: aderant enim Clonie, Polemuſa, Derione, Euandre, Autandre, & Diua Bremuſa, tum Ippothoë ſimul & Armothoë, nigris oculis decora, tum Alcibie, Antibrote, Derimachia, præterea etiam Thermodoſa haſta admodū conſpicua: tot certe fuere quæ bellicoſæ Pentheſileæ obſequium præſtarēt. Porrò qualis olympo progreditur Aurora, equis ſplendidis animum oblectans, cū Horis formoſis, quas formæ ſplendore longe anteit, etſi minimè carpendæ ſunt pulchritudinis: talis Pentheſilea prodijt ad Troianā urbem, curru inter omnes conſpicuo: circumfuſi autem Troiani ruebāt magna perciti admiratione, ubi cernerent Martis indomiti filiam, laxis tibialibus indutam, ipſis deabus forma haud diſsimilem: nam in uultu utrunq;

Furiæ malorū animū ſemper torquent.

utrunq; aderat,& formæ ſplendor,& horror quidã maſculus:ridenti autem amabilis,ſub ſupercilijs oculi radiorum in morem relucebant: tum pudor ruborem addebat: nam in genis diuina quædã aderat gratia, robur induta: Populus autem gaudio exiliens circumfundebatur, antea licet magno affectus dolore,ut quãdo agricolæ circumſpiciunt è montis ſpecula irim Oceano exortam,cum quippe cœleſtis aquæ penuria laborãt,& agri exareſcunt,ſitientes pluuiam,tãdemq; cœlũ nubibus obduci cœpit,dum hi cernẽtes bonũ uenti,pluuiæq; iam inſtantis prognoſticũ, gaudio perfunduntur,qui prius in agris ſedebant, alta ducentes ſuſpiria:ſic certe Troiani,quãdo uiderunt in ſua patria frontem Pentheſileã belli ardore æſtuantẽ, gauiſi ſunt. Siquidem cum in ſpem boni cuiuſpiam adducitur homo,delet ex animo gemebundũ cruciatum,qua de re etiã Priami animus,qui antea gemitu et magno cruciatu enecabatur,nonnihil exhilaratus eſt,perinde ac qui ob cæcutientes oculos nõ parum diſcruciatur animi,cupiẽs uidere ſacrã lucem,aut morti occũbere,& uel præſtantis alicuius medici opera,uel dei ſubſidio,caligine oculis diſcuſſa auroræ fulgorem percipit,non quidem ut antea, nonnihil tamen remittitur ex tanto animi cruciatu, manent tamen in oculis magni doloris reliquiæ. Sic certe Priamus intuitus Pentheſileam, nonnihil gauiſus eſt: at maiorem animi partem adhuc ſibi uendicabat dolor: ob filios qui in prælio ceciderant. Porrò adducit in ſuas ædes reginã, & illam omnibus humanitatis officijs ſedulo proſequebatur,perinde ac filiam, iam uigeſimo demum anno peregre reuerſam, ac omnium ſuauiſſimam inſtruxit cœnam, qualem cœnare ſolent illuſtres reges, quando conuiuia agitant, ob uictoriã diffundẽtes animos,hoſtibus quippe

ſub iugum miſſus. Præterea illam pulchris & copioſis muneribus cumulauit, & multa adhuc ſe recepit daturum, ſi Troianis iam aduerſo prælio fractis, opem ferret. At illa recepit ſe confecturā negotium, quod nemo mortaliū ſibi polliceri auderet: nempe fore, ut Achillem ſterneret, & magnū Græcorū populū internitione cæderet, ignēq́; nauibus inijceret: At ſtolida haudquaquā compertum habuit, quāto cæteros omnes anteiret exitiali prælio, haſta præſtans Achilles. Quam cùm audiſſet Andromache Aetionis filia, talia ſecū animo uerſabat: Miſera, Cur arrogantia intumeſcens tam magna loqueris? non adſunt tibi hæ uires, ut cum intrepido Achille manus conſeras, ſed te ſtatim neci atq; exitio dabit: infelix, quis te mentis abſtulit error? certe fixa eſt tibi hic mortis meta, et fatalis dies: Hector enim longe te fuit haſta præſtantior, uerū ſuccubuit, licet uiribus præemineret, & magno Troianos multauit infortunio, qui illum per urbē, ut deum, ſuſpiciebant, & mihi & meis generoſis parentibus, cùm in uiuis eſſet, magnum ornamentū attulit: at utinā tumulo condita fuiſſem, priuſquā utero haſta perfoſſo animā efflaſſet. Nunc autem calamitoſa ego immenſo dolore angebar, cùm illū horrende circa muros ueloces equi raptarūt Achillis: qui me orbauit uiro, cui mea libata uirginitas, quod me nullo non tempore, graui dolore afficiet. Sic effata eſt pulchra Andromache, in memoriam ſibi redigens maritū: nam pudicis fœminis, magnis auctibus creſcit luctus, cùm in uiri defuncti memoriam incidant. At Sol rapida circumactus uertigine, altum Oceani fluxum ſubijt, & appetijt Aurora. Hi uerò iam ſatiati erant potu & ſuaui cibo, tum famulæ ſtrauere lectos delectabiles in Priami ædibus, temerariæ Pentheſileæ: at hæc accedens quietem cepit, &

Andromache Pentheſileæ iactantiam tacita refutat.

ſuauis

ſuauis illapſus ſomnus oculos occluſit: tum inſomniū frau dulentum, Palladis monitu, ex æthere ſupremo deſcendit, ut illud uidens, malum ac damnum daret cum Troianis, tum ſibi ipſi magno ardore abrepta ad belli phalanges, et hæc quidē ſic machinabatur bellicoſa Minerua. Huic igitur *triſte inſomnium ſupra caput aſtitit, patrem repræſentans, & hortabatur ut fidenti pectore contra Achillem in campum deſcenderet. Quod cum audijt, prorſus in animo gauiſa eſt: perſuadebat enim ſibi, fore ut eodem die magnū patraret facinus, horrido prælio, & ſtolida morem geßit infelici inſomnio nocturno, in lectis quidē ſatis demulcēti calamitoſum hominū genus, cū ludibria planè proferat: quod quidē & illā fraude circumuenit, ſtimulos ſubdens, fore quippe ut reuerteretur incolumis. Porrò quādo oriebatur roſea Aurora, tum Pentheſilea magno robore mēti indito, corripuit è ſtratis corpus, & decora arma humeros induit, quæ ipſe deus Mars illi dederat: & primum tibijs addidit aurea tibialia, quæ illi bene aptabātur: induit thoracem uariegatū, & glorians humeris circumpoſuit magnum enſem, cui uagina erat argēto, aut ebore expolita: addidit autē ſcutum non dißimile Lunæ circulo, quæ ſupra uorticoſum Oceanū exoritur ſemiplena incuruis cornibus, ſic plane relucebat: & capiti impoſuit galeam aureis comis criſtatā: ubi uero corpori circumpoſuit affabre facta arma, fulguri ſimilis apparebat, quod è cœlo in terram iaculatur Iupiter, declarās mortalibus grauiſoni imbris robur, aut impetuoſorū uentorū indeſinentem fragorem, at properans ſe domo efferre, duo ſumpſit iacula ſub ſcuto, dextra autē utrinq; incidentē ſecurim, quā illi trux dedit cōtentio, ut exitiali bello ſibi eſſet maxime auxilio, quo in cachinnum ſoluta, ſe ſtatim extra munimenta*

Inſomniū dedit Pentheſileæ.

corripuit

corripuit, Troianis animum accendens ad præclaram pu gnam. At primarij uiri celeriter cõglomerati, facile illi di cto erant audientes, quãuis antea detrectaſſent cũ Achille pedem conferre, nam omnes domuit. At illa intoleranda efferebatur arrogãtia: inſidebat enim equo egregio ac ue lociſsimo, quem ei pro hoſpitali munere dederat Boreæ uxor Orethea, cum olim in Thraciam ſe reciperet, qui etiam eminebat inter pernices Harpyias, cui inſidẽs præ= ſtans Pentheſilea, liquit alta urbis munimenta: miſerè autẽ illam urgebant fata, ut prima & nouiſsima pugnæ inter- eſſet. Cæterum multi Troiani circumfuſi turmatim ſeque bantur in propudioſam pugnam, pedibus minime redu= cibus, laboris patientem uirginem, ut oues arietem, qui pa ſtoris induſtria omnibus impulſis præcurrit: ſic fortes Troiani & Amazones magno animi robore ſuffulti, in= gentiq; incenſi deſiderio hanc ſequebantur. At qualis Pal las, cum contra gigantes in prælium deſcẽderat, aut pu= gnæ excitatrix Cõtentio, per aciem ruẽs: talis inter Tro= ianos uerſabatur acris Pentheſilea. Cæterũ Priamus Ioui tendens laborioſas manus, preces fundebat, conuerſus ad Idæi Iouis templũ, qui ſemper Ilium proſpectat: Audi, in quit, pater, & largire, ut hoc die Achaicus populus ſter= natur Mauortiæ reginæ manibus, & illã reducẽ ac inco= lumem meis ædibus redde, idq; in gratiã Martis, magni, ac præſtantis tui filij, & in ipſius quoq; quæ immortales deas corporis forma refert, nã prorſus abs te diuinũ ſan= guinẽ trahit: præterea te mihi exorabilẽ præbe, quia mul tis malis iactatus ſum, liberis quippe extinctis, quos mihi abſtulerunt fata Græcorũ manibus, in acerrima deuaſtatio ne: te noſtri miſericordia tangat, quorum pauci adhuc ſu= perſumus de præclara Dardani ſtirpe, ut urbs direptioni

detur

detur, & nos à deteſtandis cædibus & bello reſpiremus. Sic dixit obnixe precatus: huic autem à dextra, aquila acutum clangorem edens, columbam etiam num reſpirantem unguibus tenens, impetuoſe uolauit. At Priamus conſternabatur animi, augurabatur enim non ſe uiſurum Pentheſileam incolumẽ è prælio reuerſam, & perinde ac futurum eſſet, ut eo ipſo die fata id explerent, ſic ſummo cũ dolore, animo deijciebatur: at cõtrà Græci admiratiõe perciti ſunt, ubi intuebãtur. Hos quidẽ feris comparantes quæ in mõtibus miſere negotiũ faceſſunt ouibus: at illam flãmæ impetui quæ uẽto urgẽte, aridis ramis furit: et Græcis in unũ contractis, quiſpiam in hunc modũ proximum alloquitur, Quis tandem poſt cæſum Hectorem Troianos in aciem educit, quos exiſtimauimus nõ amplius uelle nobiſcum manus conſerere, at nunc denuo impetu feruntur, magno pugnæ deſiderio æſtuãtes, & iam quidã inter medios ad labores eos extimulat: dixeris deũ eſſe quempiã: quoniam rem arduam animo uerſat: proinde inexhauſta quadam in pectora confidentia aſſumpta, memores ſimus bellicæ fortitudinis, nec certe nos ſine numine diuũm hoc die cum Troianis præliũ inibimus, ſic dixit. Hi uero ſplẽdidis indutis armis, nauibus educebãtur, robore obarmatis humeris & ad cruentam pugnam crudiuoris feris non diſſimules rapiebantur egregijs inſtructi armis, nempe haſtis & thoracibus & ualidis boum tergis, & ponderoſis galeis: alter alterius corpus ferrò impetijt truculente, & Troianum ſolum ſanguine tingebatur. Hic Pentheſilea petijt Molionẽ, Perſinum, Gliſſum, Antitheum & præſtantem Lernum, deinde Hippalmum & Emonidem, & fortem Elapſippum, Derione autem Laogoum, Clonie uero Mempum qui olim è Philace comes uenerat Menelao

ut

ut eum Troianis manus cōſereret. At eo extincto magna exardeſcebat iracundia Poderces Ephecleades: hūc enim præ cæteris ſodalibus amore complectebatur, & ſtatim in diuam Cloniem telum uibrabat, quod illi uerum perfodiebat. At celeriter ater cruor diffluebat, & inteſtina, omnia haſtam ſequebātur: cuius certe cauſa ira percita Penthesilea tereti haſta craßis lacertis dextræ manus, uulnus impegit, & præſecuit uenas ſanguinolentas, tum ater ſanguis illi per influxum uulnus impetuoſe ebulliijt. Hic uero gemitum ducens, retro dilapſus eſt, nam illi animum deiecit triſtitia, & magnum ſui deſiderium ſtipatoribus reliquit. Siquidem parum prælio amotus, ſubito inter ſuorum manus animam expirauit. Porrò Idomeneus, Bremuſæ ad dexteram mammam haſtam illiſit, cui ſtatim cor diſſoluebatur & ſternebatur fraxino ſimilis, quam eximiam montibus frondatores amputant: at illa corruens fragorem ſimul & ſtrepitum edit, ſic illa ploratum ciens collapſa eſt, cuius quidem ſtatim omnia membra diſſoluit fatum: anima autem uentoſis auris miſcebatur. Cæterum Meriones & Euandram & Thermodoſam exitiali prælio graſſantes humi fundit: huic quidē pectus haſta tranſuerberans, ac illi ſub uterum enſem impingens, quæ derepente fato conceſſere. At Derionem ſubegit Oilei præclarus filius, horridam illidens haſtam, qua parte humerus ceruici iungitur. Deinde Diomedes Alcibiæ et Demaches enſe triſti, caput præſecuit ſimul cum ceruicibus ad humeros uſq;. At hæ non ſecus ac iuuencæ collapſæ ſunt, quas iuuenis aliquis anima priuat ualida ſecuri ceruicales neruos amputans. Porrò ubi ceciderunt iſtæ Diomedis manibus domitæ in Troianorū campo, procul à ſuis capitibus, ſuper eas ipſas, Stenelus fortem Cabeum interfecit, qui

caſto aderat incenſus cupidine pugnæ cum Græcis, nec unquam in patriã redux fuit: quo extincto in irã exarſit Paris, & telũ in Stenelũ torquebat, nec tamẽ huic impegit uulnus, quãuis ad id magno niteretur impetu, aberrauit enim aliò telum, quò id triſtia fata ferebant, ſed deiecit impetuoſe Euemorum ferrea mitra obarmatũ, qui ex Dulichia ad Troianã expeditionem uenerat, quo interfecto, præclarus Phelei filius commotus exilijt, ut leo quãdo in ouium gregem irruit, et omnibus trepidationẽ iniecit uir fortis: nam obtruncauit Itimonẽ & Hippaſidẽ Agelaum, qui è Mileto Græcis minatum uenerat, cum Neſta diua ſub magnanimo Anchemacho, qui Micaliam incolebant, & Tytani cãdida iuga & Branchi longas ualles ac litoralem ſtationẽ, ac fluenta profundi Meandri, qui à Phrygia in regionẽ Carum uitibus conſitam delabitur, flexuoſis diſtortus ripis: hos quidem mactauit Meges in pugna, aliosq; complures, quicunq; ſuæ haſtæ occurrerent. Nam illi audentiam in pectus indidit Minerua, ut hoſtibus exitio eſſet: Dreſeum autẽ Martius Polepetes quem peperit diua Neera Theodamãti prudenti uiro miſta concubitu, ſub niuoſo monte Sypylo, ubi dij Niobẽ in ſaxum cõuertere, cuius etiamnum multa diſtillat lachryma è uertice triſtis petræ, cuiq; etiam condolent fluxus ſonori Hermi, & ardui Sypyli uertices, quibus circumfuſa eſt nebula paſtoribus inimica, nagnam aduenis admirationem concitans, quia gemebundæ fœminæ ſpeciem præbet, quæ luctu ſe affligtans, infinitis diſtillat lachrymis: quod uere ita eſſe dixeris, cum eam procul uideris. Vbi uero propè acceſſeris, ardua apparet petra à Sypylo auulſa, ſed hæc quidem pernicioſam deorum iram explens luget in ſaxis dolentis etiamnum fœminæ ſpeciem referens. Porrò

alij inter alios cædem & horrendam perpetrarunt ſtragem. Nam per medios acerba uoluebatur cõtentio, unde non procul aberat durus mortis terminus & triſtia circũuoluebãtur fata, lugubrem ſecum adducentia cædem. Siquidem multi, tum Troianorũ, tum Græcorũ humi fuſi, illo die in puluere morti occubuerũt & magnus fremitus ſublatus eſt: necdum etiã magnum Pentheſileæ robur flaceſcebat, ſed quemadmodum in longis montibus leæna impetu facto per ſinuoſas irruit ualles, in boues, ſanguinem ſitiens, qui mirũ quàm illi animũ exhilarãt: ſic tũ in Græcos rapiebatur Martis filia, at hi animo perculſo terga dedere, hæc uero ſequebatur ut fluctus iactabundi maris nauibus illiditur, quãdo nimirũ ſecundus uentus alba tendat uela, undiq; autem reſonãt ſcopuli crebris fluctibus in littus ſe uoluentibus: ſic illa ſecuta, Græcorum dirumpebat phalanges, & eis minabatur, admodum in animo ridens, Vos, inquit, canes, qui hodie Priamũ tãto mulctaſtis damno, nemo enim noſtris ſe uiribus ſubtrahens, gaudium natis aut uxoribus feret, ſed mortui alitibus & feris proijciemini epulum, nec unquã uobis terræ tumulus aggeretur: quò nunc uis Diomedis, quò Achillis, quò Aiacis euanuit? quos mihi fama tulit eſſe præſtantiſſimos: ſed nõ ſuſtinebunt nobiſcum Martis aleam experiri, ne illis animas orco dimittam. Sic fata & tantas efflans glorias in Græcos ferebatur, & morti robore non diſſimilis, ingentem perpetrauit ſtragem: nunc quidem acuta ſecuri, nunc uero iaculum uibrans, aderat enim illi acer equus, qui arcum & pharetrã ſuggeret, etſi fortaſſis in cruenta illa pugna, uel triſtibus telis uel arcubus opus fuiſſet: & celeres illam aſſectabantur uiri, tum fratres, tum amici bellicoſi Hectoris, taciti in animo impetuoſum ſpirantes Martem,

qui haſtis expolitis Græcos deijciebant. At hi denſius cadentes dijs uidebantur folijs, aut pluuiæ ſimiles. Multum uero ingemuit immenſa terra ſanguine rigata, & cadaueribus cumulata. Porro equi aut telis, aut haſtis perfoßi, ultimum edebant hinnitum, ſuum expirantes robur & pulnerẽ mordentes palpitabant: Quorũ uires Troiani equi à tergo inſtantes exhauſere, ut incidebant ſimul cum interfectis collapſuri. & Troianorum quiſpiã magno perfuſus gaudio obſtupeſcebat cum uideret Pentheſileam per acies ruentẽ, atro uentorum turbini ſimilẽ, qui ponto incubuit, quando Sol Capricornum intrat. At ille ſpem ſouens inanẽ, inquit, O amici, q̃ manifeſte hodie cælo delapſa eſt immortalium quæpiã, prælium cum Græcis initura, & nobis ualido Iouis conſilio opẽ latura, qui iã fortaſſis ualidum Priamum in memoriã reuocauit, qui gloriatur ſe ab immortali ſanguine genus ducere: non eſt certe inquiens quod putemus nos, hanc intueri mortalẽ fœminam, ſic audentem, ac adeo ſplendidis inſtructã armis: ſed profecto uel Mineruã, aut magnanimã Bellonã, aut Contentionem, aut præclarã Latonæ filiam: & in ſpem adducor fore, ut hodie lugubri cæde Græcos afficiat, & exitialem ignẽ nauibus inijciat, quibus olim appulere multa nobis adferentes mala, appulerunt inquam intolleranda nos damno, hoc bello afficientes, ſed haudquaquã in Græciã reduces patriã gaudio perfundent, quia nobis deus præſidio fuit, & hæc certe Troianorum aliquis magno exultans gaudio, inquit ſtolidus, nõ enim perpendit graue malum, & ſibi & Troianis, & ipſi deniq; Pentheſileæ impendens, nondum enim triſtis belli rumor uel ad Achillem urbium deuaſtatorẽ, uel ad magnanimum Aiacẽ peruenerat, ſed uterque circa Patrocli tumulum humi fuſus, a-

mici memoriã recolebat, diuerſo enim luctu obtinebantur. Nam eos deorum quiſpiam pugna prohibuerat, ut multi triſti excidio cumularentur à Troianis, & præſtanti Penthesilea proſtrati, quæ irruendo male in eos conſuluerat, & ſibi ſemper plus animorum ac roboris addens: nunquã enim haſtam fruſtra uibrauit, ſed ſemper cecidit fugientiũ terga, aut illorum pectora, qui in aduerſum niti audebãt: feruido autem ſanguine undique rigabatur ſolum. Porrò membra leuitate efferebantur, nec occupabat animum intrepidum defatigatio, ſed indomito quodam robore ſufſulciebatur. Nam adhuc illam triſte fatum rerum geſtarum ſplendore illuſtrabat, ut faces ſubderet ad pugnam cum Achille capeſcendã, quod procul ſtans à pugna pernitioſe gloriebatur, quia futurum erat ut non ita multo pòſt, Achillis manibus puellam domandam traderet. Sed ſe nebula obſepiebat, ac nulli conſpicua illam extimulauit, ac poſtremo in ſerum exitium induxit. At illa alibi alios ſternere properabat, ut quando iuuenca ſuauis graminis amore capta, uerno tempore in roſidum aliquẽ hortum inſilit, & abſente domino aliunde aliò fertur, lædens omnes tenellas plantas, nam has quidem decerpit, has uero pedibus proterit: ſic certe mauortia uirgo in Græcorũ naues turmatim impreßionem faciẽs, hos quidem obtruncauit, alios uero metu exanimauit. Cæterum Iliades ſeorſum bellica opera imitabantur, & pugnæ cupiditas cepit Nemeptolemi uxorem Siphonem, Anthimachi filiam, & animi fortitudine euibrata, in magnifica hæc prorumpit uerba, ſuas coæuas ad lachrymabilem pugnam accendẽs, confidentia autem illi uires excitauit. O chara capita gladiatorio pectoribus indito animo, qualis à noſtris uiris minime diſcrepet, qui pro patria cum hoſtibus manus conſerunt,

Fatum Penthesileam extimulat.

runt,nullam pro nobis & parentibus miſeriam ſubire recuſantes, tali igitur aſſumpto animo ad ſimilem nos pugnam accingamus, non enim multo inferiores ſumus floренti ætate hominibus,ſed quale illis,tale & nobis adeſt robur:eos enim oculis,genubus,& omnibus deniq; membris repræſentamus. Ad hæc eadem luce, eodem fruimur aëre, nec cibus eſt diuerſus,quid aliud cædo uiris præſtãtius addidit deus,proinde ne nos prælio ſubtrahamus:an non cernitis mulierem uiribus anteire iuuenes etiam, qui pedem conferre hoſtibus audent,cui tamẽ nihil hic adeſt ob quod ſe tanto diſcrimini exponat,non familia,non ciuitas. Sed pro rege hoſpitij fœdere ſibi duntaxat iuncto,magna animi promptitudine in certamen deſcendit:& magnos ſpiritus ac intrepidum ſibi animum aſſumens, nulla concutitur ſolicitudine, etſi uiris concurrendum ſit.Porrò nobis abunde ante pedes eſt quod mœrorem inijciat,huic enim & dulces nati & maritus circa urbem obtrũcati ſunt, alias in luctum cõijciunt parentes,iam pridem extincti,aliæ interim diſcruciãtur animi, ob fratrũ ac affiniũ interitum,nec eſt quæpiam ab infelici iſta afflictione immunis, quin & metus,ne poſtmodũ ſeruitutis iugo ſubmittamur. Proinde cũ tanta nos premant mala, haud cunctanter bello accingamur,magis enim decorum uidetur animum in prælio efflare, quàm poſtmodum cum paruis liberis triſti neceßitate cõpulſas,in ſeruitutẽ abſtrahi,urbe quippe incendio abſumpta,& maritis perditis. Vbi uero hæc dixiſſet, omnes inflammato ſtudio ad triſtem pugnam accẽdebantur,ac ante urbem præcipites agebantur,cupidæ, armata manu opẽ ferre ciuitati & popularibus, exagitabantur enim illis animi, non ſecus ac in alueario apes magnũ miſcẽt ſtrepitum: ubi pulſam hyemem ſol aureus egit ſub

Troianæ mulieres ad pugnam excitantur.

terras,cœlumq́; æſtiua luce recluſit,ad paſcua tẽdũt, nec amplius amicum eſt,aluearij anguſtijs includi, ſed altera alteram inuitat,ut foras ſeſe educat:ſic Iliades ſeſe mutuo ad pugnã excitare contendebant, & amouebant à ſe pro cul lanam ac calathos,& triſtibus armis manus admoliebãtur, atq; extra urbẽ in prælio ſimul cũ ſuis uiris ac robuſtis Amazonibus internitiõe cæſæ fuiſſent,niſi Theano. inſigni prudẽtia mulier,earum impetum refrænaſſet, ſapienti oratione ſentẽtia eas deducere conniſa: Quid uos, inquiens,ô miſeræ, graues pugnæ labores tentare, uana ſpe inflatæ decreuiſtis? cum nunquam antea prælio operã dederitis,ſed certe ignaræ rerum ad immenſum opus, inflãmato pectore temere ruitis: non ſunt enim pares uobis uires,Troianis pugnandi arte probe imbutis. At Amazonibus pugna infeſta,& equitãdi ars inde à principio cordi fuere,& quæcunque alia opera ſibi uirilis ætas ſuo iure uendicare poſſet, qua de cauſa eis Martius quidã animus cõmouetur,nec uiros requirũt, quia labor mirum in modum ualidus,animo callum obduxit, & genua reddidit intrepida: nam fama fert, & hanc robuſti Martis eſſe filiã. Proinde non par,ut fœmina quæpiam cum ea certamen ſuſcipiat, aut fortaßis immortalium quiſpiã adfuit noſtris uotis. Siquidẽ mortalibus omnibus eadem origo eſt, ſed alius operibus admonetur alijs,& id demum conſultiſſimè aggreditur,cuius in animo peritiã habeat, quam ob rem pugna abſtinentes telam aggredimini in ueſtris ædibus. Porrò noſtris uiris prælium erit curæ, & eſt fortaßis quod nobis boni ſpem præbere poſſet,quia Græcos cernimus peſſum iri, & admodum noſtrorum uirorum uirtus emicat, nec quicquã eſt mali quod nobis trepidationẽ inijciat,non enim in noſtros muros impreßionẽ faciunt in-

Theano Iliadibus prælium diſſuadet.

feſti

feſti hoſtes, nec triſtis fœminas neceßitas ad pugnã urget. Sic dixit. At hæ præpropere, utpote ſeniori, morem geſſe re, & pugnã procul ſpectabant. At Pẽtheſilea ingentẽ in populo ſtragẽ adhuc edebat, & maximo concutiebantur metu Græci, nec ullum gemebundi interitus patebat effugium, ſed trucidabantur, non ſecus ac balantes capræ hor ridis Pardalis maxillis conficiuntur, nec ullo pugnæ tene bãtur nunc deſiderio, imò potius fugæ, & alius alio ferebatur, hi quidẽ abiectis humi armis ab humeris; alij uero cum armis, & excußis aurigis equi, in fugã effuſi erant, irruentes quidẽ gaudio, at percuntes, magna afficiebantur calamitate, nec ullis uiribus occurri potuit oppreßis. Nã momentanea plane erat omnibus uita, quicunq; inciderint eo feruore pugnæ, in Pentheſileã. & quẽadmodũ horrida et admodum infeſtans procella alias quidẽ humi arbores radicitus eijcit, cum floribus adhuc uirentes, & alias ex alto dißipat trunco, cõuulſæ autẽ ſibi mutuo con funduntur: ſic bona pars Græci exercitus in puluerẽ pro ſternebatur, & fatorũ uoluntate & Pentheſileæ telo. Porrò ubi futurum eſſet ut Troianorũ manibus incendio darentur Græcorũ naues: tum certe pereuntium prælio, plo ratus ad præſtantis Aiacis aures allapſus eſt, & Achillem cõpellat. Heus Achilles, profecto aures meas maximus ferijt clamor, quaſi magnũ conſiſteret præliũ, proinde properemus, ne Troiani occupent apud naues exitio dare Græcos, naueſq; incẽdio abſumant, & utriq; noſtrũ magna probri nota inuratur. Non enim par eſt nos, qui alto Iouis ſanguine genus ducimus, infamiæ eſſe noſtris paren tibus, qui & ipſi deuaſtarunt olim præclarã Troianorũ urbẽ, cum bellicoſo Hercule, quando Laomedũ regni clauum teneret, quẽadmodum & nunc noſtris manibus futu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMAN.

rum exiſtimo, quia magno uterq; eſt robore præditus. Vt dixit, ſibi continuo dicto audientē habuit Achillē, temeraria quadā fortitudine præminentē: nam & ipſe gemebundum illum clangorē auribus percepit: ambo igitur ad ſplēdida ruebant arma, quibus induti, è regione aciei ſtetere, & arma pulchra admodum reſonabant, ac animus illis haud mauorte mitius furere incepit. Tantum quippe robur addidit ambobus, ſua ſponte ſatis incitatis bellicoſa Minerua, ac Græcis tacito tentabatur pectus gaudio cum oculis colluſtraſſēt duos fortiſſimos uiros, nō diſſimiles magni Alois filijs, qui aliquando in animum induxerunt magno olympo uaſtos inuoluere montes, nēpe arduum Oſſam, & ſublimi uertice Pelion, ut ex animi ſui ſentētia cœlū cōſcēdere poſſent: tales ſæuo ſe prælio oppoſuere Eacidæ magnū inferentes gaudiū cupidis Græcis, ambo certātes hoſtes internitiōe cædere, multos uero inuictis ſuis haſtis humi fuderunt, ut quando pingues oues denſis uirgultis deprehenderunt boum domitores leones procul à paſtoribus deuias, eas totò agmine irruentes interficiunt: tantiſper dū atro epoto ſanguine, uiſceribus capacē ſuā aluū ingurgitarint: ſic illi immenſum deuaſtarunt exercitum. Hic Aiax petijt Deichiū aut Martiū Hyllum, & belli cupidum Eurinoum & Euyea Diuum. Porrò Antandrā inuaſit Achilles, & Polemuſam, & Antibrotem, deinde & magnanimā Hippothoēn, præterea etiā Hermothoē, quin & uniuerſum populum exitio dederat, ab Aiace magnanimo adiutus. Nam horum manibus & crebræ & ualidæ phalanges deijciebantur, nec magno id adeo molimine, ſed ut in denſis mōtis uirgultis igni abſumitur opaca ſylua, uento quippe diffundente incendium. Quos ſimul ac animaduertiſſet bellicoſa Pentheſilea, in modum fera-

rum

rum per horridã pugnã ruentes, ambobus ſe obuiã dare properabat, perinde ac Pardalis in denſis ſyluis rabidum ſibi animum exagitans, exilit in occurſum inuadẽtibus agricolis. At hi armis tecti, irruentẽ manent haſtis ſuis fre ti, ſic quoq; mauortiã Penthesileã morabantur hi uiri, arrectis haſtis, erant enim ferro circumquaq; muniti. Porrò cũ mouerentur, prima haſtã teretẽ uibrabat Penthesilea, quæ Achillis ſcutum perſtrinxit quidẽ, ſed confracta reſilijt, talia enim erant diuina ſagacis Vulcani munera. At hæc aliud animo parauit uelox iaculũ aduerſus Aiacẽ & utriq; minabatur: nunc quidẽ inquiens, mea manu, uana exilijt haſta, ſed exiſtimo ſtatim fore, ut hac utriq; ueſtrũ animã extinguã, qui corporis robore præ cæteris Græcis uos uẽditatis, at tum minori negotio Troiani equûm domitores bellum hoc conficient, ſed propius congrediamini, ut diſcatis quantæ inſurgunt uires Amazonibus. Et mihi certe à Marte genus ducitur, nec mortali ſum nata ſanguine, ſed ipſe Mars inexhauſta quadã pugnæ cupiditate æſtuans, naſcendi fuit autor, proinde & uiribus longè an teſto cæteris mortalibus. ſic dixit. At illi in cachinnum ſol uebantur, tamen impulit haſtã in argenteũ Aiacis tibiale, ſed nõ ſubijt pulchrũ corpus, quamuis magnis urgeretur uiribus, non erat enim in fatis ut eius ſanguini miſceretur cuſpis, hoſtibus in prælio gemitũ ciẽs. Cæterũ Aiax neglecta Amazone in Troianorũ multitudinẽ impetu ſe retulit, & ſoli Achilli liquit Pẽthesileã. Nã cõpertũ habebat futurũ, ut nullo negotio quãuis uiribus præſtans, ab Achil le cõficeretur, non ſecus ac columba in accipitrẽ incidẽs. At hæc alta duxit ſuſpiria, quòd incaſſũ emitteret haſtas, quã probroſis dictis adoritur Achilles: Heus mulier, quàm uanis exultans uerbis, te nobis dediſti obuiam, cupidine

pugnæ accenſa,qui cæteros terreſtres heroas procul à tergo relinquimus, nam ex altitonantis Iouis progenie nos originem ducere gloriamur. Concutiebatur certe metu impetuoſus Hector, etiã procul nos irruentes intuitus in pugnam lachrymabilem, & mea haſta perfoſſus occubuit, quamuis uiribus eſſet conſpicuus: tu certe magna inſania tranſuerſum raperis,aut ardua paſſa es, quæ & nobis hodie intentaris exitium, ſed tibi extemplo extremus aderit dies, nec ipſe quidem Mars tuus pater, te meis manibus amplius eripiet, ſed mala morte pœnas lues, non ſecus ac hinnulus in montibus leoni occurrens. An non tibi fama tulit, quot fortium uirorum corpora ad Xanthi fluenta noſtris manibus proſtrata? quin potius tibi id audienti mentem dij ademerunt, ut tibi triſtia fata circumfunderentur? ſic dicens,progreſſus eſt,ualida manu longam haſtam torquens, quã populus exitio fabricatus erat Chiron, & ſtatim ſub dextra mamma uulnus inflixit Pentheſileæ, unde ater cum impetu diffluxit cruor, & ſtatim mẽbris debilitabatur,ac magna ſecuris manibus elapſa eſt: nam oculi caligine prætexebãtur,& animum dolor penetrabat,ſed ubi reſpiraſſet & intuita eſſet hoſtilem uirum iamiam ſe acri equo abſtracturum,animo ſecum uerſabat, ſtricto'ne ferro exciperet irruentis Achillis impetum, an repente equo in terram diffluens,ſupplex eſſet diuino uiro, & illi celeriter polliceretur magnã uim æris & auri,quæ deleniri ſolent mortalium mentes,& ſi quis admodum ſit temerarius, quibus aut forte ſententia deduceretur pernitioſus Achilles,aut etiam in animo ueritus coætaneorum cœtum daret reducem diem,ſperãti fugam. Et id quidẽ ita ſecum uolutabat in animo,ſed dij alij aliò detorſere: nam illa inſultante magnas animo iras ſuſcepit Achilles, & ſtatim

telo

telo tranſuerberauit ſimul cū ipſa pernicis equi corpus. Perinde ac quis ſub ardenti igni ueru transfigit uiſcera ad cœnam properans: aut ut uenator in mōtibus mediam cerui aluum præſecat euibrato iaculo, quod tranſuolans infigatur trūco proceræ quercus aut piceæ, ſic certe Pentheſileam ſimul cum egregio equo deprompta ſua haſta in aduerſum demeſſuit Achilles. Hæc uero extemplo pulueri moribunda miſcebatur, honeſte admodum ad terram fluens, ne dedecore præſtans corpus afficeretur: Extendebatur autem in uentrem circa haſtam palpitans & acri equo incumbebat, ut abies ui horrendi boreæ conuulſa, quam altiſſimam in frondoſis cōuallibus ſibi magnæ gloriæ nutrit terra circa fontem, talis Pentheſilea dilapſa eſt acri equo quamuis uenatrix eſſet, confracta eſt autem illi haſta. Porrò Troiani cernētes eam prælio deiectam, magna per uniuerſum exercitum concuſſi trepidatione, ad urbem ſe corripiebant, maximo luctu animū affligentes; ut quādo in uaſto mari uento premūtur nautæ, & pauci admodum multis laboribus in calamitoſo pelago iactati, perdita naui, fuga ſe exitio eripiūt, ſero profecto illis terra apparet, aut urbs quæpiā, & cruciatu gemebūdo enecti extemplo omnes è mari ſe impetuoſe educunt magna affecti mœſticia ob nauis aut ſociorū iacturam, quos magnus fluctus in profundum egit: ſic Troiani è prælio in urbem ſe fuga corripientes, lugebāt horridi Martis filiā, & populares ſuos, qui lachrymabili hoc prælio animam profuderūt. At hāc naſo ſuſpendens adunco Achilles magnifice ſe extollebat, Iace nūc, inquiens, in puluere canibus aut alitibus pabulū, miſera, quis eò te phaleratis ſuis dictis induxit ut mecū manus conſereres? certe perſuaſum tibi habuiſti fore, ut è prælio reuerſa ferres à ſene Priamo

Achilles ſimul cum equo perfodit Pentheſileam.

Pentheſilea ab Achille interficitur.

immenſa munera, ubi Græcos ad internitionẽ perdidiſſes, ſed dij non perfecere tibi hoc propoſitum, quoniam inter heroas lõge fuimus præſtantiſſimi, magnũ Græcis lumen, Troianis uero exitiũ, & tibi quoq; omnibus numeris infelicißimæ, quia te fata tenebricoſa & mens impulere, muliebribus relictis operibus in bellũ proficiſci, quod & uiris horrorẽ incutit, Ita fatus haſtam Achilles eduxit & ex acri equo & illuſtri Pẽtheſilea, ambo enim adhuc palpitabãt, una haſta deiecti. Porrò capite arripuit puellam, quæ fulgorem edidit, non diſsimulẽ ſolis radijs, aut Iouis ſplendori: nam in puluere & ſanguine uolutata emicabat adhuc decora facies, ſub amabilibus ſupercilijs, quãuis tamen animam exhalaſſet. At Græci circumfuſi ut uiderũt, admiratione perciti ſunt, quia deas uultu retulit: iacebat enim in armis humi porrecta, ut indomita Diana Iouis filia ſomno detenta cũ iaculãdo impetuoſos leones in montibus, membra defatigarit. At illam etiam inferorũ numero aſcriptam ſuſpiciendã reddidit Venus, decora robuſti Martis cõiunx, ut & præſtanti Achilli luctum inijceret: multi enim uotis expetebant, ut in patriam reuerſi, talis uxoris cõcubitu frui potuiſſent, & mirũ quàm cruciabatur animo Achilles, quòd illam neci dederit, & nõ potius uxorẽ abduxerit in Phthiam equis fertilẽ, quia erat magnitudine ac forma minime carpenda, & plane diuina. Cæterum magno luctu afficiebatur Mars ob filiæ exitiũ, mirum in modũ ſe crucians, exilijt ſtatim olympo, in mõrem horridi ac omnia concutientis fulminis, quod Iupiter iaculatur, & ualida manumiſſum impetu fertur, uel mare immẽſum uel terrã fulgore perſtringẽs, eoq; ipſo magnus etiam concutitur olympus: talis Mars per longũ aëra ira inflammatus ferebatur cum armis, ubi difficilem ſuæ filiæ

Mars ob cæſam filiam indignatur.

necem

necem audiſſet: nam illi per aëra incedẽti nunciarũt Auræ celeres Boreæ filiæ, grauem filiæ perniciẽ. Tum uero rapiebatur procellæ ſimilis, & montem Idam petebat, ſub cuius pedibus porrectæ ualles cõmouebantur, & uoraginibus interrupti torrentes & fluuij, & immenſum territorium Idæ mõti circumiectũ, & certe luctuoſam reddidiſſet diem Myrmidonibus, ni Iupiter ipſe abſterruiſſet, horrẽdis olympo uibratis fulminibus, & tonitrubus grauibus, quæ crebra illi ante pedes per aëra horrendè inflãmatum uolitabant, quod intuitus, ſtatim olfecit altitonãtis patris grãdiſonas minas, & ſiſtebat gradum, quamuis ad belli procellam effræni curſu raperetur, non ſecus ac cum à prærupta petra impetuoſus ac uento excuſſus nymbus, auellat inuſitatæ magnitudinis ſaxum, nymbus, inquam, aut tonitru: ualles autem reſonant illo latè uoluto, at indefeſſo impetu fertur, ſubinde reſiliens donec deuolutũ in locum planũ conſiſtat derepente, quamuis reluctanti impetu: ſic Mars impetuoſus Iouis filius, inuito animo cõſiſtit, quamuis inflammato ſtudio raperetur. Siquidem cœlicolûm regi locũ dant ad unum omnes cœlites, quia eos longe ſupereminet, eſt autem immenſis uiribus præditus. Cæterum Martem uarijs cogitationibus æſtuantem, mens uelox extimulauit, nũc quidẽ ut reueritus horrendas Iouis grauiter ira cõmoti minas, ad cœlum ſe reciperet: nũc uero ut deſpicatum haberet ſuum patrem, ſed Achillis ſanguine effrænes imbueret manus: at tãdem illi animus ſuggeſſit quàm multi etiam Iouis filij bello cæſi ſint, quibus pereuntibus ne ipſe quidem Iupiter ſubſidio eſſe potuerit. Proinde ſe procul à Græcis ſubduxit, alioqui futurum fuiſſet, ut triſti deiectus fulmine, cum Titanibus procubuiſſet, quod cum compertum haberet, præter Iouis opinionem

Mars fulmine deterretur à cæde Achillis.

nionem aliò flexit animum. At tum bellicoſi Græcorum filij dilapſi totis caſtris certatim deripuerunt cruenta cadaueribus arma. Verum Pelei filius magno ac reſciſſo uulnere afficitur, defigens intuitum ad amabile robur in pulueribus proſtratæ puellæ, qua de cauſa animũ illi exitioſi delacerarunt dolores, haud mitius quàm nuper amico Patroclo interfecto. Cæterum Therſites illum coràm cõtumelia inceſſebat, Achilles, inquiens, mente læua, quid tibi nunc dæmon animum mœrore dilacerat? cauſa Amazonis infeſtæ, quæ nobis multa mala cupiebat inferre, atqui tibi emaſculato ac in mulieres amore depereunti ſe inſinuauit in animum, perinde ac uxor multa rerum domeſticarum peritia imbuta, quam cum dote illibatam ambijſti ſponſam, cupiens illam tibi ſtabili iungere cõnubio, quæ utinam te in prælio haſta præueniſſet, quia mulieribus illecebris plus ſatis pectus eneruandum tradis, nec tibi in animo delicijs emaſculato curæ fuit, præclarũ uirtutis opus, ubi primũ tibi oculos præſtrinxit huius fœminæ forma. Peſſime, quò tibi eximiũ illud robur? quò mens? quò uires præſtanti rege dignæ abierunt? nec compertũ habes quãta mœſtitia ſit iniecta Troianis, mulierũ amoribus in rabiem actis; nec eſt quicquam in rerum natura, quod magis mortalibus perniciẽ acceleret, quàm exæſtuãs ille amor concubitus, qui mentem excutit etiã ſapienti uiro: at labor ſemper ſibi comitem habet gloriam, nec eſt quicquã quod plus ornamẽti adferat bellicoſo uiro quàm uictoria, & grata Martis opera, uerum ignauo, ac belli ſtudia detrectanti, magis cordi eſt muliebris lectus, quàm qui prælio laceſſat. At magnanimus Achilles iracundia exardeſcens, ualidam manum illiſit illi in maxillã & aures, omnes tum illi dentes humi fundebantur, & ipſe corruit

Achilles dolet ſe Pẽtheſileam interfeciſſe.

Therſites conuitijs laceſsit Achillem.

Venus dementat etiã ſapientem.

ruit pronus,ſanguisq́; ore promanabat impetuoſe,& ſta= tim imbecillis anima nauci corpus uiri deſtituit:gaudebat enim Græcorum populus, nam hos ubiq; contumelijs in= ceſſere non ceſſabat,cum ipſe tamen omnibus maderet ui= tijs:nam probro fuit omnibus Græcis, & ſic certe dixit quiſpiam bellicoſorum Græcorũ aperte, nihil muſsitans; ut fit,quando magna adeſt rei indignatio, Aequũ eſt, ut impudens lingua magnum detrimentum ſortiatur, quæ ſemper mortalibus dolorem dolore cumulat. ſic dixit for= taßis Græcorum quiſpiam. At Achilles efferueſcenti ira= cundia in hæc uerba prorupit, Iace nunc in pulueribus, inſipientiæ tuæ oblitus : eſt enim præter decorum, ut uir ignauus contentionem ſuſcipiat cum præſtantiori uiro, qui & antea ſtrenuo Vlyßi ſtomachũ mouiſti, multa illi dicens conuitia,ſed non Achilles illi ſimilis eſt eſſe uiſus, qui animam tibi extinxit. Non perinde ualida manu cæ= dens,te tamen ferreus urget ſomnus, & æterna claudũtur pectora nocte,idq́; tua imbecillitate.ſed amolire te procul à Græcis,& apud manes contumelias dicito.ſic dixit ui= ribus præſtans Achilles, ac Diomedes ſolus ex omnibus Græcis Achilli ſuccenſebat,ob proſtratũ Therſitem,quia ab eius ſanguine genus ducere gloriaretur, quoniam hic erat illuſtris Tydei fortis filius, at ille Agrij diuini uiri, Agrij inquã,qui Aenæi frater fuerat. Verũ Aenæus bello inter Græcos præſtantißimum genuit filium Tydea, quo patre natus erat fortis Diomedes, quocirca ob Therſitem interfectum indignabatur maxime, & Achilli manus in= tuliſſet, niſi eum refrænaſſent præſtantißimi Græcorũ fi= lij, turmatim ſumma ope conati mitigare, ſic quoque ab alia parte Achillem cohibebant,alioqui certe futurũ fuiſ= ſet, ut iam Græcorum præſtantißimi ferro inter ſe dimi= care

Therſites ab Achille interfi- citur.

Diomedes ob Therſitẽ Achil li indignatur.

care non dubitaſſent: nam ad id illis malus furor faces ſubdidit, ſed illi amicorũ perſuaſi admonitionibus hãc exuerunt mentem. Cæterum Atridæ reges deplorãtes interitũ præclaræ Penthesileæ ſimul & ipſam ſuſpicientes, tradiderunt Troianis auferendam in urbem, cum ſuis armis. Nam ex nuncio quem miſerat Priamus, didicerunt induxiſſe eum in animum magnanimã puellam ſimul cum armis & equo cõdere ſepulchro opulenti Laomedontis, & illi altam & latam congeſſere pyram ante urbem, cui ſuperpoſuere puellam cum multis rebus, quas par fuit igni confundi cum opulenta regina: & hanc quidem abſumpſit magna uis Vulcani, nempe pernicioſa flamma: at populus circumſiſtens certatim pyrã extinxere odorato uino, & collectis oßibus abunde ſatis farinæ ſuperfudere, & caua urna condiderunt & iniecere pinguedinem bouis præſtantißimæ inter omnes quæ paſcerentur in Ideis montibus. Cæterum Troiani circumquaq; ut delectam filiã lugentes circa muros in edita turri, iuxta oſſa Laomedontis illam ſepulchro condiderunt, maximo ſe dolore affligentes, Marti ſimul & ipſi Penthesileæ gratificantes, & propè ſepelierunt Amazones, quæ illam ſequutæ prælio à Græcis cæſæ eſſent, nec illis Atridæ lugubrem inuiderunt ſepulturam: nam id conceſſere Troianis, ut ſimul cum cadaueribus tutò ſe telorũ iactui eriperent: non enim ſolet ira in defunctos deriuari, ſed miſericordia ſuccedere cum non amplius ſint hoſtes, animo quippe hoſtili extincto. Porro Græci ab alia parte dederunt Vulcano multos Heroas, qui feruore prælij inter ſuos Troianorum manibus orco dati ſunt, quorum obitus magno affecit uulnere cunctos Græcos, ſed ſupra omnes alios præſtãtis Podarcis caſum lugebant. Non enim amplius in pugna requi-

rebat

rebat eximium uirum Proteſilaum fratrem, quando quidem ille antea ab Hectore obtruncatus eſt. At hic Pentheſileæ haſta proſtratus, magnam iniecerat Græcis mœſtitiam omnibus, quare aliam promiſcuam interfectorũ turbam antè ſepelierunt: at illi ſoli magno labore conſpicuũ extruxere tumulũ, quia infracto erat animi robore: dein cum Therſitæ nihili uiro ſeorſum tumulum aggeßiſſent, ad naues ſe receperunt, magnum delaturi honorē Achilli Eaci nepoti. Tum ſplendida lux Oceano condebatur, & terris ſpargebatur nox diua: tum certe in caſtris ditus Agamemnonis conuiuia agitabat Achilles, quicum & alij optimates epulis diffundebant animos donec aurora appeteret.

IN SECVNDVM LIB.

ARGVMENTVM.

TRoianis morte Pentheſileæ perculſis, autor eſt Pulydamas, ut Helenam Græcis reſtituant, ſed Paris in aduerſum nititur. Interea Troianis opem laturus uenit Memnon, numeroſiſsimum ductitans exercitũ, & in aciem prodiens magna ſtrage afficit Græcos, ac cæſo Antilocho in maximum luctum conijcit Neſtorem, qui Achillem ſuis querelis ad ineundum cum Memnone prælium extimulat, ſed hi inter ſe commiſsi, diutius pugnam trăhunt, Ioue quippe utriq; robur addẽte. Tandem Achilles Memnoni enſem in pectus abdidit, quare Aurora inuſitato quodam luctu ſe affligtabat, nec amplius ſuo lumine terram illuſtrare uoluiſſet, niſi Iupiter eam, deiectis fulminibus, in cœlum reuocaſſet.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO

LIB. II.

AT cum ardua mõtium iuga ſplendidum ſolis iubar luſtraret, præſtantes Græcorum filij in caſtris animo obſequebantur, indeſeſſum Achillem laudibus efferẽtes. Verũ Troiani per urbem luctu ſe cõficiebant, & turres obſidentes ſpeculabantur, quia erat omnibus iniectus terror, ne muros ſcanderet uir impetuoſus, & ferro & igni omnia uaſtaret, quos ita ſeſe afflictãtes, tali oratione adortus eſt ſenex Thymetes, Haud poßim equidem uiri amiciſsimi animo concipere, quod huic triſti bello remediũ inueniamus, cum quippe Hector ceciderit: qui cũ hoſtibus manus conſerere, & antea Troianis magno præſidio eſſe ſolebat, at hic mortem effugere non potuit, ſed Achillis manibus deiectus eſt: qui etſi cum deo certamen iniret, potiretur uictoria, quemadmodum & hanc pugna ſuperauit Penthesileam, quæ alijs omnibus formidinem incußit, erat enim horrenda. Ego ubi illam primum uideram, perſuaſum mihi habebam dearum quampiam cœlitus nobis ſuppetias ueniſſe, ut mœſtos noſtros animos lætitia diffunderet. Id autem procul aberat à uero, ſed agedum diſpiciamus conſilio quid factu optimum, amplius'ne cum hoſtibus infeſtis bello diſceptabimus, an deſerta urbe fuga ſaluti conſulemus. Nam id quidem pro indubitato eſt, non poſſe nos Græcis pares eſſe, dum quidem ſæuus Achilles in aciem prodeat. Vbi hic dicendi finem fecit, excepit Priamus, Abſit hoc procul ò amice, uosq; alij

Thymetæ oratio.

Troiani

Troiani et ſtrenua auxilia,ut turpi iniecta formidine noſtra patria cedamus, nec quoque autor ſum uobis, ut amplius infeſtis ſignis cum hoſtibus cõcurratis, ſed ut è turribus ac muris arceamus uim hoſtium, tantiſper dum magnanimus Memnon ſe huc cõferat, ductitans infinita hominum genera, quæ nigram Aethiopiam incolunt. Nam iamiam exiſtimo illum non procul abeſſe à noſtra regione, ſiquidem non ita nuper eſt, quòd maxime diſcruciatus animi, nuncio certior factus ſum,at hic lubẽter mihi pollicitus eſt ſe exequuturum omnia, ubi acceſſerit Troianã urbem,& adductus ſum in ſpem illum breui adfore, proinde ſuſtinete,cedò,pauliſper,quãdoquidem multo ſatius eſt forti pectore in prælio mortẽ oppetere,quàm fuga dilapſos probroſam apud exteras nationes uitã degere. His dictis cõticuit ſenex,ſed ſapienti Pulidamanti nõ amplius cordi erat pugna,& prudentẽ orationem habuit:Si quidem,inquit,nobis Memnon apertè annuit ſe excuſſurum noſtris ceruicibus imminens exitium.Haud equidem inuideo,ut in urbe diuum uirũ opperiamur, ſed uereor ut uir ille,ſuos omnes in aciem educens,ſub iugum mittatur, & multis ſimul alijs noſtrum exitio fuerit:nam mirũ in modum creuerunt Græcorum uires. Sed agite ne procul deſerta patria, magnam nobis infamiam conciliemus,ob deteſtandam illam ignauiam in exteram terram penetrãtes: deinde ne in patria manentes mactemur à Græcis in prælio. Iam Græcis certe(etſi non admodum cõduceret)reddamus præclaram Helenam,& omnes poſſeßiones,quaſcunq; è Sparta adduxit, quin et alia omnia multò cumulatiora addentes,pro ciuitate & nobis ipſis,ne iniquæ illæ gentes noſtram poſſeßionem diuidant,nec ciuitatẽ noſtrã hoſtilis hauriat ignis.Proinde nunc mihi eſtote dicto

Priamus in aduentũ Memnonis reijcit Troianos.

audiētes, nec puto quenquā alium inter Troianos *ſanius conſiliū ſuppeditare poſſe, et utinam antea meo præcepto morem geßiſſet* Hector, *quum illum in urbe detinere uolebam: ſic dixit fortis* Pulidamantus, *& omnes* Troiani *eius ſentētiæ taciti ſubſcribebāt, at id in propatulū efferre non audebant: nam ad unum omnes & metuebant & uerebātur regem ac* Helenam, *quamuis eius cauſa excidio darentur.* Cæterum Pulydamanta, *licet ſtrenuum uirum, magnis tamē probris inceſſebat* Paris. Pulydamas, *inquit, tu pugnæ fugitans es, & imbellis, nec unquam ſubijt tibi pectus animus bellicoſus, ſed terror et fuga, tu te in cōſilijs haud poſteriores ferre iactitas, cum deteriora ſemper conſilia tibi ſunt in promptu, ſed age, tu ipſe à pugna abſtineas licebit, & in tuis ædibus compreßis manibus ſedeto.* At *alij me ſtipantes, ad prælium ſe accingant, dum ex ſententia machinam aliquam huius patrandi belli inuentam demus, qua noſtris hominibus magna cumulabitur gloria, uerum fuga ſemper cordi fuit pueris aut mulieribus, quos tu toto animo exprimis, nec unquam tibi, cum acie decerneres, obſecundare potui: nam efficis ut aliorum concitatæ uires flacceſcant.* Hæc *ubi magna contentione dixiſſet* Paris, *iracundia efferueſcens*, Pulydamas *reſpondit: non enim uerebatur illi obſtrepere, nam erat horridus, improbus, ac mente leuis, qui corām grata palpatione demulceret præſentes, ſed diuerſa animo premeret, & occultè abſentis æſtimationem læderet, quocirca etiam propalam admodum laceſſebat egregium uirum.* Me *miſerum, inquit, tu omnium qui luce fruuntur pernicioſißime, in quantam calamitatem tua temeritate incidimus, tu animo obduruiſti aduerſus infinitam pugnam, & obdureſces, donec patriam cum tuo populo deuaſtatam*

Aſtipulantur omnes Pulydamanti ſuadenti reddendam Helenam.

tam uideas, ſed faceſſat procul à me talis temeritas, quin potius adſit tutus metus, ut familiæ incolumitatem auctiorem reddam. ſic dixit. At nihil Pulidamanti *reſpondit amplius* Paris: *nam uerſabatur ſibi ob oculos, quantos mœrores* Troianis *attulerit, & in poſterum allaturus eſſet, quoniam eum inflammatus animus ad mortem obeundam potius accendebat, quàm ut diuinam* Helenam *abs ſe auelli pateretur: cuius cauſa* Troiani *ex editiſsima urbis parte ſpeculabantur, metuentes &* Achillis, *& aliorum* Græcorum *aſſultum.* Cæterum non multò pòſt *bellicoſus aderat* Memnon, Memnon, *inquam, qui nigris* Aethiopibus *imperitabat, & uenit, ſecum ductitans infinitas copias, &* Troiani *lætabundi illum per urbem intuebãtur, non ſecus, ac nautæ aduerſa tempeſtate preſsi, conſpiciũt in æthere* Vrſæ *maioris fulgorem, quo duce* Græci *in nauigando utuntur: ſic populus circunſiſtens gaudio perfundebatur, & ſupra omnes* Priamus, *magna enim ſpes habebat eius animum, fore, ut igni* Græcorum *naues uaſtaret, opitulantibus* Aethiopibus, *quia habebãt eximium regem, & ipſi erant infinita quadam multitudine, omnes manu prompti, qua de cauſa,* Priamus Auroræ *filiũ egregijs donis, & feſtiuis delectationibus condecorat, at in conuiuio inter ſe ſermones conſerebant, hic quidem commemorans, quinam apud* Græcos *maximè uirtute eniteſcerent, ac quanta mala perpeſſus ſit: ille uerò patris & matris* Auroræ *uitam, & immenſa* Tethydos *fluenta, & uorticoſi* Oceani *ſacrum fluxum: deinde terminos terræ & exortũ ſolis, & uniuerſi itineris ſui rationẽ ab* Oceano *uſque ad* Priami *urbem, ac montis* Idæ *iuga.* Prætereà *quo pacto fuderit ac ſtrauerit ualida manu ſacrum* Solymonum *exercitum, qui uenientem intercludere nitebatur,*

Venit Mẽnon ſubſidio Troianis.

tur, quare illos calamitate & intolerãdo affecerit exitio. Porro ut hæc oratione proſequutus eſſet,& oculis perluſtraſſet infinitas copias, audiẽti Priamo,miro gaudio prætentabatur animus, & illum manu demulcens honorificè alloquebatur, O' Memnon deorum beneuolẽtia mihi datum eſt,ut tuum exercitum & teipſum in meis ædibus uiderẽ:utinã id mihi quoq; effectũ redderent, ut ueſtris haſtis omnes Græcos ſterni cernerem: etenim mirũ eſt quàm propè accedas ad deorum immortalium ſimilitudinem,ita ut nemo alius terreſtrium heroum: qua de re adducor,ut credam te lachrymabilẽ inter eos ſtragem editurũ. Nunc age conuiuijs animum expleas, deinde uerò pugnam aggredere,ut decet:ſic dicens latum poculũ manibus tollens beneuole Memnonem accepit, magno illo & aureo poculo,quod certe præclarum opus prudens ac utroque pede claudus Vulcanus,omnipotẽti Ioui dono dederat,cum Venerem uxorem duceret; at Iupiter eo Dardanum diuinum uirum ſuum filiũ donauit.Hic uero dedit Erichthonio filio: at Erichthonius Troi magnanimo, ſed hic id reliquit Ilo cum alijs poſſeßionibus, Ilus autem donauit Laomedonti, uerum Laomedon Priamo, qui id filio ſuo erat daturus,ſed id illi deus minime effectũ reddidit. Porro illud poculum admodum pulchrum tractans, admiratus eſt in animo Memnon, & talia interpellato ſermone ſubiecit,Non eſt decorum, ut quis ſe nimium in conuiuio iactitet,aut pollicitationibus annuet,ſed tacitus in ædibus epuletur,et quæ res poſtulet machinetur. Præſtans'ne uir ſim,& ualidus,an ſecus,id cognoſces in prælio, ubi cernitur uiri uirtus. Nunc autem curæ nobis ſit lectus,nec in noctẽ trahamus potationẽ: nã immoderatus uini uſus inimicus eſt properanti ad præliũ, et etiam triſtis in uigilia.

Hæc

Hæc dicentem ſenex ſuſpiciens alloquitur, Ipſe te ubi uelis conuiuio ſubducito, & tuo animo morem gerito, non equidem tibi uim fecero: eſt enim præter decorum, & decedentem conuiuio detinere, & manentem domo exigere (haud temere id uiris fas eſt) Vt dixit, hic cōuiuio ſe eripuit, & petijt cubile ultimum, ſimul & alij conuiuæ iuere corpus ſomno curatum, quos omnes ſuauis ſomnus cōplexus eſt. Porro in Iouis tonantis ædibus, dij conuiuia agitabant. At pater Saturnius, haud ignarus triſtis belli operum, ſic orſus eſt, Habetis ò dij exploratiſſimum, quanta craſtini belli clades impendeat, nam uidebitis hoc bello ualidiſſimos quoſq; equos circum currus deijci, & uiros exitio dari, quorum ſi quiſquam hic ueſtrum ſolicitudine diſtringatur, maneat, neq; ſupplex mihi uoluatur ad genua: nam & nobis crudelia fata dominantur. Hæc protulit in medium, etiam ipſis ſcientibus, ut qui indignaretur, bello deſcederet, nec motus ob filium aut amicum, fruſtra ſe reciperet in magnum olympum, quæ, ut didiciſſent ex altitonanti Ioue, in animo concoquebant, nec quiſquam cōtra regem uerba facere audebat: nam mirum in modum exhorrebant illius immenſam potentiam, & mœrore affecti ſe cubitum recepêre, ubi quiſque ſuas habebat ædes: illorum autem (quamuis immortales eſſent) palpebris momentanea ſomni commoditas diffundebatur. Tum arduorum montium iugis fulgidus ſurgebat Lucifer, qui manipulorum collectores ſuaui ſomno detentos, ad opus excitat, tum bellicoſum Auroræ filiū poſtremò ſomnus liquit, qui ipſe ſibi animos confirmans, iam cum hoſtibus, infeſtis ſignis concurrere auebat, proinde Aurora, præter ſui animi ſentētiam, magnū olympum conſcendebat, & tum Troiani muniebant ſe armis bellicis, & cū his Aethiopes

quoq;, & aliæ etiam gentes quæcunq; totis caſtris Priamo ſubſidio uenerant, & præpropere pro mœnibus ferebantur atris nubibus ſimiles, quas Iupiter mota tempeſtate excitat, magna ui aëris coacta, ſtatim igitur differtus erat uniuerſus campus, hi autem infundebãtur locuſtis in promontorijs ſimules, quæ ſtrũtur ſupra latam terram, in morẽ nubis aut impetuoſæ pluuiæ, magnam annonæ penuriã mortalibus allaturæ: ſic illi erant & copioſi & fortes, circunquaq; autem uiæ gemebant illis ruentibus, & pedibus ſuboriebatur puluis: at ſeorſum Græci obſtupuerunt, ubi uidiſſent illos tanto impetu rapi, ſtatim corpus ferro obarmabant, Achillis fortitudine freti, qui uolitabat per medios, ualidos gygãtes, corporis uiribus exprimẽs, equis & currubus inſignis, cuius arma in morem fulminis quacunq; fulgorem eiaculabãtur. Qualis ab Oceani terminis progreditur ſol mortalibus lucẽ promens, ac in cœlo refulgens, circumquaq; arida terra & æther arrident, talis inter Græcos præminebat Achilles, & ſic Troianis ſtipatus bellicoſus prodijt Memnon, ruenti Marti prorſus ſimilis, populus longe lateq; circumfuſus, magno ſtudio regem ſequebatur, & ſtatim utriuſq; partis explicatæ phalanges, nempe Troianorũ & Græcorũ laborabãt, ſed præminebant Aethiopes, & ſublato clamore cõcurrerunt, ut cum oborta tempeſtate, undiq; irruentibus uentis fluctus colliduntur, & ſeſe mutuo deiecerunt, politas haſtas torquentes: at ploratus & ſtrepitus quocunq; per aciem graſſabantur, ut quando ſonori amnes magnum miſcent ſtrepitum in mare illapſi, denſiſſimis quippe diffuſis æthere nymbis, ubi nubes uehemẽtiſſimè reſonant, mutuo impetu delectatæ, antea autem ſublatus eſt fragor, ſic iſtis præliantibus, admodum ſub pedibus reſonabat immenſa

terra,

terra, et per aëra magnũ, horridus ferebatur clamor: nam utrinq; magna uociferatione concurſum eſt. Hic Achilles *petijt* Thalium *& præſtantem* Mētam, *ambos belli gloria nobilitatos, & multos præterea manu ſternit: ut cum terræ cauernis impetuoſus uentus ſuboritur, ſtatim omnia per terrā ſuis ſedibus conuulſa, ruina diſsipantur, magno enim motu quaſſatur terra, ſic illi in puluerem repentino corruebāt fato, idq; haſta* Achillis*: nam hic magno animi furore abripiebatur, ad cuius exemplũ ab alia parte præſtans,* Auroræ *filius* Græcos *cædebat, malo fato ſimilis, quod rabiem & grauem perniciem populis adfert, primũ quidem deiecit* Pheronē, *pectus illi pernicioſa haſta trāſuerberās.* Deinde *neci dedit diuum* Erenthum, *qui ambo, inflammato ſtudio, ad bellum ac triſte prælium rapiebātur, ac* Thryon *incolebant, iuxta* Alphei *fluenta, & duce* Neſtore, *expeditionem fecere ad ſacrum* Ilium, *quibus cũ ſpolia diripuiſſet, inuaſit* Achillem, *illum orco mittere cupiens, in quem progreſſus* Antilochus, *diuina forma præditus, longam haſtam torſit, ſed aberrauit, illo nonnihil haſtæ impetum declinante, intimum uero illi amicum ſuſtulit* Ethopen Pyrraſi *filium: hic autem ira accenſus ob illum interfectum exilijt in* Antilochum, *ut leo magnanimus in caprũ: nam & is ipſe optime nouit infeſto prælio cōcurrere, uel uiris, uel feris, ut qui inuſitato quodam impetu effertur, tanto hic impetu irruit: ille autem magnum ſaxum iaculabatur, nec huic tamen caput cōminuit, nam ualida galea triſtē illi depulit cædem, at ita iactato, efferbuit pectus iracũdia: nam circũquaq; illi galea crepuit, et maiore inſuper furore ferebatur in* Antilochũ*: uires enim ebullierunt, ergo* Neſtoris *filium, magnum licet bellatorem, ferijt ſub papilla: penetrauit autem illi cor ualida haſta, ubi*

ſta,ubi ſubitum mortalibus eſt exitium,at illo deiecto,magno mœrore afficiebantur cuncti Græci: maximus autem patris animũ penetrauit luctus filij ſub ſuo conſpectu interfecti: nullus enim grauior dolor occupat mortaliũ animos,quàm ubi filij exitio ſternuntur,cernentibus parentibus: magno igitur cruciatu torquebatur,filio ſuo malo fato proſtrato, præpropere autem accerſijt filium ſuum Thraſymedẽ,procul ſemotum,Te huc ô præclare Thraſymedes corripias,ut tui fratris & mei filij interfectorem procul amoueamus à triſti cadauere, aut & ipſi iuxta illud,acerbæ occumbamus morti: ſi enim tibi pectus formidine concutitur, non es certe ex me natus,nec ex præclara illa ſtirpe ortus, quæ nõ detrectauit etiam cum Hercule prælio dimicare: ſed agedum adnitamur, quoniam ſæpe neceßitas magnum addit robur pugnãtibus, etſi plane nauci ſint homines. Vt dixit,ille id audiens acerbo dolore confundebatur, ſtatim autem accurrit Phereus cuius etiã animum interfecti regis cauſa,dolor occupabat. Proinde magno animi impetu agebãtur, ut cruẽta pugna cõmitterentur forti Memnoni,ut quando uenatores per reciprocos ſyluarum receſſus,in arduis montibus magno animi æſtu,feræ nempe, aut ſui aut urſo in aduerſum rapiuntur,cupidi interficere: hic autẽ in utroſq; expedita temeritate irruens,uirorũ robori reſiſtit:ſic tunc Memnon magnũ ſuſtulit clamorẽ,at illi propè acceſſere,nõ potuerunt tamẽ illi longis haſtis uitã adimere, aberrauit autem cuſpis procul à corpore,nam hanc longe amouit Aurora, non tamen irrito iactu humi deijciebantur haſtæ, ſed magnanimus Phereus prompto animo ſtatim ad orcum miſit Polymnum Megetis filium. At impetuoſus Neſtoris filius trucidauit Laomedontem,ira accenſus ob fratrẽ, quẽ

*Memnon acie ſtrauit, & illi manibus indefeſſis ar-
ma ærea diripuit, nihil ueritus aut Traſymedem aut
præſtantem Pherea: erat enim multo præſtantiſſimus:
ſed ut lupi citato curſu ceruum inſectantes, ad leonis cõ-
ſpectum ſubſiſtunt, nec, trepidatione iniecta, ultrà pro-
gredi audent: uerum Neſtor preſſius eum intuitus, miſe-
ros ciebat ploratus, & hortabatur alios amicos, ut in ho-
ſtes irruerent. nec ipſe curru deſiliens: eum detrectauit la
borem, quia interfecti filij deſiderium præter uires ad pu
gnam traxit: futurum enim fuiſſet, ut in uaſta illa ſtrage,
& ipſe cum charo filio animam profudiſſet, niſi magna-
nimus Memnon illum ruentem cõpellaſſet, reuerẽtia ad-
ductus, quia ſuo patri coæuus fuerat. O' ſenex, honeſtas
certè non fert, ut tecum manus confererem, qui tam pro-
uectæ ſis ætatis: nam id facile mecum ratione ineo, ſi me
hercule te uirenti ætate coſtitutum, & bello præſtantem,
in aduerſum hoſtem rapi uiderẽ, iudicaret certè magnus
animus, mea manu & haſta dignum eſſe opus, ſed te pro-
cul è pugna ac triſti ſtrage ſubducito, ne compulſus ne-
ceſſitate, telum in te uibrem, ac tu cum multo præſtan-
tiori uiro certamẽ iniens, apud filium tuum collapſus ex-
pires, & te mente captum cenſeant homines: non enim
decorum, præſtantiori ſe obuiam ferre. At ſic prolocuto
reſpondit Neſtor, O' Mẽnon, hæc omnia uana ſunt quæ
loqueris: nemo enim me pro filio hoſtibus negotium fa-
ceſſentem, & acerbum filij trucidatorem à cadauere pu-
gna arcentem, parum mẽte conſtare dixerit. Vtinam mi-
hi ſtabiles adeſſent uires, ut & meã haſtam noſcere poſ-
ſes: nũc autẽ magna efferris iactantia, quia florentis æta-
tis homini animus eſt temerarius, & mens leuior, quare
etiam arrogãtia intumeſcens, uaniloquentia uteris, ſi mi-*

hi ætate florenti te obuiam tuliſſes, non fuiſſent gauiſi amici, quãuis fuiſſes uir fortis, nunc moleſta ſenectute cõficior, ut leo, quem canis fidenti pectore ouili arcet, hic autem non poteſt ſibi ipſi eſſe præſidio, quãuis id impenſius cupiat, nõ enim ſunt illi ſolidi dentes, nec uires, & ualidũ pectus ætate abſumptum eſt, ſic mihi robur nõ excitatur in pectore, ut antea, attamen multos alios anteeo, paucis autẽ cedit mea ſenectus. ſic dicens paululum retro abijt, & deſeruit in puluere filium, quoniam non amplius integræ aderãt uires flexilibus membris, ut antea: nam iamdudum illi laborioſa ſenectus oneri fuerat, ſic quoque re infecta terga dedit, & Thraſymides, & magnanimus Phereus quoq; ac omnes alij amici metu perculſi, nam acrius in eos inuehebatur uir pernicioſus, ut quando magnis montibus uorticoſus amnis, immenſo ſtrepitu reſonans, præcipitatur, cum cœlum nubibus obducit Iupiter, magnam ciens tempeſtatem, ubi autem perſtrepunt tonitrua cum fulminibus, colliſis uehementer nubibus, caua arua perluuntur, imbre irruẽte, circũquaq; autem longi torrentes horrendo miſcẽtur murmure, omnibus deiecti montibus: ſic Memnon magno impetu ferebatur ad Græca Helleſponti littora, & tergis fugientiũ inhærens, magnam perpetrabat ſtragem, multi puluere & ſanguine miſti, Aethiopum manibus obtrũcati ſunt: polluebatur autem terra pereuntium Græcorum cruore, & magnum animo gaudiũ cõcipiebat Memnon, ſemper ordines irruendo perrumpens, & circumquaq; cadaueribus premebatur Troianum ſolũ, nec pugna abſtinebat, exiſtimauit enim ſe lumẽ fore Troianis, Græcis autẽ exitiũ, ſed illi triſte fatũ fucum fecit, propè cõſiſtens, & ad pugnã faces ſubdens: ſtipabant autẽ illum robuſti famuli,

ſtrenuam

ſtrenuam nauantes operã Alcioneus, Nychius, & Aſiades, magno animo præditus, & bellator Meneclos, & Alexippos, & Cladon, & alij pugnæ cupidi, qui & ipſi magnis uiribus præliũ capeſſebant, ſuo rege freti. Et tũc Achilles Meneclũ acrius in Græcos inuectũ interfecit, ac Mẽnon ſtomachatus ob interfectum amicum, deuaſtabat magnã Græcorum cateruã, ut quando per montes uenator inſultans, ueloces ceruos premit ad retia, & illis iam turmatim pernicioſo lino coactis, & extremo capturæ dolo circumuentis iuuenum conſilio, canes crebro latratu omnia miſcent, tum hic telis exultans lachrymabilem hinnulis uelociſsimis cædẽ infert. Sic tunc Memnon bonã exercitus partem deleuit, ſocij quidem circumfuſi gaudio exiliebãt: Græci uero præclaro uiro terga uerterũt, perinde ac ſaxo aliquo ab arduo monte præcipitato, quod cœlitus indefeſſus Iupiter ſuſpirioſo fulmine in præceps egit: hoc igitur per loca ſyluis obſita, & lõgas ualles diuulſo, ſaltus reſonant, ſi quæ illo uoluto per ſyluã paſcantur oues, aut boues, aut quicquã aliud, formidine implẽtur & exiliũt, accipientes horridum ac triſtem illum ſonitũ: ſic Græci horrendã haſtã Mẽnonis magno impetu ruentis fugiebãt, & tũ propius acceſsit Achillẽ Neſtor, & magno ob filij necem accepto uulnere inquit, O' Achilles, magnũ fortiũ Græcorũ munimentũ, perijt mihi dilectiſſimus filius, habet arma eius Mẽnon, uereor ut canũ fiat dilaceratio, ſed repẽte opẽ feras, quoniã ille cẽſendus amicus, cuius animo nõ delet obliuio memoriã amici mortui, dolet enim extinctũ. ſic dixit Neſtor. At Achilles id audiẽs, animo angebatur, ubi didiciſſet, Mẽnona Græcos lachrymabili prælio turmatĩ haſta ſternẽtẽ, extẽplo relictis Troianis, quos bello præſtãs cædebat, pernicioſis phalãgibus

gibus ſtipatus, recepit ſe ad Memnona, ira percitus ob Anthilochũ & alios cæſos. Porro diuinus uir Memnon, ſaxũ campo quod fortè iacebat, limes agro poſitus, litem ut decerneret aruis, manu raptum torquebat in clypeum inuicti Achillis: at hic non deterritus ſaxi magnitudine, ſtatim pedem contulit, longam illi haſtam obtendens, pedes. Nam eius equi erant in caſtris, & illi dextrum humerum ſupra ſcutum ferijt: at hic, quamuis uulneratus, intrepido furebat animo, & ualidã haſtã uibrauit in Achillis brachium, unde ſanguis emittebatur, ac temere gauiſus heros, confeſtim illum faſtuoſis dictis compellat, Nũc te meis, ò peßime, manibus ſuperatum, triſti fato conceſſurum puto, nec fore, ut ullo pacto te ſtragi ſubducas. Quid tam miſeris modis perdis Troianos? te iactitans omnium multò eſſe præſtantißimũ, ac matre immortali, nẽpe Nereide natũ: ſed iam te urget fatalis dies, quia à deo traho originẽ, bellicoſus Auroræ filius, quẽ procul apud Oceani fluenta, ſubditæ Heſperides educarunt, qua de cauſa te in prælio ſusq; deq; habeo, exploratũ habens quanto diua mater præſtat Nereidi, unde gloriaris te natum: nam hæc dijs & hominibus lumẽ præbet, quo in magno olympo omnia præclara & bona cõficiuntur opera, quæ quidem hominibus utilitatem adferunt: at illa, in turbidis maris latibulis recũbens, ætatẽ degit, cum Balænis & piſcibus gloriãs, nullis rebus præclarè geſtis illuſtris, proinde hanc nullo numero habeo, nec immortalibus deabus parẽ cenſeo. At ſic locutũ acerbis dictis adoritur Achilles, O' Memnon, quò te mens læua impulit, ut te mihi obuiũ ferres, ac præliandi arte parem cenſeres? qui te longe anteſto, tum uiribus, tum genere, tum quoq; naturæ dotibus, ut qui præclarum genus ducam, & à Ioue magnanimo

Memnõ Achilli commuttitur.

*& ualido Nereo, qui marinas genuit nymphas Nerei-
das,quibus etiam cœlites omnes magnum honorem deſe-
runt,& ſupra omnes,Thetidi optimis cõſilijs inſtructæ,
quia aliquando ſua domo acceperat Bacchum, cùm fuga
ſe ſubtraxerat pernicioſis Lycurgi manibus:deinde etiã
Vulcanum cœlo præcipitatum, quin & ipſum Iouem
quomodo uinculis exemerit,quæ alta mente repoſta ſer-
uantes dij omnes,matrẽ meam honoribus afficiũt,in ma-
gno olympo:nec tibi quoq; id obſcurũ erit,ubi noſtris la
certis,uibrata haſta tuum iecur penetrauerit: de Hectore
quidẽ,iratus ob Patroclum pœnas ſumpſi, tu ob Antilo-
chum mihi ſupplicium lues : non enim imbellis uiri ami-
cum neci dediſti.ſed quid ad ſtolidorum puerorum exem
plum ſtamus,iactabunda oratione,ut noſtra, aut noſtro-
rum parentum fortia facta proſequentes ? iam & Mars
in promptu,nec uires abeſſe decet.Sic fatus,longũ enſem
manibus eduxit,ſic quoq; alia parte Memnon,& arden
ter commiſſi ſunt,ac ferocientes animis,tundebant indeſi
nenter mutua ſcuta,quæ Vulcanus diuina arte fabricatus
erat,& crebro irruentes tangebãt mutuis criſtis, utrinq;
fixæ galeæ , cæterum Iupiter beneuolus magnum utriq;
robur adiecit,effecit enim illos indefeſſos,& ſolito ma-
iores,nec quicquam uiris,ſed dijs plane ſimiles , conten-
tio utrumq; gaudio arrexit,& cupidi,ſtatim haſtam per
corpus,inter ſcutum,& criſtis inſignem galeam impelle-
re,ſæpe explicabant omnes uires: deinde iterum parum
ſuper tibiale infra thoracem,robuſtis aptatum membris,
ambo cõnitebantur , & arma humeris circumſonabant.
Ferijt autem æthera clamor Troianorum,& Aethiopũ,
& fortium Græcorum, qui utrinq; infeſtis ſignis cõcur-
rebant:puluis autem ſub pedibus motus,ad cœlum uſque
ſubuol*

ſubuoluebatur,quia admodum ſeruebat opus, ut nebula circumfuſa montibus,cum nimbo cōmoto ſonora implentur flumina, aqua montibus præcipitata, & immenſum edunt fremitum torrentes, ac cuncti paſtores formidine implentur, ob torrentes, & nebulam tabidis lupis gratam,aut alijs feris,quas paſcit immenſa ſylua: ſic quoque ſub horum pedibus triſtis excitabatur puluis, qui æthera obumbrans,ſolem abſtulit,& magna incidit populo calamitas, tum ob puluerem,tum ob pernicioſam pugnam, quam deorum quiſpiam in uigore tenuit, & pernicioſa fata atras utrinq; phalanges accendebant, ut immenſum laborē in pugna lachrymabili exhaurirent,nec horridæ cædi Mars faciebat modum,circumquaque autem effuſo cruore polluebatur terra, & atra imminebat pernicies, ac morientium ſtrepitu miſcebatur magnus campus,quēcunq; ſuo fluxu Simois uel Xanthus alluūt,qui amnes ab Ida monte in Helleſpontum dilabuntur. At ubi diutius prælium extraheretur, & æquo Marte inter ſe dimicarent,tum ſeorſum ex cœlitibus, qui ſe pugnæ ſpectatores exhibuiſſent,alij quidē magnam capiebāt uoluptatē, cernentes Achillē, alij uero Tithonis & Auroræ filium: deſuper autem cœlum intonuit, & circumiectum mare inhorruit,& terra adiacens concutiebatur, ſub utriuſq; aciei pedibus,tum metu exhorreſcebant ob Achillem, omnes Nerei filiæ,quæ Thetidem ſtipabant, & inuſitata quadā formidine implebantur,quin & ipſa Aurora filio ſuo metuit,equis per æthera uecta,illamq; Solis filiæ admirabātur circūſiſtentes in diuino circulo,quem indefeſſo Soli Iupiter in annuum curſum præbuit,in quo omnia & uiuunt & moriuntur, æuo indeſinenter per dies circumacto,annis nempe continuo uoluētibus,tum certè &

dijs ipſis acerba incidiſſet contentio,niſi Iouis magnitonantis monitu duæ utrinq; acerbæ Parcæ repēte adfuiſſent,quarum hæc quidem inuaſit animum Memnonis,altera uero hilari uultu ad Achillē ſe recepit, quas intuentes dij clamorem ſuſtulerunt,ſed hos quidē magna occupauit triſtitia,at aliorum uultus ſplendido gaudio eniteſcere inceperunt. Cæterum heroës cruento prælio inter ſe conflictabantur ſine intermiſsione, nec animaduerterunt aduentantes Parcas,magna ui ſibi mutuo illata: dixiſſes tum illos lachrymabili prælio cōmiſsos,ut gygantes indomitos,aut fortes Titanas, nam ualidum inter eos coortum erat certamen,uel cū ferro cominus rem gererēt, uel cū ſaxa immania impetuoſe iacularētur,nec quiſquā, cum ita ſaxis impeterentur, terga uertit,aut metu deijcie batur,ſed ut montes ſtetere immoti,magno obarmati robore, nam uterq; à magno Ioue ſe genus ducere gloriabatur:quare etiā eos æquo Marte commiſit Bellona,mul to tēpore illa pugna colluctantes,uel eos ipſos, uel amicos intrepidos,qui ſuorum regū cauſa,promptiſsime magnum laborem ſubierint,tantiſper dum fiſsis cuſpides in ſcutis reflecterētur,nec quiſquam ſine uulnere ceciderat, ſed omnium membris humi diffluebat ſanguis. & ſudor quoq;,cū nullo pacto contentionē remiſerint,& terra ca daueribus obruebatur,nō ſecus,ac cœlū nubibus,quū Sol Capricornorū intret,nēpe ubi mare magnū nautis terrorem inijcit,quæ quidē cadauera equi ungulis obterebantur,ſimul cū populo irruēte perinde ac folia innumera, ineūte hyeme,poſt floridū autumnū.Porro illuſtres deorum filij ſtrage ac cruore colluctabantur, nec deſierunt iracundia in ſe mutuo ſæuire,nam cōtentio direxit triſtes pugnæ lāces,quæ nō amplius pares erāt.Siquidē Achil-

les

les Memnoni ſub pectoris ſedem, enſem adegit, qui per
Memnon ab Achille interficitur. *tranſuerſum traijciebatur, & confeſtim animam profundens, in atrum cruorem collapſus eſt, & diuina arma ſonitum dedere, imo & terra ſtrepitu remugijt, & ſocij metu concutiebantur, cui quidem Mirmidones arma diripuerũt, circùm autẽ Troiani fuga diſsipabãtur: at ille fugientium tergis inhæſit, procellã uiribus repræſentans: cæterũ Aurora obducta nubibus, gemitũ ciebat, terra autem tenebris prætexebatur. Porro ueloces uenti matris monitu, ad unum omnes, rapido itinere ferebãtur in campum Priami, & morienti circumfundebantur, ac feſtinãter ereptum Auroræ filium, per magnum aëris ſpatium uehebant, augebantur enim animi, fratre collapſo, quin & Anther circũquaque ingemuit, cuius quæcũque cruẽtæ ſtillæ deciderunt ex membris, ſignum eſſe poſſunt poſteris, unde dij aliunde in unum coactis alijs, ſonorũ confecerunt fluuium, quem Paphlagonum appellant mortales omnes, quicunq; habitant ſub pede montis Idæ, qui etiam colore ſanguinem refſerẽs, terram alluebat, quo triſti die Memnon uita deceſsit: tum acerbus ac intolerandus odor ferebatur ex aqua, dixeris ex mortifero corrupto uulnere eliſam saniẽ reſpirare odioſius, ſed id deorum conſilio factũ eſt. Volabant enim uenti, Auroræ filium ferentes, non procul à terra, denſa inuolutum caligine, nec etiã Aethiopes procul à cæſo rege aberrabant, quoniam deus illos duxit repente, & celeritatem addidit cupidis: nempe futurũ erat, ut haud paulo pòſt aëre ipſi ferrẽtur, qua de cauſa deplorãtes regẽ, uentos ſequebãtur, perinde ac cum uenatoris horrẽdis aut ſuis aut leonis mandibulis, in locis uirgultis obſitis, deiecti corpus ſublatũ ferunt amici, magno affecti dolore, à tergo autem canes latratu*

ſuum

ſuũ dominũ deſiderãtes,ſequuntur,ob triſtẽ illã capturã: ſic illi relicto ſæuo certamine,celeres ſequebãtur uentos, crebrò ductis ab imo pectore ſuſpirijs, & diuina obtecti caligine,circũ autẽ Troiani et Græci ſtupore defixi ſteterunt,cernẽtes illos omnes ita cum ſuo rege euaneſcere. Porro uenti magnos edentes gemitus, repoſuerunt belliceſi Mẽnonis cadauer ad fluuiũ Aeſepum, ubi formoſis nymphis nemus eſt omnigenis arboribus admodũ amœnũ, quò in poſterũ magnũ aggeſſerunt tumulũ Aeſepi filiæ, & multæ deæ circũfuſæ ploratum ciebãt,pulchræ Auroræ filiũ lugentes:occidit autẽ ſolis lumen,tum cœlo prodijt Aurora,charũ filiũ lugens. Stipabãt uero illã duodecim præſtanti forma puellæ, quibus perpetuo curæ ſunt termini ſemper uoluentis altæ uiæ,& nox & aurora, ac quæcunq; ex Iouis ſentẽtia fiunt, circa cuius domũ et nõ dirumpenda ueſtibula uerſantur,huc atq; illuc annũ fructibus grauem circumferẽtes,circũuoluto & rigidæ hyemis,& floridi ueris,gratæq; æſtatis,& autumni uuarum feracis,circulo:quæ autem cum deſcendiſſent alto cœlo, immẽſo luctu ſeſe affligẽtes ob Mẽnona, cum quibus etiã & Pleiades plorabãt,ſonitu miſcebãtur magno montes, & Aeſepi fluenta,nã indeſinens luctus mouebatur. Porro Aurora in medio circumfuſa,ſuo filio magnum ploratum ciebat, Ita'ne chare fili exitio proſtratus es? nã magnum tuæ matri luctum inieciſti,non enim amplius, te ſublato, mortalibus lumen præbere ſuſtinebo, ſed inferorum ſubibo odioſas domos, quò tua anima procul à ſuperis circumuolat, ut quippe chaos & inuſitata quædam caligo per omnia diſpergatur:ut etiam Iouis animum dolor occupet: nec enim honore Thetidi cedo,imo ne Ioui quidẽ ipſi,cum omnia intuear, & omnibus rebus perfectionem

Aurora ob filium dolens,in cœlum recuſat redire.

addam,nunquã enim mei luminis ſatietas oboriri poſſet, ergo tenebras petam. Porro Thetida in cœlum adducat Iupiter ex mari,ut dijs & hominibus lumen præbeat, nã mihi triſtis caligo,poſthabito cœlo,cordi eſt,ne tui interfectoris corpori lumen circumijciam. Hæc uero dicenti,lachrymæ per diuinã faciẽ defluxere, perẽnis fluuij in morem, & atra terra rigabatur circa cadauer, & diuina Nox indolebat chari filij funeri,& omnia aſtra cœlũ obduxerunt caligine & nubibus,ut Auroræ rem gratam facerent. Cæterum Troiani in urbe, ob Memnona,magno enecabãt luctu animum,nõ enim minori eius deſiderio tenebantur,quàm ipſi Aethiopes:nec Græcis certe admodũ lætum erat hoc prælium,ſed in campo ſedebant iuxta cadauera ſub dio,utrinq; & laudibus ferebant Achillẽ, & deplorabant Antilochum: habebant autem luctum gaudio mixtum. Porro totam noctem ploratu duxit Aurora, & tenebræ illi circumfundebãtur, nec ortus ullam animo rationẽ habuit:nam cœlũ odio proſequebatur, & acres ſui equi gemebant,curſitantes per terram ſterilem,& uidentes ſuam reginam,tanto ſe luctu affligentem,tangebãtur tamen magno reditus deſiderio. Nam Iupiter ira incenſus indeſinenter tonuit,terra autem cõcutiebatur undiq;,terror itaq; inijciebatur diuinæ Auroræ:proinde hũc cum magno luctu raptum ſepulchro condiderunt nigri Aethiopes,atq; illos formoſa Aurora ualde plorantes,ad ſepulchrum ſui filij in aues mutauit,& dedit ut aëre ferri poſſent,quas mortales Memnonias uocãt,qui ad tumbã ſui regis ruẽtes plorãt, puluerẽ ſuperfundẽtes ſepulchro, te gratificantes Memnoni, ſe mutuo tumultu exagitant: at hic apud inferos,uel alibi apud deos in cãpo Eliſio gaudijs potitur et lætitia diffunditur immortalis Aurora id uidens

Memnonis ſocij in aues mutantur.

dens:uerum alijs magna obijcitur difficultas,dum cõtendunt,unũ prælio opprimere,aut morti occumbere,ob regem deſudantes, & hæc quidem Auroræ iuſſu pernices aues conficiunt. Porro tum quidem Aurora in cœlũ properauit,cum Horis uaria forma præditis,quæ illã inuitam adduxere ad Iouis domum,uerbis admodum dolentem leuantes,quibus grauis luctus ſolet cedere. At hæc nõ uenit in obliuionẽ ſui curſus:metuit autem uehementer magnas Iouis minas,unde omnia ducũt originẽ,quæcunq; Oceanus,quæcunq; terra,quæcunq; deniq; aſtra continent,quam Pleiades anteceſſerunt,at ipſa æthereas reſerauit portas, & lumen ſuũ diffudit mortalibus.

IN TERTIVM LIB. ARGVMENT.

Achilles, nullum graſſandi in Troianos modum faciens, Apollinis telo deijcitur, quare irata Iuno, Apollinem iurgio adoritur. Cæterum Troiani etiam collapſum Achillem intuiti. metu adhuc fluctuant, nec cominus audent congredi. Tandem Paris ſuorum fugam ſiſtit,& ad prælium fortiter capeſcendum accendit.proinde ſtrenue circa Achillis cadauer pugnantes, multi ſternuntur. Nam Aiax & reliqui Græcorum proceres, nihil ſibi curæ ac laboris remiſerunt,ne Achillis cadauer à Troianis abſtraheretur. Poſtremo Troianis in urbem compulſis,Græci Achillem in caſtris deflent,quò etiã cum Nereidibus ſe corripuit Thetis,& immenſo luctu affligtabatur, at Muſæ ex Helicone aderant, ſolatio eam erigentes. Græci autem Achillis cadauer, poſt multas lachrymas rogo impoſuerunt, & caſtra ſua repetierunt.

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. III.

CVM *igitur aurora illuceſceret, tū* Antilo*chi cadauer ad naues extulerūt bellicoſi uiri* Pilei, *magno ſe ob regē luctu afflictantes, & illi apud* Helleſponticum *littus iuſta ſoluerunt, magno confuſi dolore: circumquaq; autem* Græci *gemitu animi cruciatum declarabant, nam omnium pectora acerbus obſedit luctus, qui* Neſtori *gratificari ſtuduerunt, at hic non prorſus animo frangebatur: eſt enim prudentis uiri, forti pectore ferre dolorem, nec animi cruciatu deiectum dolori ſuccumbere.* Cæterum Achilles, *amici cauſa exardeſcens iracundia, horrende ſe, ad conſerendum manus cum* Troianis, *accingebat, qui & ipſi, quamuis exhorrerent, haſta inſignem uirum, prompti portis ſe extulerūt, quia fata illorum pectoribus confidentiam iniecerunt.* Nam *certe futurum erat, ut multi bellicoſi* Achillis *manibus orco mactarentur, qui idem periturus erat ad* Priami *mœnia. At ubi primum utrinq; in campum deſcendiſſent multæ &* Troianorum *&* Græcorum *phalanges, inflammato* Martis *ſtudio accenſæ,* Achilles *magnam inter hoſtes ſtragem perpetrauit, ubiq; enim mortalium nutrix terra rigabatur ſanguine, & cadaueribus fremebant* Xanthi *&* Simoëntis *fluēta. At ille premens hoſtiū ueſtigia deijciebat, in quoſcunq; incideret, ad ipſa uſq; mœnia, quia magnus iniectus erat terror, & certe omnes internitione cecidiſſet, portasq; ſolo æquaſſet, et cardines cōuulſiſſet, ac obliquus illatus uectes perrupiſſet, aditumq; Græcis in urbem paraſſet,*

raſſet,& opulentum oppidum igni uaſtaſſet,ni magnam, truci animo,iracundiam cōcepiſſet Apollo,cum uidit innumeros heroas leto ſterni, confeſtim tum ab olympo, feræ in morē deſcendit,pharetram gerens humeris, & ſagittas immedicabiles:ſtetit autē ex aduerſo Achilli, pharetra & arcus horrēde ſonuerūt,& ex oculis illi magnus ignis emicuit,terraq; pedibus mouebatur, & horridū ſuſtulit clamorē deus,ut Achillē diuinā dei uocem reueritum à pugna auerteret, & Troianos exitio eriperet. Te, ô Achilles, procul à Troianis ſubducito: non enim par eſt,ut inter hoſtes cladē edere pergas,ne te immortalium quiſquā opprimat.Sic dixit Apollo.At dei uox nullam incuſſit formidinē Achilli:nā illū triſtia circūuolabant fata,ergo deum nō eſt reueritus,& magna uociferatione reclamauit, Apollo,quid me inuitum cum dijs prælio dimicare cōpellas? cum de perfidis Troianis pœnas ſumam, iam nuper etiam nō parum me læſiſti,cum à prælio auerteres, quando primum Hectorem exitio ſubtraxiſti, quo Troiani magnam,in urbe,fiduciam ſitam habebant, ſed retrocede hâc,& in aliorum immortalium domum te aufer,ne in te quoq;,licet immortalem,telum uibrē. Sic fatus ſeorſum liquit deum,& in Troianos ferebatur, ſed hi in fuga perſiſtebant ante urbem,quos ipſe perſequi nō ceſſabat:uerum Apollo indignatus, hæc animo ſecum uolutabat,Heus quanto furore hic tranſuorſum rapitur,at ne ipſe quidem. Iupiter repreſſerit ſic inſanientem,ac dijs reluctantē. Quæ ubi dixiſſet, caua nube ac aëre amictus, acerbū emiſit telū,et eius calcaneo ſubitò uulnus inflixit, cuius cruciatus pectus ſtatim ſubijt, & ſternebatur turris in morē, quam Typhonis impetus ſubterranea uertigine dirumpit in ipſo ſolo terræ,quà altum fundamētum

Apollo Achillis impetū reprimit.

Achilles Apollinis telo sternitur.

erat iactum,ſic humi fundebatur Achilles, & oculis circumluſtrans pernicioſam,& inuictam cateruam, Quis in me,inquit,exitiale hoc telum occulte torſit? audeat propalam mihi ſe obuium ferre, ut illi ater cruor ſimul cum omnibus inteſtinis effundatur noſtra haſta,& ſubeat triſtem Plutonis aulam:non enim me clam eſt, neminem terreſtrium heroum,cominus congreſſum,haſta me ſuperare poſſe,non ſi illi æs triplex pectus obarmauerit, & plane fuerit ferreus. At ſolent imbelles,occultis ſemper inſidijs, excipere illuſtres uiros, qua de cauſa ueniat mihi in occurſum, quamuis & deus eſſe gloriatur, Græcis infenſus,quoniã animus mihi præſagit,Apollinẽ eſſe, horrida obſeptũ nebula,nam olim hoc mihi uaticinata mater eſt, fore,ut ærunoſis illius telis, ad portas Scæas occumbam, quod haudquaquam uanũ fuerit. ſic dixit,& exitiale telum,duris manibus extrahit uulneri immedicabili,at ſanguis erumpebat cum cruciatu,& fatũ illi pectus domuit. Nã ſtomachatus telũ abiecit,quod ſtatim aduolãtes Auræ,corripuerũt & reddiderũt Apollini,in diuã Iouis domum properãti:non enim æquũ erat,ut & immortale cũ eſſet,atq; à deo emiſſum periret,quod ubi ſuſcepiſſet, repẽte ſe ad olympum corripuit,ad aliorũ deorũ cœtũ, ubi magna frequentia cogebantur,prælium ſpectaturi,quorum hi quidem Troianos rerum geſtarum gloria auctos uolebant,alij uero diuerſo in Græcos affectu ducti,ſpectabant perdẽtes,ſimul & pereuntes in prælio:quẽ ubi animaduertiſſet prudens Iouis coniunx, ſtatim acerbis uerbis laceſſit, Quare Apollo tam iniquum facinus commiſiſti?hoc die,oblitus illius quod nos ipſi dij connubiũ egregio Peleo coniunximus,& tu ipſe in medio,cantando oblectaſti conuiuas, quando Peleus uxorem duxit formo-

Iuno Apollinẽ obiurgat ob cæſum Achillem.

ſam

ſam Thetida, quæ uaſtas maris undas deſeruit, cũ te cythāram pulſante, diuerſa hominum genera confluerent, & feræ quoq;, & alites, & ſcopulis ſinuoſa ſaxa, fluminaq;, & opaca ſylua, ſed in horum obliuionem ueniſti, & acerbum deſignaſti facinus, interficiendo diuũ uirũ, quem ipſe cum alijs immortalibus nectar delibans, precatus es, ex Thetide Peleo filium naſci, quod uotum uentis tradidiſti, gratũ faciens populo ualidi Laomedontis, apud quẽ upilionẽ egiſti: at hic, quãuis mortalis eſſet, te tamẽ immortalẽ multis ærumnis affecit, & tu cõtrà mẽte captus, Troianis gratificaris, delens ex animo quãtos labores exantlaſti, improbè, nec certe pernicioſo tuo animo diſpicere poſſes, quiſnã ſit uir malus, ac dignus qui in ærũnas incidat, aut cui immortales honores defcrũt: erat profecto Achilles beneuolo in nos animo, & à nobis genus duxerat, nec certe Troianes eo magis leuatos moleſtia exiſtimo, quòd Achilles ceciderit, quia ſtatim illi à Scyro filius ad Troianã expeditionẽ, Græcis ſuppetias ferens, aderit, uiribus ſuo patri haud inferior, et multis ex hoſtibus exitio erit: certe Troiani admodũ tibi curæ ſunt, & magna Achillis inuidia æſtuas, quoniã erat omniũ præſtãtiſsimus. Stulte, quo pacto tui oculi ferre poſſent, Thetida ad Iouis domum uenientem, quæ te antehac omnibus honoribus cumulare, & ut charum filium complecti nõ ceſſauit. Sic dixit Iuno, cum magno animi cruciatu, probris inceſcens omnipotentis Iouis filium, at hic ne hiſcere quidem contrà eſt auſus, reueritus eſt enim magni patris coniugẽ, nec coràm illam intueri ſuſtinuit, ſed ſeorſum à dijs oculis humi fixis ſedebat. Mirum enim quàm illi ſuccenſuerint, quicunq; pro Græcorum ſalute ſteterint, contrà qui Troianos illuſtres reddi uolebant, illum collaudabant in ſinu

gaudentes, ne id Iunonem ureret: omnes enim palàm uerebantur, illam iracundia percitam, nec adhuc deliquium animi patiebatur Achilles: nam etiamnum efferbuit ater ſanguis, membris indefeſſis, cupientis prælio dimicare, nec quiſquam hoc rerum articulo deprehenſum illũ cominus pugna laceſſere audebat, ſed procul abſtiterunt, perinde ac faciunt agreſtes, leone denſis uirgultis perplexo, quẽ deiecit uenator, at ne tum quidem cum pectus telo perfoſſum ſentiat, obliuiſcitur fortitudinis, ſed circũagit truces oculos, horrendũ trucibus genis tollens rugitũ: ſic ira atq; exitialis haſta exacuerunt Achilli animum, uerũ dei telum cum domuit, attamẽ eo loci redactus exilijt, & impreſſionem fecit in hoſtes, uibrans ualidam haſtam: petijt autẽ diuũ Orythaona, præſtantem Hectoris ſocium, uerticem illi feriens, at galea nõ potuit reſiſtere longæ haſtæ, quamuis id impenſius cupiuiſſet, ſed per ipſam et oſſa quoq; pertigit neruos cerebri, et feruidũ illi cor cõmunuit. Deinde Ipponoum deiecit, per ſupercilium ad oculorũ uſq; ſedem, haſtam illidens, pupilla autẽ humi defluxit, & anima inferos petijt. Deinde Alconoi malam tranſuerberans, totam linguã præſecuit: at hic ſolo proſtratus eſt, crebos ducens anhelitus, cuſpis autẽ per aurem emicuit: et hos quidẽ ſtrauit diuinus uir, infeſto prælio ſecum congredi auſos, ſed & multos alios in fugam cõiectos, internitiõe cecidit, nã feruit adhuc illi calidus circum præcordia ſanguis. Porro cũ frigus mẽbra occupare, ac animus deficere inciperet, ſtetit haſtæ innixus. at Troiani fuga auolabant. Heu meticuloſi Troiani, inquit, & Dardani, ne mortui quidẽ meæ haſtæ uos fuga ſubtrahere poteritis, ſed morte pœnas luetis ueſtris furijs. Vt dixit, illi exhorruerunt, perinde ut in montibus hinnuli, uocem

rugientis

*rugientis leonis, expaueſcunt formidoloſi, magno beſtiæ
metu,in fugam conuerſi,ſic quoq; Troiani et extera au-
xilia,exhorruerunt poſtremas Achillis minas, exiſtiman-
tes eum adhuc eſſe illæſum,hic tamen audentem ſuum ani
mum ac robuſta membra morte tardari ſentiens, circum
cadauera prolapſus eſt, arduo monti ſimilis,terra autem
magno ſtrepitu reſultauit, & mirum in modum reſonue-
runt arma,iamiam labentis Achillis:attamen Troiani ſu-
pra modum timuerunt, animo perpendentes ſuum ho-
ſtem, non ſecus atque oues horrore contremiſcunt, cer-
nentes ſanguinariam aliquã feram, circa ſtabulum à iu-
uenibus proſtratam,nec propius ſe cõferre audent,ſed ex-
horrent mortuam nõ ſecus ac uiuã: ſic Troiani formida-
bant Achillem etiã mortuum. Sed tum populi animũ uer-
bis confirmare conatus eſt Paris,nam magno perfundeba
tur gaudio,adducebatur enim in ſpem fore,ut iã proſtra-
to Achille,Troiani cruento hoc bello liberarentur, nam
hic robur erat uniuerſis Græcis. Si ò amici,inquit,prom-
pto mihi animo adeſſe uelitis,hodie aut morti occũbemus,
à Græcis deiecti, aut incolumes Achillem collapſum ad
Ilium raptabimus Hectoreis equis, qui me, extincto fra-
tre,in præliũ ferunt,ſui regis deſiderio cruciati,qui ſi in-
teremptum Achillem traxerimus,magna certe gloria cu-
mulabimus,tum equos,tum ipſum Hectorem, ſi quidem
apud manes ullus eſt ſenſus, aut leges uigent. Nam hic
non deſijt unquam male cogitare Troianis, quin &
Troianæ fœminæ, ſoluto cachinno animi gaudium te-
ſtantes,circumſiſtent,non ſecus ac horridæ pardales, aut
leænæ ob ereptos catulos ira exardeſcẽtes,circũdant uirũ
uenandi peritũ:ſic Troianæ mulieres turmatim circum-
fundentur Achillis cadaueri, non dicenda iracundia per-*

Paris occiſo Achille Troianos ad pugnam extimulat.

citæ, hæ quidem ob parentes ab illo obtruncatos, hæ autē ob uiros, aliæ iterum ob liberos, aut familiares, quos magno honore habuerint, at ſupra cæteros exhilarabitur meus pater, aut alij ſenes quos nolētes, ſenecta ætas intra urbis ſepta detinet: porro nos huinc, ubi in urbem traxerimus, obijciemus epulum aërijs auibus. Vt dixit, ſtatim facto impetu, obſtipabant fortis Achillis cadauer, qui prius illum formidarunt, nempe Glaucus & Aeneas & magnanimus Agenor, & alij quoque rei bellicæ minime imperiti, cupientes auellere ad Troiam, ſed id haudquaquā neglectui habuit Aiax, dijs ſimilis, uerum impetu ſe eo contulit, & longa haſta omnes arcuit à cadauere: at hi non abſiſtebant minis territi, ſed collato pede pugnam capeſcebant, agmine ſubinde cōdeſato, ut apes, quæ circa ſua aluearia infinitæ uolāt, uirum ulturæ: hic uero nihil moratus earum aſſultus, mellis uindemiam facere pergit. at illæ cruciantur fumi uel uiri impetu, attamen tanta licet difficultate rerum deprehenſæ in aduerſum rapiūtur: hic autem, ne tantillo quidem loco mouetur: ſic Aiax irruentes pro nihilo duxit, ſed primum Agelaum ſub mammam illiſa haſta deiecit, deinde & Theſtorem diuinum uirum, exin Arcythoum & Ageſtratum, ac Aganippum, tum Zorum & Niſſum, ac illuſtrem Erymantem, qui Glauco duce è Lycia uenerat: habitabāt autem Melanippū Mineruæ ſacrum, è regione Emaſicyti, non procul ab edita Chelidone, quam metuunt nautæ, in mari obſtupefacti, cū circumflectere coguntur triſtes petras. Cæterum eo extincto, præclarus Hippolochi filius diriguit animo, quoniam ſibi erat omnibus neceſſitudinibus circumuentus, & ſtatim in Aiacis ſcutum multiplici bouis corio obductum, haſtam uibrauit, ſed non impulit in cutem, pelles enim

bubulæ,

bubulæ, & thorax ſub ſcuto eius membris aptatus, propulſarunt: uerum Glaucus ne ſic quidem prælio abſtitit, cupidus interficiendi Aiacis,& iactabundis uerbis inſultans,magnas inſipienti animo minas promebat, Aiax, quoniam te ſupra cæteros Græcos præſtantē eſſe aiunt, ob te enim non ſecus,ac ob bellicoſum Achillem,ſibi placent Græci. Proinde par eſt,ut cum tuo cognato hoc die fato concedas.ſic dixit, uaniloquentia ſeſe efferens, nec compertum habebat, in quanto ſe præſtantiorem uirum haſtam torqueret,quem limis aſpiciens, alloquitur bellicoſus Aiax,Ignaue haud noſti, quāto te bello melior erat Hector,fugijt tamen noſtras uires,& haſtam,ac prudentiam ſimul cū fortitudine cōiunctam habuit: eſt tibi certe mens erroris nebulis inuoluta,qui me prælio laceſſere audeas,multo te præſtātiorē, nō enim mihi paternus hoſpes eſſe gloriaris, nec me muneribus ſeductum è bello auertes,ut Diomedē feciſti,ſed licet illius te uiribus ſubtraxiſti,non cōtinuo ego te ſaluum è bello reducem patiar. In alijs'ne fiduciā habes ſitam? qui imbellibus muſcis ſimiles ruunt circa cadauer præſtātis Achillis,ſed & hos quoque ita ingruētes neci dabo.Et atro fato, ſic dicens,in hoſtes rapiebatur,ut leo per ſyluā,& longas cōualles, in uenaticos canes. Multos autē domuit cupientes gloriā auferre,Troianos,ſimul & Lycios:populus autē horrore cōcutiebatur,ut in mari piſces, aduētante horrenda Balena aut magno Delphino,maris alūno:ſic Troiani exhorrebāt impetū Telamonij Aiacis,per aciē ruentis: attamē ne hoc quidem pacto pugnæ ſubtrahebantur, ſed circa cadauer Achillis aliūde alius in pugnā properabat, ita ut in puluere pugnantium numerus iniri haud poſſet,non ſecus ac apri circa leonem interficiuntur:pernicioſum autem erat

motum

motum certamen: hic quoque Hippolochi *bellicoſum fi=lium interemit fortis* Aiax,*qui ſupinus circa* Achillẽ *ſter=nebatur, ut in montibus circa ualidam quercum ramus, ſic ille haſta domitus porrectim circa* Achillem *in præ=ceps agebatur: at illum fortis* Aeneas *magnũ ſimul cum ſocijs laborem exhauriens,ad* Troianos *traxit, & ſocijs magno animi cruciatu affectis, dedit in urbem auferen=dum & ipſe quoq; circa* Achillem *ferro dimicabat.* Hunc *igitur haſta læſit* Aiax,*ſuper pulpam lacerti dextræ ma=nus,at hic ſtatim ſine dilatione ſe exitiali prælio eduxit, nam ad oſſa uſq; penetrauit telum, atque in illo curando laborabant prudentes medici, qui illi ſanguine purgarũt uulnus, & alia omnia exequi non ceſſabant,quæ uulne=ratorum pernicioſos cruciatus ſoleant ſedare.* Porro A=iax *prælio graſſatur,fulminis in morem,aliũde alium leto ſternens,ſiquidem magno animi uulnere urgebatur, do=lens ob interfectum conſobrinum:non procul autẽ* Vlyſ=ſes *cum hoſtibus manus conſeruit, horrebat autem illum populus,nam interfecit acrem* Pyſandrum,*& bellicoſum filium* Neualum, *qui incolebat præclaram urbem* Aby=dum: *poſt hunc interemit diuum* Atynnium, *quem ali=quando formoſa nympha* Pegaſis *peperit, forti* Emalio=ni,*iuxta* Grynici *amnis fluxum: ab illo autem* Protei *fi=lium* Oreſbum *nomine, qui habitabat in iugis excelſæ* Idæ,*nec illum mater illuſtris* Panacia *ſuſcepit redeũtem, ſed* Vlyſsis *manibus cecidit,qui & alijs multis animã ex=tinxit,cruenta haſta mactans,in quemcunq; circa cada=uer incideret:ſed illi* Alcon *præclari* Areithei *filius, ha=ſtam in dextrum genu torſit, tum autem circa fulgidum tibiale ater ebullijt ſanguis:at hic nõ magna uulneris cu=ra tangebatur,ſed derepẽte exitio dedit uulnerãtẽ, quia*

illi

illi pugnæ cupidine accenſi per ſcutum impulit haſtam, ac magnis uiribus, ac ualida manu arietauit ſupinum in terram: arma autem ſonuerũt, illo in pulueribus proſtrato, & thorax circa mẽbra purpureo irrigabatur ſanguine: tum ille pernicioſam haſtam & corpore ſimul et ſcuto eduxit, et animus cuſpidẽ ſequebatur, mẽbra deſtituẽs: tum in eius ſocios irruit, nec prælio deſtitit, quamuis uulneratus, ſiquidẽ & alij Græci ad unũ omnes nullo ordine circũ magnum Achillem acriter pugnam capeſſebant, & impetuoſe ingentes copias politis haſtis deiecerunt, non ſecus, ac uenti impetuoſius in ſyluã irruentes, denſis humum folijs perfundũt, ineunte quippe anno, quãdo autumnus deſinit, ſic illos haſtis deiecerũt bellicoſi Græci. Nemo quiſquã erat quin mortui Achillis cura tãgeretur, & maxime Aiax bellicoſus, qua certe cauſa, magnam inter Troianos ſtragem edebat, malo fato ſimulis, in quẽ certe arcũ tetendit Paris, quod ſtatim olfaciẽs Aiax, illi magnũ ſaxum in caput impegit, at exitiale illud ſaxum perfregit criſtatam galeam. Oboriebantur autem illi tenebræ, & in pulueres collapſus eſt, nec tela eius uotis reſpõdere potuere, nã alia alio diffundebãtur in puluere, inanis autẽ porrigebatur pharetra, & arcus manibus diffluxit. Tum amici illum ſublatũ, & Hectoreis equis impoſitũ, in urbẽ auehebant, parum adhuc ſpirantem, & magnos cientem gemitus, nec eius arma procul à ſuo rege reliquerunt, ſed & hæc ipſa regi gratificantes campo extulerunt, cui indignãti magna uociferatiõe acclamauit Aiax, Heu canis, quonã pacto hodie mortẽ grauiter imminentẽ effugiſti? ſed ſtatim uel meis, uel alicuius cuiuſpiã Græcorũ manibus orco mitteris: nunc autem mihi alia curæ ſunt, nempe quo pacto Achillis cadauer ab interitu uindicem. Sic fatus, in

hoſtes

hoſtes abripiebatur, qui adhuc ob Achillis cadauer præ=
liũ inibant,quiq; ut uidiſſent multos ualidis manibus ani
mam expirãtes,formidarunt,& imbellibus uulturibus ſi=
miles,gradũ ſiſtere nõ audebant,quos in fugã egit aqui=
la omniũ auium præſtantiſſima,cum in mõtibus greges à
lupis deiectos dilacerãt,ſic iſtos aliũde alium,& ſaxis &
enſe,& ſua ui diſſipauit temerarius Aiax,qui magna cõ=
cuſſi formidine,bello ſe turmatim ſubduxerũt turdis,haud
diſſimiles,in quas accipiter irruit,ut deuaſtet,hi tum tur=
matim alij alio,pernici curſu ferũtur, fuga magnam per=
niciẽ propulſantes:ſic illi è prælio,miſerabili fuga, ſe ad
urbẽ corripiebãt, magni Aiacis minas exhorrẽtes,qui ſe=
quebatur manibus uirili ſanguine pollutis,et certe omnes
cateruatim oppreſſiſſet,niſi patentibus portis,uectes ob=
moliti fuiſſent,parũ adhuc reſpirãtes, offuſa quippe pe=
ctori caligine,quos cum in urbe compuliſſet Aiax,nõ ſe=
cus ac paſtor oues,in campũ ſe intulit, terrã haud tangẽs
pedibus,incedens nimirũ per arma,per ſanguinẽ,ac cada
uera,nam maxima cæſorum iuuenum uis humi fuſa iace=
bat,ab ipſa urbe uſq; ad Helleſpõtum, quoſcunq; malum
fatum in ruinam ſecum traxerat, ut quando ſeges flaue=
ſcens, meſſoris manu denſe concidit, & multi manipuli
ariſtis onuſti illic iacent,porro dominus illius præclari ſo=
li,magnum animo gaudium concipit,id uidens:ſic utrin=
que malo fato domiti iacebant ſupini, lugubris pugnæ
obliti,nec præſtantes Græcorũ filij Troianis puluerulẽ=
to ſanguine defœdatis, ſpolia diripiebant, priuſquàm
Achillẽ rogo impoſuiſſent,qui magnã illis operã nauaſſet
in bellis,ſuis uiribus murũ in modum furẽs:quare purpu=
rati omnes illum è prælio ablatum, ingenti agmine obſti=
pabant,& rite portantes repoſuerunt in caſtris ante na=
ues,

ues,quò coēuntes ad unum omnes,plorabant magno animi uulnere affecti, nam erat robur Achaici exercitus: at tum certe in caſtris iacebat haſtæ uſum neſciens,ad littus grauiſoni Helleſponti,qualis perfidus ille Tityus cecidit, quando Latonæ,cum ſe Delphos reciperet,uitium offerre pararet, & ira exardeſcens Apollo,illum leuibus telis ſubito ſtrauit,quamuis indomito quodam robore ſuffulciretur, & concreto pulueribus cruore, per terram ſuam matrem uolutaretur: quæ indignata dijs, collapſum ſuum filium defleuit,riſit autem in animo Latona. Talis certe Achilles,hoſtili terra proſtratus erat, gaudio quidē Troianos,immenſo autem luctu Græcos afficiens: nam populi ploratu reſonabant ponti gurgites,animo ſtatim frangebātur omnes,ueriti ut in pugna à Troianis internitione cæderentur. Proinde reuocantes ſibi in memoriā apud naues charos parentes,quos in ædibus reliquerunt, deinde & uxores, quas paulo antè duxerant, quæ cum ſuauibus liberis uacuo thoro manſerunt, luctu ſe afflictantes,maritorū ſuorū expectatione ſuſpenſæ,maiorē ſibi occaſionē dolēdi arripuerūt,uā luctus amor prorſus animo illapſus eſt:plorarūt igitur inſatiabiliter proni in harenis maris fuſi,apud magnū Achillē,capillos ex capite radicitus euellētes,& diffuſi harenis capita affatim defœdarūt: porro quātus ploratus obiriri ſolet captis mœnibus,quādo hoſtes upidi,ignē urbis tectis ſubijciūt,et paßim populū interficiūt,et res rapiūt et ferūt,talis apud naues Græcorū clamor tollebatur,quia magnus Achilles Græcorum ſeruator apud naues diuinis telis proſtratus erat,ut Mars quādo illū Minerua potēs dea,in Troico campo,immani ſaxo deiecit. Cæterum Myrmidones indeſinēter deflebāt Achillem,deſidētes apud cadauer regis præſtantis,ac clementis

mentis

mentis: nam pari affectu complectebatur omnes amicos, nec unquã perfido aut exitiali in ſuos erat animo, ſed fortitudine quæ pari modeſtia cõdiretur, expolitus erat. Porro Aiax ſupra cæteros plorãs, inuocabat patruelem ſuum dei telo deiectum: nemo enim illi uulnus infligere potuiſſet mortaliũ, quicunq; terram incolunt. Tum igitur præclarus Aiax, magno cõfuſus dolore, plorabat, et uel in cæſi Achillis caſtra penetrãs, uel in maris harenas ſe porrectim abijciens, tales fundebat pectore queſtus, O' Achilles, magnũ fortiũ Græcorũ robur, procul ab ampla Pthia, in Iliacis campis occubuiſti, occulto teli ictu proſtratus, quod in prælio uiri imbelles ſolent emittere, nec callebat, qui te extinxit, magnũ ſcutũ concutere, nec ſecurim circa tempora docte in conflictu collocare, nec manu haſtã uibrare, nec arma hoſtium pectoribus dirumpere, ſed ſagitis procul à periculo impetuoſe præliari. Nam ſi tibi ſe obuium tuliſſet, qui in te iaculabatur telum, nõ ſine uulnere tuæ haſtæ impetum declinaſſet, ſed Ioui ſtat ſententia, ſubito exitio omnia euertere, & noſtros conatus in irritũ effundere, ſiquidẽ iam Troianis cõtra Græcos uictoriam annuet, cum tantum Græcis ſuſtentaculũ ſubtraxerit. Proh dolor, quàm exulcerabitur Peleo dolor, in magnum luctum triſti ſenecta deiecto: cũ hic illi nuncius ueniet, dilacerabit ſibi plane animũ: certe longe ſatius eſſet, ſtatim in ærumnarum obliuionem, hoc eſt, ſtuporem uenire: nam ſi malum hoc de filio fatum non corrumpat illũ, certe miſer grauiſſimo luctu ſuam ſenectutẽ affliget, ſemper apud focum uitam doloribus exhauriens, qui tamen immortalibus ſupra modum erat charus, ſed dij nõ omnia miſeris mortalibus ad optatum finem perducunt: ſic quidem ille ſtomachabundus defleuit Achillem. At contrà

Phœnix

Phœnix ſenex ille, mirum quanto ſe luctu ac ploratu affli ctarit, circũfuſus magno fortis Achillis corpori, & ingen- ti dolore pectus illud ſapientia plenum enecans, talia cum ploratu reddidit: Ita'ne mi chare fili occidiſti, & me infi- nito quodam dolore cumulaſti? utinam prius tumulo con ditus fuiſſem, quàm triſtem tuam mortem uidiſſem, nun- quàm enim ullum damnum grauiori uulnere affecit mihi animum, non cum patriam, & illuſtres parentes, ad Pe- leum per Græciã fugiens, deſerebam, qui me ſuſcepit, ma gniſq; donauit muneribus, & Dolopibus præfecit ducẽ, atq; te ulnis in ædibus circumferẽs, meo impoſuit gremio, & rite iniunxit, ut te infantem curæ haberem, non ſecus, ac ſi ex me natus eſſes, cui certe obſecundabam: tu autem in animo gauiſus, ſæpe inarticulata uoce balbutiens, ma- nibus mihi caput demulcebas, & puerilibus nugis pecto- ra ac ueſtes irrigaſti: ego autem multo diffluẽs riſu, te ma nibus tenebam, nam me ſpes habebat fore, ut alerem, qui aliquando futurus eſſet uitæ meæ cuſtos, & ſenectutis ſu- ſtentaculum, at momentanea & fluxa fuerunt omnia, quæ hanc mihi ſpem præberent, & nunc euanidus abijſti ſub umbras, & miſere mihi cor enecatur doloribus, quia ani- mus me miſeris modis dilacerat, qui me utinam plorando conficeret, antequàm is rumor ad Peleum perferatur, quẽ ego nullum exiſtimo ploratui modum facturum, ubi tuum exitium fando didicerit: nam dolor multo miſerrimus inci dit nobis, nempe tuo patri & mihi, ob tuum interitum, quo fortaſſis cruciati, præter fatorum diſpoſitionem, ter- ram derepente ſubibimus, quod certe longe ſatius eſſet, quàm ſeiunctos à te noſtro ſeruatore ætatem agere. Sic fa tus eſt ſenex, immenſum in animo dolorem accendens, iu- xtà autem Atrides plorabat, diffluentibus lachrymis, ma-

EE gno

gno in animo cruciatu exæſtuans, Interijſti Achilles, longe omnium Græcorum præſtantiſſime, interijſti, inquam, ac magnum Græcorum exercitum munimento ſpoliaſti: nam te extincto, hoſtium aſſultui exponemur facilius, & magnum attuliſti gaudiũ Troianis, qui antea te fugiebant, ut leonem oues, nũc autem ad naues cupidi pugnabunt. Iupiter pater, tu quoq; profecto mortales uanis dictis demulces, qui mihi annuebas fore, ut Priami urbem ſolo æquarem, at nunc nõ ſtas promiſſis, ſed magnum mihi mœrorem inijcis: non enim puto me, extincto Achille, ullam huius cõficiendi belli machinã excogitare poſſe: ſic dixit, magno in animo dolore excarnificatus. Populus autẽ circũcirca ex animo defleuit fortem Achillẽ, cuius certe ploratu reſonuerunt naues, nam inuſitatus quidem clamor cœlo ferebatur, ut quando magni fluctus uentorum impetu commoti, in littus euoluuntur cum horrido ſonitu, nam undis ubique reliſa littora, cum ſcopulis immenſum edunt ſtrepitum, tam grauis certe Græcorum gemitus mouebatur, circa Achillis cadauer, ut qui indeſinenter deplorarent intrepidum Achillem, & certe plorãtes nox oppreſſiſſet, niſi Agamemnona compellaſſet Neſtor, qui immenſum animo dolorem premebat, nondum adductus in filij ſui Antilochi obliuionem. Potentiſſime, inquiens, Argiuorum rex Agamemnon, nunc quidem miſſum faciamus triſtem hunc luctum: nemo enim ſatis mouerit Græcos, ut luctus ſatietatem capiant, multos etiã dies plorando conterentes, ſed magnum Achillis corpus lotum imponamus lecto, nõ enim par eſt, diutino mœrore defœdemus mortuos. Vbi hæc mandata dediſſet Neſtor, ſtatim Agamemnon aggreſſus, ſuis negotium dedit, ut aquam igni impoſitam calefacerent, & lauarent cadauer, & niti-

das

das induerent ueſtes, quas ex marina purpura, charo filio mater dederat, ad Troicam expeditionem proficiſcenti, eaq́; ſtatim induerūt regem, & quiſq; pro ſe ſedulo conati, decore repoſuerunt in caſtris collapſum Achillem, quē intuita Minerua, miſericordia commota eſt, & diſtillauit ambroſiam illi per caput, quam aiunt defunctorum corpora diutius à putrefictione aſſeruare: reddidit autem illum roſidum, & ſpirantibus ſimilem, deinde horridam perſonam mortuo addidit, qualis truci capiti impoſita erat, irato quidem ob amicum Patroclum interfectum, quin totū corpus auguſtius et uiſu præſtantius reddidit. Porrò Græcos cepit admiratio, turmatim ſpectatum uenientes Achillem, uiuo haud diſsimilem, qui in lecto exporrectus, plane dormire eſt uiſus: circunfundebantur autem illi miſeræ captiuæ, quas ipſe in prædam abduxerat, cum Lemnum diuinam cepiſſet, & alta Cylicum mœnia Thebas Aetionis urbem: igitur circumſiſtentes ex animo plorabant Achillem, dilaniantes pulchrum corpus, & pectora utriſq; plangentes manibus, quibus ipſe magnum ſolitus erat honorem deferre, quamuis ex hoſtibus eſſent natæ. Et ſupra cæteras animi mœſtitia conficiebatur Briſeis, bellicoſi Achillis uxor, et circa cadauer uolutabatur, & utriſq; manibus nitidū dilanians corpus, uociferabatur, porrò ex tenello pectore cruentæ tumuerunt uibices, illa uerberante, amabilis tamen ſplendor eluxit, quamuis miſera dolore cruciaretur: nā magna formæ gratia circūfundebatur, & miſere plorans, in hæc uerba prorupit, Me miſeram, quæ in omniū grauiſsimū luctum cōlecta ſum: non enim tanta mihi incidit calamitas, quādo fratres cū patria exitio darentur, quanta te interfecto: nam tu mihi ſacer dies, tu mihi lumen ſolis, & dulcis uita fuiſti, & totius boni ſpes, & ef

ficaciſſima mœroris depulſio, omni ſplendore, imo ipſis parentibus optabilior, omnia tu mihi ſolus fuiſti, quamuis uictoris heri tetigi captiua cubile: nam me ſeruili cõditione aſſertam uxorem effeciſti, nũc me Græcorum alius abducet, uel in fertilem Lacedæmoniam, uel ſiticuloſum Argos, & certe ancillæ munus obiẽs, magnis cumulabor doloribus, abs te auulſa infelix: utinam tumulo condita fuiſſem, antequàm tuam mortem uidere cogerer. Sic illa proſtratũ Achillem defleuit, cum miſeris famulabus, & dolẽtibus Græcis, nempe & uirum & regem deplorans, cuius triſtis nunquàm abſtergebatur lachryma, ſed ad ſolũ uſq; diſtillabat, non ſecus, ac cærulea aqua, fonti petræ impoſito ebulliens, unde magna uis niuis & glaciei accumulata, diffunditur per rigidum ſolũ, ubi quippe glacies circumcirca molli Euri flatu & ſolis radijs diſſoluta ſit. Tũ quoque Nereides, quæcunq; Oceani gurgitis ima tenent, audiuerunt Nerea commotum, & omnium pectora magnus penetrauit luctus, & miſero ploratu omnia miſcebant, reſonuit autem Helleſpontus, & pullis amictæ ueſtibus, præpropere pleno petebant agmine, per canas undas, ſtationem claſſis Græcanicæ, quibus uenientibus, mare ſulcum ducebat, & ferebantur cum clangore, uelocibus gruibus haud diſsimiles, magnam mouentes tempeſtatem, balenæ autem, illis plorantibus, triſtia ducebant ſuſpira: celeriter igitur deſtinatum iter confecerunt, fratrem ſuum fortem uirum lugentes, quin & Muſæ, ſubito relicto Helycone adfuerũt, indelebili dolore excarnificatæ in animo, id honoris deferentes formoſæ Nereinæ. Porrò Iupiter Argiuis magnam & intrepidam confidentiam iniecit animo, ne metu concuterentur, egregium dearum cœtum aperte per exercitum intuentes. Verum ad Achillis cadauer gemitibus

tibus & ſuſpirijs ſe enecabāt, quamuis immortales eſſent ad unum omnes: totum Helleſponti littus ploratu miſceba tur: terra autem circa cadauer Achillis lachrymis rigaba tur, & magno luctu reſonuit, omniumq́; arma lachrymis polluebantur, & caſtra quoq; ac naues, nam magnus erat cōmotus luctus. Mater autē circūfuſa oſculū fixit ori filij ſui & lachrymis diffluēs, in hæc prorupit uerba: Oblectet ſe ſane per cœlū Aurora, gaudeat ex animo pulſa iracun dia, Aſteropæo dignum amplum Priami genus: at ego cœ lum petam, & magno Ioui ad genua uoluar gemebunda, quia me, præter animi ſententiam, uiro ſubdidit, uiro, in= quam, quem triſtis occupauit ſenectus, & mors illi in fori bus: ſed non tanta me huius cura tangit, quanta Achillis, quem Iupiter mihi pollicitus eſt, ſe in Aeacidarum domū potentem poſiturum, quoniam mihi hic lectus non fuerit cordi, nunc quidem in uentum impetuoſum, nunc uero in aquam, interdum in auem, aliàs in ignem mutabar, nec mi hi mortalis uir concubitu miſceri potuit, cum transfunde= rer in omnia quæcunq; cœlum ſuo complexu tegit, tanti= ſper dum mihi Iupiter ſuam aſtringeret fidem, fore, ut in lucem ederem filium, inuſitata quadam fortitudine prædi= tum: nec fruſtratus eſt meam expectationem, nam hic cor poris uiribus anteiuit omnes, qui luce fruerētur, ſed illum breuis æui effecerat, & me in immenſum luctum coniecit: qua de cauſa cœlum conſcendam, quò ubi conceſſero, de= flebo charum filiū, quantosq́; antea pro ipſo Ioue eiusq́; filijs, maximo deprehenſis infortunio, labores exantlaui proponam, ut ei animum perculſum reddam: ſic dixit ma rina Thetis, graui ſe luctu affligtans. Tum illi reſpondit Calliope, animum uerbis delenire conata, Cohibe fletum, ô dea Thetis, ne tui filij cauſa, ſtomachum moueas deo=

rum ac hominum moderatori: nam & Iouis quoq; altito nantis regis filij interierũt, malo fato domiti: mortẽ obijt etiã meus filius Orpheus, quamuis ſum immortalis, cuius carminibus attrahebatur uniuerſa ſylua, et aſperæ rupes, amniũ fluenta, & flatus uentorum, magna ui ſpirantiũ, ac aues pernici uolatu aëra ſecantes, ſed animo cõcoxi ingẽtem luctum, quoniam abſurdum eſſet, deã acerbo luctu et mœrore animũ excarnificare. Proinde et tibi animi quoque tumor ſubſidat, ob præſtantem filium, mœrenti: nam meo & aliarum Muſarum conſilio futurum eſt, ut illius gloriam & fortitudinem poëtæ carminibus celebrent: ne tu igitur atro luctui animum conficiendum præbeas, temet ploratu affligtans, ad mortalis fœminæ exemplum: an te lateat omnes qui in hanc lucem proceſſere, ac terræ munere ueſcuntur, mortis neceßitati ſubiacere? quæ deos nihil moratur, tanto ſola robore eſt obarmata, quæ etiam opulenti Priami urbem excidio dabit, quando magnam & Græcorum & Troianorum ſtragem perpetrauerit, ubi ſibi uiſum fuerit: nemo enim deorum illius impetum retundere poſſet: ſic dicendi finẽ fecit Calliope, prudẽs animo conſiliũ promens. Tum ſol ſub Oceani fluenta properabat, tenebricoſa autem nox aëra obducebat, quæ & mœrentibus mortalibus cõmoditatem præbere ſoleat. Cæterum illic in harenis Græcorum filij ſomnum ducebant, turmatim circa cadauer, magno multati damno, ſed nõ potuit quietẽ capere Thetis, uerum prope filium ſtetit cum Nereidibus immortalibus. Muſæ autem alternatim illã ſe animi diſcruciantem, aliunde alio ſolatio leuare nitebantur, ut in luctus obliuionem ueniret, ſed ubi riſu diffluens Aurora, per cœlum meare inciperet, fulgidißimum adferens lumen, & Troianis & Priamo. Græci tamen magno

deiecti

deiecti dolore, multos dies Achillē deflere non ceſſarunt, gemitu reſonabant longa ponti littora, & magnus Nereus in fletū prorumpebat, gratificatus filiæ Nereidi, ſimul & alij maris dij, potentem Achillem deflebant. Tum Græci magni Achillis corpus rogo impoſuerunt, ingenti lignorum ſtrue cōgeſta, quæ ferendo à monte Ida, omnes ex æquo laborabant, quia magnos ad id ſtimulos ijs ſubdiderunt Argiui, ut ingentem uim lignorum congererēt, ut quàm celerrime igni abſumeretur Achillis cadauer: multa præterea arma igni accumulabāt interfectorū iuuenū, adhæc multos Troianorū filios, forma inſignes obtrūcantes ſuperiecerūt, deinde et porcos abdomine graues, mox famulæ plorantes, multas ueſtes ciſtis efferētes, igni immiſerunt, deinde aurū & electrū accumularunt. Myrmidones autem abraſis capillis ſuis, regē ſuum mortuum obtegebāt, quin & ipſa Briſeis magno animi uulnere affecta, abradens cæſariem, ultimum dedit donum regi, præterea multas amphoras adipe plenas, circunfundebant, & alias igni appoſuerunt melle plenas, aut uino, quod odorem nō diſsimilem nectari miſcebat, imo & multa odorifera conie cerunt in pyram quæcunq; admirationi mortalibus terra fert egregia, aut quæ etiam diuinum mare, ſed ubi circa pyram & equi & uiri cum armis ſatis inſtructi fuiſſent, multis pyram rigabant lachrymis, quin & ipſe Iupiter irrorationes quaſdam ambroſiæ, pyræ infudit, & in honorem diuæ Nereidos, Mercurium ad Aeolum ablegauit accerſitum uentos impetuoſos, quòd certe cremandum erat Achillis cadauer, cui accedenti ſtatim morem geſsit Aeolus, & aduocatos confeſtim horridum Boream & impetuoſum Zephyrum ad Troiam miſit, repentina procella furibundos: at hi immenſo impetu per mare ferebātur,

Iupiter mittit Mercurium ad Aeolū, ut accerſeret uentos.

quo terra & mare miſcebantur, conuoluebantur autẽ nubes per aëra raptatæ, tum hi Iouis conſilio mortui Achillis rogo, facto agmine, incubuerunt: ſuboriebatur autem cum uapore & fumo ingens ploratus Myrmidonũ. Porrò uenti quamuis turbine agitati, diem tamen ac noctem, magno ſtudio ſpirãtes, adduſſerũt: ferebatur autem in ſublime fumus, et ingemuit magna ſylua igni domita, ac nigra fauilla reddebatur. Cæterum uenti, confecto magnæ molis negocio, in ſuũ quiſq; antrũ, cum nubibus abripiebantur. Verum cum ignis cõſumpſiſſet & equos, & iuuenes, & quæcunq; alia Græci precioſa, lachrymis diſtillantes, circa magnum Achillis cadauer accumulaſſent: & poſtremo ipſum quoq; regem Achillẽ. Tum Myrmidones uino extinxerũt pyram: oſſa autẽ apparebant admodũ euidẽter, quia alijs non erãt ſimilia oßibus, ſed qualia magni alicuius gygantis, nec alia ijs miſta fuerunt, quoniam boues & equi & Troianorũ filij ſimul cũ alijs mortuis ſemoti, ab Achille repoſiti erãt, at hic ſolus in medio Vulcani impetu ſubactus iacebat, cuius quidẽ oſſa omnia cũ magno gemitu, amici in capacẽ & põderoſam argẽteam urnam, ac fulgido auro exornatã recondebant, & hæc quidẽ ambroſia, & unguẽto rigabãt Nereides, magno Achillem bonore cumulantes, & boũ pinguedine, addito ſuaui melle, diligenter cõdiebant: mater autem illis urnam præbuit, quam olim donauit Dionyſius præclarum Vulcani munus, cui magnanimi Achillis oſſa impoſuerũt Græci, Achillem plorantes, & inuſitatæ cuiuſdam magnitudinis tumulum extruxerunt, in editißima littoris parte, prope Helleſponti gurgites: nec quoq; immortales Achillis equi lachrymis carebant apud naues, ſed & ipſi ſuum regem deflebant, nec ſe equorũ aut uirorum cõſortio amplius iungere uolebant,

lebant, pernicioſum luctu pectus exedentes, ſed ſe ultra Oceani fluēta, & Tethyos antra (ubi illos olim diua Podarge, ſonoro Zephyro cōmiſta, genuit) ambo pernicioſiſsimo curſu ſe corripere ſtatuerunt, miſerorum mortaliū cœtui ſubtrahētes: & ſtatim expleſſent animi cōſiliū, niſi dij eos retraxiſſent, donec è Scyro adeſſet acer Achillis filius, quē ipſi in exercitū adductū reciperent, quoniā, illis naſcētibus, Chao prognatæ Parcæ id agglomerarūt, quāuis immortales eſſent, ut primū Neptuno ſubmitterētur, deinde forti Peleo, pòſt indefeſſo Achilli, ad hæc quartū, Neoptolemo magnanimo, quem Iouis iuſſu poſtmodū in campū Eliſiū adducturi erāt, in beatorū ſedē, quare magna deiecti triſticia, regis ſui expectatione ſuſpēſi erant, ob hūc quidē mœrētes, illū uerò uidere cupientes. Et tum Neptunus, relictis grauiſoni maris undis, ad littus ſe recepit, nō uiſus quidē mortalibus, ſed deabus Nereidibus aſtitit, & Thetida, adhuc ob Achillē mœrentē alloquitur, Infinito, inquiēs, huic ploratui modū facito: non adeſt enim tuus filius mortuorū cōſortio, ſed inter deos relatus eſt, nō ſecus ac Bacchus, aut Hercules, nō enim illū fatū perpetuis præpediet tenebris, nec infernus quoq;, ſed ſtatim in lucē emerget, & illi dono dabo odoriferā illam inſulā ad Euxinū pontū, ubi perpetuo deus erit tuus filius, & gētes finitimæ gratis illū ſacrificijs cōdecorātes, nō minus quàm mihi honores deferēt. Proinde te repēte hoc libera luctu, ne animū mœrore exhaurias. Quæ ubi dixiſſet, uēto ſimilis in mare ſe abripuit, ſolatio leuās Thetida, nam illi animus nonnihil reſpirabat, ſiquidem deus hæc illi perfecit. At Argiui cum luctu abibant ad ſuas quiſq; naues, quas è Græcia abduxiſſent, & Pierides Helycona petebāt. Nereides autē maris undas ſubierunt ſuū Achillem deflentes.

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. IIII.

IN QVARTVM LIB. ARGVMENT.

Multi Troianorum ob cæſum Achillem, ſublatis animis, perſuadebant ſibi fore, ut Græci ſoluta obſidione patriam repeterẽt. Alij cõtrà nihil tale ſibi polliceri audent, dum Atridæ, Aiax, & Diomedes in uiuis eſſent. Iuno interim cum Ioue expoſtulat, quare Troianorũ partes fouere non ceſſet. Græci uero in caſtris corpora curantes, opperiuntur Thetida, quæ ueniens propoſitis præmijs inuitat Græcos, ut certaminibus filij ſui funus celebrent. Neſtor primũ funebri oratione, res ab Achille geſtas proſequitur: deinde Aiax & Teucer curſu certant, uincitur Teucer. Tum Diomedes & Aiax cõmittuntur lucta, quæ diutius trahitur: tandem Neſtor in medium ſe ingerẽs, certamen ineunt, qui diu paribus uiribus confliĉtantes, tandem etiam à Græcis dirimuntur. Ab his Teucer & Aiax Oilei, in iaculandi certamen deſcendunt, cuius penes Teucrũ tandem erat uiĉtoria: deinde ſaltu certatum eſt, poſtea equeſtri ludo, ubi Agamemnon uiĉtor declaratus: Deinde à Thetide præmia ſingulis ordine diſtributa.

NEC quidem bellicoſi Hippolochi præclarũ filium, miſeri Troiani, in fletum liquerunt, ſed & ipſi ante urbem præſtantem uirum rogo impoſuerunt: hinc autem ipſe Apollo, igni ardenti impetuoſe ereptũ, præbuit uentis in Lyciam auferendum, qui illum repente in uallem abſtulerunt, ad gratum locum, quo antrum, cui ualidum impoſuerunt ſaxum, nymphæ autem circumduxerunt perennis fluuij ſacram aquam, quam etiam num mortales Glaucum latifluum appellant, dij autem Lyciorum regem tali præmio auĉtum uoluerunt. At Græci magnanimum Achillem nõ ceſſarunt apud naues deflere, acerbus enim dolor & luĉtus enecabat omnes, ſiquidem illum, ut proprium filium requirebant,

Hippolochus uentis in Lyciam auſertur.

*requirebant, nec quiſquam in caſtris erat, cuius non per
genas uoluerentur lachrymæ. At immenſum quanto affi=
cerentur gaudio Troiani, cernentes, hos quidem ita ani=
mo angi, illũ autem igni abſumi, & aliquis inanes efflans
glorias, in hæc prorupit uerba, Nunc omnibus præter
ſpem, Iupiter, nobis cœlitus præbuit gaudium, cupienti=
bus uidere Achillem apud Troiam proſtratum, quo cæſo
perſuaſum habeo fore, ut ex pernicioſa cæde, ac cruenta
pugna reſpirent Troiani. Nam illi nunquàm exitialis ha
ſta, furore animum accẽdere ceſſauit, triſti ſanguine im=
buta, nec quiſquam noſtrũ illi in occurſum prodiens, cra=
ſtinum ſibi polliceri auſus eſt: nunc ſane in animum indu=
co fore, ut fortes Græcorum filij, in fugam conuerſi, naui=
bus patriam petant. Vtinam uis Hectoris adhuc eſſet ſu=
perſtes, ut Achiuos ad unum omnes exitio daret in ſuis
caſtris: ſic certe dixit Troianorum aliquis, magno deli=
butus gaudio: alius contrà ſapientia præditus, Aſſeris tu
quidem, inquit, pernicioſum Græcorum exercitum naui=
bus, per cæruleum mare, fuga patriam petiturũ, ſed nul=
lus eos retrahit metus, cum quippe tanto pugnæ deſide=
rio flagrent, ſunt hercle alij fortes & impetuoſi, nempe
Diomedes, Aiax, & Atrei præſtantes filij, quos certe me=
tui cæſo licet Achille: utinam & illos quoq; Apollo, ar=
genteo inſignis arcu, è medio tolleret, tum quidem à bello
& acerba cæde reſpirare liceret, nobis optantibus. Vt di=
xit, dij autẽ in cœlo ſedebãt, crebra ducẽtes ſuſpiria, qui=
cunq; pro Græcorũ ſalute ſteterũt, & capita nubibus ob=
ducebãt, animũ dolore cruciantes, alij cõtrà gaudium &
lætitiam agitabãt, qui nempe Troianorũ res ſortiri exitũ
lætum optabant. Tum Iuno hiſce uerbis Iouem cõpella=
bat, Iupiter pater, cur tu Troianis es ſubſidio? formoſæ*

tuæ

tuæ filiæ oblitus, quam tu antea diuo Peleo nuptũ dederas, immortali ſtabilito cõnubio, in Pelei conuallibus, quo die nos omnes nuptiali conuiuio accipiebamur, & multa egregia obtulimus munera, ſed hæc tibi exciderunt, & Græciæ magnũ meditaris luctum: ſic dixit quidem. At Iupiter nõn eſt illam dignatus reſponſo: ſedebat enim mœſto animo, & multa ſecum uolutans, quia futurũ erat, ut Græci Priami urbem ab imo euerterent, quos quidẽ graui multare exitio cogitabat, tum terra, tum mari, & hæc certe, ut meditabatur, ſic poſtmodũ cõfecta reddidit: at ſol occidit, & terra caligine prætexebatur, tum reſpirãt nõnihil mortales à laboribus. At Græci in nauibus cibo corpora curabãt, licet graui affecti dolore: non eſt enim fas à cupido luẽtre profligare indomitam famem, ubi ea ad pectus uſq; penetrat, ſed ſtatim agilia flacceſcunt membra, nec ullo remedio occurrere datur, niſi moleſtum expleas uentrem: qua de cauſa cibo ſe reficiebant Græci, licet grauiter Achillem mœrẽtes, nam magna omnes urgebat neceſsitas: at ſaturatos ſuauis corripuit ſomnus, & profligauit ex animo curas, deinde & uires addidit. Porro ubi Vrſæ ad orientem capita obuerterent, rapidũ ſolis lumen ſuſcipientes, tum aurora ſe terris oſtendebat, ac Græci è ſtratis corpora corripiebant, Troianis cædem & perniciem meditantes: mouebantur autem non ſecus, ac immenſum mare Icarium, aut ut aridæ ac denſæ ſegetes, cum incubat magnus turbidi Zephyri impetus: ſic exagitabatur populus ad littus Helleſponti: & tum Diomedes, in ſpem arrectos, tali oratione adortus eſt, Si ô amici, uere bello præſtamus, nũc ardentius pugnã cum infeſtis hoſtibus ineamus, ne animos quodãmodo efferant Achille extincto, ſed agedũ, omnem apparatum bellicũ urbi admoueamus,

labor

labor nobis certę gloriam cõciliabit: talem apud Græcos orationem habuit Diomedes. *Sed Aiax bellicoſus ita re=ſpondit, Tu quidem, ô* Diomedes, *nec incõmoda, nec uanà loqueris, extimulans cum hoſtibus pugnã capeſcere bel=licoſos Græcos, qui ſuapte ſponte eò feruntur ſatis, uerum neceſſum eſt in nauibus morari, dum ſe huc è mari corri=piat diua Thetis: nã magno effertur ſtudio ad filij ſui tu=mulum, egregia proponendi certamina, ut heri mihi ſoli retulit, cum maris ſubiret gurgites, & ſpes me habet fore, ut præpropere ſe huc ferat. Cæterũ* Troiani *etſi fato fun=ctus ſit Achilles, non excidẽt magnis auſis, donec uel ego, uel tu, uel præſtans Atrides in uiuis ſumus: ſic dixit* Aiax Telamonius, *minime cognitũ habens, dæmonem ſibi poſt hæc certamina exitium ſtruere. Cui iterũ reſpondet* Dio=medes, *Si igitur, ô amice, hoc die uentura ſit Thetis, ut egregia ad filij tumulũ certamina proponat, apud naues & ipſi maneamus, & alios detineamus: nã abſurdũ plane eſſet, non ſe immortalibus præbere morigerũ, quin potius & ipſi immortaliũ cauſa nobiſcũ in animo diſpiciamus, quo pacto gratum aliquem honorẽ Achilli deferre poſſe=mus. ſic dixit bellicoſus* Diomedes, *& tum ſe* Pelei *con=iunx è mari extulit, auræ matutinæ ſimilis, & ſtatim pe=tijt Græcorum cœtum, ubi prompto animo manebant, hi quidem egregiũ illud certamen inituri, alij ſpectando ani=mum oblectaturi, quibus collectis formoſa Thetis propo=ſuit præmia, & ad certandũ animũ accendit.* Hi *uero ſta=tim deæ iuſſa capeſſebant, & primum certe in medium ſe intulit* Neſtor, *non quidem crudo cæſtu aut uafra lucta pugnam cõmittere cupiens, nam huius quondam artus & membra omnia triſtis ſubegit ſenectus, ſed illi adhuc ani=mus in pectore præſens, nec quiſquam Græcorum alius,*

Neſtor in medium prodit, ut funebri oratione Achillem celebret.

cum

cum illo certamen ſuſcipere fuiſſet auſus, cum oratione in foro agendum eſſet, cui etiam Vlyſſes uir eloquentiæ gloria inſignis, locum dedit, imo & ipſe Agamemnon, cuius regia dignitas omnibus Græcis præluxerat, quare ſe nūc in medium ingeßit, prudētem Nerinen laudibus celebraturus, quæ omnes marinas deas & modeſtia & forma ſupereminebat, at illi audienti magno gaudio prætentabatur pectus: tum hic cupidas Pelei nuptias laudibus proſequebatur, quas mortales dij confeciſſent circa Pelei montis uerticem, & ut diuinum conuiuium hoc agitauerunt, quando ipſæ Horæ immortalibus manibus, diuina propoſuerunt fercula, aureis caniſtris, Thetis autem gaudio delibuta, argenteas inſtruxit menſas, Vulcanus uero purißimum excitauit ignem, at nymphæ circūquaq; ambroſiam aureis miſcebant poculis, uerum Gratiæ ad amabilia ſe tripudia uertebant, Muſæ autem ad cantum, quibus & mōtes & fluuij ſtrepebāt, & purus æther gaudio exultauit, & antra quoq; Chironis, imo & ipſi dij, & hæc quidē oratione, ſane quàm gratißima Græcis proſequebatur Neſtor. Et hi audientes immortalia Achillis opera, ingenti afficiebantur uoluptate, cecinit autem in medio certamine, corona autem qua cingebatur, ſecundo omnia applauſu excipiebat. Hinc igitur ducto exordio, mirum quàm celebrauerit uirum præclarum, uerbis ad rem appoſitis, nempe quo pacto duodecim urbes in ſua nauigatione excidio dederit, deinde terra undecim, quo pacto leto ſtrauerit & Telephum, & Aetionem apud Thebas, deinde quomodo haſta ſuperauerit Cygnum Neptuni filium, & Polydorum diuinum uirum, & Troilū admirandum heroa, & præſtantem Steropæum, ad hæc quo pacto ſanguine tinxerit Xanthi fluenta, & cadaueribus

oppleuerit

oppleuerit omnem ſtrepitu labentem amnem, deinde Lycaoni animam extinxerit apud ſonorũ fluuium, & Hectorẽ domuerit, & Pentheſileam deiecerit: præterea quo pacto eius dextra ceciderit diuus Auroræ filius, & hæc quidem cecinit, Græcis ſcientibus licet: deinde quàm horrendus fuerit, quo pacto nemo ſuſtinuerit cum illo manus conſerere, ne iuuenili quidẽ certamine, quando pedũ curſu ſe mutuo laceſſunt iuuenes, nec cum haſtis concurrendum, aut cominus gladio res gerẽda eſſet: præterea quòd formæ dono lõge cæteros Græcos anteiuerit, & quomodo infinitis uiribus fuerit ſuffultus, quãdo prælio hoſtem laceſſere oporteret: ad hæc precabatur immortales, talẽ ſe uidere à Scyro præclara, ueniẽtem filiũ. At Græci omnia hæc ſecundo applauſu proſequebãtur, & ipſa quoq; formoſa Thetis, & illi dono dedit acres equos, quos prius Achilli haſta præſtanti, Thelephus dono dedit, ad Caici fluenta, cum illũ è malo hulcere laborãtem, curaſſet haſta, qua illi ſecũ congreſſo femur perfodit, & hos quidẽ Neſtor amicis dedit, qui ad naues deduxerũt, admodum illuſtrãtes diuinũ regẽ. Porro Thetis in curſus certamine propoſuit decem uaccas, quarũ cuiq; nitida iuuenca uberibus ſubmittebatur, quas aliquãdo fortis Achilles haſtæ uiribus fretus, ex Ida abegit, ob quas ſe ad certamen accinxerũt, uictoriæ cupidine accenſi, in primis Teucer Telamonius, & Aiax, qui inter Locros telorũ iactu eximios, illuſtris habebatur: at hi præcinxerũt ueſtes circũ uerẽda, & omnia quæ infernè, ut decet, uelabãt, ueriti Pelei uxorẽ, & alias Nereides, quæ cum hàc ſpectatũ uenerãt, fortia Græcorum certamina, hiſce autẽ certaminis metam præfixit Agamemnõ, qui in omnes Græcos imperiũ obtinebat. Cæterũ illos contentio extimulauit: nã è carceribus rapido curſu

effunde

effundebantur, accipitribus ſimiles, ita ut in ambiguo fuerit, uter alterũ præcurreret, Græci autẽ utrumq; ſpectantes, acclamationibus alter alteri uires euibrare nitebãtur, & cum cupidi metæ iam inſtarent, tum Teucri uires & membra impedierunt immortales, nam deus aut Ate quæpiam innexuit illum triſti geniſtæ ramo, quæ profundius radices agere cõſueuit, quò impeditus humi fundebatur, & cõuexum ſiniſtri pedis incuruabatur miſere, & humidæ utrinq; uenæ intumuerunt. Tum Græci fremitũ tollebant, Aiax autem eum præteriit lætabũdus, & Locri illũ ſequentes concurrerunt, nam repentino quodam gaudio occupabantur omnium pectora, & ad naues boues agere properabãt, ut diſtribuerẽt: at Teucrũ, amici omni obſequio aſſectati, claudicantẽ ducebãt, & medici ſubito ſanguinem è pede educebant, & penicillo uulnerario, lanas unguento oblitas ſuperligabant, ſciteq; obuinctis faſcijs pernicioſos cruciatus deduxerũt. Aiax & Diomedes luctã aggrediuntur. *Porro ab alia parte duo præſtantes uiri, Diomedes & Aiax, bellicæ luctæ ſtatim animũ intendebant, in medium ſe ingerentes, Græci uero eos uidentes, admiratione concitabantur, nam uterq; inceſſu numen quoddã repræſentabat: commiſſi ſunt autem ferarum in morem, quæ in montibus ob ceruum in prælia ruunt, pabuli inopia laborãtes, & pari robore præſtantes, neutra ne tantillum quidem de impetu remittit, cum utraq; ſit intrepida: ſic iſti æquis uiribus in certamen deſcendunt: tandem autem Aiax Diomedem ualidis manibus corripiebat, ſuffocare conniſus, at ille peritia artis & robore, latus ſubducens, præſtantẽ Telamonis filiũ repente ſublimem arripuit, & lacertis humerũ figens, & pede aliorſum femur feriens, humi ſtrauit fortem uirũ; & illi aſsidebat, tum alij clamorẽ ſuſtulerũt. At Aiax indignatus*

in animo, ſe iterum in pedes excepit, in triſtem pugnam ruens,& ſtatim horridis manibus puluere illum perfudit, magnoq; furore elatus,in medium uocabat Diomedem,*at hic nihil illum formidans,ſe obuium tulit: tum magna uis pulueris utrinque oriebatur:porro hi utrinque ut tauri in pugnam ferebantur intrepidi, qui montibus uirium periculum facturi concurrunt, uentosq; laceſſunt ictibus, & ſparſa ad pugnam præludunt harena,utriuſq; mugitu reboant colles: at hi intoleranda quadam cupidine accenſi, dura capita & magnũ robur conferũt,in ſeſe mutuo animi uires explicantes,& præ labore crebros ducentes anhelitus, triſtem pugnam trahunt, ac multa utrinq; ſpuma humi defluxit: ſic illi ualidas cõſerentes manus,laboribus conficiebantur : nam utriuſq; tergum & ualidæ ceruices manibus concuſſæ,ſtridorem edebant, ut in montibus arbores in ſeſe mutuo floridos abijciẽtes ramos.* Sæpe Dio*medes ualidas manus iniecit magno Aiacis femori, ſed ne ſic quidem loco illum mouere potuit, ualidis gradientem pedibus.hunc autem Aiax deſuper irruentem,ex humeris in terrã deiectum in harena extendit, at nunc hic,nũc ille humi fundebatur:ſpectatores autẽ circum circa magnum edebant fremitũ, hi quidem* Diomedi,*alij uero* Aiaci *animum accẽdere conati:at hic fortẽ uirũ ex humeris utrinq; intendens, ſubiecta uentri manu impetuoſe in terram miſit,non ſecus ac petram,magno robore impulſam.ingenti autem miſcebatur ſtrepitu* Troianũ *ſolum,collapſo* Dio*mede.*Populus *autem acclamauit,At ne ſic quidem impetum repreſſit Diomedes,cupiẽs tertium magno Aiaci cõgredi,ſed* Neſtor *ſe mediũ intulit,& tali oratione utrũq; adoritur,* Vos *ſplendidi filij,ſuperſedete lucta bellica, eſt enim nobis omnibus compertum, quanto Græcis cæteris*

præſtatis, magno Achille extincto. Vt dixit, hi quidem laborando deſtiterunt, manibus è fronte diffluentem ſudorẽ abſtergentes, & ſe mutuo exoſculabantur, nam amicitiæ certamen propoſitũ erat. Cæterum Thetis uenerãda dea, dono dedit illis Naiades, prudẽtia inſignes, quas ipſi fortes heroës ſpectantes obſtupuerũt, quoniam inter omnes Naiades eminebãt & modeſtia & operibus, extra unam formoſam Briſeida, quas aliquando Achilles prædam egit ex Lemno, at hæ in animo gaudebant, nam hæc eſculẽtorum ac poculentorum proma erat, iſta autem cõuiuantibus ſuaue uinum miſcebat, alia uero à cœna aquam lauãdis manibus infudit, altera iterum menſam tollebat, ſoluto cõuiuio: has igitur Diomedes, & Aiax inter ſe partiti ad naues ablegarunt. Ad hæc Idomeneus ad cæſtuũ pugnam animum appulit, quia omnium certaminum peritiam habebat, ſed nemo huic occurrere audebat, ſiquidẽ uerecundia moti omnes, illi locum dabãt, quia maior in eo dignitas relucebat. Tum autem illum Tethis donauit curru & equis uelocibus, quos prius Patroclus è Troia abegit, cũ Sarpedona neci dediſſet, quos quidẽ famulo, ad naues abducendos præbuit, ipſe uero in præclaro certamine manſit. Tum Phœnix Græcos alloquitur, Nunc quidẽ dij Idomeneo, bonum fruſtra certamen dederunt, nondum quippe nec humeris et manibus defatigato, ſed certe ſine ſanguine, maiorem natu uirum honorantes, at uos alij uirenti ætate uiri, animum erigite, manus certaminum haud imperitas uobis mutuo admolientes, & Achilli animum cœſtuum pugna exhilarãtes. Vt dixit, hi audientes ſeſe mutuo intuebantur, & omnes illic manſiſſent, detrectantes certamen, niſi eos increpaſſet Neſtor, Heus amici, nõ par eſt uiros belli haud imperitos, gratum cæſtuum certamen

ſubter-

ſubterfugere, quod iuuenibus uoluptati eſſe debet, labore autem gloriam parit: utinam meis membris adhuc robur ineſſet, quale cum Peleum diuinum uirum ſepeliuimus, & ego & Acaſtus conſobrini in unum compulſi, quãdo ego in dubiam uictoriæ aleam cum Polluce ueneram, tuleram autem par illi præmium, nam in lucta me Anteus uiribus longe alijs anteſtans, & miratus eſt, & metuit, nec mecum de uictoria in certamen deſcendere audebat, quia illum antea apud bellicoſos Epeos ſuperaui, quamuis uir præſtans eſſet, nam collapſus puluere tergum defœdauit, ad Amaryncei tumulum, in ipſo enim meũ robur ac magnæ uires, omnium animos admiratione concitarunt, qua de cauſa nunquam ille mecum manus conſerere auſus eſt, licet uir fortis eſſet, ſine puluere autem præmium abſtuli: at nunc me & dolor & ſenectus inuaſerũt, quare uos iuſſi, quibus par eſt, in certamen deſcendere: magnam enim gloriam conciliat florentis ætatis uiro, præmium è certamine ablatum. Cum dicendi finem feciſſet ſenex, ſurrexit uir audax Epæus magnanimi Panopæi filius, qui poſtea equum machinatus eſt, in exitium Priameæ urbis, ſed nemo eſt illi auſus pedem cõferre in cæſtuum certamine, uerũ nõ tanta rei bellicæ ſcientia præminebat, quando prælium cum hoſte tentandum: & certe ſine ſudore ablaturus fuiſſet Epæus præmia ad naues Græcorum, niſi illuſtris Theſei filius, intrepidus bellator eum adijſſet, magno animi robore præſtans, & admiranda lora manibus tenẽs, quæ illi præſtãs Agenorides ſcite manibus immiſerat, cohortatus ſuum regem, ſic quoque amici Epæo animos addere conati ſunt, at hic ut leo ſe in medium ingeſſit, manibus tenens mirãda, bouis ui mactatæ, terga. Populus autẽ hic atque illic magnum clamorem ſuſtulit, fortibus uiris

animum accendere connisi, ut ſanguine duras manus imbuerent. Porro hi ipſi ſtetere in ſtricto certaminis aditu, promptis animis ambo lacertos tentantes, ſint'ne ut antea flexiles, nec belli mole grauati, Cōſtitit in digitos extemplo arrectus uterq;, Brachiaq; ad ſuperas interritus extulit auras, immiſcebātq; manus manibus, pugnamq; laceſſunt, oculorum aciem huc illuc uoluentes, ac pedem pedi opponebant, & diutius abduxere retro longe capita ardua ab ictu: ac cōmittebātur leuibus nubibus ſimiles, quæ uentorum procellis in ſe actæ fulmen eiaculantur: magnus autē æther mouetur, concuſsis nubibus, procellæ uero magnum fragorē edunt: ſic horum duro ſub corio malæ crepitabant, magna uis ſanguinis diffluebat, & cruentus ſudor fronte expreſſus, feruidas genas rubore ſuffundebat: immenſo enim labore ſe defatigabāt, animis prompti: nec ſui oblitus eſt Epæus, ſed inſtitit ſemper robore furēs: hūc certe Theſei filius certaminis haud imperitus, uires in uētum effundere ſæpe cōpulit, & arte deductis utrinq; manibus, in ſupercilia illiſit, aſsiliēs ut ad os penetraret, ſanguis autem illi ex oculo diffluxit. Sic igitur grauis Epæi manus circa Achamantis tempora oberrans, membra ei in terram depulit, ſed ſe ſtatim in pedes excepit, & in fortē uirum aſſultum fecit, illiq; caput ferit, hic igitur irruētem ictum modice declinans, ſiniſtra manu illi frontem uerberauit, & aliò diſtorſit nares, aſsiliēs, ita ut nec ipſe quidem quacunque manus porrigere poſſet. Proinde hoſce Græci quamuis nihil laboris pro paranda uictoria ſubire detrectantes, dirimebant: famuli ſtatim terga cruenta manibus educebant. Tum ipſi parum reſpirabant, frontibus ſudorem cauernoſis ſpongijs abſtergentes, & æquales ac amici dictis mulcentes, ſibi mutuo oppoſuerunt, ut ſtatim

omnem

omnem ex animo delerent iracundiam, iungentes amicitiam: at hi ſtatim obſecundabant amicorum admonitionibus: nam uir prudens manſueto ſemper eſt animo, exoſculabantur ſe mutuo, & triſtis cōtentio prorſus animo excidit. Hos *igitur formoſa* Thetis *duobus argenteis crateris donauit, quos* Iaſonis *præſtans filius, redēptionis præcium dedit* Achilli, *pro forti* Lycaone, *in famigerata* Lemno, *quas* Vulcanus *fecerat, formoſo* Dionyſo *donū, quādo in cœlum adduxit diuam cōiugem, illuſtrem* Myconis *filiam, quam aliquando* Theſeus *deſeruit in circumflua* Creta: *has igitur bonus* Dionyſus *refertas nectare ſuo filio dono dedit: at hic cum multis alijs poſſeſſionibus* Hipſipiliæ, *hæc diuo ſuo filio reliquit, qui eas* Achilli *dedit,* Lycaonis *cauſa: alterā igitur habuit præclari* Theſei *filius, alteram uero præſtans* Epæus *ad ſuas naues miſit lætabundus, cui* Podalyrius *omnes uerberibus cōuulſas partes recte curauit, quia primo exuxit ſanguinē, deinde manibus artificioſe conſuit, & pharmaca ſuperpoſuit, qualia ſibi antea pater exhibuiſſet, eodem igitur die curabātur immedicabilia uulnera, & capitis ac faciei quaſſationes mitigabantur, ac dolores ſedabantur: deinde* Teucer *&* Oilei Aiax, *ſtabant accincti ad ſagittarū certamen, qui & antea periculum fecerant, uter pedum celeritate anteſtaret.* Hiſce *igitur procul ſtatuit, præſtans* Agamemnon *criſtatam galeam, & illi certaminis palmam ceſſuram, qui galeæ criſtas ferro abraderet:* Aiax *igitur ſuum primus emiſit telum, ferijt autem galeam, reſonuit uero æs acutiſſime, ac* Teucer *magna animum ſolicitudine excutiēs, ſecundus iaculabatur, uerum abraſit galeæ criſtas telum, et ſpectatores magnum ſuſtulerunt clamorem, maximis illum laudibus ad cœlum ferentes, quia pedum lapſus illi*

ægre fuit,ſed nō potuit ipſi,cum dirigeret,fraudi eſſe uelox iaculū. Proinde ei Thetis dono dedit egregia Troili arma, quem iuuenum florem Hecuba Troiæ peperit, nec tam illuſtri filio frui potuit,quia illū iam intrepidi Achillis haſta uita priuauit,ut qui roſido ac florido horto, cui irrigua adeſt foſſa, aut ſpicam aut papauer iamiam florere incipiens acuta falce demeſſuerit, cum antea fructuum particeps fuerit, nec ſinit ad perfectionem uenire, aut ad aliud ſementum perduci:demeſſuerit,inquam,uacuum,& ſemine carens,cum futurum fuerat, ut roſido uere matureſcat:ſic Priami filium dijs forma ſimilem ante diem orco dimiſit,adhuc thalami expertem,et inter pueros iuueniliter agētem, ſed illum ad exitiale bellum traxit fatum, lætos pubertatis annos ingreſſum, cū temeritate efferuntur pectora,nec animus adeſt, deinde iterum diſcū immani magnitudine multi tentarūt,ueloci manu emittere, ſed nemo Græcorum potuit, ſolus autē ualidus Aiax forti manu iaculabatur,nō ſecus,ac agreſtis quercus, ramum feruidæ æſtatis tempore areſactum, quando omnes ſegetes humi exiccantur,omnes autē ſtupore perculſi ſunt,quando immane uolauit metallum, quod duo uiri non ſine magno negocio humo tollere potuerunt,quē diſcum Antæus facile antea manu iaculabatur, uiriū ſuarū periculum faciens priuſquā ualidis Herculis manibus ſterneretur,porro Hercules illum cum magna præda direptum, indefeſſa manu tenuit,quāuis ob ponderoſam molem certamini minime quadrātem, ſed illum poſtea præſtanti Aeacidæ dono dedit,quando cum illo egregie munitum Ilium ex imo uerteret,ille autē filio dedit, at hic nauigijs ad Troiā tulit, ut patris ſui memor,magna animi promptitudine, cū Troianis prælium iniret,eſſetq; quo uires ſuas exerceret,

quem

quem tum Aiax procul admodū ualida manu emittebat, & illi Thetis præclara dedit arma diui Memnonis, quæ Græcos omnes in magnā adduxerūt admirationem, erant enim inuſitata quadam magnitudine, & hæc quidē in cachinnum diſſolutus ſuſcepit uir illuſtris; nam ſolius illius fortibus membris admota, quadrabant immenſo corpori, & iterū ſuſtulit magnū diſcum, ut eſſet quo ſe oblectaret, cupiens magnas uires exercitare: præterea multi ſe in medium tulere, ſaltandi certamen laceſſentes, at multorū metas longo interuallo trāſilijt præſtans Agapenor, illumq; omnes in longū curſum effuſi inſequebantur, & Thetis egregia dedit arma magni Signi: hunc autē inter omnes principes maxime eminentem neci dedit Achilles, cum à Protheſilai cæde multos orco mitteret. Troianorū autem animos occupauit dolor: porro Eurialus iaculandi arte multo excelluit certantes, & populus magnū ſuſtulit fremitum: aſſerebant enim neminē illum poſſe ſuperare alato telo: quare illi Thetis capacē dedit phialam, qua aliquādo Achilles ſuas facultates auxit, cum deuaſtata Lerneſo Nenertem haſta ſtrauiſſet. Cæterum Aiax magnanimus nullum detrectans ſubire laborem, uel manibus uel pedibus, ſurgens prouocabat in mediū præſtantiſſimū quenq; heroum, qui uidētes impetuoſum ac fortem uirum, admiratione perculſi ſunt, nec quiſquā illi occurrere auſus eſt, nam triſtis formido omnium infregit uirtutem: metuebant enim ne quem manibus cædens, immanibus plagis faciem confundat repente, & magno uir hic multetur infortunio: at tandem omnes reſpexerūt ad bellicoſum Eurialum cæſtuum pugnæ non imperitum, qui tale in medium protulit uerbum, nonnihil formidans uirum fortem, Quicunque, ò amici, aliorum Græcorum mecum manus con-

ſerere uultis,non recuſo,à ſolo autẽ Aiace abhorreo,longo enim interuallo me antecedit,dirumpet certe mihi pectus,ſi inſultet iracũdia percitus, nec hercule exiſtimo illius me ſubſtractum manibus, incolumem ad naues uenturum. Quod ubi dixiſſet Eurialus,alij in riſum prorumpebant,Aiacis uero animus gaudio tentabatur:abſtulit autẽ duo argẽti talẽta, quæ & illi Thetis certaminis cauſa,nullo exhauſto labore dederat: nam cum Aiacem intueretur, ſubijt chari filij imago,& luctus inuaſit animum. Cæterũ quibus equeſtre certamen ſtudio erat, repente exilirent, urgente certamine, primus quidem Menelaus, deinde temerarius Euripilus, tum Eumelus & Thoas, & diuinus Polypetes,tum equos collaria induebãt,& curribus iunxerunt, omnes ad lætam uictoriã magno animo accenſi, ſtatim uero in campũ curribus uecti deſcenderunt, nempe ſanguinarium locum,et unuſquiſq; in carceribus quadrigas tenuit,& repente habiles parauit equos,ualidis manibus: equi autẽ cõmoti magno feruore quadrigis aſtant, ut quis proſiliret, porro ſtare loco neſciunt,micant auribus, & fræna ſpumantia mandunt, at hi repente effuſi, pernices equos ſcutica cædũt,illi autem rapidis Harpyijs ſimiles,repente magno curſu iuga corripiebant indignãtes,& ſubito quadrigas ferebant,à terra ſubſilientes, nec erat rotarum aut pedum ueſtigia in terra cernere,tam rapido curſu uolabant equi: magna autem uis pulueris in ſublime ferebatur, fumo aut nebulæ ſimilis,quam ueniente tempeſtate notus, aut zephyrus, montibus uel ſcopulis circunfundunt, cum mõtium iuga imbribus diſtillant. Porro Eumeli equi perniciſſime ferebantur, quos tamen aſſequebãtur equi Thoantis, at alius alio in curru fremebat,equi autẽ rapiebãt latum campũ,& ille,quẽ maxime

hoſtes

hoſtes metuunt ex Aelide diua facinus memorabile edi= dit, fraude uſus aduerſus Aenomai currum, qui aliquando iuuenibus crudele ſtruxit exitium, ob filiæ Hippodamiæ connubium, quamuis tamen equeſtri arti impenſius ope= ram dediſſet, tanta celeritate equos nõ habuit, ſed pedibus multo inferiores, nam uentis erant ſimiles, proinde ma= gna gloria extulit & equos & ipſum Agamẽnona, at illi ingẽti gaudio animus perfundebatur, hos autem anheli= tum ducentes ſtatim ſoluerunt famuli iugo, quin & illi ipſi, quicunq; certamini interfuerũt, pernicibus equis fræ na ademerunt. Cæterum Podalyrius curabat Thoanti & Eurialo uulnera, quæcunq; curribus diffluentes, rotarum ac ungularum obtritu accepiſſent: at immane, quanto affi ceretur gaudio Agamemnon, ob partam uictoriam. & illi formoſa Thetis donauit aureum poculum, egregiam diui Eætionis poſſeßionem, antequam Thebas euertiſſet Achil les: alij uero aliunde equos ad curſum extimularũt ſum= ptis magnis ſcuticis, & omnes ruentes equis inſidebant, at hi fræna ſpumantia mandebant, & ad curſum proni pedibus terram pulſabant, alij uero carceribus emitteban tur, alij iterum à meta rapido curſu reducebantur, conten tione accenſi, haud dißimiles impetuoſi Boreæ procellis, aut fragoſi Zephyri, quando procellis & turbinibus mi= ſcet mare magnum, ubi triſte illud incitamentum exoria= tur, calamitatem ferens nautis, multis luẽdam lachrymis, ſic illi mouebant puluerem pedibus uelocibus, immenſa ce leritate abrepti, porrò aurigæ ſuos quiſq; equos alia qui= dẽ manu ſcutica feriẽs, altera uero intẽdẽs cõtinue, circa genas grauiſonũ cõcutiebant fræñũ, equi autẽ inualeſce= bant, immẽſus uero clamor per turbã oboriebatur, hi cer= te per campũ uolabant, & profectò Argiuus equus, ſeſſo=

re Stenelo, multo uiciſſet, niſi & curſu extorſiſſet, ac ſæpius in campum ferri permiſiſſet: non enim manibus refle ctere potuit Capanei filius, nam adhuc certaminum imperitus erat equus, genere alioqui non malus, erat enim a diua Arionis ſtirpe, quē Harpyia peperit e ſonoro Zephyro, multo omnium præſtantiſſimum, quia pedum celeritate certamen ſuſcipiebat cum pernicibus ſui patris procellis, & illum Adraſtus deorum dono tenebat, unde ipſe genus ducebat, tum illum Diomedes ſuo amico dono dedit apud Troiam, qui celeritate fretus, eum in certamen ac equorum contentionem adduxit, perſuaſum habens primam ſibi equeſtris certaminis gloriam ceſſuram, nec illi animus ſuggeſſit ob Achillē ſe certamina ſubiiſſe, ubi certe futurum erat, ut ſecundū uirtute locum obtineret, nam Agamemnon eum licet celerem peritia præterijt. At populus Agamemnonem laudibus extulit, deinde & Steneli equum, & ipſum quoq; Stenelum, quia ſecundus uenerat, etſi ſæpe meta exiliſſet, magno robore ob pedum celeritatem furens, & tum læto Agamemnoni Thetis dedit argenteum Polydori thoracem, Stenelo autem magnam & fulgentē galeam æneam & duas haſtas, & immanem mitram, deinde & alijs equitibus, & quicūq; illo die aderant, ut ad Achillis tumulum certamē inirent, dona dedit omnibus. Cæterū Vlyſſes animi angebatur, quia eum fortitudinis cupidum acerbum uulnus ualidis amouit certaminibus, quod ei circa Achillis cadauer prælianti præſtans uir Alcon inflixit.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. V.

IN QVINTVM LIB. ARGVMENT.

Thetis cæteris confectis certaminibus, Achillis arma in medium propoſuit, illi auferenda, qui in aſſerendo Achillis cadauere maiorem nauaſſet operam. In medium prodeunt Aiax Telamonius & Vlyſſes, multis utrinq; uerbis conuincere enitentes, ſibi iure cedere hæc arma debere. Verum Neſtor conuocatis Atridis, autor eſt, ut captiuis Troianis hanc iudicandi prouinciam tradant, ne alter ſua ſpe fruſtratus, exitium Græcis ſtruat. Troiani igitur Vlyſſi hæc arma deferunt, quare Aiax in rabiem actus, graſſatur in oues Græcorum, exiſtimans ſe Vlyſſi & cæteris Græcorum proceribus necem adferre, ſed tãdem à Minerua ſaniori menti reſtitutus, ſe illuſum intelligit: pudore igitur extimulatus, proprio enſe ſibi mortem conſciſcit.

MVLTIS igitur cõfectis certaminibus, Thetis immortalia Achillis magnanimi arma in medium propoſuit, at quoquo uerſum fulgorem à ſe mittebant, quæcunq; Vulcanus ſcuto inſculpſiſſet Achillis, & hæc quidẽ affabre facta erant in dei opere, cœlum ſiue æther, & terræ mare incumbebat, inerant uenti, nebulæ, lana, ſol, & alia alio digeſta ordine, deinde etiam inſculpta erant omnigena animantia, quæcunq; rapidum per cœlum circũferuntur, ſuper quæ aër per cuncta rerum meabilis diffunditur, in quo roſtratæ aues circumuolant, diceres uiuas, flatibus librari. Thetis autem, & altus Oceani decurſus terrã ambibant; unde deducebantur amniũ fluenta, in circũ aliunde alia, per terrã circũducta, ſimul per uaſtos montes horridi oberrabãt leones, & lupi, & urſi, pardales ſimul & immanes ſues, luctificos magno cũ ſtridore acuẽtes dentes quos à tergo

preme=

premebant agreſtes, ualidos cánes ſtimulantes, alij ſaxa & ſpicula iaculantes, in aduerſum nitebantur, non ſecus, ac ſi res uera gereretur: præterea etiam exitialia bella & difficiles pugnæ inerant, uiri ſimul cum equis obterebantur, uniuerſum ſcuti ſolum multo ſanguine rigari uidebatur, inerant quoq; metus & terror, & gemebūda Bellona, omnibus membris ſanguine pollutis: deinde & contentio pernicioſa, & horrorem animis immittentes Furiæ, quarum hæc quidē uiris ad effrænē pugnā faces ſubdere conabatur, illæ uero pernicioſi ignis uaporem flatu excitabant: circumfuſa autem erant triſtia fata, inter quæ oberrabat acerbæ mortis uiolentia, quam certe obſtipabant mali ominis pugnæ, è quarum mēbris undiq; in ſolū deflu xere ſanguis & ſudor: inerant quoq; gorgones, circà autem formidabiles dracones nexabāt nodos, ſeq; in ſua mēbra plicabāt, horride lambentes linguis uibrantibus ora, & quod maxime admirationi eſt, ſquamas maculoſus incendebat fulgor, & tam propè ad uiuos dracones accedebant, ut intuentibus horrorē incuterent. Hæc quidem omnia prodigioſa belli ſigna inſculpta erant, porro ſeorſim quoq; inerant formoſæ pacis opera: nam circumcirca infinitæ miſerorum mortalium tribus, pulchras ciuitates incolebant, iuſtitia autē meabat per omnia, alij uero alijs operibus manus admoliebantur, arua circūcirca premebātur ſegetibus, terra autē floribus amiciebatur, præ cæteris autē in diuino hoc opere, aſper ille & in aſtra eductus ad mirandæ uirtutis mons inerat, in cuius cacumine ſita erat palma, procera quidem, & uertice cœlum lambens, circumquaq; autem & omnes tramites, crebris interruptis ſcopulis, mortalibus iter intercluſerunt, quare multi retro feruntur, mirati arduas uias, pauci autē ſacrum illud iter

ſudore

ſudore diffluentes confecerunt, inerant & meſſores per
ſulcorum ordinem incedentes, falcibus nuper acutis inſi-
ſtentes ſegetibus, ſub quorum manibus multi manipulo-
rum collectores: opus autem in immenſum excreſcebat, in
erãt & boues collis ſemper iugo inſertis, quorum hi qui-
dem currus trahebant, manipulis, ſpicis plenis, grauatos,
hi uero terram ſecabant aratro, à quorum tergo atrũ du-
cebat colorem terra, & ſequebantur iuuenes ſtimulos al
ternis manibus geſtantes, immenſum uero opus repræſen
tabatur, deinde & tibiæ & citharæ conuiuijs aderant:
præterea & iuuenum choreæ ducebantur ad mulierũ pe
des, quæ agilitate ad uiuas proxime accedebant: nõ pro-
cul autẽ apparebat formoſa Venus comis etiamnum ſpu-
ma obductis è mari cũ tripudio, & amabili lætitia emer-
gere, quàm Cupido circumuolabat amabiliter ridens, cũ
decẽtibus Gratijs: inerant quoq; magnanimi Nerei filiæ,
ex lato mari ſororem deducentes ad bellicoſi Pelei connu
bia. Porro immortales omnes conuiuia agitabant in Pelei
montis uertice, circumiecta autem erant irrigua ac flori-
da prata infinitæ floribus herbæ exculta, & nemora &
fontes uitrei, deinde & naues in mari curſum tenebãt, hæ
quidem oblique ruentes, aliæ autem rectà incedentes, cir-
cum autem illas inhorreſcens intumeſcebat fluctus. Porro
nautæ perculſi ſtupore aliunde alias irruentes formidabãt
procellas, non ſecus, ac ſi res ipſa gereretur, candida con-
trahentes uela, ut exitio ſe ſubtraherent, hi autẽ tranſtris
conſidebant, remis mare uerrentes, circũ autem naues cre
bro remigio motas cæruleũ inalbeſcebat mare, adhæc ue-
ro Neptunus conniſus, honorifico Balenarum ſatellitio
ſtipabatur, ueloces autẽ illum equi in morẽ uiuẽtiũ pro-
perantes, ſummis undis uehebant, aurea ſcutica uerberati,

circum-

circũquaq; autem fluctus ſternebantur illis ruentibus, & æqualis à fronte tranquillitas oboriebatur. Porro frequẽtes Delphines regem ſuum ſtipantes, immenſo geſtiebant gaudio, regi blandiẽtes, & per cæruleas maris undas nãtibus haud diſsimiles uidebantur, quamuis argento facti eſſẽt: præterea & infinita alia, magna arte inſculpta erãt huic ſcuto, immortalibus prudentis Vulcani manibus, & omnia illa cingebat immenſus Oceani fluxus, quia ducebatur exterius per ſummum circulum, quo totum ſcutum firmatum erat, omnia autem magno expolita erant ornatu, huic autem adiacebat magnæ molis galea, cui Iupiter inſculptus erat, magnas uiſus ardeſcere in iras, per cœlũ incedens, circumcirca autem immortales magnos ſubibãt labores, ſuppetias uenire conantes Ioui, Titanibus arma mouentibus, quos magna uis ignis circumfudit: nam inceſſanter fulmina, nubibus ſimilia elidebantur cœlo, magnum enim Iouis robur exagitatum erat, hi uero ardentibus ſimiles ignem exhalabant, circà autem thoracis curuatura inflectebatur pulchra, irrũpenda, ac horrida, quæ ſolum capiebat Achillem, tibialia fabricata erant immẽſa, quæ ſoli Achilli leuia erant, quamuis admodũ eſſent ponderoſa, propè uero enſis intolerandus abunde ſatis fulgebat, tum aureo balthco, tum argentea uagina exardeſcẽs, cui capulus aptatus eburneus, diuinis armis decori erat fulgidus, iuxtaq; per terram extendebatur ualida haſta Pelei, proceris abietibus ſimilis, tabum ac Hectoreum ſanguinem etiamnum ſpirans, Cæterum tum Thetis formoſa ſe animi diſcrucians ob Achillem, in diuina hæc uerba prorupit, Nunc quidem omnia certaminis præmia diſtributa ſunt, quæcunq; magno animi cruciatu affecta, ob mortuũ filium, propoſui, ſed in mediũ prodeat, quicunq; Græcorum

rum præſtantiſſimus obſtitit, quo minus filij cadauer à Troianis abriperetur: nam illi admiranda & immortalia arma dabo auferenda, quæ etiam beatis dijs cordi eſſent. Vt dixit, ſtatim altercantes ſurrexere Vlyſſes & Telamonius Aiax: Aiax, inquam, qui longe inter omnes Græcos eminet, ut Heſperus admodum per fulgidum cœlum conſpicuus, multum alijs prælucet ſyderibus, huic ſimilis armis aſtitit Achillis, & petijt ab Idomeneo & Neſtore, & prudenti Agamemnone, quos exactius cognoſcere opinabatur illuſtris belli opera, ſic quoq; in ijs ipſis Vlyſſes fiduciam ſitam habebat, ſiquidem hi & prudētia & induſtria inter Græcos erant cōſpicui. Porro Neſtor hiſce uerbis ſeorſum alloquitur Idomenea & Atridas cupidos, Heus amici magnum nobis & intolerandum malum, ſecuri cœlites conſlare nituntur, nempe magno Aiace, & prudente Vlyſſe, ad non ferendum & acerbum certamen ruentibus, quorum utri deus uictoria potiri dederit, gaudebit quidem in animo, alteri uero magnis auctibus increſcet luctus, tum omnes Græcos dolore afficiet, nos uero ſupra cæteros, neq; ille ut antea pro exercitus noſtri incolumitate in bello ſtabit, uter certe horum magnas animo iras conceperit, ingens inijcietur cruciatus Græcis omnibus, quia omnes alios heroës anteeunt, hic quidē bello, ille uero cōſilio: ſed agedum mihi eſtote morigeri, quia ætate uos omnes multum à tergo relinquo, deinde nō deeſt longæ noſtræ ſenectuti prudentia, quia multis & bonis & malis exercitatus ſum: nam ſenex uaria rerū cognitiōe occallēs ſemper præſtat cōſilijs iuniori uiro, quia infinita nouit: qua de cauſa iudicādi partes de Aiace & Vlyſſe Troianis deferamus, uter quippe horū, Achillis cadauer è pernicioſo prælio ſeruauerit. Sunt enim uobis multi

Troiani

Troiani captiui, in hac nouiſsima neceſsitate qui iuſte hanc cenſuram exercere poſſent, neutri horum gratificã tes, quia pari odio in Græcos omnes exæſtuant, magnæ calamitatis memores, qua ab his mulctati ſunt. At ſic dicẽ tem interpellat Agamemnon, O ſenex, quanto omnibus Græcis præſtas ſapientia, cum ſenibus, tum iuuenibus, qui aſſeras fore, ut maxima accendatur iracundia in Græcos, quẽ dij fruſtrentur hac uictoria, quandoquidem præſtantiſsimi Græcorum, inter ſe certamen ſuſcipiunt, & certe eadem hæc mecum in animo uerſo, ut captiuis hanc deferamus cenſuram. nam alter illorum fruſtratus ſua ſpe, bellicoſis Troianis perniciẽ ſtruxerit, haud certe in nos ſuã euomet iram: ſic dixit. Hi uero eandem animo ſententiam prementes, propalam probarunt amicam hanc cenſurã. Proinde iſtis hoc iudicium unanimiter detrectantibus illuſtres Troianorum filij in medio ſedebant, quãuis captiui eſſent, ut ius dicerent, & Martiam uictoriam dirigerent, Aiax uero magno moto ſtomacho, hæc in medium propoſuit, Heus Vlyſſes mente læua, quibus præſtigijs tibi animum perſtrinxit dæmon, ut in bellica fortitudine te mihi conferre non dubites? an te aſſeras hoſtiles turmas arcuiſſe ab Achille, in pulueribus proſtrato, quando à Troianis cingeretur? cum ego lachrymabilem inter illos ſtragẽ edidi, te metu perterrito, quoniã te peperit mater formidoloſum & imbecillẽ, tanto mihi inferiorẽ, quanto canis rugiẽti leoni, non ineſt enim in pectore animus, qui uim hoſtiũ ſuſtinere audeat, ſed fiducia & mala opera tibi cordi fuerunt. An hoc tibi excidit, quòd Græcis ad Troicã expeditionem in unum coactis, tu ſolus ſubterfugeres, & te metu deiectum & detrectantem ſequi, Atridæ adduxerunt? qui utinã non ueniſſes, tuo enim monitu factum eſt, ut illuſtrem

luſtrem Pæantis filium in Lemno deſeruerimus magnos cientem gemitus, nec illi tum ſoli acerbã excogitaſti perniciem, ſed etiã diuino Palamedi ſtruxiſti exitium, qui & uiribus & ſano conſilio, te fuit ſuperior, nunc & mihi in aduerſum prodire audes, nec beneficiorum memor, nec animo reueritus te multo præſtantiorẽ, qui antea te in pugna ſeruaui metu exanimatum ob hoſtium impreßionem, quando te ſolum alij deſtituerũt in denſis hoſtium cuneis, & terga fugæ nudantẽ. Vtinam tunc & mihi cœlitus Iupiter terrorem inieciſſet, ut te Troiani ancipiti ferro mẽbratim dißipaſſent, epulum ſuis canibus, haud certe nunc tuis uerſutijs fretus, te mihi aduerſum ferre contenderes peßime: cur in medio tenuiſti naues, te multo cæteris præſtantiorẽ iactitans: nec tibi imperare potuiſti (ut ego) naues tuas foras educere, cũ tanta adfuerit fortitudo, cur non infandum ignem nauibus prohibuiſti? ego uero intrepido animo obſtiti & igni, & Hectori, qui mihi ceßit in omni pugna, tu uero ſemper illum formidaſti, utinã aliquis tum hoc inter nos certamen mouiſſet, cum circa collapſum Achillem pugna fuerat accenſa, ut me ex hoſtibus & acerba pugna uidiſſes, egregijs armis & ipſo Achille onuſtũ, caſtra petentẽ: nunc autem dicendi artificio fretus, arduã hãc rem aggrederis, nec tibi certe uires ſuppetunt, ut indefeſſa hæc bellicoſi Achillis arma ſubires, & haſtam lacertis uibrares: at hæc omnia mihi ſunt in prodiui, & mihi fas geſtare ſplendida hæc arma, nec probro uertuntur egregia dei dona: ſed quid altercando tempus terimus, de ſplendidis præſtantis Achillis armis? uter ſit præferendus exitiali prælio: ſiquidem formoſa Thetis armorũ hoc certamen, haud certe uerborum in medium propoſuit, uerborum quippe in foro uſus eſt mortalibus: eſt enim mihi com

GG *pertum,*

pertum, me & ſplendidiorẽ & præſtantiorem te eſſe, inde etiam mihi genus ducitur, unde magno Achilli. Vt dixit, huic amarulente, interrupto ſermone, reſpondit Vlyſſes, diuerſa mouens conſilia, Aiax immoderate loquens, quid fruſtra tot uerba funditãs, me nihili uirum appellas, & malũ & imbellem? qui te anteſto & conſilio & dicẽdi facultate, quæ fortitudinem uiris auget: etenim in montibus non'ne lapicidæ, minimo negocio ſecãt præruptum ſaxum, quod antea irrumpendum apparebat? non'ne grauiſonum mare nautæ ſulcant, quando in immenſum attolluntur fluctus? arte quoq; agreſtes ualidos cicurãt leones, & pardales, & ſues & alias id genus feras, deinde et truces tauri colla iugo ſubdũt, hominũ uoluntate. mẽte certe omnia perficiuntur: ſemper autem & in ciuitatibus omnibus & cõſilijs inſipiente homine præſtantior eſt, uir multifaria rerum cognitione imbutus, quare etiã me ſapientia inſignẽ temerarius Aenedæ filius, ex omnibus elegit commilitonem, ut in hoſtium excubias penetrarem, tum autẽ rem magni momenti confecimus, adhæc ipſi præclaro Achilli perſuaſi, ut ſocia arma iungeret Atridis, aut ſi alio quopiam heroë Græcis opus fuerit, non ille tuis adductus manibus ueniet, nec certe aliorũ Græcorum cõſilijs. Ego uero ſolus ex Græcis blãda ſeductum oratione adducã in iuuenum præliũ: nam ſermo ſapientia conditus, magnum eſt robur mortalibus, fortitudo incaſſum fuerit, & magnitudo nihil cõmodabit uiro, niſi prudens oratio ſit comes. Cæterũ mihi dij fortitudinẽ ſimul cum conſilio dederunt, & effecerunt ut Græcis cõmodo eſſem, nec tu me (ut ſuprà cõmemoraſti) in fugã cõuerſum ſeruaſti, ex hoſtili impreßione, non certe fugi, ſed fortiter omnes Troianos facto agmine irruentes ſuſtinui: at hi circumfundebantur

bantur manu prompti, ego uero ualida manu multos neci dedi: proinde multum à ueritate tua aberrat oratio, nõ enim mihi ſuppetias uenisti, ſed tua ipſius cauſa in ſtatiõe manſisti, ne te quiſpiã terga uertentem haſta perfoderet: porro naues in medium traxi, non quidem hoſtium metu perculſus, ſed ut Atridis aliquã ſemper conficiẽdi belli machinam excogitarem: at tu quidem extra naues eduxisti, ego autem me ipſum acerbis cædens plagis, Troiã intraui, ut diſcerẽ, quænã de triſti hoc bello captarent cõſilia, nec quoq; Hectoris haſtã formidabã, ſed inter primos ferebar, pugnandi cum illo cupidine accenſus, cum ille fortitudine ſua confiſus, prouocabat omnes, nunc uero ego plures te circa Achillem interfeci, ex hoſtibus, & ſimul cum armis ſeruaui proſtratũ, nec tecũ haſta concurrere formido, ſed me acerbum uulnus pungit doloribus, horũ armorum cauſa uulneratũ, deiecto Achille, deinde & ego quoque, perinde ut Achilles, à Ioue genus duco. Vt hæc dixiſſet, reſpõdit iterum ualidus Aiax, Verſipellis & omnium prauiſsime Vlyſſes, nec ego nec quiſquam Græcorum alius percipere poteramus, te ullos labores adijſſe, cũ Troiani Achillem proſtratum ad ſe trahere cupiebant, ſed ego haſta & uiribus, hiſce quidem in pugna animam extinxi, alijs uero terrorẽ inieci, ſemper inſtans: hi quidem maxime fugam capeſcebant, anſeribus aut gruibus ſimiles, in quos ingruat aquila, littoralẽ oram depaſcentes: ſic Troiani meã haſtã & enſem formidantes, in urbẽ ſe corripiebant, magnæ ſe calamitati ſubtrahentes: tu uero, etſi fortitudo aderat, non pugnabas, prope me cum hoſtibus, ſed procul alicubi aberas, inter alias phalanges laborãs, non quidẽ circa cadauer diui Achillis, ubi maxime feruebat pugna. Cũ hæc dixit, reſpondit iterũ uafer Vlyſſes, Nec me

puto te eſſe deteriorem, nec mente, nec uiribus, etſi tu admodum ſis conſpicuus, quin potius ego te mente ſum multo præſtãtior apud Græcos, at de uiribus in ambiguo eſt, aut etiam ſplendidior, quod fortaßis Troianis ſatis cõſtat, qui me admodum metuunt, etſi procul uiderint, quin & tu ipſe ſatis noſti meas uires, aut etiã alij, cum in dura luctа magnos exantlauarim labores, quando ad interfecti Patrocli tumulũ magnanimus Achilles præclara propoſuit certamina. Vbi dicendi finẽ feciſſet Vlyſſes, tum Troianorum filij triſtẽ dirimebant litẽ, uictoriam autẽ & immortalia arma, omnes uno ore cenſuerunt bellicoſo Vlyßi deferẽda: cuius quidẽ animus immẽſo perfundebatur gaudio, populus autem alta duxit ſuſpiria, diriguit autẽ Aiaci pectus, & ſtatim grauis incidit noxa, omnis enim purpureus ſanguis efferbuit, intus & bilis ebullijt, atra iecori autem miſcebantur inteſtina, & dolor ad præcordia uſq; penetrauit, ac acerbus cruciatus per cerebri panniculũ graſſatus, ipſa fundamenta obſedit, & prorſus confudit mentem uiri, fixis nãq; humi oculis ſtetit immotus. Porrò ſocij dolentes illum ad naues abduxerunt, multis uerbis illũ ſolari conati. At ille mutus extremã inſiſtebat uiã, non ſponte quidẽ, nam propè diẽ ſuum obijſſet: uerũ ubi ad naues abijſſet, & immenſum mare, Græci animum cœnæ intendebant, deinde & ſomno, tunc uero Thetis magnũ ſubijt mare, & ſimul quoq; aliæ Nereides, circũcirca natabant multæ Balenæ, quas nutrit unda ſalſa, hæ maxime ſuccenſebant conſultori Prometheo, in memoriã reuocantes, illius monitu, Iouẽ nuptũ dediſſe Tethim Peleo, idq; præter eius animi ſententiã, inter quas Cymothoë magna animi indignatione percita, ſic dixit, Heus quàm dignũ luit ſupplicium, in uinculis irrumpendis, ſceleratus iſte, ubi illi

Achilles arma deferuntur Vlyßi.

magna

*magna aquila iecur rodit in pœnis ſemper ſuccreſcēs, ad
uterū uſq; penetrans: ſic dixit Cymothoē formoſis mari=
nis nymphis. Sol autem occidit & tenebris obducebantur
campi, nocte ingruente, & aſtra diffundebantur cœlo. At
Græci apud naues quiete fruebantur, diuino deuincti ſo=
mno, aut etiā ſuaui uino, quod è Creta ab illuſtri Idome=
neo, nautæ per mare iactabundum aduexerunt. Porrò A=
iax Græcis infenſus, nec cibi nec ſomni meminit in caſtris,
ſed in rabiē actus, arma ſua induit, et infinita uerſabat a=
nimo, naues'ne igni abſumeret, & Græcos omnes exitio
daret, an ſolum uafrū Vlyſſem mēbratim ferro diſſecaret,
& hæc ut animo ſecum uoluebat, re ipſa executus fuiſſet,
niſi Minerua intolerandam animo eius rabiem indidiſſet:
nam curæ habebat Vlyſſem, ſacrificiorum memor, quæ il
li ſtabilia obtulit, qua gratia etiam magni Aiacis uiolen=*
Aiax furore corripitur.
*tiam à Græcis auertit: hic igitur graſſabatur horridæ ſimi
lis procellæ, magno uentorum impetu exagitatæ, quæ ad=
fert nautis horridi metus ſignum, ſimul ac Pleias indefeſſi
maris undas ſubijt, formidans illuſtrem Orionem, aëra per
turbans: furit autem tempeſtate mare, huic ſimilis iuit quò
illum membra ferebant, quacunq; autē circumcurſitauit,
effrænem feram repræſentans, quæ curſu tranſmittit alto=
rum ſcopulorum ualles, roſtro ſpumanti, & multos ani=
mo cruciatus meditatus, aut canibus, aut agreſtibus, qui ſi
bi catulos interfecerunt, antro extractos. Hæc autem ma=
xillis infrendit, ſi alicubi in denſis uirgultis gratos libe=
ros uiderit, cui ita furijs elato, ſi quis inciderit, uitæ ſta=
tim iacturam facit: Sic ille truculente furens, atra bile ef=
ferbuit, non ſecus atque lebes in foco, ui ardentis ignis,
impetuoſe uētre furorē percipit, cū illi undecunq; magna
lignorū copia aggeritur, monitu famuli, magno animi ſtu*

dio urgētis,ut pinguis ſuis ſetas auferat,ſic illius præcordia magno efferueſcebant furore,ut quando furit immenſum mare, aut procella,aut acris indefeſsi ignis uis, cū in immēſum furit in mōtibus uiolentia magni uenti, undiq; proſternitur igni conflagrans immenſa ſylua,ſic Aiax in Vlyſſem magno traiecto pectore furebat acerbe, infinita illi ſpuma ex ore diffluxit, ſtridor autem in maxillis oboriebatur,tum arma humeris circumſonabāt. Porrò quicunq; uidebant,unius uiri minas exhorruerunt, tum uero Oceano emerſit, aureis habenis inſignis Aurora, ſomnus autem cœlum conſcendit,auræ ſimilis, & Iunoni occurrit,iam tum omiſſa Thetide,olympū petenti,quò ſuperiori die conceſſerat: hunc igitur arreptum exoſculabatur: erat enim illi gener præſtans, qui in eius gratiam Iouem conſopiuit,in lectis,circa Idæ iuga,Græcis infenſum:hæc igitur ſtatim conſcendit ad Iouis domū, ille uero ad thalamū Paſitheæ,properauit: excitauit aūt mortalium genus. Ceterū Aiax indefeſſo Orioni ſimilis, oberrauit pectore pernicioſa rabie obſeſſo,et in oues inſilijt,ut leo magnanimus,acerba fame domitus,& has quidē cumulatim humi ſtrauit aliūde alias,perinde ac folia horrifer Boreas,ubi exacta æſtate,magna hyems appetit:ſic Aiax magna indignatione percitus, in oues impreſsionem facit, ſperans Græcis mala immittere fata.Et tum Menelaus fratri aſtās clam alijs Græcis colloquitur, Certe hodie Græcis omnibus exitialis aderit dies,magno quippe Aiace in furorem acto,qui ſubito igni naues abſumet, & uos opprimet omnes,in caſtris ob arma iracundia exæſtuans.Vtinā Thetis hoc prius certamē non propoſuiſſet,nec Vlyſsi in mentem ueniſſet,male ſano animo, cum longe præſtantiſsimo uiro certamen ſuſcipere, nunc uero nobis magna dabitur

noxa:

noxa:nam malus aliquis dæmon nobis infeſtus eſt,ſiquidē belli huius,cæſo Achille, ſolum munimentum eſt fortis Aiax,ſed hunc certe dij male nobis cogitantes, perdunt, ut omnes tali exitio multemur, quod animo haud cōcipi poſſet.Sic loquentem interpellat præſtans Agamemnon, Ne nunc ô Menelaē te angens animi,ſuccenſeas prudenti Cephaleorum regi,non eſt in hunc culpa cōferenda, ſiquidē nobis ſæpe magno cōmodo fuit,mœrori autē hoſtibus, ut hi quidem ex Græcis magno animi cruciatu cederent ſermones:ſeorſum paſtores apud Xanthi fluenta, metu perculſi ſub miricis deliteſcebāt, graui ſe malo ſubtrahere conati,ut quando lepores præpetem aquilā denſos ſubeuntes ramos,formidant, quando acutum clagorē edens propè uolat,huc illuc alas tendens,ſic illi,aliò alius,fuga dilapſi,metuerunt horrendum uirum,& tandē prope mactatum agnum conſiſtens,& pernicioſo riſu ſolutus,tali oratione alloquitur,Iaceto nūc in pulueribus,canibus aut alitibus pabulum, nec te ne Achillis quidem præclara arma manibus eripient meis, quorum cauſa magna inſipientia tranſuerſum actus, cum multo præſtantiori uiro certamē ſuſcepiſti,Iace canis, nec te certe difflebit circumfuſa uxor cū filio,intolerando affecta dolore,nec parentes quibus non conuerſaberis amplius,in ſpē arrectus fore,ut eorum ſenectutem foueas,quia nunc te procul à patria collapſum,aues & canes dilacerabunt.Sic certe dixit, exiſtimans uerſipellem Vlyſſem cum interfectis iacere, multo pollutū ſanguine,& tū illi Minerua, oculis & menti diſcuſsit inſaniā,horridā ſpirantē perniciem, quæ ſtatim ſe recepit ad triſtia Stygis fluēta, ubi acres habitant Furiæ, perfidis mortalibus immittentes cruciatus. Porrò Aiax ut uidit oues humi palpitātes, magna eſt admiratiōe cōcita-

tus,incidit enim illi ſuſpitio,id ſibi deorum ira immiſſum, omnibus uero mēbris debilitabatur, magno animo dolori bus deiecto,ac præ indignatione nec referre nec proferre pedē potuit, ſed ſtetit rupi ſimilis,quæ in mōtibus omniū altiſsimè radices egit, at cum illi iterum colligeretur ani= mus,triſtibus ductus ſuſpirijs,in hæc uerba prorupit, Me miſerum, cur tanto apud immortales odio flagro, qui me mente mulctarunt,ac mala indita rabie,impulerunt,ut o= ues mactarem,quæ mihi minime fuerint culpandæ. Vtinā meis manibus de Vlyſſe pœnas ſumere liceret, quia me magna noxa affecit: nā cum tantum mihi attulerit crucia tum,uiciſsim animo dolores ſufferret, quoſcunq; meditari ſolent Furiæ ſceleratis hominibus, & alijs Græcis perni= cioſas pugnas moueret,et magnos luctus in primis Aga= mēnoni,nec ille ſine magna noxa,domū repeteret,quam= uis id impenſius cupiat.ſed quid ego tanta uirtute conſpi= cuus,malis uiris conuerſor? Valeat Græcorum pernicioſus exercitus,ualeat uita hæc,non diutius toleranda: nō enim præſtanti uiro præmiū defertur,ſed deterior honore gra= tiaq; floret: ſiquidē Vlyſſes magnifice iam apud Græcos effertur, & facinora quæcunq; illorū gratia perpetraui, & labores quos ſubij, illis in obliuionē uenerunt. Sic di= cens præſtās Telamonis filius, Hectoreū enſem per iugu lū egit, ſanguis autē ebulliēs ſtrepitū edebat, ipſe uero in pulueribus porrectim ſternebatur, ut Typhō Iouis fulmi ne incenſus,at illo labāte,terra circūcirca magno gemitu miſcebatur,et tū Græci aderāt frequētes,ut uidebāt pro= ſtratū in pulueribus:nā antea nemo eò tuliſſet pedē, quia omnes illū intuentes,magno erāt metu perciti,ſed interfe cto ſtatim circumfundebantur,& porrecto capite, proni denſis illū cuneis obſtipabāt,ijsq; in fletū prorūpentibus,

ploratus

ploratus æthera feriebat, non ſecus, atq; cum uiri lanigeris ouibus agnos ſubducunt, ut eos conuiuio mactent, at matres frequenti balatu teſtantur, magnam ſibi iniectam perturbationem, quia ſtabula ſuis prolibus ſpoliantur: ſic illo die totis caſtris magnus gemitus oriebatur, roſonuit autem immenſum opaca Ida, & cãpus, & naues & mare magnũ. Porro Teucer illũ circũſiſtens, ſibi manus adferre meditabatur, at alij illi enſem ademerunt. Cæterũ ut orphanus apud focũ cinere aſperſis humeris, multo maxime deplorat ſe ad miſeram orphanorũ conditionem redactum, matre extincta, quæ illum patris neſcium educebat: ſic Teucer, fratre cæſo, plorabat, obreptãs circa cadauer, & hæc plorando reddebat, Aiax magnanime, quid tibi mentem læſit, ut tibi ipſi mortem & damnũ conſciſceres? an ut Troiani à calamitate reſpirẽt, & Græcis exitio ueniant, te interfecto? nam illis perditis nõ tanta erit in bello fiducia, ut antea: non'ne tu omnem cladẽ propulſaſti? nec mihi ullus cordi eſt reditus, te hic extincto, ſed me quoq; periturũ exiſtimo, ut terra mortalium nutrix, cõmuni nos tumulo tegat: non enim tanta me tangit parentũ cura, ſi adhuc ſint ſuperſtites, & imperio teneãt Salamina, quãta tui iam fato functi, quoniã tu mihi ſolus ſplẽdori fuiſti. Sic quiritabatur, alta ducens ſuſpiria, deinde etiam gemebat diua Tecmeſa præſtantis Aiacis uxor, quam licet præda abactam, ſibi connubio iunxit, & omniũ reginam conſtituit, quibus per domũ imperãt dotatæ uxores, cũ ſuis maritis ſibi illibata caſtitate iunctis, quæ indefeſſo illius amplexu cõpreſſa, peperit Euryſacem prorſus patri ſimilẽ, ſed hic paruus adhuc, in thalamo relictus erat, at illa ualde plorabat, apud dilectũ cadauer, ſe proſternẽs, humum pulſando formoſum corpus defœdans, & hæc plorando

dixit, intus magno dolore excarnificata, Me miſerã quoniã occidiſti, haud ſane in prælio, hoſtili manu oppreſſus, ſed à te ipſo, quare me tãtus inuadit luctus, ut nulla unquã obliuio delere poſſet, nec exiſtimabã fore, ut te extincto, Troiæ cum lachrymis uitam per omnia extrema traherẽ, at omnia hæc mala, malorum mihi manibus obiecta ſunt, útinam factũ fuiſſet, ut mihi antea terra dehiſceret, quàm triſte tuum fatum cernerem, nec mihi certe aliud unquam deteſtabilius malũ in mentẽ uenire potuiſſet, non quando me primũ procul à mea patria & parentibus auulſiſti, cũ alijs multis præda abactis, magno me ploratu affligãtẽ, quoniã me prius reginam quãuis uenerandã, ſeruilis conditio abripuit, ſed nõ tanta ſolicitudine cõcuſſeratum eum animũ, nec charæ patriæ, nec parentũ perditio, quãta tuũ exitiũ, quia mihi miſeræ omnia ex animi ſententia medi-tabaris, & concordi me tibi cõnubio iunxiſti, & ſtatuiſti me efficere opulẽtæ Salaminos reginã, ſtatim atq; ab expeditione Troica in patriam redux fieres, ſed hæc dij nobis inuiderunt, nam ex hominũ memoria deletus perijſti, nec te mei cura tangit, nec filij quoq;, qui non oblectabit patri animũ, nec tuum dominatum aſſequetur, ſed alij illũ triſti ſeruitutis iugo ſubijcient, nam patre è medio ſublato, filij curantur à uiris multo deterioribus, ſiquidem grauis eſt uiuendi ratio omnibus, in miſero orphanorũ ſtatu, & alia aliunde damna cõſtantur, & certe te iam perdito, ſeruitutis iugũ noſtris fortaſſis ceruicibus imponetur, quod tu mihi, ut deus quiſpiã fabricatus es. Sic loquẽtem interpellat amico animo Agamemnon, Nemo te, ô mulier, aut Teucro ſuperſtite, aut me ipſo, in ſeruitutẽ rediget, ſed te ſemper infinitis honoribus cumulabimus, nõ ſecus ac deã aliquã, deinde & tuũ quoq; filiũ, perinde ac ſi adhuc in

uiuis

uiuis eſſet diuinus Aiax, qui Græcorũ robur fuit, ac utinã non hoc uniuerſam Græciã luctu affeciſſet, ipſe proprijs domitus manibus, non certe illũ immenſæ hoſtiũ phalãges infeſto prælio potuiſſent opprimere: ſic dixit, magnũ animo dolorẽ premens: populus autẽ circũquaq; miſeris modis gemebat, tota Helleſpõtus miſcebatur ploratu, nã exitialis illos circumſtetit mœror, qui & ipſum cõſultorem Vlyſſem inuaſit, ob illũ interfectũ, & animi ſe angẽs, tali oratione adorſus eſt dolentes Græcos, Heus amici, quàm nihil eſt aliud inuenire pernicioſius iracũdia, mortalibus ſemper contentionẽ ferens, quæ etiam nũc horrendũ Aiacem exagitauit, in me accenſum: utinã mihi Troianorum filij hãc de Achillis armis præclarã non detuliſſent uictoriam, cuius cauſa præſtãs Telamonis filius, mœrenti animo ſibi mortẽ cõſciuit, at huius iræ culpa in me nõ eſt deriuanda, ſed in triſte, quod illũ domuit, fatum: nam ſi mihi unquã præſagijſſet animus, illũ mẽte captũ iri, nunquã cũ eo in certamen deſcẽdiſſem, neq; quenquã Troianorũ certandi cupidine adductũ, permiſiſſem, ſed ego ipſe diuinis hiſce armis lubẽs ceßiſſem, & ſi quid aliud ſibi ſtudio habuiſſet: at nũc ego non inducebã in animũ fore, ut præ dolore durius in ſe cõſuleret, cum quippe non ſuſceperim cũ eo certamen, aut de cõiuge, aut de urbe potiunda, nec de magna opulẽtia, ſed de uirtute uerè fuit cõtentio, quæ ueris ſapientibus uolupe ſemper eſſe debet, at cum fuerit uir præſtãs, tamen triſti fato actus, mẽte excidit: nõ enim decorũ fuit illũ tãtas animo iras cõcipere, ſiquidẽ eſt prudẽtis uiri, multos ingruẽtes cruciatus forti pectore tolerare, nec animo deijci. Sic dicẽdi finẽ fecit præclarus Vlyſſes: ſed cũ ploratus & grauis luctus ſatietas cepiſſet omnes, tum Neſtor adhuc mœrẽtes alloquitur, Quàm certe crudeliter

Vlyſſes etiam dolet ob Aiacẽ cæſum.

deliter in nos conſulentes Parcæ, luctũ luctu cumularint, nempe extinctis & Aiace & forti Achille, alijsq; Græcis, & noſtro quoq; filio Antilocho, ſed eſt præter decorum, cæſos in prælio ſemper deflere, & in animo indignari, proinde effrænẽ hunc luctũ ex animis ueſtris deleat obliuio, nam ſatius eſt ea exequi, quæ par eſt mortuis præſtari, nẽpe pyram & tumulũ, & omniũ oßibus iuſta facere, ſiquidẽ mortuus non reducitur in uitam ploratu, nec mẽte uti nouit, ſimulac eum triſtia fata circũdederũt. Sic dixit, illos ſolatio erigere conatus: at diui reges ſtatim frequentes aderãt, magnũ animo dolorem prementes, & illũ magna licet corporis mole, ſublatũ, ad naues extulerunt, & ueſte cooperiebant, abſterſo ſanguine, qui puluere & armis cõcretus horrida mẽbra obducebat: & tum ab Idæis montibus iuuenes magnã lignorũ uim aggeſſerunt, quacunq; autem cadauer circũuoluebant, & multis obſtipa runt lignis, deinde & ouibus & elegantibus tunicis, & eximijs bobus, & pernicibus equis, & ſplendido auro, & infinitis uirorũ armis, quæ antea in prælio cæſis diripuerat uir ſplendidus: addiderũt quoq; electrum pellucidum, quod aiunt filiarũ omnia colluſtrãtis ſolis eſſe lachrymã, quam ob interfectũ Phaëthonta, fuderũt plorantes, iuxta magnũ Erydani fluxum. Porro Sol filio ſuo præmiũ, corruptioni minime obnoxiũ parans, hanc in electrũ mutauit, haud parui momenti poſſeßionem mortalibus. Cæterũ Græci præclarũ uirum collapſum magno honore afficiẽtes, latæ pyræ iniecerunt, & magnũ cientes ploratũ circumpoſuerunt & precioſum ebur & argentũ lucidum, deinde & amphoras unguento plenas, aliaq; omnia illuſtria, quæ fœlicitatem cumulatim cõferre ſolent, & ualidũ ignem ſubiecerũt, cui flatus ex mari incubuit, quem præ

Aiacis corpus crematur.

miſit

miſit dea Thetis,ut Aiax cõcremaretur, at ille noctem & diem urgẽte uento ardebat,iuxta naues,qualis antea Enceladus ſonoro Iouis fulmine traiectus, apud turbulẽtum mare in Sycilia, exitialis autem inſula intumeſcebat: aut ut Hercules uiuos artus in ignem dedit præcipites,Neſſi dolis circũuentus quando rem magnam eſt aggreſſus,tota autem Oëte circũgemebat, illo uiuo concremato, animus autem in cœlitum numerũ referebatur,eximium uirũ linquens, corpus uero humo cõdebatur, talis in igni iacebat Aiax cum armis, pugnæ oblitus, magna homunũ caterua in littoribus gemebat: Troiani certe gaudia agitabant, Græci uero doloribus ſe macerabãt,ſed ubi præſtans corpus uis ignis confeciſſet, tum pyram uino extinxerũt,& eius oſſa impoſuerunt urnæ aureæ,& magnam terræ uim illi circũfuderunt, non procul à littore Rhetæo, tum ſtatim ad ueloces naues dilapſi,ſe animi angebant:non enim minori illũ honore habuerunt,quàm ipſum Achillem, deinde atra nox irruit mortalibus,ſomnum adducens,hi autem corpora curare iuſſi, Auroram expectabant, parum dormitantes,nam magnus erat iniectus terror,ne Troiani noctu in caſtra irruptionem facerent, Aiace defuncto.

IN SEXTVM LIB.

ARGVMENT.

Menelaus Græcorũ conſiliũ cogit, & ut expiſcaretur, quonã animo ferrent,bellũ hoc tam diu trahi,ſuadet, ut ſoluta obſidione,patriã repetãt,cui ſtatim reclamatũ eſt à Diomede, nã is aſſerebat, nõ paſſurũ ſe eſſe,ut quiſquã,niſi euerſa Troia, de reditu cogitet. Porro Troianis ſubſidio uenit Eurypilus,qui magna publica lętitia acceptus,ad Paridẽ diuortitur,& poſtridie magno impetu in hoſtes inuectus,multos ſternit exitio,& ex præcipuis Nereũ ac Machaonẽ:& deniq; tãto furore graſſatur,equos ſimul & uiros obterẽs,ut Græci metu perculſi, naues effuſa fuga petierint.Et niſi Agamemnõ,& Menelaus,& Oileus Aiax obſtitiſſent, in ipſas naues aſſultũ feciſſet,at ne hi quidẽ ipſi potuiſſent Eurypili impetũ diutius ſuſtinere, niſi nox præliũ diremiſſet.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. VI.

CAETERVM *Aurora Oceani fluxū & Tithoni lectum linquens, in magnum cœlū proceßit, & quacunq; ſpargebatur ſplendida, terra autem & æther eniteſcere inceperunt, at facile pereuntes mortales, ad opus ſe uertebāt, alij autem alijs manum admoliebātur, ſed Græci effuſo curſu forum petebant, Menelao quippe cogente conſiliū. Cum igitur omnes totis caſtris in unum coijſſent, tum hæc in medium propoſuit Menelaus, Arrigite, inquiens, aures ad mea dicta, uos alto Iouis ſanguine nati reges, nā magno mihi cruciatu excarnificatur pectus, populo pereunte, qui mea cauſa in hāc grauem pugnam deſcendit, quos nec domus nec parentes ſuſcipient reduces, nā multos cōminuit fatum, utinā intoleranda uis mortis, in me ingruiſſet, antequam hunc exercitum cōtraxiſſem, nunc uero cōtinuos animo meo dolores indidit dæmon, ut uideam mala multa: nam quis unquam ulla poſſet diffundi lætitia, cernens inextricabile hoc bellum, tam diu trahi? ſed agedum quicunq; adhuc in nauibus ſumus ſuperſtites, ſubita nos fuga ad ſuam quiſq; patriā corripiamus, extinctis quippe & Aiace & forti Achille, nam hiſce cæſis, non perſuadeo mihi, poſſe nos exitio ſubducere, ſed ab infeſtis Troianis domādos, & mea & propudioſæ Helenæ cauſa, cuius nō tantam habeo rationem, ut ueſtri, quādo uideo prælio uos cædi: ualeat igitur illa, cum effœminatißimo ſuo marito, nam illi dæmon omnem ademit prudentiam, cum primum meam domū & lectum deſeruit, ſed quæ ad eam ſpectent,*

curæ

curæ ſibi Priamus & cæteri Troiani habeant, nos uero ſtatim ad reditum accingamur, nam multo ſatius eſt triſte bellum fugere, quàm perire. Sic dixit, Græcos tentans, ſed zelotypo ſuo animo uerſabat, quo pacto Troianos exitio daret, & longos urbis muros ab imo euerteret, idq́; adeo ut Martem ſatiaret ſanguine diui Alexādri, inter alios pereuntes collapſi: non eſt enim quicquam zelotypia infeſtius. & hæc quidē in animo ſecum agitans, ſuo inſedit ſolio. Tum uero bellicoſus Diomedes in medium proruit, & ſtatim iurgio adoritur Martium Menelaum, Heus meticuloſe Atrei fili, quis tuum nunc animum inuaſit metus, ut talia inter Græcos uerba fundites? ad pueri & fœminæ exemplum, quibus nullo eſt robore obfirmatum pectus, ſed præſtantiſſimi Græcorum filij non erunt tibi morigeri, dum Troiæ mœnia ſolo æquarint, nam audacia mortalibus gloriā cōciliare ſolet, fuga autē probrū. Porro ſi quiſquā horū tuis ſe dictis morigerū præbeat, ſtatim illi ferro caput præſecabo, & aërijs auibus proijciam epulū: ſed agite, qbus ea incūbit cura, ut fortes uiros extimulēt, uniuerſum ſtatim populū moueant ad naues, ut haſtas acuant, ad hæc efficiāt, ut ſcuta & alia omnia ſint in procinctu, deinde corpora curent, tum uiri tum equi, qui in bellū ſint propenſi, nam in campo ſtatim infeſtis ſignis cōcurretur. Vt dixit Diomedes, conſidebat ubi antea. Tū Theſtoris filius in mediū ſe ingerēs, ubi fas eſt uerba facere, tali eos oratione cōpellat, Audite me chari bellicoſorū Græcorū filij, noſtris enim me uaticinādæ artis haudquaquā imperitū eſſe, iā olim uobis prædixi futurū, ut decimo demū anno Troiā caperetis, hoc certe nūc effectū dabunt immortales. ſiquidē uictoria ante Græcorū pedes eſt ſita, ſed agedū ablegemus nauigio bellicoſum Vlyſſem, ſimul

cum

cum Diomede, in Scyrũ, ut præſtantem Achillis filiũ perſuadendo abducãt, nam magno nobis omnibus ſplendori futurus eſt. Vt dixit Calchas *prudens uates, circũquaq; populus fremitu animi gaudium promebat, quia ſpes eos habebat, uerũ fore* Calchantis *uaticiniũ: & tum* Vlyſſes *talem ad Græcos orationẽ habuit,* Heus *amici, haud æquũ fuerit, hodie multis uobiſcũ uerbis agere, nam properantes laſſitudo inuaſit, nec me profecto latet oratorem non eſſe cordi defeſſis, nec cantorẽ quoq;, quem immortales diligunt* Muſæ, *ſed breuitas orationem commendat apud id genus homines.* Porro *quantũ ad rem præſentẽ attineat, id quod toti Græcorũ exercitui placuit, & maxime cum* Diomedes *ſuũ addat calculum, conficiamus.* Nos *duo igitur, bellicoſi Achillis præſtantem filiũ huc ſiſtamus, uerbis in eam ſententiam adductũ, ſi illũ mater, magnas fundens querelas, detineat in ædibus, quia in ſpem arrecta eſt, illũ forti patre natũ, bellicoſum fore filium. Sic loquentem interpellat prudẽs* Menelaus: Id *certe,* Vlyſſes, *non parum profuerit ſtrenuis iuuenibus, ſi magnanimi Achillis filius è* Scyro *ſe huc conferat, ſi ſane deorum quiſpiam optatam nos uictoriam aſſequi, & in* Græciam *redire incolumes dederit, illi meam præclaram filiam* Hermionen *nuptum dabo, & prompto animo multa & beata munera cum ipſa, non certe puto, nec uxorem nec generum illi cum maiori ſuo commodo contingere poſſe. Sic dicẽtem* Græci *ſecundo applauſu proſequebantur.* Tum *ſoluta eſt cõcio, & populus per naues dilapſus eſt, cœnam cupiens, quæ mortalibus uires ſuppeditat. at poſtquam exempta fames epulis, menſæq; remotæ, tum* Diomedes *& prudẽs* Vlyſſes, *nauem in mare deduxerunt, & ſtatim comeatu, & alijs, quæ uſui eſſe poſſunt, inſtruentes, ingreßi ſunt,*

cum

cum illis quoq; uiginti uiri remigandi haud imperiti, cum aduerſis procellis laborare inciperẽt, aut cum ſpatioſum æquor ſterneret tranquillitas, at ubi tranſtris cõſidiſſent, feriebant maris undas, & multa ebulliyt ſpuma, & liquidæ conficiebãtur uiæ, naui ruente, hi autem ſudore diſtillantes, remum duxerunt, ut quando boues iugo preſsi, ligneum currum ultrà ſemper nitentes trahũt, axe, ob impoſitũ onus, ſtridorem edente, multus per ceruices & humeros ſudor utriſq; diffluit ad ſolum uſq;, ſic tum magnis remis laborabant iuuenes, & admodũ celeriter ſulcabant mare, quos alij quidẽ Græci ſpectabant euntes, acuebant autem infeſta tela, & haſtas quibus pugnam capeſcerent. Porro Troiani in urbe intrepidi ſe prompto animo ad prælium accingebãt, alij dijs ſupplicatum ibant, ut ſtatim eripi, & à miſerijs reſpirare poſſent: hiſce igitur optantibus, dij magnum miſeriarum remedium miſerũt, Eurypilum fortis Herculis ſobolem, & multi rei bellicæ periti, ſunt hunc ſequuti, quicunq; accolunt obliqui Caici fluenta, ualidis freti haſtis: Troiani autẽ eum ſtipantes, magno gaudio perfundebantur, ut quando ſeptis incluſi anſeres, uirum uideant, qui pabulum obijcere conſueuit, adblandiuntur illi, at hic uidẽs, frontẽ exporrigit: ſic certe Troiani gauiſi ſunt, cum uidiſſent fortẽ Eurypilum, illius autem audentẽ animũ oblectabant conglomerantes ſe Troiani. Porro è ueſtibulis mulieres admirabantur diuinũ uirum: at ille proceſsit omnes ſupereminẽs, non ſecus, ac leo lupis intermiſtus, incidit in montibus, hunc autẽ Paris ſuſcepit, nec minori honore habuit, quàm ipſum Hectorem. erat enim illi conſobrinus, nam de eadẽ ſtirpe ducebat genus, ſiquidem eum Priami ſoror Aſtyache peperit, cũ ualido Telepho corpus miſcens, quem certe ipſum intrepi-

do Herculi,clam ſuo patre peperit formoſa Auge, & illum infantem,ac lactis egentem enutrijt aliquando uelox cerua, ac eodem amplectebatur affectu, quo ſuum hinnulum,ubera illi ſummittens,idq; ex Iouis ſentētia, nō enim uidebatur æquum eſſe Herculis ſobolem miſere perire:hūc igitur illuſtrem Herculis filium Paris promptiſſimo animo in ſuam domum deduxit, iuxta Aſaraci monumētum, prope altam Hectoris aulam, ac ſacrū Mineruæ templū, unde non procul ſitæ erant ſuæ ædes,& incorrupta Hercei Iouis ara,& illum de fratribus & affinibus & parētibus percūctabatur cupide,hic uero ad unum omnia memorauit. Cæterum ambo cum ſermones confererēt ſimul euntes, uenerunt ad magnas & opulentas ædes,ubi certe ſedebat diuina Helena,Gratias forma referēs,& circa illam morigeræ famulæ obſequio graſſabātur, aliæ iterum aberant illuſtri thalamo,opus faciētes, quod famulas par eſt,at Helena Eurypilum intuita,ſtupore defigebatur,ille contrà aſpiciens Helenam,& illi uerbis ultro citroque habitis, obambulabant in odorifera domo, famuli autem duas ſedes prope reginam collocarunt, tum ſtatim conſedit Alexāder,& iuxta hunc Eurypilus. Porro Græci ante urbem caſtra fixerūt,ubi præſtantes Troiani excubias egerunt, ſtatim autem arma humi collocarunt, & iuxta equos ſtatuebant,etiamnum ex miſero labore ducētes anhelitum, & præſepio indiderunt uelocibus equis pabulum,tum nox præcipitauit,& terra et æther tenebris obducebātur,at Troiæ ſub mœnibus altæ,et Cedei & Troiani cibum parabant, ac frequens oriebatur ſermo inter epulantes, & undiq; per caſtra ignes collucebant,reſonuerūt autem ſuaues fiſtulæ,& tibiæ ſtridulis aptatæ calamis, deinde & cytharæ ſuaues dederant ſonitus. Porro

Græci ſeorſum magna perculſi erant admiratione, audientes & tibiarum & cytharæ ſonitum, tum etiam ipſorum tum equorũ, & fiſtulæ quoq;, quæ tam conuiuio cõuenit, quàm paſtoribus, quare iuſsit ſuis quiſq; caſtris, pro nauibus alternis uicibus excubias agere, ne facta impreſsione, ſplendidi Troiani ignem nauibus inijciant, qui tum pro altis mœnibus epulabantur: ſic quoq; in ædibus Alexandri, bellicoſus Telephi filius, cum claris regibus cõuiuia agitabat. Porro Priamus & alij quoq; Troiani, precibus ab illo contẽdebãt, ut cum Græcis manus contereret, at ille huic rei fidem firmauit, deinde ſoluta cœna ad ſuam quiſq; domum ſe recepit. Cæterum Eurypilus illic cubuit paulo inde in eleganti cubiculo, ubi antea quietem capere ſolitus erat præſtans Alexander, cum illuſtri ſua cõiuge, nam illud cubiculum, mira quadam uenuſtate, cæteris omnibus præſtabat, quò ipſe cubitũ conceſsit, alij uero aliud ſumebant, donec formoſa Aurora ſe terris oſtentare inciperet. Cæterum Eurypilus prima luce è ſtratis corripuit corpus, & ad magnum exercitum cõtẽdit, cum alijs regibus, qui erãt in Ilio: at populus ſtatim prompto animo in armis erat, omnes cupidi inter primos pugnam capeſcere: ſic quoq; & Eurypilus magnis circũpoſuit mẽbris arma, coruſco fulmini ſimilia, & magna diuino ſcuto aderant ornamẽta, quæcunq; prius geſsiſſet fortis Hercules: inerãt nempe duo dracones, horridis linguis ora lambentes, incedẽtibus nõ diſsimiles, horrido conatu, ſeſe exagitantes, at hic, quamuis infans, eos aliunde aliũ domuit, & imperterrito animo ſubnixus erat, quia inde ab initio Iouem uiribus repræſentauit: nõ eſt enim deorum immortalium robur eneruе, ac irrito conatu excidens, ſed uires ei aderãt infinitæ, etiam cum materni uteri anguſtijs cõtine-

tineretur, deinde inerat quoque Nemeus *leo, ualidis fortis* Herculis *manibus oppreſſus, horridis autem genis crueta ebulliјt ſpuma, rugiēti ſimilis: adhæc quoq; inſculpta erat hydra multis capitibus metuenda, horrende linguas uibrans, & alia ex triſtibus capitibus humi præſecta iacebant, alia iterum ſuppullulaſcebant ex paucis admodum multa, negocium autem faceſſebāt &* Herculi, *& audaci* Iolao, *quia magnis uterque uiribus ſuffultus erat, hic quidem impetuoſe præſecuit ſanguinaria capita, falce incurua: ille uero candente ferro aduſſit: ſic ualida illa fera conficiebatur: deinde inſculpta erat ſus indefeſſis uiribus, ac ſpumantibus genis, portabat autem illam quaſi ageretur uere* Hercules *ad* Euriſtea: *præterea cerua pedibus uelox, affabre erat facta, miſeris modis incolarum arua deuaſtās, & hanc quidē aureo cornu præſtans heros arripuit, unde pernicioſi ignis fulgor abſiſteret, circundabant autem triſtes hinnulæ, hæ quidem telis deiectæ in puluere expirarunt, aliæ autem fugæ memores per aërem rapiebātur: at his iracundia accēſus* Hercules, *aliud ad aliud telū immiſit, admodum properanti ſimilis: deinde quoque inſculpſerat artifex, indefeſſum* Augiæ *ſtabulum, quod* Hercules *iuxta profundum* Alphei *fluxum purgauerat: porro nymphæ circunfuſæ mirabantur immenſum opus: adhæc erat taurus igniuomus, cui quāuis eſſet inuictus, flexit tamen ualidum cornu, porro circa illum duo indefeſſi uituli impetū ſuſtinētes porrigebantur, at hic uiſus eſt mugitum emittere, dein in ambitu ſcuti elaborata erat* Hippolyte, *deas forma exprimēs, quam* Hercules *comis arreptā ualidis manibus equo detraxit, cupiens illā eleganti baltheo ſpoliare: at ſeorſum aliæ* Amazones *metu trepidabant: deinde etiā inerant triſtes* Diomedis *equi, humanas depa-*

depaſcentes carnes in Thracia, quas quidē cum ſuo inhumano rege, in triſtibus præſepijs dilaniauit: inerat quoq; fortis Geryonis corpus, apud boues ſuos animum efflātis, cruenta autem capita illius in pulueribus fuſa erāt, ualida claua domita, ante illum uero procubuit canis impetuoſis uiribus, omnium perditiſſimus, triſti cerbero ſimilis, qui illi frater erat, et circumiacebat bubulcus Eurytion multo pollutus ſanguine, circùm autem aurea fuerant mala, magno fulgore explendeſcentia, in intacta illa Heſperidū arbore, ubi quoq; horridus erat domitus draco. Porro aliæ aliunde magno iniecto terrore, forti Iouis filio terga uertebāt: deinde quoq; inerat Cerberus, qui ſuo aſpectu ipſis immortalibus magnum inijceret formidinem, quem forti Typhoni uipera in horrido antro peperit, non procul ab atra nocte, circa pernicioſas triſtis Plutonis portas, cohibens mortuorum turbam in tenebroſo barathro, ſed non magno illum negocio, plagis domuit Iouis filius, & per alta ſtygis fluenta inuitum abſtrahens duxit capitis grauedine laborantem, ad obliuionis locum: deinde ſculptæ erāt ſeorſum lōgæ Caucaſi ualles & uincula Promethei, illinc cum ipſis petris, & membris abruptis diſſoluit magnū Titana: porro triſtis adiacebat aquila, acerbo tranſfixa telo: præterea uiolenti centauri inſculpti erant circa poli aulam, quæ monſtra contentioſa ebrietas ad pugnam cum Hercule capeſcendā excitauit, & hi quidē piceis circūpliciti iacebāt, alij uero armorū loco eas manibus tenebant, alij contrà magna animi promptitudine, longis pugnabant abietibus, nec pugnandi modum fecere, omnium autē capita tabo diffluebāt, perinde ac ſi uero prælio ſuccubuiſſent: deinde uino ſanguis miſcebatur, adhæc eſculēta omnia & crateres & politæ menſæ euertebantur: rurſus

ſus Neſſum prælio ſubtractum, iuxta Eueni fluxum, telo domuit, ob charam uxorem, illi ſuccenſens: deinde inſculptus erat etiam fortis Anteus, quem lucta ſecum cõmiſſum ualidis comminuit manibus in altum ſublatum: præterea iacebat ad Helleſponti oſtia inuſitatæ magnitudinis Balena, immitibus deiecta telis: deinde Eſionem malis diſſoluit uinculis: præterea et alia infinita fortis Herculis facinora complectebatur, magnum diui Eurypili ſcutum, apparebat enim par Marti, cum in tranſuerſam aciẽ fertur: Troiani uero lætabundi eũ ſtipabant, ubi uidiſſent arma, & uirum deos forma repræſentantem, quem Paris ad pugnam extimulãs, cõpellat, Gaudeo te progredi, quoniam me ſpes cepit fore, ut Græci ad unum omnes miſeris modis pereant cum ipſis nauibus, quia talem unquam uirum, nec inter Græcos nec Troianos conſpexi, ſed te precor per magnum & fortem Herculem, quem & magnitudine & uiribus et forma refers, ut illius memor, illoq; digna cogitans fortiter oppreſſos Troianos cladibus aſſerere pergas, an forte uſu uenire poſſet, ut reſpiremus, nam perſuaſum habeo, te ſolũ propulſare poſſe, mala pereuntis urbis fata. Sic dixit illi ſtimulos ſubdere conatus. At hic reſpondit in hanc ſententiã, Magnanime Priami fili, qui corporis forma proxime ad deos accedis, hæc certe in deorum manu ſita ſunt, uiolento'ne prælio ſuccumbas, an ſuperior euadas: nos uero, ut par eſt, & totis uiribus pro urbis incolumitate ſtabimus. Præterea et hac lege meã tibi aſtringo fidem, non me prius reuerſurum, quin aut ipſe cædem inter Græcos perpetrem, aut certæ morti occumbam: ſic dixit fidenti pectore. Troiani autem magno perfundebantur gaudio, tum conuocauit & Alexandrum & magnanimũ Aeneam, & præſtantem Pulydamanta, & diuũ

Pammo-

Pammona: præter hos autẽ & Deiphobũ, & Aethicum, qui ſupra omnes Paphlagones inſtructus erat, ad turmæ impreſsionem in pugna ſuſtinenda: hos igitur colligit omnes rei bellicæ nõ imperitos, ut inter anteſignanos cum hoſtibus præliũ ineant. Tum quàm celerrime ſe ante turmam ferebat, & magna animi promptitudine urbe egrediebatur, ingens autem uis hominum ſequebatur, ut quãdo inclyta gens apum ſuos duces comitata, ex aluearijs, uerno tempore, proruit cum ſtrepitu, ſic uidelicet hos ad pugnã properantes ſequuti ſunt ciues: at multus fremitus cœlo ferebatur, tum ipſorũ, tum equorum, deinde & arma magnũ miſcebant ſonitum, ut quando magna uis uẽti coorta, iactabũdum mare ab imo euertat, fluctus autẽ cærulei cum ſtrepitu ad littus ſe euoluentes, algam eijciunt eructante procella, fragor autem ad littora fertur: ſic iſtis ruẽtibus, admodum reſonat magna terra. Porro Græci ſeorſum ante mœnia effuſi Agamẽnona cingebãt: populus autem clamorem ſuſtulit ſibi mutuo ad pernicioſum prælium animum accendens & extimulans, ne metu perculſi apud naues deſiderent, pugnæ ſe ſubtrahentes. Troianis igitur feruidis occurrerunt, ut uituli bobus, in denſis uirgultis, ad ſtabulũ properãtibus ex uernis paſcuis per mõtem, ubi denſo gramine amiciuntur campi, & terra floribus abunde ſatis ſcatet, mulctra autẽ onerantur lacte tum bubulo tum ouillo, & creber hinc atq; hinc mugitus cooritur, cõmiſtis pecoribus: at paſtor ob hæc magnum animo gaudium concipit: ſic illis infeſtis ſignis concurrentibus, ſonitus oriebatur, horrẽde enim utrinq; clamabatur, & in infinitũ pugnam traxerũt, tumultus autẽ uerſabatur in medio, cum pernicioſa cæde, tum committebantur ſcuta ſcutis, haſtæ haſtis, criſtæ criſtis, ferrum autẽ circũ-

quaq; ignis in morẽ coruſcabat, inhorruit haſtis pugna, & terra undique ſanguine rigabatur, cadentibus quippe heroibus, cum equis qui curribus circũfundebãtur, hi quidem etiamnum palpitãtes ſub haſtis, hi uero ſuperincidẽtes: triſtis autẽ clamor cœlo ferebatur, ferrea enim utrinque uerſabatur contentio, & hi quidem ſaxis intrepide pugnam inibant, alij uero mortiferis ſpiculis, aut telis, alij contrà aſcijs & ancipitibus ſecuribus & haſtis, quibus cominus res geritur, alius uero alia manibus arma tenebat. Porro *Græci primum* Troianorum *phalanges loco parum mouerunt, hi contrà reſumpto impetu, in Græcos inuecti,* Martem *ſanguine rigabant, inter quos* Eurypilus *atræ procellæ ſimilis, inferebat ſe omnibus, & ſtrenuè* Græcos *trucidauerat, nam illi ualde auxit uires* Iupiter, *gratificatus præclaro* Herculi, *et* Nereum *dijs parem uirum armis dimicantẽ cum* Troianis, *procera haſta transfodit parum ſupra umbilicum, hic uero humi fundebatur, ac præclara arma rigabantur diffluenti ſanguine, & formæ ſplẽdor ſimul cum florida coma polluebatur, iacebat enim in puluere et ſanguine, inter reliquos occiſos, ut floridus precioſæ oliuæ ramus, quem uis amnis ſonoro fluxu auulſit cum ripis radicitus, per totã foſſam illam diſſipãs,*

Eurypilus occidit Nereum.

at hæc iacet floribus onuſta, ſic tunc præſtans Nerei *corpus, & amabilis ſplẽdor per immenſum terræ ſolũ effundebatur. Cæterum ob hunc occiſum, magnas efflabat glorias* Eurypilus, *inquiens,* Iace *nunc in pulueribus, quoniã mirãda tua forma ne cupienti quidẽ prodeſſe potuit, ſed tibi uitã ademi, quamuis te fuga ſubducere cupiebas, ſtolide nec perpendiſti te præſtantiori occurriſſe, ſiquidẽ forma non eſt in prælio conferenda fortitudini. Sic dicẽs, non magnopere contendit ſplendida arma mortuo detrahere:*

here: ſiquidem Machaon ira accenſus ob Nereum ſe obuium tulit, & parum abfuit, quin illum exitio dediſſet, nã triſtem haſtam in dextrũ humerum impegit, ebulliјt autẽ ſanguis, quamuis multo robore ſuffultus eſſet, ſed ne ſic quidem ſubduxit ſe magno prælio, uerum ut leo aut aper in montibus furit per medios, dum illum à quo petebatur domuerit, qui nempe primo inflixo uulnere, turbæ ſe miſcuit: ſic animatus irruit in Machaonem, & illum è ueſtigio procera & ualida haſta læſit in dextro fœmore, qui tamen non ceſſit retro, nec irruentẽ declinauit, etiam ſanguine ebulliente, ſed ſtatim magnum ſublatum ſaxum iaculatus eſt in caput magnanimi Eurypili, galea autẽ illũ à cæde & morte uindicauit, præpropere, & magna accẽſus iracundia in fortem uirum Eurypilus, & ingenti indignatiõe percitus, haſtam impulit per pectus Machaonis, quæ certe ad ipſa præcordia penetrauit, corruit autẽ ut taurus leonis maxillis deiectus, & elegantia arma magnũ circa membra ſtrepitum muſcebant. Porro Eurypilus triſtem haſtã ex uulnerato corpore eduxit, & magnifice ſeſe efferẽs, inquit, O᾽ miſer, nõ fuit tibi certe pectus magna exornatum prudentia, qui nihili uir cũ fueris, multo præſtantiori nõ dubitaſti occurrere, quare etiam malum fatũ ſortitus es, ſed nũc id hinc commodi referes, quòd cum in prælio cecideris, tuas carnes alites dilaniabunt: antè ſpes habebat futurũ, ut reuertereris incolumis, & meis te uiribus ac manibus ſubtraheres, medicus es fateor, ac diuerſa noſti pharmaca, quibus dolores mitigari ſolent, & his fretus ſperaſti futurum, ut malam diẽ declinares: ſed ne ipſe quidem tuus pater ab aërio olympo, te à morte immunem ſeruabit, non ſi tibi nectar & ambroſiam diffundat. Sic loquentem Machaon adhuc parum ſpi-

rans compellat, Eurypile nõ eſt in fatis tuis, ut longo adhuc tempore uitam ducas, ſed propè aßiſtit tibi pernicioſum fatum, in campo Troico, ubi nunc adeo ſæuias. Sic dicentẽ deſtituit animus, & ad inferos uſq; penetrauit. Porro iam mortuum compellat uir præclarus, Tu quidẽ nunc in terra iaces, at ego de his quæ in poſterũ fient, non admodum laboro, etſi ante pedes hodie triſte ſit exitium: nõ eſt enim ita comparatũ cum mortalibus, ut ſemper uiuant, uerum omnibus imminet fatum: ſic dicens uulnerauit mortuum. At Teucer magnum ſuſtulit clamorem, ut uidit in puluere proſtratũ Machaonem, nam haud procul ab eo cõſtiterat, magnũ exhauriens laborem, non enim erat certamen motum inter medios, ſed alius in alium irruit, at ne ſic quidem neglectui habuit egregium uirum Nerea, quẽ non procul à ſe deprehendit proſtratum, poſt diuum Machaonem in pulueribus, ſtatim autem magno ſublato clamore imperauit, Vim facite, inquit, Græci, nec locum date irruentibus hoſtibus: nam magno id nobis probro futurũ eſt, ſi Troiani Machaonẽ ſimul cùm diuo Nereo abſtractum, in urbem auferant: ſed agite, prompto animo in aduerſos hoſtes inuehamur, ut interfectos ſubducamus aut certe ipſi circa illos ſternamur, quia id honeſtas poſtulat, ut qui uiri uocabulo glorientur, ſuos à contumelia uindicent, nec patiantur in aliorum poteſtatem redigi, non enim ſine ſudore uiri gloriam aſſequuntur. Sic dicens ægritudinem iniecit Græcorum animis: nam inter illos multi ſuo ſanguine terram tingebant, Marte domiti, quippe utrimq; pugna ualida coorta, nam æquo Marte certabatur, ſero autem triſtem fratris in puluere deiecti cædem intellexit Podalyrius, quia in nauibus deſidebat uulnera haſtis illiſa curans, induit autem

omnia

omnia arma,ob fratrẽ,ira percitus, & robur ſuppeditabatur horrido pectori,magna animi prõptitudine ad triſte prælium accenſo,nam ater illi ſanguis circum præcordia abunde efferbuit,è ueſtigio autẽ in hoſtẽ irruit, acuta iacula uibrans,agilibus manibus,& inuaſit repente diuũ Agameſtoris filiũ,quẽ inclytũ formoſa peperit nympha, ad Parthemi undas,qui humũ perfluit, ut Elaſus in Euxinum Pontum,uitreas ſuas undas profundit,& alium ex hoſtibus iuxta fratrẽ fudit,Laſſum nomine,quẽ diuinũ uirum Pronoë peperit ad undas Nymphei fluminis,nõ procul à magno antro,antro,inquam,admirando,quod fama fert nymphis eſſe ſacrũ, quæ longis Paphlagonũ montibus accolunt,quæq; habitant uuis fertilem Heracliã, nec certe id antrũ deos dedecere uidetur,quoniam ſaxo exciſum in immenſum protenditur,deinde frigida per ſpecũ aqua dimanat,cryſtallum referẽs colore,at in antri receſſibus ubiq; cernere eſt crateras lapideas in aſperis petris quæ iuniorũ manibus factæ uidentur,circa ipſas iuuenes ſimul,& amabiles nymphæ & telæ & fuſi,et alia quæcunque artificialia inſtrumẽta ſunt mortalibus,quæ admirationi ſunt in ſacrũ hunc receſſum penetrãtibus,in quo duo ſunt deſcẽſus,& duo quoq; regreſſus,quorũ hic quidem ad ſonorũ Boreã porrigitur,hic uero obijcitur flatui humectãtis noti,quà iter eſt mortalibus ad deorũ ſpecum,alter uero deorum eſt aditus,nec illũ facile calcant uiri,quia magna uoragine interrũpitur,uſq; ad magnanimi Plutonis barathra,ſed hæc intueri extra deos fas eſt nemini. Cũ igitur circa Machaonẽ,aut Aglæes ſplendidũ filium,utrimq; pugna ferueret,multa hominũ turba exitio dabatur,at ſero tandem Græci ſuos extraxerunt, magno prius exhauſto labore, & ſtatim ad ſua naues tu-

lerunt

lerunt eos ſocij, nam pluribus pernicioſa triſtis huius præ lij calamitas, impendebat, in labore tamen, neceßitate urgente, perſiſtebăt, ſed cum bene multi in ſanguinario & triſti tumultu atra expleſſent fata, tum certe multi Græcorum naues fuga petebant, in quos Eurypilus magnam fecit impreßionē, fluctum uoluens. Pauci autem cum Aiace, & fortibus Atrei filijs, pugnæ procellam ſuſtinuerūt, & certe omnes in hac turba uerſantes, hoſtium manibus cecidiſſent, niſi Oileus Aiax prudentem Pulydamanta haſta ferijſſet, ad ſiniſtrum humerum, non procul à ſiniſtra papilla, nam ſanguis effundebatur, tum uero parum retro ceßit, deinde præclarus Menelaus Deiphobo inflixit uulnus, ad dextram papillam, uerum hic uelocibus pedibus ſaluti conſuluit, præterea diuus Agamemnon magnū numerum deleuit, ex pernicioſa multitudine, deinde ad Ethicū diuinum uirum ſe contulit, haſta furens, at hic ſociorū turmis ſe miſcuit, quos cum Eurypilus, unicum Troici exercitus columē terga uertere animaduertiſſet, ſtatim omiſſo populo, quem ad naues propulſauit, ſe recepit ad fortes Atrei filios, & ualidum Oilei filium, qui quidem pedum celeritate præſtitit, at pugnandi peritia anteiuit omnes, ad hos igitur ſe uelociter recepit, manu tenens procerum haſtam. Tum Paris & magnanimus Aeneas ſe illi comites addiderunt, at hic ſtatim in Aiacis ualidam galeam iaculabatur magnum ſaxum, qui in puluere proſtratus animam tamen non efflauit, quia ſua fata ferebant, ut in reditu circa petras Caphyrides mortem oppeteret: illum igitur ſublatum bellicoſi miniſtri ad Græcorū naues portabant, parū adhuc ſpirantem. Cæterū Atridæ præclari reges, tum deſerti erāt & pernicioſa cingebātur turba, iaculātiū utrinq; quicquid manibus ſe obtulit, nā hi triſtia

Græci ad naues cōpelluntur ab Eurypilo.

emit-

emittebant tela, alij uero ſaxa, alij iterum ſpicula. Cæterũ Atridæ in medio conſtituti uoluebantur, perinde ac ſues aut leones in medio ſepto, cum reges cœtum contrahunt & ſe male torquent triſte ſtruentes exitium ualidis feris, at hæ in ſepto deprehenſæ famulos dilaniant, quicũq; pedem inferre audeant. Sic illi in medio impetuoſe dilaniabant hoſtes, at ne ſic quidem fugæ ſuppeditaſſent uires, licet id cupierint, niſi Teucer & magnanimus Idomeneus & Meriones, ac Thraſymedes deo ſimilis, illis præſto fuiſſent, nam antea exhorrentes temerarium Eurypili robur, fuga naues petierunt, magnum declinantes malũ: ni igitur metuentes Atridis ſuppetias ueniſſent cõtra Eurypilum, memorabilis eo die pugna edita fuiſſet: hic igitur Aeneæ ſcuto haſtam infixit præſtans Teucer, ſed nõ perſtrinxit pulchram cutẽ. nam depulit illi perniciẽ, magnũ ſcutũ triplici bouis corio obductũ, uerũ ſic metu perculſus, ſe parũ retro tulit, tum Meriones inuectus in præſtantem Laophoontẽ Pæonis filiũ, quẽ formoſa Cleonede genuit, ad Axij undas, uenerat autẽ ad ſacrũ Iliũ, præſtanti Aſteropæo comes, Troianis opitulaturus, quem hic Meriones ſupra uerenda pupugit, horrenda haſta, at cuſpis confeſtim illi inteſtina eduxit, & quàm celerrime eius animus ad tenebroſa tartari loca conceſſit. Cæterum Alcimedes bellicoſus Aiacis amicus iaculatus eſt in fortiũ Troianorũ agmẽ, nam precatus funda torſit horrẽdũ ſaxũ, in grauẽ hoſtiũ pugnã: uiri autẽ tremore cõcutiebãtur, percipiẽtes ſtridorem, ſimul & ſaxũ procedere, at pernicioſum fatũ id tulit ad Hippaſidẽ audacẽ Pãmonis aurigam: hũc igitur habenas manu tenẽtẽ ferijt ad uerticẽ, & ſubito è curru egit præcipitẽ, ante ſuã rotã, at uelox currus miſerabile collapſi corpus rotarum ferramentis diſtorſit,

equis

equis retro nitentibus,& repente ille difficili obitu extinguebatur,& ſcuticam & habenas miſſas faciens. Pammonem uero magnus corripuit luctus, nam neceſſitate adactus utrunq; debebat eſſe,& rex,et uelocis currus moderator,et certe iam illi fatũ,et poſtremus uitæ dies adfuiſſet niſi Troianorũ quiſpiã in cruenta pugna habenas manu ſuſcepiſſet,et ab interitu uindicaſſet regẽ,iamiã pernicioſis hoſtiũ manibus oppreſſum,deinde impetuoſus Neſtoris filius,haſtã ferijt ſuper genu, Antiũ indefeſſum uirũ in aduerſum agmẽ inuectũ,pernicioſo autẽ uulnere horrendos ſubijt dolores,& prælio ſe extulit, ſocijs in lugubri hac turba relictis,nã præliũ non amplius ei curæ fuerat, & tũ præclari Eurypili famulus ferijt Thoantis amicum Echemmona paulo infra humerum,at triſtis illi haſta cor penetrauit,cum ſanguine autẽ frigidus illi ſudor membris diffluxit,& illum uolutãdo ſe retro ferre conatum corripuit ualidus Eurypilus,et præſecuit neruos,pedes autem inuiti manebãt,ubi illũ ferijt,tum ſtatim mortẽ oppetijt. Porro Thoas impetuoſe impetijt haſta Paridem iuxta dextrum humerũ,at ille parum retroceſſit allaturus celeres arcus,qui illi à tergo relicti erãt, Idomeneus autẽ omnibus exprompis uiribus,ſaxum manibus ſublatum torquebat in Eurypili brachium,tum huius pernicioſa haſta humi defluxit,& ſtatim ſe retro tulit,ut ferret haſtam, nam quam habebat,antea manu eiaculatus erat. Porro Atridæ nõnihil ſe colligebant à prælio:hunc autẽ ſubito famuli audierunt haſtã ferentes longam & infractam,quæ multorum diſſoluit genua,qua arrepta ille in hoſtes inuectus eſt robore graſſatus,et proſternẽs in quẽcunq; incideret, magnam hominum uim orco dimiſit,hic nec Atridæ, nec quiſpiam bellicoſorum Græcorum alius locum tueri potuit,

*tuit, omnes enim magnus corripuit terror, nam irruit
omnibus perniciem ſtruens, & impetu graſſatus à tergo
deiecit, deinde quoq; Troianis ac equeſtris pugnæ peri=
tis amicis. Hiſce uerbis animũ euibrare conabatur, Agi=
te amici, pari animi robore ſuffulti Græcos internitione
cædere pergamus, qui nunc ouibus ſimiles ad ſuas ſe na=
ues recipiunt, proinde omnes memores ſimus pernicioſæ
pugnæ, cuius à teneris annis nobis adfuit peritia. Vt dixit
illi conglomerato agmine in Græcos impreſſionem fece=
runt, hi autem magno iniecto terrore fuga ſe difficili pu=
gnæ conabantur eripere, Troiani uero fugientium tergis
inhæſerunt, ut canes ſtrenuis dentibus per longas cõual-
les & ſyluas, agreſtes hinnulos inſequuntur, & multos
in puluerem fuderunt, omni animi promptitudine cona=
tos effugere triſtes exitialis cædis minas, ſiquidẽ Eurypi=
lus neci dedit præſtantẽ Bucolionẽ, & Neſum & Chro=
mum & Antiphum, quorũ hi quidem inopes habitarunt
Mycenas, at iſti Lacedæmoniã, quos igitur interfecit, etſi
fama gloriaq; floruerint: deinde de promiſcua multitudi=
ne ſuſtulit infinitas hominũ tribus, quas non ferunt uires,
ut poſteritatis memoriæ prodam, etſi id impenſius cupiã,
non ſi pectori ferreus ineſſet animus. Cæterũ Aeneas Phe
retrem & Antimachum qui è Creta Idomeneo comites
uenerant: deinde diuus Agenor præſtantem Nolum tru=
cidauit, qui ab Argo uenit ſub rege Stenelo, quem è præ=
lio fugientem, à tergo deiecit ſpiculo recens acuto, infra
poſtremas dextræ tibiæ partes attingens, acies autem in
aduerſum penetrans latum diſſecuit neruum, minuit ſa=
ne miſere uiri oſſa, mors autem cruciatui miſcebatur, nam
ſtatim diem ſuum obijt. Tum Paris in duos fratres nem=
pe Monyſuntem, & animoſum Phorcem, torſit telũ, qui*

è Salamine

è Salamine nauibus Aiacis uenerāt, nec reditu frui licuit, præter hos etiam Cleolaum præſtantem Megetis famulum telo deiecit, ad dextram papillam, pernicioſa autem nox illi circumfundebatur, & animus à corpore auolauit, attamen eo domito intus in pectore cor celeriter agitatum, quaſſauit alatum telum, tum repente aliud emiſit iaculum in temerarium Aetionem, huius autem maxillam diuerberauit ferrum, tum ille ductis ſuſpirijs, lachrymas ſanguine miſcebat: dehinc alius aliū mactauit. Græcis igitur turmatim in ſe mutuo ruentibus, magnus ingemuit cāpus, & tum certe Troiani, naues igni abſumpſiſſent, niſi uox obductis tenebris prælium diremiſſet. Porro Eurypilus cum cæteris Troianis paulum à nauibus ſeceſſit Simoëntis ad undas, ubi magno affecti gaudio, caſtra metati ſunt. At Græci ploratu noctem ducebant, in harenas collapſi, magno animi cruciatu ſeſe affligtantes mortuorum cauſa, quia illic multos in puluenibus atrum occupauit fatum.

IN SEPTIMVM LIB.

ARGVMENT.

Græci Nereo & Machaoni iuſta faciunt, interim Podalyrium immenſo, ob fratrem Machaonem, luctu excarnificatū, ſolatur Neſtor. Tum Eurypilus, ſuos in aciē educens, magna ſtrage afficit Græcos, ita ut in fugam effuſi, munimentis ſe tueri cogerentur, & niſi Mineruæ Græcis fiduciam indidiſſet, naues omnes in ſuam poteſtatem redegiſſet Eurypilus. Interea Vlyſſes & Diomedes in Scyrum appulerūt, & inuenerunt Neoptolemum ante ſuas ædes, ſe iaculis exercentem, quem nō magno negocio impulerūt, ut cōſcenſo nauigio, ad Troicam expeditionem comitaretur, matre licet diſſuadente. Atqui cū ad Græcorū caſtra penetraſſet, ſtatim in prælium deſcendens, Troianos depulit, & Eurypili impetum ſuſtinuit, ad noctem uſque.

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. VII.

CVM uero cœlum occultauit aſtra, & aurora magno ſplendore irradians, pulſis tenebris oriebatur, tum certe ex bellicoſis Græcis, hi quidem ante naues in ualidam contra Eurypilum pugnam, prompto animo rapiebantur, alij iterum apud naues iuſta facere parabant & Machaoni & Nereo, qui formæ ſplendore immortales deos expreſſit, at uiribus non perinde præſtitit, ſiquidem dij non omnia ſimul in mortales conferunt, ſed fit fato quodam, ut bonum uirum circunſtent mala, quemadmodum regi Nereo uſu uenit, ut amabilis ſplendor adiunctam ſibi haberet imbecillitatẽ: ſed Græci haud ſane illum deſpicatum habebant, uerum ſepulchri ſolẽnia exequebantur, non ſecus, ac diuo Machaoni, cui non minus detulerũt honoris, quàm ipſis dijs immortalibus, quoniam in promptu ſemper erant illi conſilia: ſed utroſque eodem condebant ſepulchro, & tum in campo pernicioſa graſſabatur pugna, utrinq; enim magnus ſtrepitus & clamor tollebantur, ſcutis quippe & ſaxis & haſtis diruptis, & hi quidem letali prælio ſe defatigabant, at Podalyrius ſine ullo cibi uſu immotus iacebat in pulueribus, alta ducens ſuſpiria, nec potuit in obliuionem adduci fraternæ calamitatis, ſed in animo uerſabat crudeliter ſibi mortem cõſciſcere, & nunc quidẽ enſi manum admoliebatur, tum iterum graue aliquod pharmacũ ſibi inuẽtum dari cupiebat, amici autẽ cohibuerunt multis illum uerbis ſolãtes, ſed non potuit mœrorẽ ex animo propul-

Nereus formoſus, ſed nõ fortis.

ſare,& ſuis ſe manibus ad recẽs conditum fratris tumulũ trucidaſſet, niſi is rumor ad Neſtorẽ perlatus fuiſſet, qui minime neglectui habebat illũ ſic excarnificari, nã offen= dit illum nunc quidẽ fuſum ad lachrymabilem tumulum, nunc uero caput cineribus conſpergentẽ, et ualidis mani= bus plangentem pectus, ac nenunc uocantem ſuũ fratrem, famuli quoq; cũ amicis circa regem gemebant, mala certe incidit omnibus calamitas. Hic igitur illũ magno confu= ſum mœrore, blãdis compellat uerbis, Iniijcito mi fili fræ= na crudeli labori, ac graui luctui: eſt enim abſurdum pru= dentem uirũ apud cadauer proſtratũ, plorare ad fœmina= rum exemplũ, non enim illum in lucẽ feceris reducẽ, quo= niam anima in aëra diſparuit, corpus autẽ ſeorſum perni= cioſus deuorauit ignis, & oſſa terra ſuo ſinu complecti= tur, & certe ut floruit, ſic perijt: feras igitur fortiter ut ego, ab hoſtibus extincto meo filio, qui Machaone non erat inferior, iaculandi quippe arte, & prudentia, iuxtà expolitus, nec quiſquam alius iuuenũ ſuum patrem tanto amore proſequebatur, quanto me ille, porro mea gratia cecidit, cupiens ſeruare ſuum patrẽ, at illo defuncto ſta= tim cibum ſumere non dubitaui, & uiuus aurorã intueri, non ignarus crudelem leti uiam omnibus calcandam, ac omnibus fixas eſſe acerbi fati metas: proinde par eſt ut mortalis cũ ſis, omnia ſuffras, quæcũq; uel bona uel mala deus dederit. Sic dixit Neſtor. Ille uero cũ magno animi cruciatu reſpondit, nam triſtes adhuc efferueſcebant la= chrymæ, & ſplendidas rigabant genas, O pater intole= randus dolor meũ ſubegit pectus, ob prudentẽ fratrẽ, qui me ab ipſis incunabulis, educauit, in ſuis ulnis, ut ſuum fi= lium, patre quippe in cœlum ſublato, & morbos curare ſyncere docuit. Porro eodẽ cibo ac lecto oblectabamur;

Neſtor conſolatur Podalyrium.

communibus fruentes facultatibus, quare infinitus meum animũ inuadit luctus, nec illo extincto amplius ſuaui hac luce frui cupio. Vt dixit, ſenex iterũ cum mœrẽtem compellat: Omnibus quidẽ mortalibus orbitate par malũ dedit deus, nã et nos omnes terra occultabit, nec certe eodẽ uitæ curſu confecto, quẽ nec ſibi quiſquã ſperauerat, quia cœlitus bona & mala diuino nutu immutantur, fato autem omnia fiunt, in unũ coeũntia, & hæc quidẽ nullis hominũ oculis patent, ſed de improuiſo adſunt, diuina caligine obducta, quibus ſolũ fatum manus admolitur, et non uidẽs cœlo in terrã demittit, hæc autẽ aliũde aliò feruntur, ut uẽti flatus, ita ut ſæpe in bonũ uirũ magnũ ingruat malum, ac in malũ incidat felicitas, haud quidẽ dedita opera, porro diuerſa eſt mortaliũ uita, quare etiã inoffenſo gradu nõ cedit, ſed pedibus ſæpe impingit, nã uaria rerũ ſpecies eũ uerſat, nunc qdẽ ad triſte malũ, iam iterũ ad bonũ; nec quiſquam eſt mortaliũ ab omni parte beatus, ab ipſis uitæ carceribus ad metas uſq;, alij autẽ alia ſortiũtur mala. Proinde cũ tantis anguſtijs circumſcripta ſit uita mortalium, nõ par eſt ut eam mœroribus tranſigamus, igitur ſpes meliorũ ſemper foueat tuum animũ, nec triſtibus cor exedas, etenim ea fama inter mortales diſſeminata eſt, bonum quidem corruptioni nunquam eſſe expoſitum, ſed ad cœlum redire: malum uero, ad regnum alta caligine merſum: uerum utrumq; adfuit tuo fratri, & mortalibus admodum gratus erat, & immortali ortus ſtirpe: proinde cum mihi perſuadeo, ueſtri patris monitis, in deorum numerum relatum eſſe. Sic dicens illum præter animi ſui ſententiam, humo leuauit, uerbis demulcens admodum graui hoc malo quaſſatum, & triſtia adhuc ducentem ſuſpiria, proinde uenerunt ad naues. Cæterũ feruente præ-

lio, Troiani & Græci magno labore conflictabantur, Eurypilus autem truci animo Martem repræſentans, indefeſsis manibus, ac prompta haſta, deiecit hoſtiles turmas, cadaueribus uero premebatur terra utrimque proſtratis, at hic per cadauera graſſatus, pugnabat præſenti animo, nec pedibus ac manibus ſanguine imbutis, ſe ab rapido prælio retrahere potuit, & fortem Penelcum haſta domuit crudeli pugna ſibi obuium, circumcirca autem magnam ſtragem edidit, nec potuit manus cohibere, ſed ira exardeſcens inſtitit ſemper Græcis, non ſecus, atq; olim fortis Hercules, per longa Pholoës iuga, magno robore furens, in Centauros graſſatus eſt, quos ad unum omnes neci dedit, quamuis magna pernicitate præditos, & ualidæ ac perniciosæ pugnæ peritos: ſic ille facto impetu bellicoſorum Græcorum exercitum proſtrauit cumulatim, nā hi turmatim aliūde alius, denſi in pulueribus cū ſtrepitu fundebantur, ut quādo immenſo aliquando flumine inſultante ingentes ripæ utrimq; præſecātur in arenoſo loco, hic uero in maris undas fertur, horrendo fluxu exæſtuans, omnia circumquaq; prærupta loca, ſonitu reſultant, & longi amnes fremunt, cum quippe alia ad alia ſemper corruant, nam omnia ſepta dant locum: ſic certe præclari bellicoſorum Græcorum filij multi graſſante Eurypilo, humi ſternebantur, quicunq; cruenta pugna in illum inciderent, hi demum quos pedum robur ſeruauit, fuga ſibi conſuluerunt, & ſic certe Peneleon ex triſti cōflictatione, ad ſuas naues eripuerunt, at qui pedum agilitate triſtia declinarunt fata, turmatim ſe intra naues corripuerunt, nec animo uires ſuppeditabant, ut cum Eurypilo armis diſceptaſſent, quia certe illis Herculcs miſeram iniecit fugam, ſuum effrænem nepotē admodum illuſtrem

reddens

reddens, at hi metu perculſi intra munimenta ſe tenebant, ut capræ in montium iugis metuentes impetuoſum uentum, qui terras frigore perflans, magnam uim niuis, ac horridam grandinem effundit: hæ igitur quamuis ad paſcua properantes, haud rectà ad ipſum uentorum impetũ, per colles caput exerunt: ſed dum uis procellarum deſæuijt cunctantur ſub tegmine, ac conuallibus, conglomeratæq; ſub opacis ramis paſcũtur turmatim, dum pernicioſi uentorum turbines conſopiantur: ſic Græci ſuis ſe munimentis tenebant, impetuoſum Telephi filium irruentem formidantes, et daturus fuiſſet excidio cũ populo ueloces naues, niſi Minerua audaciam Græcis iniecisſet, quamuis ſero, nã ſine intermiſsione ab alto munimento iaculantes, triſtibus telis denſos deiecerũt hoſtes, muri autẽ rigabantur atro tabo, interfectorum uero gemitu omnia miſcebantur, hoc certe pacto noctem & diẽ traxerunt pugnã, prudentes Troiani, & bellicoſi Græci, ſed cũ intolerandis modis prælium ferbuiſſet, tũ ante naues, tum circa excelſa mœnia, tunc duos dies cædem & acerbum prælium remiſerunt, quia nuncius uenit Eurypilo regi, à Troianis, ut intermiſſo prælio rogo darent interfectos in conflictu, ille autem ſe morigerum præbuit, & utrimq; ab acerba pugna ceſſantes, mortuis iuſta fecerũt, qui in puluere collapſi iacebãt. Porro Græci omniũ maxime Peneleon plorabant, et aggeſſerunt ei magnũ & excelſum tumulum, quòd poſteritati poſſet eſſe conſpicuum, tum promiſcuam aliorũ heroum multitudinẽ, ſeorſim ſepultura affecerũt, magno animum luctu dilaniantes, ſed eandẽ omnibus pyram accumularũt & foſſam quoq;, pari modo etiã Troiani ſeorſim ſuis parentabãt, nec ſic certe extinctus eſt pernicioſæ pugnæ feruor, ſed ſtimul

ſubdidit fortis Eurypilus, ut hoſtibus cõcurrerent, nondũ enim à nauibus ſeceßit, ſed manſit Græcis malã accendẽs contentionẽ. Porro iſti curſu cõfecto, in Scyrũ appulerũt, deprehẽderũt autẽ Achillis filiũ, ante ſuas ædes, nũc quidem ſe telis & haſtis, nunc iterũ uelocibus equis exercitantẽ, animo gauiſi ſunt uidẽtes illum effrænis belli ſtudijs diſtringi, quamuis maxime angeretur animi, ob interfectum patrem, nã id antea reſciuerat, & admiratione perciti, ſe illi ſtatim ferebant obuiam, quia cernebãt illũ corporis forma fortẽ Achillem exprimere: at præuertens ille, tali eos oratione compellat, inquiens, Etiam atq; etiã ſaluete hoſpites, quicũq; ad meas ædes conceditis, dicite unde & quinã eſtis, aut qua in re operã noſtram requirẽtes, per iactabundũ mare huc uos recipitis. ſic inquit ſciſcitans. Reſpondit autem diuus Vlyſſes, Nos quidẽ magnæ neceßitudinis copula circũuenti fuimus bellicoſo Achilli, unde te peperiſſe aiunt pudicã Deidamiam, & nos te illũ uirũ forma repræſentare plane cognoſcimus, nã ille potẽtibus dijs ſimilis erat: at ego ſum ex Ithaca, hic autẽ ex Argo equis fertili, ſi tuas forte p aures bellicoſi Diomedis nomẽ ijt, aut Vlyßis prudẽtis, qui iam tibi aßiſto uaticinij cauſa huc profectus. Proinde te noſtri miſericordia ſubeat & ad Troiã te corripiens Græcis opem feras, ſic enim bellũ hoc confici poſſet, atq; infinitis te cumulabũt donis Græci, ego te ſane diuini tui patris armis donabo, quæ tibi ferẽti magna explebunt animum uoluptate: non enim mortalia uidentur, ſed proxime ad dei Martis arma accedũt: ſiquidẽ magna uis auri aptata, illis elegantibus armis, ingentẽ ornatũ addidit, unde & ipſe Vulcanus non paruam inter deos uoluptatem accepit, cum illa diuina arma fabricaretur, quæ tibi cernenti magnam concitabunt

admiratio

admirationem, quia terra & aër & mare affabre facta ſunt circa ſcutum,nempe in infinito illo circulo, qui ſcutum ambit, cui & animalia inſculpta ſunt, mouentibus non diſsimilia, quæ & dijs ipſis admirationi ſunt, mortalium uero nemo unquam antea uidit, nec tulit niſi tuus pater, quem numinis loco coluerunt Græci, ego autem maximo præ cæteris amore illum proſecutus ſum, & eius interfecti cadauer ad naues extuli, magna prius inter hoſtes perpetrata ſtrage, quare mihi inclyta eius arma dono dedit diua Thetis, quæ tamen quamuis chara habeam, tibi lubens dedero: ubi ad Ilium penetraueris, & certe Menelaus,ubi euerſa Troia,in patriā reduces fuerimus,ſtatim te ob hoc beneficium ſuum generum conſtituet,modo non recuſes ipſe,& ſimul cum formoſa ſua filia,infinitas poſſeſsiones & aurum auferre dabit, qualia par eſt, ut opulentum comitentur regem. Sic loquentem compellat fortis Achillis filius, Si quidem me uaticinijs aduocent Græci, cras ſtatim nauem conſcendamus, an aliquo pacto ſplendori eſſe poſſem cupidis Græcis, nunc uero noſtris tectis ſuccedamus, ac hoſpitalem petamus menſam, hoc matrimonium poſtmodum dijs curæ fuerit: hæc dicens præijt, hi uero magno delibuti gaudio ſequebantur. Vbi autem magna tecta ſubijſſent, ac pulcherrimam aulam, deprehenderunt Deidamiam animi mœrore affectam ac tabeſcentem,non ſecus, ac nix liqueſcit in mōtibus,flatu mollis Euri, et indefeſsi ſolis æſtu,ſic poſt ſplēdidi ſui uiri caſum abſumebatur, & illā in mœrore ac ſqualore uerſantem,præclari reges ſalutabāt, filius autem propius ſe conferens, aperuit illi & genus & mores utriuſq; : at cuius rei gratia ueniſſent, ſuppreſsit in poſteram uſq; lucem, ne mœror lachrymabili cumula-

retur triſtitia, & illum toto animi impetu eó properãtem magnis detineret precibus. Porro ſtatim cibo refecti, ſomno animũ laxarũt omnes, qui maritimã habitarũt Scyrũ, cui longi fluxus circumſonãt, refracti ad Aegæi maris littora, ſed Deidamia non ſoluitur in ſomnos, oculis'ue aut pectore noctẽ accipit, animo uerſans, & uafri Vlyſſis, & diuini Diomedis nomen: nã hi ambo illam orbarũt bellicoſo Achille, ſua oratione adducentes temerariũ animum ut ad infeſtam pugnã ſe reciperet. Tum uero immotum occurrit fatum, quod illi reditum præcidit, & in immenſum iniecit luctum, cũ patrem Pelea, tũ ipſam Deidamiam, quare ingẽti capiebatur formidine, ne filio ad bellũ ruente, ſibi luctus luctu cumularetur. Porro Aurora cœlo eniteſcẽte hi ſtatim è lectis ſe corripuerũt, quòd ubi perpendit Deidamia, ſubito latus circumfuſa pectoribus, magno ſublato clamore, acerbe plorauit, perinde ac uacca in montibus magnũ tollit mugitum, iuuencam ſuam quærens in uallibus, reſonant autẽ circumcirca longa ardui montis iuga, ſic eius ploratu miſcebãtur ultima altæ aulæ receſſus, ac magna percita indignatione filiũ compellat, Quæ tibi, mi fili, uecordia mentẽ abſtulit, ut his te comitẽ addere cogites, ad lamẽtabile Ilium? ubi multi pernicioſo prælio ceciderunt, quamuis belli & acerbæ pugnæ periti eſſent conſpicui, et tu certe tenera adhuc ætate conſtitutus, rei bellicæ ignarus, quæ hominibus infortunium propulſare poſſet: at tu mihi morẽ gerito, & tuis te ædibus teneto, ne triſtis è Troia nuncius mihi aures feriat, te prælio extinctum eſſe: non enim futurum puto, ut tu ex ea pugna incolumis ad nos reuertaris: ſiquidem tuus pater multo & tibi, et alijs heroibus præſtitit, dea quippe matre natus, tamen exitialem mortem effugere non potuit,

ſed

ſed domitus eſt in prælio horum conſilijs & dolo, qui te quoq; extimulabunt, ut ad lamentabile hoc prælium concedas. Proinde maximo animus metu concutitur, ne te quoq;, mi fili, extincto, futurũ ſit, ut orba relicta, in acerba incidam mala: nullus enim pernicioſior dolor fœminã poſſet corripere, quàm ut marito defuncto, filij quoq; pereant: nam triſtis mors totam domũ uiduitatis malo defœdat, non deſunt ſtatim qui poſſeßionibus manũ inijciant, & omnia abradant, non enim ullam legum rationẽ habent, nihil eſt igitur miſerius, ac maiore cũ periculo coniunctũ, quàm uidua in ædibus: ſic dixit magnũ ploratum ciens. Tum autẽ filius reſpondit, Mea mater, eſto præſenti animo, ac deſine male ominari, nemo enim præter fatorũ diſpoſitionẽ bello domatur. Si igitur in fatis meis eſt, ut moriar, pro Græcis uitam profundam, ubi faciñora Aeacidarũ genere digna perpetrauero. Vt dixit, acceßit uenerandus uir Lycomedes, & illum belli ardore accenſum alloquitur, O magnanime fili, corporis uiribus patrẽ repræſentans, non equidẽ inficias iuero, te fortem & impetuoſum eſſe, attamen ne ſic quidẽ fieri poteſt, quin bellum infeſtum, & undoſi maris fluxus, mihi formidinem inijciant, nunquàm enim procul à nautis abeſt exitium. Proinde mi fili, ſemper eſto ſolicitus, quandocunq; maritimum iter aggrederis, in poſterũ, uel è Troia uel aliũde, ut ſæpe uſu uenit, tum quando tenebroſum Capricornum Sol ingreditur, à tergo habens luctificum Sagittarium, cum procellæ tempeſtate inuoluunt mare, aut quãdo per latum Oceani fluxum feruntur aſtra, iam occidui Orionis: deinde ne ſecuro ſis animo, ſi triſti æquinoctio ferantur per latos ponti gurgites naues, ruentes per magnas undas maris, aut quando Pleiadum occaſus eſt, quas &

ipſas metue ad occubitum propenſas. Sunt præterea & alia aſtra, quæ uel orientia uel occidentia per latum maris fluxum miſeris mortalibus terrorē incutiunt. Sic dicēs exoſculatus eſt iuuenem, nec illū belli cupiditate æſtuantem, ab itinere retrahere uoluit, at ille amabili riſu, animi gaudium teſtatus ad nauigationem toto affectu rapiebatur, ſed illum properantē, lamentabile matris colloquium adhuc in ædibus detinuit, ut quando quis acrē equum ad curſum inflammatum cohibet inſidens, hic autem durum mandit frænum adhinniens, pectus eius ſpuma rigatur, tū ſtare loco neſciunt pedes, itineris cupidi, et agiliter commoti, crebro pulſatur ictu locus idem, ſub leuiſſimis pedibus, & agitata iuba fluit per armos, & caput in altū erigit, collectumq; premens uoluit ſub naribus ignē, dominus uero oblectat animum: ſic certe præclarum bellicoſi Achillis filium, mater quidem continuit, ſed pedes ad iter accendebant, at hæc quamuis magno affecta dolore, animos tamen ob ſuum filiū ſuſtulit, qui ubi illam ſæpius amplexus eſſet ſolā deſeruit, acerbo ſe luctu affligtantem, in chari ſui patris ædibus, non ſecus, ac hirundo magna indignatiōe perculſa, in ædibus deplorat ſuos pullos, quos alibi admodū ſtridulos pernicioſus deuorauit anguis, & in luctū coniecit uenerandam matrē, hæc autem orba iam circumuolat nidū, iam uero ad expolita ueſtibula fertur, graues ob ſuos liberos ploratus ciens: ſic quoque plorabat Deidamia, & interdū filij lecto circumfuſa, magnum miſcebat ſtrepitum, tum iterum plorabat in limine, & amico impoſuit ſinui, ſi quod domi erat ludicrum, quo adhuc tenellus ipſe animum oblectare ſolitus erat, præterea ſi quod iaculum cerneret relictum, repente id cum ploratu exoſculabatur, aut ſi quid aliud uiderat ſui præ-

ſtantis

*ſtantis filij. Cæterum ille matri immenſum ploranti au=
diens eſſe dicto noluit, ſed ſeparatim ad naues ſe conie=
cit, uolocia autē membra illum ferebant fulgido aſtro ſi=
milem, at illum ſimul cum bellicoſo Vlyſſe ſequutus eſt
Diomedes, deinde uiginti uiri magna animi robore ſuf=
fulti, quos habuit ornatiſſimos in ſua familia Deidamia,
et dedit illos ſuo filio famulos, qui tunc Achillis filio ob=
ſequium præſtabant, per urbem ad nauem ſe corripien=
ti; qui in riſum diſſolutus per medios incedebat. Porro
Nereides Thetim obſtipantes, gaudio perfundebantur,
quin et ipſe Neptunus oblectabatur animo, intuitus præ=
ſtantis Achillis impetuoſum filium, qui iam inflammato
ſtudio lamentabile expetebat bellū, quamuis adhuc inde=
tonſus, nondum adoleſcentiæ metas pertigiſſet, ſed illi
corporis robur faces ſubdidit. Cæterum ſua patria exce=
debat, qualis Mars, cum cruentum ad pugnā rapitur, &
ſuccenſens hoſtibus, magno animi furore effertur, & eſt
illi ſupercilium horridum, deinde oculi igneum quendam
fulgorem reddunt, ac illi ruenti genæ pulchritudine ue=
ſtiuntur, quæ horrorē ſibi habent adiunctū: metuunt ſane
dij ipſi, talis erat præſtās Achillis filius. Cæterū ciues pre=
cabantur immortales deos, ut triſtis belli procellis ereptū
ſuum regē redderent patriæ incolumem: at iſti audiebant
precantes, ille autē gaudens ſupereminet omnes ſequen=
tes: porro ubi ad littus undoſi maris ueniſſent, inuenerūt
nautas in bene inſtructa naui, uelum intendentes, & alia
omnia in naui accelerantes, ipſe autē ſtatim conſcendit,
tum oras ſoluerunt & anchoras attraxerunt, quæ naui=
bus magnū ſequuntur robur: his autem ſecundum dedit
curſum Amphitritæ maritus, nā magnis curarum æſtibus
impellebatur, quòd uideret Græcos ita premi à Troia=*

nis, ac

nis, ac magnanimo Eurypilo. Cæterum hi utrimq; aſsidentes demulcebant oratione ſua Achillis filium, enarrãtes ſui patris facinora, quæ perpetrauerit in longa nauigatione, et in terra bellicoſi Telephi: deinde quibus multaſſet malis Troianos, circa urbem graſſatus, quibus etiã Græcos. huius autẽ animus gaudio prætẽtabatur, in ſpem arrectus futurũ, ut imperterritum ſuum patrẽ & robore & rerum geſtarũ gloria æquaret. Porro præſtans Deidamia ob filiũ magno animi dolore affecta, in ſuo thalamo ſedebat plorans, nã illi animus in pectore acerbo liqueſcebat mœrore, ut molle plumbum in carbonibus, aut ceræ fruſtum, nec illam linquebat luctus proſpectantem ad immenſum mare: ſiquidẽ mater cruciatur animi ob filiũ, etſi ad conuiuium eat, & iam uela nauis occultabantur, & aëri ſimilia apparebant, ſed hæc totũ diem luctu cõtriuit, nauis autem uento ſecundo uſa, maritimum iter capeſcebat, leuiter perſtringens undoſum mare, cæruleus utrimq; carinam circumfremebat fluctus, ſtatim autẽ magnas undas tranſmiſit, tum nox irruit, nauis ferebatur, quò uentus gubernatorq; uocabant. deinde orta aurora, Ideæ montis iuga apparebãt, et Chryſa quoq; ac Sminthos, et ardua Sigias, ac præſtantis Achillis tumulus, ſed hũc prudens Vlyſſes nondũ demonſtrauit Neoptolemo, ne illi in animo luctus accenderetur, deinde tranſmittebant inſulas Calydneas, & Tenedus à tergo linquebatur, & apparebat Ptelei ſolũ, quòd Proteſilai tumulus condecorat proceris umbroſus ulmis, quæ orto ſole ſtatim montiũ proſpectum adimunt. Cæterum nauem remigio impulſam uentus non procul à Troia prouexit, nã appulit ubi ſtationẽ etiam habebant aliæ Græcorum naues, qui tum miſere affligebantur pro munimento pugnantes, quod antea

ædificarunt

ædificarũt nauibus uiris fortibus tutãdis in prælio, id certe tũc Eurypili manibus conuulſum ſolo æquatũm fuiſſet, ni ſtatim animaduertiſſet Diomedes, longa ſepta dirui: repente autẽ è naui ſe corripuit, & quanta ui potuit, uociferabatur confidenter, Magna certe, ô amici homines, calamitas ad Græcorum pedes uolutatur hodie, proinde ſtatim ſumptis armis in aciem ruamus: iã enim Troiani bellicoſi ante noſtra munimẽta pugnã capeſſũt, quibus ſtatim deiectis, igni naues miſeris modis abſument, tũ nobis omnis ſpes reditus amputabitur, ſed ſtatim præter fatũ demiti, in Troiano ſolo proſtrati iacebimus, procul à liberis ac uxoribus. Vt dixit, hi quàm celerrime toto agmine ſe nauibus extulerunt, nam id audientes, magno metu concutiebantur omnes, extra unũ bellicoſum Neoptolemum, quia robore corporis patre nõ multo erat inferior, magno igitur amore pugnæ tenebatur. Cæterum repente ſe omnes ad Vlyſsis tentorium receperunt non procul à naui ſitũm, quia illic multa & diuerſa arma uel prudentis Vlyſsis, uel ſociorũ eius repoſita erant, quæ interẽptis detraxerãt: hic igitur optimi quiq; egregijs ſe armis muniebant, alij deteriora induerunt, quibus nempe flaccidus in pectore animus erat: deinde Vlyſſes quoq; & quicũq; Ithacenſes ſub ſuis ſignis militarent, ſe muniebant. Præterea dedit Diomedi arma pulcherrima, quæ antea Socoũi detraxerat: tum Achillis filius patris induit arma, quẽ corporis forma exprimebat, nã Vulcani manibus mẽbris aptata, fuerunt leuia, quamuis alijs ponderoſiſsima eſſent, huic tamen omnia illa arma nullius eſſe ponderis apparebant, nec quicquã illi caput grauauit ſecuris, ſed manibus illam quantũuis magnã ſine negocio ſuſtulit, adhuc ſanguine imbutã, quicũq; autem Græcorũ intuerentur, non

potuerunt

potuerunt quamuis cuperent gradum conſerre, quoniam illos pro muris ſtantes grauis belli procella depreſſerăt, ut quando in deſerta aliqua inſula procul ab omniū hominum commercio, intercluſi ſtomachantur, utpote quos aduerſi uentorū turbines, non pauco tempore detineant, tum hi magno mœrore deiecti circa nauem uerſantur, omnis autem commeatus deficit, at tandem mœrentibus ſecundus uentus ſpirare incipit: ſic quoq; Græcorū populus magno antea mœrore affectus, mirū in modum gaudebat ob aduentum Neoptolemi, *in ſpem erectus futurū ut triſtibus belli moleſtijs euoluerentur: nă oculi flammeſcebăt, non ſecus, ac peruicacis leonis, qui per lōgos montes magna indignatione percitus, fertur uenatoribus obuiă, qui iam in eius antrum penetrăt, auferre conati catulos procul à ſuis parĕtibus deſtitutos, in opaca ualle, at hic è ſpecula, ex edito ardui montis uertice, intuitus impetu exilit ad exitiales ruſticos, horridum ſtridorem metuendis genis edens: ſic certe præſtans intrepidi Achillis filius Græcis accendit animū in bellicoſos* Troianos: *nam per campum eò primum ſe recipiebat, ubi maxime pugna exarſit, qua nempe parte Græcorum munimentum faciliorem aditum irruentibus pugnæ hoſtibus præberet, quia parū ualidis propugnaculis fulciretur, cui ſe alij addebăt comites pugnæ cupidine exæſtuantes: deprehendebant autĕ fortem* Eurypilum, *& ſuos cū eo ſocios, turrim ſcandere, animo deſtinantes futurum, ut murum conuellant, & memorabilem per tota Græcorum caſtra cædem edant: ſed dij non annuerunt eorum uotis, nam illos ſtatim* Vlyſſes, *&* Diomedes, *&* Neoptolemus, *&* Leonteus, *muro infinitis telis prohibuerunt, non ſecus, ac à ſtabulis canes & laborioſi paſtores, undique irruentes, uiribus & clamore,*

more, ualidos depellunt leones, hi autem glaucis oculis, horrendi feruntur huc atque illuc magno animi feruore æſtuantes, ut aut uitulos aut boues maxillis dilanient, ſed ſic fit, ut cedant à magnanimis canibus depulſi, nam illis extimulant paſtores parum abſiſtentes, nempe quantum quis manu iacularetur ingens ſaxum: uerum Eurypilus non paſſus eſt Troianos à nauibus fugere, nam circumquaq; omnia uaſtans hortabatur in ſtatione manere tantiſper dū naues traxiſſet, & internitione cecidiſſet Græcos omnes, Iupiter enim illum infinito robore augebat, & magnū ac horrendum ſaxum arreptum impetu torſit in altum murū, tum fundamenta editi munimenti, horrēdo ſonitu concutiebantur, omnes autem Græci metu corripiebantur, non ſecus, ac ſi murus puluere proſtratus iaceret. at ne ſic quidem pugna abſtinuerunt, ſed manſerūt ſimiles lupis aut urſis impudentibus ouium prædonibus, ubi in montibus eos agreſtes canibus autris expulerunt, cupientes catulos repentina cæde afficere, porro hi etſi telis urgeantur, loco tamen non pelluntur, ſed manentes catulos ſuos tuentur: ſic illi ut & naues & uiros interitu aſſererent, in pugna perſiſtunt, quibus temerarius Eurypilus minabatur grauiter ante ueloces naues, Formidoloſi, inquiens, & imbellem pectore animum ferentes, haud certe me telis perterritum nauibus arceretis, niſi munimentum meas auerteret minas, nūc certe ut meticuloſi canes ſylua tecti leonē laceſſunt, ſic munimentis incluſi pugnā capeſſitis, graui uos ſtragi ſubtrahere conati. Porro ſi è nauibus in Troicū campū deſcēdere pugnæ cupidi, ut antea auderetis, nemo certe uos triſti fato poſſet eripere, ſed omnes mea haſta deiecti in pulueribus procūberetis. Sic dixit uana uerba fuditās, nec compertū habebat

ſublimem aulã,ac inceßit per montiũ uertices,nec terram ueſtigijs preßit,feſtinato iter faciens, ferebat autem illam ſacer aër nubibus haud diſsimilem,ac uento leuiorem, & dicto citius Troicis aſtitit oris,ac pedes impoſuit uentoſi Sigei colli,hinc autem pugnam ſpectabat bellicoſorũ uirorum,& magna Græcos gloria affecit. Cæterum Achillis filius longo interuallo præceßit omnes, & animi fortitudine,& robore corporis,quæ ſi iungãtur magno mortalibus ſplẽdori eſſe ſolẽt: hic autẽ utroq; expolitus erat, quia Iouẽ ſanguine attigit,nec charo patri dißimilis erat, quo factum eſt,ut imperterritus magnã apud monumenta ſtragẽ perpetraret,perinde ac piſcator per mare capturæ ardore accenſus piſcibus meditatur exitium, excitat enim foculum in ſua naui,tum ignis fulgor excitus uapore,per nauẽ coruſcat,piſces autẽ è mari cæruleo exiliunt,cupidi poſtremæ lucis,at hic acuta tridẽte ferit aßiliẽtes, magno autẽ gaudio diffunditur illi animus,ob capturã,ſic quoq; præclarus bellicoſi Achillis filius,circa muros hoſtiles turmas in aduerſum ruẽtes domuit. Omnes autẽ Græci toto molimine cõniſi ſunt,alij quippe alijs propugnaculis,littus & naues ſonitu miſcebantur,muri autẽ cadentiũ gemitu reſonabãt,& utrinq; omnes immẽſæ laßitudini ſuccumbebant,membra & robur iuuenum ſoluebantur,non tamen fortis Achillis diuũ filium inuaſit defatigatio, ſed eius cor labori indomitum perſtabat,nec quicquam quod ægre eſſet illum pugnantẽ attigit:non enim robore multum abludebat ab indefeſſo ac perẽni fluuio,quẽ indomita ignis uis ac nulli cedẽs,pauore in fugã agere nõ poteſt, licet etiam magno impetu uentus incubet, ſacri Vulcani robur exagitans, ſi enim ad amnis profluxum diffundatur,flacceßit,nec uires ſuppeditantur,ut ualidã ac indo=

KK *mitam*

mitam aquam inuadere poſſet: ſic quoque bellicoſi Achillis filiũ, nec triſtis labor nec metus labefactare potuerunt, ſemper ſuffulcientem ac extimulantem ſuos ſocios, nec ullum certe telum illius pulchrum corpus perſtrinxit, cum tamen multorum iaculis impeteretur, ſed ut per petrã niues, incaſſum fundebantur, nam latum ſcutum propulſauit omnia, & grauis galea, præclari dei munera, quibus gauiſus fortis Achillis filius, frequentabat per murum, ac alto ſublato clamore Græcis ſtimulos ſubdidit, ut intrepidi in pugnam raperentur, quia cum multò omnium eſſet præſtantiſſimus, gerebat tamen animum triſtibus minis inſatiabilem: uerſabat igitur in pectore ſui patris triſtẽ cædem ulciſci, Myrmidones autem ſuo rege oblectabantur, porro triſti pugna circa muros fœdabantur omnia: hic duos filios opulenti Megetis neci dedit, qui Dymante prognatus, habuit rei bellicæ gloria admodum cõſpicuos filios, ſcientes & recte iaculum torquere, & equum impellere in prælio, & longam doctè uibrare haſtam, quos Hyperebia unico partu in lucem extulit, ad Sangarij ripas, nempe Celtũ & Eubæum, nec datũ eſt illis, multo tẽpore immenſa illa felicitate frui, quia fata exiguas illis uitæ metas præfixerunt, nam ambo ſimul in lucem prorepſerunt, & eodem tẽporis momento fato cõceſſerunt, domiti fortis Neoptolemi manibus, hic quidẽ iaculo per pectus traiecto, alter uero triſti ſaxo in caput impulſo, nam magna galea capiti illiſa diffringebatur, & cerebrũ confudit, circa quos & aliæ infinitæ hoſtium tribus ceciderunt, mirum enim quãta belli procella mota fuerit, tantiſper dum ueſpera opprimeret, et ad aurorã nox præcipitaretur: tum intrepidi Eurypili milites parum à nauibus retro agebãtur, & qui prope munimentũ præliũ inibant,

parum

parum reſpirabant,quin & ipſi Troiani, ab imbelli pugna deſiſtebāt, quia graue circa muros motum erat certamen,& omnes Græci circum naues ſuas ad internitionem cæſi fuiſſent, niſi Achillis filius illo die magnas hoſtium copias propulſaſſet,imo & ipſum Eurypilum, quē cū ſenex Phœnix adijſſet,& illū intuitus admuratus eſſet, Achilli ſimulem, tum ſibi pectus magno gaudio ſimul & immēſo quodam dolore occupabatur:dolore quidē, quòd ob oculos ſibi uerſaretur Achilles:at gaudio, quia fortis Achillis filium eſſe cognouit:fleuit igitur nō inuitus,cum quippe humanum genus nunquam luctus expertem agat uitam,etſi aliquando gaudiū adferat:proinde in eius amplexum ruebat, non ſecus ac pater filio circumfunditur, qui deorum uoluntate,longo tempore, multis miſerijs iactatus,ſuā domum repetat,magnū patri gaudiū adferens: ſic ille Neoptolemi caput & pectus oſculabatur,circumfuſus,et hæc inter amplexandū loquitur,Salue ô mi Achillis fili,quem ego aliquando tenella ætate cōſtitutum, meis ulnis educaui ſedulo,at hic haud ſine diuū numine, ut ramus floridus creſcebat,porro magna meū animum inceſſit lætitia,intuitus aut corpus aut uocem, magnam enim hinc retuli commoditatem:proinde non minori illū honore habui,quàm unicū filium,et illi ſemper loco patris fui, ita ut ob cōcordiam dixiſſes,nos ab eodē ſanguine genus ducere:at ille me uiribus longe anteiuit, qui robore corporis dijs par fuit, at tu illi prorſus es ſimilis, nam illum exiſtimo uiuū inter Græcos adhuc uerſari,quare nullo nō tēpore acerbo luctu conficior,ac triſti ſenecta diſcrucior animi. Vtinā illo adhuc ſuperſtite, tumulo conditus fuiſſem,quæ etiā gloria eſt uiro ſui ſibi curatoris manibus parentari:at mi fili,illum nunquam animo meo delebit obli=

uio,ſed in mœrore perſiſtam, tu uero ne animũ luctu excarnifices,ſed Myrmidonibus et Græcis bello fractis opẽ feras,magna in hoſtes iracundia exæſtuãs, ob interfectũ patrem:tu enim huic ingẽtem referes gloriam,ſi Eurypilum pugnæ inſatiabilem ſuperare poteris:ſiquidem tanto es eo præſtantior,quanto fuit tuus pater illius ærumnoſo parẽte.Porro loquentem interpellat flaui Achillis filius, O' ſenex,noſtræ certe uirtutis indicium facient in prælio & præualens fatum,& Mars uiolẽtus.Sic loquutus eodem die cupiebat extra murum cum patris armis in hoſtẽ proruere,ſed illum nox detinuit, quæ mortalibus laboris ſolutionẽ ferens,Oceano ſe eduxit,inuoluẽs corpora caligine. Cæterum Græci magno delibuti gaudio illi apud naues non minus detulerunt honoris, quàm forti Achilli, quia prompto animo in prælium procedens,magnam illis fiduciã iniecit,quare ſplendidis eum præmijs cõdecorarunt,infinitis cumulantes donis,quarum acceßione diuitiæ hominum creſcere ſolent,hi quidem aurum & argentum conferentes,hi uero mulieres & ancillas,tum autem alij magnã uim æris aut ferri,alij iterum rubrum uinum, amphoris largiti ſunt,& acres equos & arma bellica,& affabre factas ueſtes,ac eximia mulierũ opera,quibus mirum quàm oblectaretur amicũ Neoptolemi pectus, deinde in caſtris ad cœnã applicarũt animum,diuinũ Achillis filiũ illuſtrantes,nõ ſecus,ac deos immortales:quare Agamemnon in riſum ſolutus,hiſce uerbis eum compellat,Mi fili,tu uere es fortis Achillis filius,quia illũ & robore corporis & forma,& magnitudine, & audacia refers, quo fit,ut magnũ animo gaudium cõcipiam, nam in ſpem adducor futurum,ut tuis manibus & haſta,cum hoſtiles turmas,tum præclaram Priami urbem deiectum iri,quia pa-

trem

trem repræſentas, nam memini me illum uidiſſe apud naues, quando minabatur Troianis, *ob cæſum* Patroclū *ſuę cenſens: at ille in deorum cœtum relatus eſt, & te cœlitus demiſit hodie pereuntibus* Græcis *ſubſidio: quem ſic loquentem interpellat fortis* Achillis *filius,* Vtinam ô Agamemnon *cum adhuc ſuperſtitē offendiſſem, ut & ipſe me ſuum gratum filium uidiſſet, non eſſe probro forti patri, ut futurum exiſtimo, ſi me ſecuri cœlites incolumem ſeruent: ſic certe dixit prudenti pectori animum aptans.* Populus *autē circumfuſus, miratus eſt diuū uirum, ſed poſtquàm exempta fames epulis, menſæq; remotæ, tum* Neoptolemus *recubitu ſurgens, cõtulit ſe ad patris ſui tentoria, ubi multa interfectorum heroum arma repoſita erãt, deinde multæ uiduæ, quæ aliūde aliæ in prædam abductæ fuerunt: circa illum tentorium ornabant, non ſecus, ac ſi adhuc in uiuis fuiſſet rex* Achilles: *hic autē ut uidit* Troianorum *arma ac famulos, alta duxit ſuſpiria, nam patris deſiderium eius animum inceſſit, ut quãdo per denſas ſyluas ac ualles uirgultis amictas, horridi leonis à uenatoribus deiecti catulus, opacum ſubit antrum, quaquauerſum ſtatim oculos circumfert per ſpecum, uerum intuitus illic magnam oſsium uim, nõ paucorum equorum aut boum, magno ob parentem dolore afficitur: ſic certe tunc fortis* Achillis *filius, animo obriguit, famulæ autē in magnã adducebãtur admirationem.* Quin & *ipſa* Bryſeis, *cum uidiſſet* Achillis *filium, nunc quidem in animo gaudet, nunc igitur mœrore angitur,* Achillē *ſibi ob oculos ponēs, certe illi animus admiratione ad ſtuporem uſque defigitur, quaſi reuera etiamnum ſuperſtes eſſet fortis* Achilles. *Porro ab alia parte* Troiani *magno delibuti gaudio,* Eurypilum *fortem uirum non minoribus extulerūt præconijs*

in ſuis caſtris,quàm diuum Hectora, cum maximam inter Græcos ſtragem perpetraret,ſuam excidio uindicans urbē, & poſſeſſiones omnes. At ubi mortales ſuauis inuaderet ſomnus, tum quoque Troiani & bellicoſi Græci ſomno grauati, quiete fruebantur omnes præter eos qui excubias agerent.

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. VIII.

IN OCTAVVM LIB. ARGVMENT.

Poſtero die Troiani,inſtigante Eurypilo, magno feruore in campum deſcendunt. Contrà Neoptolemus Græcos in aciem educit, ac uario diu Marte pugnatum eſt. Tandem Neoptolemus magno impetu ad Eurypilum affectabat uiam, at Eurypilus irruentis impetum ſuſcipiens,diu reſtitit, tandem ſuccubuit, & à Neoptolemo cæſus eſt. Quod cernentes Troiani, terga uertunt. Mars autem cœlo deſcendens, uociferando Troianis animos addere conabatur, cuius uocem intelligens Helenus,declarat Troianis,Martem auxilio ueniſſe. Proinde à fuga ſe retraherent, & concepta ſpe uictoriæ fortiter reſiſterent. Non potuerunt tamen Neoptolemi uiribus pares eſſe. Quare ira inflammatus,cum Neoptolemo manus cōſeruiſſet Mars, niſi Minerua cœlo deſcendens,ſe obuiam illi tuliſſet:at Iupiter miſſo fulmine, utrunq; à pugna retraxit.

TVM uero ſolis lumen per terram diffunditur ex terminis orientis, ubi auroræ ſpecus, tunc quoq; & Troiani & Græci utrinque armantur ad pugnā properantes. his autem præſtans Achillis filius faces ſubdidit, ut præſenti animo Troianis ſe obuiā ferrent. at illis Eurypilus, adducebatur enim in ſpem futurū, ut murū humi proſterneret, et naues igni hoſtili abſumeret, ac populū Græcorū ſuis manibus deijceret, ſed eius ſpes erat uana, nempe par leuibus uētis,

nam ſita nō procul abſiſtentia ſubſannabant uana animo agitantē cōſilia, & tum imperterritus Achillis filius, Græcos ad ſubeundū laborē extimulans, audēti pectore proloquitur, Audite me famuli Mauortio pectoribus animo indito, ut belli cōficiendi rationē Græcis inuentā demus, hoſtibus uero exitiū adferamus, ne quis ueſtrū metu deijciatur: nam per audaciā magnis auctibus creſcit robur, at metus & uires & mentē obtundit: proinde omnes ad pugnam animis obdureſcite, ne Troianorū exercitui detur reſpirare, ſed dicāt Achillē adhuc uiuū inter Græcos uerſari. ſic dicēs humeris paterna circundedit arma undique fulgentia. Cæterū Thetis gaudio exilijt, ſpectans è mari magnū nepotis ſui robur, tum repēte ad altum murū conceſſit, uectus immortalibus ſui patris equis, qualis autē ab Oceani terminis emicat ſol, admirandū in terra ignem illuminans, quando eius equis & currui cōgreditur aſter Syrius, qui ærumnoſos adfert mortalibus morbos: talis ad Troianorum exercitum ferebatur præſtans heros Achillis filius, immortales illū uehebāt equi, quos cupiēti è nauibus ſuos milites in aciem educere, exhibuit Antomedon, qui illos rexerat: equi autem magnam cepere uoluptatem, ſuum uehētes regē Achilli ſimilem, quare in ſpem arrigebantur futurum illum Achilli non inferiorē: ſic etiā Græci magno affecti gaudio conglomerabantur, circa Neoptolemū magno animi promptitudine cuibrati, triſtium ueſparum in modū, quæ cum tumultu cauernis ſuis euolant, cupientes uirilem ferire cutem, ac omni ope connitentes, magnā meditantur moleſtiā mortalibus cortuentibus: ſic illi & nauibus & muris ſe diffundebant, pugnæ cupidi, latus locus gemebat, & totus campus ſeorſum uirorū armis coruſcabat, ſole nimirū deſuper ſub aëre irradiante,

diante, qualis autem nubes rapitur, per infinitum aëra, magnis Boreæ flatibus impulſa, tum certe nix diffunditur & triſte brumæ tempus ſæuit, ac quacũq; cœli faciẽ prætexit caligo, ſic tum implebatur terra, utrinq; cõfluentibus, haud procul à nauibus, puluis autẽ ſublatus cœlo ferebatur, ac uirorum arma ſonabãt, ſimul et multi currus, deinde equi, ad præliũ effuſo curſu cõtendentes, hinnitu omnia miſcebant, nam cuiq; ſua uirtus ſtimulos ſubdidit, ad triſtem pugnam exacuens, ut quãdo duo uenti longos exagitant fluctus, horrendũ tollentes fremitum, per latas maris undas, ſibi mutuo excutientes procellas, quãdo triſtis hyems per latos ponti gurgites furit, indomita autem circumgemit Amphitrite, fluctibus horridis, nã hi aliunde aliò feruntur, arduis montibus ſimules, quibus intumeſcentibus, utrinque per mare triſtis oritur fremitus, ſic utrinque ad prælium ruebant, horrendo animi motu exciti: ipſa autem contentio eos exagitauit, & cõcurrunt tonitrui, aut fulmini ſimules, quæ magno ſonitu eliduntur per aëra, cum impetuoſi uenti præliantur, & ingenti flatu nubes dirumpant, Ioue quippe in illos magna iracundia inflammato, qui nephãda opera deſignant: ſic illi infeſtis animis cõmiſsi ſunt, haſtæ haſtis & ſcuta ſcutis cõferuntur, & uir uirum petijt, ac primum præſtans bellicoſi Achillis filius, mactat egregium Melanea, & ſplendidum Alcidamanta, bellicoſi Alexinomi filios, qui in caua Caune imperitabant, nõ procul à pellucida palude, apud Ombrum ſemper niue obſitam, iuxta pedẽ mõtis Tarbeli: deinde interfecit Menetæ filium Caſſandrum, pedum celeritate eximiũ, quẽ peperit diua Creuſa ad oſtia Lindi latiflui amnis, ubi bellicoſorum Cariũ termini ſunt, & celebratæ Lyciæ promontoria: adhæc neci dedit Morim

haſta inſignem,qui è Phrygia ad expeditionem Troianã uenerat, cum his quoq; & Polynon & Hippomedonta, huic quidẽ uulnere præcordijs infixo,alteri uero,ea corporis parte, qua humerus ceruici iungitur diuerberata. Porro alium alio loco domabat, terra autem Troianorũ cadaueribus ingemuit,qui cadebant in more aridorũ ramorum,quos impetuoſi ignis uapor perdomuit facile,irruente autumnali Borea:ſic illo impreßionẽ faciente, cateruæ in præceps agebantur.Cæterũ Aeneas deiecit bellicoſum Ariſtolochum,ſaxũ in illum magna ui iaculatus, oſſa autẽ illi comminuit cum galea, tum anima oſſa reliquit.Porro Diomedes acrem Eumæum impetijt, qui aliquãdo Dardaniã incoluit,ubi Anchiſæ ſunt lecti, quibus Venerem ulnis ſuis domuit: Agamemnon autem ſtratum præſtantem uirum interfecit,nec ille in Thraciam è bello reuerſus eſt,ſed procul à ſua patria extinctus iacet, deinde Meriones Chlemum Piſenoris filium, qui magnis neceßitudinibus diuo Glauco circumuentus erat,ac habitauit iuxta Amyri fluminis oſtia, & illũ,cum Glaucus fato functus eſſet,nec amplius imperij habenas teneret, ut regem uenerabantur omnes circumquaque gentes,& quæ Phœniciam incolebant,ac arduum Maßicyti promontorium,& Chimeræ aram.Præterea alius aliũ prælio ſtrauit, inter hos autem Eurypilus multos ex hoſtibus leto dedit,& primum bellicoſum Eurytium, deinde Menetiũ uaria ornatum mitra diuos Elephynoris amicos,et iuxta illos Harpalum bellicoſi Vlyßis ſocium,ſed ille ſeorſum alijs diſtrictus curis,collapſo famulo ſubſidio uenire haud poterat,uerum huius amicus Antiphus,ob amicum interfectum inflammatus,in Eurypilum torſit telum,ſed non uulnerauit illũ,quia paulo ſemotius incidit in bellicoſum

Melanionem, quem aliquando formoſa Clete ab Euryalo compreſſa genuit, iuxta latiflui Caici fluenta. Cæterum Eurypilus ob interfectum ſocium iratus, irruit ſtatim in Antiphum, ille uero rapido ſe curſu in amicorum cœtum corripuit, nec eũ ualida Eurypili haſta domuit, quia futurum erat, ut acerba morte periret in poſterũ, apud ſanguinarium Cyclopem: ſic enim triſti collubuit fato. Porro Eurypilus aliò ferebatur, cuius ſemper irruẽtis haſta, magna hoſtium turba humi fundebatur, ut proceræ arbores in frondoſis montibus, ui ferri præfectæ, ualles implent, aliunde aliæ humi procumbentes: ſic Græci haſta bellicoſi Eurypili deijciebantur, tantiſper dum illi ſe obuium tulit Achillis filius, magnos ſibi ſpiritus ſumens: tum hi ambo longa haſtilia manibus criſpantes, ad ſeſe mutuo prompto animo affectabãt uiam, & primum Eurypilus ſciſcitatus alloquitur, Quis tu, inquit, aut unde uenisti, ut nobiſcũ ferro dimices? certe crudelia te fata ad Plutonis ædes ferent, nemo enim ſe mihi fuga ſubtrahere potuit, in triſti pugna, ſed quicunq; huc ſe receperunt, ut mecum infeſtis armis concurrerent, omnes meis manibus orco demiſsi ſunt, omniũ autem oſſa & carnes iuxta Xanthi fluenta, canes prorſus dilaniarunt. ſed age, dic mihi, quiſnam es, & cuius equis exultes? Hunc ita loquentem compellat bellicoſus Achillis filius, Cur tu me, hoſtis cum ſis, ad cruentam pugnam properantem, perinde ac mihi bene cupiens, interrogas? ut tibi declarem meum genus, quod multis compertum eſt: ſum enim fortis Achillis filius, qui antea tuo patri terrorem iniecit; haſta in illum miſſa, & dura mortis neceſsitas eum occupaſſet, niſi celeri fuga, triſti ſe exitio ſubtraxiſſet. Porro qui me ferũt, equi fuerunt diui mei patris, quos Harpyia peperit, Ze-

phyro

phyro antea miſta concubitu, qui pedum celeritate, per iactabundum feruntur mare, ſummas undas ungulis ſtringentes, non enim diſsimili uentis impetu rapiũtur: at nunc cum & meum & meorum equorum genus didiceris, etiã periculum facito, ut duræ meæ haſtæ occurrere diſcas: eſt enim in uertice ardui montis Pelei *nata, ubi certe & ſectionem & lectum reliquit*. Dixit, *& ex equo in pedes defluxit uir præclarus, longam uibrans haſtam: hic autẽ aliunde ualidis manibus inuſitatæ magnitudinis ſaxũ ſuſtulit, & in aureum* Neoptolemi *ſcutũ torſit, ſed quamuis magno ferretur impetu, non tamen illum concuſsit, uerum ſtetit immotus ut rupes ingens in magno monte, quam uis aquarum quæ ex alto præcipitatur, etiam ſi uno impetu in illã agatur, loco mouere nequit, nam altè radices egit: ſic intrepidus perſtitit præſtans Achillis filius. at ne ſic quidẽ formidabat temerarius* Eurypilus, *immenſis uiribus præditum* Neoptolemũ, *quia illi ſua temeritate ſtimulos addidit, tum fata quoq;, præterea etiam animus in pectore præſens efferbuit utriſq;, ac ornata circum illos arma ſtrepebãt, Porro ferarum in morẽ in ſeſe mutuo inuehebantur horridi, quibus per montes præliũ increſcit, quãdo triſti fame exagitatæ, aut ob bouẽ, aut ceruũ interfectum, certamẽ ineunt, ambæ impetu inuectæ, ualles circumquaq; fremitu reſultant, ſic illi cõcurrunt, triſti certamine cõmiſsi, circũ autem longæ utrinq; phalanges in pugnam cõnituntur, nam circũ illos magnum oriebatur certamen. Cæterum illi leuibus uentorum turbinibus ſimiles, haſtis cõflictabãtur, cupiẽtes ſanguinẽ diſpergere mutuũ: at* Bellona *propè aſsiſtens, extimulauit eos, nõ autem minandi modũ fecerunt, ſed mutua ſcuta tundebant, interdũ autem uulnerabãt tibialia, aut altas galeas: deinde etiam*

erat,

erat, qui corpus tangeret, quoniã magnus labor illos heroas urgebat, uerum Contẽtio id intuita, magnam ceperat in animo uoluptatem, multus enim ſanguis utriſq; dimanauit, ſed magno increſcẽte robore perſiſtebant, quia uterq; ex deorum ſanguine genus ducebat. Cæterum ex cœlitibus, hi quidem gloria auctum uoluerunt præſtantẽ Achillis filium, hi uero Eurypilum diuina forma præditum, at iſti in pugna perſiſtebãt, indefeſſis arduorũ montium rupibus ſimules. Porro ſcuta haſtis uibrata, magno utrinq; ſtrepitu reſultabant. Poſtremo autem longa Neoptolemi haſta, magno labore impulſa, Eurypili mentum perfodiebat, unde purpureus diffluxit ſanguis impetuoſe, & anima per uulnus membris euolauit, pernicioſa in oculos caligo ingruit, & in harenis corruit, ut herba, aut pinus, aut abies, impetu horridi Boreæ radicitus eiecta, tanta ruina humi ſternebatur Eurypili corpus, Troianũ ſolum & campus magno ſtrepitu miſcebantur, tum ſtatim florida corporis forma pallore obducebatur, & decẽs rubor flacceſcebat, quare in cachinnũ ſolutus formoſus heros, magna ſe iactatione extulit, Eurypile, inquiens, certe recipiebas te Græcorũ naues, ſimul cũ ipſis Græcis hoſtiliter uaſtaturũ, & nos omnes miſeris modis perditurũ, ſed dij tuum deſiderium non explerũt, uerum magna patris mei haſta, meis acta uiribus te domuit, licet indomitus fueris, quam nemo mortalium mihi occurrens effugere potuit, non ſi plane fuerit ferreus: dixit, & cadauere prælongam haſtam impetuoſe eduxit. Porro Troiani intuiti uirũ fortem, magno metu perculſi erant, ille autem ſtatim arma cadaueri detracta, dedit amicis, ad Græcorum naues auferenda, tum in currum atque indomitos equos inſiliens rapiebatur, ut tonitru cum fulmine à magno Ioue

Eurypilus à Neoptolemo interficitur.

fertur

fertur per immenſum æthera, quod metuunt etiam extra Iouem magnum immortales omnes: nam in terram impetuoſe detortum, & arbores & ſummos montes ferit: tali impetu Troianis *inſultabat exitiũ ſtruens* Neptolemus. Porro *aliunde alius deijciebatur, quoſcunq; obtriuerint immortales equi, terra autem implebatur, & affatim rubeſcebat cruore, ut quando infinita folia è monte in ualles defluentia, terram cumulatim ſternunt, ſic infinitus* Troianorum & Argiuorum *numerus*, Neoptolemi *manibus humi fundebatur, quorum magna uis ſanguinis manibus dimanauit & ſudor, tum ipſis, tum equis. nam canthi, celeriter moti, ſanguine rigabant ſuas rotas: & certe tum* Troiani *portis ſe recipere cõpulſi fuiſſent, non ſecus, ac uituli leonẽ, aut ſues imbrem fugientes, niſi* Mars *horridus, opẽ ferre cupiẽs* Troianis, *olympo deſcẽdiſſet, clàm alijs cœlitibus: ferebãt autem illũ in pugnam equi* Ethon & Phlogius, *deinde* Combos & Phobos, *quos ex grauiſono* Borea *peperit horrida* Erinnys, *ignem naribus efflantes: ingemuit autem uarius æther, illis ad præliũ ruentibus, hic autẽ repente ad urbẽ* Troianam *uenit, terra autem magno ſtrepitu ſub diuis equorũ pedibus reſultauit, cum uero non procul à pugna abeſſet, horridam uibrauit haſtam, & magno ſublato clamore* Troianis *animos addere conatur, ut impetum hoſtium ſuſtineant*. Porro *audita diuina uoce, omnes maxima inceßit admiratio: non enim cernebant immortale dei corpus, nec equos quoque, aëris nanq; amictu obſepti erant, ſed diuus* Helenus *intellexit diuinã uocẽ, quæ antè quoq; ſæpe ferijt* Troianorũ *aures, & in animo gauiſus eſt, populumq; perculſum adhortatus, uociferabatur,* Admodũ *formidoloſi, quẽ fugitis, temerariũ armipotẽtis* Achillis *filium, & ipſe certe mor-*

talis

Mars Troianis auxilio uenit.

talis eſt,nec Martem uiribus æquat, qui nobis optantibus ſuppetias uenit:magna nanq; uociferatione,uobis fortiter ad pugnam capeſſēdam ſtimulos addit. Proinde amici durate, & præſentem pectore animum induite: non enim mihi perſuadeo alium præſtantiorem Troianis propugnatorē uenire poſſe. quid enim Marte melius in prælio dari poſſet, ubi armatus, mortalibus opem ferre uelit, qui nunc uobis uenit ſubſidio? quin et ipſi belli memores eſtote,omni procul pulſo metu. Vt dixit, Troiani in aduerſum hoſtē inuehebātur, ut in ſyluis canes cōtra lupū, qui prius in fugam acti,ſtatim ſe toto pectore in pugnam conuertūt,ubi paſtor uerbis ſuis illos accenderit: ſic certe Troiani metum ex animo in prælio pellebant, & uir uiro, fidenti pectore opponebatur:arma autem & enſibus,& haſtis,& telis,pulſa,reſonabant,mucrones autem corpus perrumpebāt.Porro Mars horridus, multo rigabatur ſanguine, utrinq; autē alius alio cumulabatur pugna cæſus:nā æquo Marte præliabantur,ut cum uirentes ætate homines in fertili loco,campū uitibus conſitū,ſparſim ferro ſecant, his tū æquale opus cōtentione increſcit, ubi nimirū & ætate et uiribus ſint pares:ſic tū illis utrinque triſtes pugnæ lāces, æquali diſcrimine propendebāt: nam Troiani inuſitato quodam pectori indito robore, gradū figebant,freti intrepidi Martis fortitudine, Græci contrà, armipotentis Achillis filio: uerum maximis ſe mutuo ſtragibus afficere,pernicioſa autē per medios uerſabatur Bellona, humeris & manibus triſti tabo imbutis, nam illi granis defluxit membris humor,neutri tamē parti ſubſidio erat,ſed æqua pugna oblectabatur, uerita in animo ſuo & Thetim & diuū Martē. hic Neoptolemus Perimedem illuſtrem uirum interfecit, qui habitauit iuxta

nemus

nemus Smintesum, deinde & Cestiū, & bellicoſum Phalerum, & fortē Perilaum, & formoſum Menalcem, quem Iphianaſſa ad Cillæ montis pedem genuit, Techneëti regi fabricæ perito, ſed hic domi ſe tenuit, in chara patria: uerum non datum eſt filio frui, nam mortui laborem & opera omnia poſtea diuiſerant, quibus illorum hæreditas uenire ſolet, qui liberis carent. Cæterum Deiphobus orco demiſit Lyconē, & Meneptolemū, paulo ſupra inguina feriens: at omnia inteſtina haſtæ circūplicita effundebantur, & tota aluus proruit. deinde Aeneas Damantem trucidauit, qui antea habitauit Aulide, & Arceſilao comes uenerat ad Troiā, ſed non uidit denuo charam patriam. Præterea Euryalus domuit Aſtreum, iaculo miſerabiliter uibrato, cuius ſtatim triſtis mucro per pectus traijciebatur, & uētriculi præſecuit meatus, exitiū uiro adferēs: nā cibaria cruori miſcebantur: at non magnū diremit interuallū, ubi magnanimus Agenor inuaſit Hippomenē, bellicoſi Teucri ſocium, impetuoſe ad clauē feriens, animus ſimul cum cruore membris exilijt, & exitialis illum circumfudit nox, tum magno Teucer afficiebatur luctu, ob interfectū ſocium, & uelox in Agenorem torſit iaculum, ſed nō tetigit illum, ut qui nonnihil declinauerit: incidit autē in bellicoſi Deiphantis, qui in propinquo erat, ſiniſtrum oculū, & per dextram aurē enicuit, ac papillā diuerberabat, quoniam fata triſte telū, quò lubitum fuit, impulerunt. Porro hic in pedes erectus ſubſilijt, at ille alterum torquēs telum, iugulo illiſit, & in aduerſum irruēs, ceruicis neruos præſecuit, tum duri mortis neceßitas incubuit. Cæterū alius alij exitium ſtruxit, oblectabātur autē Parcæ & Interitus et triſtis Contētio, magna animi prōptitudine elata, magnum ſuſtulit clamorem, Mars autem

contrà

contrà uociferabatur horrende,& Troianis magnam attulit fiduciam, Græcis autem fugam, quia concuſsit phalanges,ſed Achillis filium,fugæ ac formidinis impleri non potuit,uerũ hic immotus pugnã capeſcebat fortiter,quoniam aliũ ſupra alium ſtrauit,ut quando muſcis lacti inſultantibus,tenellus puer manum illidit,hæ autem uerbere paulatim domitæ ferè aliunde aliæ animum exhalant, puer uero magnam ex ea re uoluptatẽ accipit:ſic quoque præſtãs duri Achillis filius, oblectabatur ſtrage, quã edebat,nullo,Martis Troianis opitulantis,metu cõcuſſus,nã aliunde alium proſtrauit,impetum inuectarum turmarum ſuſcipiens,non ſecus,ac magni montis iuga irruẽtes uentorum turbines:ſic ille manſit intrepidus,at Mars illi ſic efferueſcenti ſuccenſuit,et futurum fuiſſet,ut abiecta nube,contra illũ in prælũ deſcendiſſet,niſi Minerua olympo exiliẽs,ad opacam Idam ſe corripuiſſet:tum terra & ſonora Xanthi fluenta,metu tremebãt,timor etiam cõminuit nympharum animos,nam metuebant Priami urbi,at tum fulmina immortalibus armis, magni Iouis animum aperuerũt,nam horridi dracones,ab immortali ſcuto magnam ignis uim exhalabant,& deſuper nubes attigit diuina galea.Proinde pro nihilo duxiſſet, cum acri Marte repẽte manus cõſerere,niſi Iupiter utrũq; metu impleſſet ex alto æthere triſtia ciens tonitrua, Mars autẽ ſe prælio ſubduxit,& conceſsit in brumalẽ Thraciam, nec ſibi amplius curæ erãt Troiani,nec ipſa quoq; Minerua diutius in Troianorũ campo cõſpiciebatur,ſed petijt ſacrum Athenienſiũ ſolum,nec amplius de pugna cogitabat,deficiebant enim Troianis uires,at Græci magno belli furore inflammati,cedentium ueſtigia premebant,perinde ac uẽti urgẽt celeres naues, uaſtabũdas maris undas ſulcantes,

tes, aut ut in ramos uis ignis ſæuit, aut in ceruas agiles per montes canes, prædæ cupidi, ſic Græci in hoſtes impreßionem fecerunt, quia illis Achillis filius, haſta animos accēdit, mactans quēcunq; in pugna deprehendiſſet: at hi præ fuga ducentes anhelitum, ſubierūt alta urbis mœnia. Cæterum Græci, Troianis fuga in urbē compulſis, parū à pugna relaxati ſunt, non ſecus, ac paſtores agnis in ſtabula coactis, aut ut faciunt boues laßitudine confecti, cum onere preßi ſurſum per cōfragoſam rupem eluctati ſunt, crebros ſub iugo ducentes anhelitus: ſic Græci in armis reſpirarunt laßitudine ſoluti, turres oppugnare cupidi, quas magnis cateruis cingebant: hi autē ſub portis, curribus munitis, in armis expectabant irruentem uirorum impetum, perinde ac paſtores ſtabulis continet ater turbo, cum tempeſtas fulmine & aqua & crebris coacta nubibus excutitur, tum hi magna licet cupiditate accēſi, ad paſcua non procedūt, tantiſper dum tempeſtas ſedata fuerit, & fluuij magno ſtrepitu præcipitati quierint: ſic iſti muris ſe tutabantur, hoſtium minas reueriti: populus autē effuſo curſu urbē petijt, ut quando præpetes ſturni, aut graculi conglomerati, ad oliuæ fructum feruntur, ſuauis edulij cupidi, haud ſane iſtos iuuenes uociferantes in fugā agere potuerunt, priuſquam edendi amorē compreſſerint, nā fames propudioſum animū extimulat: ſic Græci Troianæ urbi tum circumfundebantur, impetuoſe portis illapſi, excidere cupiētes infinitum magnanimi Neptuni opus, nec Troiani certe pugnæ obliuiſcebātur, etſi magno perculſi metu, ſed eo etiam rerum articulo deprehenſi in propugnaculis ſubſiſtentes, continuum exudabant laborem, nam indefeßis manibus torquebant & ſaxa, & uelocia iacula, in hoſtium cateruas, quando eis Apollo uires

oneri pares indidit, ſiquidem illi ſemper in animo erat bellicoſis Troianis ſubſidio eſſe, idq́ cauſa interempti Hectoris: hic uero Meriones acerbum emiſit telum, & attigit Philodamanta fortis Politæ amicum, parum infra maxillam, & gutturi telum infigebatur, ceciditq́ in morem uulturis, quem acuto telo iaculatus è ſaxo iuuenis exitio dedit: ſic ille celeriter de turri præcipitatus eſt, & animam profundebat, armis ſuper cadauer ſonantibus, ob quod in riſum ſolutus fortis Moli filius, aliud emiſit iaculum, magno accenſus ardore deijciendi Politem patientis Priami filium, ſed ille aliò corpus detorquens celeriter effugijt, nec illi telum decorum perſtrinxit corpus, ut quando nauis ſecūdo uento prouecta maritimum iter capeßit, & nauita aſperam uidens in fluctibus petram, nauē auerterit, cupiens hanc ſubterfugere, manu detorquens clauū, quò illi uiſum fuerit: uis autem parua magnam arcet calamitatem, ſic ille præuiſo letali iaculo ſe exitio ſubtraxit. Porrò hi ſemper prælio confligebant, muri autem cruore rubeſcebant, & turres quoq́ & propugnacula, ubi Troiani Græcorū telis conficiebantur: nec his certe incruenta omnino erat pugna, nam & horum multi terram ſanguine imbuerunt, quia magna imminebat pernicies, utrinque cadentibus. Triſtis autem Bellona magnopere oblectabatur, mouens Contentionem Belli ſororem, & certe Græci rupiſſent portas, & muros Troiæ, nam immenſo quodam robore efferebantur, niſi ſtatim uociferatus fuiſſet præclarus Ganymedes è cœlo deſpiciens, nā ſupra modū metuebat patriæ: Iupiter pater ſi uere è tua ſtirpe genus duco, nam tuo mandato deſerta illuſtri patria, ad ſuperos translatus ſum, ac immortalitate donatus, quare me magno mœrore affectum iam exaudi, non enim potero oculis

culis perluſtrare, ut meam patriam hoſtilis hauriat ignis, ac genus infando bello extinguatur, quo nullus eſt acerbior luctus, ſiquidem illud eſt miſerrimum & acerbiſſimũ, cum quis ſuam patriam hoſtiũ manibus collapſam uideat. hæc cum maximis ſuſpirijs edidit præclarus Ganymedes, *tũ* Iupiter *ipſe maximis nubibus occultauit inclytã* Priami *urbẽ, & perniciosa pugna caligine inuoluebatur, nec horum quiſquam oculis notare potuit, ubinam urbis muri ſiti eſſent: nam ſubditis nubibus prætexebatur continuo, circum autẽ tonitrua & ignes nubibus eliſi omnia miſcebant:* Græci *uero audito* Iouis *ſonitu, ſtupore defigebantur, inter quos* Neſtor *magna uoce,* Græcorum*, inquit, duces, certe ſoluentur nobis uires, cum fortibus* Troianis *ipſe* Iupiter *auxilium ferat: magna certe nobis impendet calamitas, ſed agedum noſtras naues citius adeuntes, laborem & acerbam pugnam remittamus, ne* Iupiter *magna inflammatus ira, omnes incendio abſumat, proinde et hiſce prodigijs obſequamur, nam conſentaneum uidetur obſequi, quia inter ualidos deos & imbecillos homines uiribus longe præminet, ſiquidem perfidis* Titanibus *excandeſcens, magnam uim ignis cœlo diffudit, deſuper autem uniuerſa terra incendio conflagrauit, & latus* Oceani *fluxus ex imo exæſtuauit, etiam donec ad ipſos terminos peruenerit, & amnium latè admodum fluentium fluxus exiccabantur, abſumebantur quoque quæcunque altrix terra produxerit folia, aut quæcunque immenſus nutriuit pontus, aut quæ perennium fluminum undæ.* Ob il*los uero immenſus æther fumo & fauilla occultabatur, terra autem plane enecabatur, quare & hodie* Iouis *uires metui: proinde nos ad naues corripiamus, quia propugnat hoc die* Troianos Iupiter. Porrò *in poſterum nobis*

etiam gloriam conciliabit, nam ipſa dies quandoque parens, quandoque nouerca: nec etiam adhuc in fatis, ut illuſtris ciuitas exitio detur, modo uerum ſit Calchantis uaticinium, quod olim omnibus collectis Græcis edidit, futurũ quippe, ut decimo demũ anno deuaſtemus Priami urbẽ. Vt dixit, hi ſeorſum illuſtri omiſſa urbe prælio ſe eduxerunt, Iouis minas formidantes, obſecundabant enim uiro antiquitatis non ignaro, at ne ſic quidem neglectui habebant in prælio cæſos, ſed illis iuſta exequebantur, prælio extractis, non erant enim illi nebulæ amictu obſepti, ſed alta urbs & muri inacceßi, apud quos multi tum Troianorum, tum Græcorum Marte ceciderant. Cæterum cum ad naues uentũ erat, bellica arma reponebant, & ingreßi fluctus Helleſpõti ſudorẽ & cruorẽ abſtergebãt, tũ ſol occidit, ac nox terrã premebat, & mortales ab opere auertit. Porrò Græci fortẽ bellicoſi Achillis filiũ, eodẽ habebãt honore, quo patrẽ, hic ſupereffundẽti elatus lætitia, in regũ caſtris cõuiuabatur, nõ enim labore grauabatur, quia Thetis eius mẽbris ærumnoſas exemit curas, & indomito ſimilem reddidit. Vbi uero epulis fortẽ expleuit animum in patris ſui tentorium ſe recepit, ubi eum amplectebatur ſomnus. Græci uero ante naues quietem capiebant alternis uicibus excubias agentes, magnus enim illis iniectus erat terror, ne Troiani aut bellicoſa auxilia nauibus ignẽ inijcerent, & omnem ſpem reditus amputarent, ſic quoque in Priami urbe Troianorũ populus circa portas & mœnia quiete alternis uicibus fruebãtur, triſtes Græcorum minas formidãtes.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. IX.

IN NONVM LIB. ARGVMENT.

Troiani, ut cæſos prælio liceat ſepulchro condere, inducias impetrant. deinde feruide utrinque prælium initur, ſed nemo Neoptolemi impetum ſuſtinere potuit. Proinde Apollo caliginoſa nebula obiecta, proſpectum ademit, ut Troiani ſe tuto in urbem reciperent: uerum cũm cerneret, ne ſic quidem Neoptolemi ſæuitiem refrenari, magno ſublato clamore, Troianis animos addere, ac Græcis formidinem inijcere conabatur, ſed Neoptolemus nihil tum etiam remiſit de impetu, quare ira inflãmatus Apollo, eodem, quo patrem, telo, eum quoq; deijcere deſtinabat, uerum Neptuni monitu deſtitit, & in cœlum ſe recepit. Tũ Græci à prælio deſiſtũt, quia ex Calchante didicerũt Troiam capi non poſſe, niſi Philoctetes, in Lẽno deſertus, ſit præſto. Quare Vlyſſes & Diomedes eò mittuntur, ut Philoctetem adducant, quem cum Græcorum exercitui reddidiſſent, curauit Podalyrius.

TVM orta aurora tenebræ pellebantur, et æther immenſus nouo lumine eniteſcere incipiebat, tũ quoque infinitæ Græcorum copiæ campũ oculis perluſtrabant, pulſis autem nubibus Troiæ arcem clare cernebant, quare magna heſterni prodigij admiratione tenebantur. Verũ Troianis non erat conſilium ante urbẽ in aciem ſuos educere, nam magno metu omnes perculſi erant, inter quos Antenor deorum regem precabatur, Iupiter, inquiens, Idæ aut fulgido cœlo imperans, exaudi me precantem, & impetuoſum uirum auertas à noſtra urbe, male nobis cogitantem, ſiue hic Achilles ſit, nec Plutonis regnum ſubijt, ſiue alius quiſpiam Græcorum illi uiro ſimilis, alij enim per urbem diuinæ ſtirpis Priami multi exitio dantur, nec ulla mali eſt profligatio, ſed cædes ac ſtrages magnis ſemper aucti-

bus creſcunt. Iupiter *pater nulla te iã tangit cura pereuntium* Troianorum, *ſed prorſus in obliuionẽ filij tui* Dardani *ueniſti,ac Græcis interim ſubſidio es. enimuero ſi tibi prorſus ſtat ſentẽtia,* Troianos *miſeris modis à* Græcis *euerti,ſubito id effectum reddas, nec nobis longo tempore dolores ſtruas. ſic dixit,enixè precatus.* Hunc *autẽ exaudijt cœlitus* Iupiter, *id quidem ſtatim effectum reddẽs, aliud uero omnino non erat perfecturus,hoc nempe illi annuens, ut multi* Troiani *ſimul cum ſuis liberis leto darentur,at non futurum erat, ut bellicoſus* Achillis *filius à magna urbe pelleretur,quin potius illum excitauit, quoniam in animo habebat rem gratam facere,ac gloriã conciliare prudenti* Thetidi. *Verum cum hæc animo uerſaret deorũ præſtantiſſimus,interim* Græci *&* Troiani *cæſos in prælio ſimul cum equis concremabant,inter urbem &* Helleſpontum, *& pugna remittebatur: ſiquidem* Priamus *præconem* Menetem *ablegauit ad* Agamemnona, *et ad alios omnes* Græcos, *ſupplicatum,ut cadauera ſepultura liceret afficere.* Porrò *hi dicto audientes erant, reueriti defunctos, non habent enim illi ſimultatem ſibi comitem:proinde mortuis multas erexerunt pyras.* Quo *facto* Græci *ſe ad ſua caſtra,* Troiani *uero ad opulentam* Priami *aulam ſe receperũt,magno affecti mœrore, ob cæſum* Eurypilum:*nã hunc eo loco habebant,quo* Priami *filios, quare procul ab alijs eum ſepelierunt ante portã* Dardaniam, *ubi uorticoſus amnis pluuijs auctus aquis, magnos euoluit fluctus.* Cæterum Achillis *filius ad patris ſui tumulum uenit:exoſculabatur autẽ,lachrymis diffluẽs,elegantem defuncti patris columnã, & crebra trahens ſuſpiria, in hæc uerba prorupit,* Salue *pater,etiã ſi ſubieris domos alta terra & caligine merſas, nulla tamen obliuio delebit*

animo

animo meo tui defuncti memoriam. Vtinam te incolumem inter Græcos offendiſſem, quia fortaßis mutuo animũ oblectantes ex ſacro Ilio deprædati fuiſſemus immenſam opulentiam: nunc autẽ nec tibi tuum filiũ, nec mihi meũ patrẽ incolumem fas eſt cernere, quãuis id impenſius cupierim: attamẽ te auulſo ac in mortuorũ contuberniũ relato, adhuc tuã haſtã & tuum quoq; filium in prælio formidãt hoſtes, & Græci magno perfuſi gaudio intuentur, tibi et corpore & ingenio & rebus geſtis parẽ. Sic dicens feruidas genis lachrymas abſterſit, & citato gradu cõceßit ad magnanimi patris nauem, non quidẽ ſolus, ſtipabãt enim illum duodecim Myrmidones: Phœnix autẽ ſenex inter illos ſequebatur, acerbè ingemiſcens ob Achillem præclarum, tũ nox terrã prætexit & cœlum inuadebãt ſydera; hi uero cœnati quietẽ capiebãt, deinde aurora ſurgebat. Porrò Græci arma induerunt, unde procul coruſcabat ſplendor, cœlũ uſq; pertingens, & ſtatim ſe pleno agmine portis eduxerũt in morẽ niuis, quæ denſis brumali tempore nubibus profunditur, ſic iſti mœnibus effundebãtur, & horrendus oriebatur clamor, terra autẽ gemebat circa euntes. Cæterũ Troiani audito clamore, & populo conſpecto ſtupore defigebantur, nã omnes animo deijciebantur, exiſtimantes iam mortem inſtare, ſiquidẽ hoſtiles turmæ in morem nubium quaquauerſum conſpiciebantur, arma autem uiris ſe mouentibus ſtrepitum edebant, & magna uis pulueris pedibus excitabatur, & tum Deiphobus ſiue deorum quiſpiã eius animo fiduciam iniecerit, eumq; ipſum imperterritum reddiderit, ſiue ſuus ipſi animus ad pugnam faces ſubdiderit, ut à patria triſtes hoſtium turmas haſta depelleret, magnifica hac oratiõe Troianis animos euibrare nitebatur, Agedũ amici, bellicoſum animum

 pectoribus

pectoribus aſſumite, ob oculos ponentes, quanta mala triſtis belli exitus captiuis mortalibus ſoleat adducere: nõ enim de Alexandro ſolo aut Helena deſceptatur armis, ſed urbs, uxores, ſuaues liberi, obſeruandi parentes, omnis imperij noſtri ſplẽdor, poſſeßio, ac amica patria petũtur hoc certamine, quæ me prælio cæſum ſinu ſuo potius accipiat, quàm uidere cogerer patriam hoſtium telis excindi, non enim aliud maius malũ exiſtimo miſeris mortalibus parari poſſe. proinde profligato triſti metu, mecum forti animo ad acerbum prælium uos accingite: non enim Achilles uiuus nobiſcum pugnã conferet, quia ipſe fatali igni abſumptus eſt, ſed eſt alius Græcorum, qui nunc populum in unum cogit, Achillem autem plane uiribus repræſentat, neque alium quenquam Græcorũ formidate, pro patria pugnantes, quare ne declinemus certamen Martiũ, etſi multos antea labores adiuerimus: an id nondũ animo ſubijcitis, ex labore ærumnoſis mortalibus fœlicitatẽ & opulentiam naſci, deinde Iouẽ poſt ſæuos uentos, & grauẽ brumã, aëri ſerenitatẽ inducere? Præterea ex pernicioſo morbo ſalutẽ, ex bello pacẽ prodire? Porrò hæc omnia uiciſſitudine quadã fiunt. Vt dicẽdi finem fecit, hi certe in bellũ inflammato ſtudio incubuerunt, omnia per urbem ſtrepitu miſcebantur, iuuenibus quippe ad triſtem pugnã ſe aptantibus, huic uxor metu ob imminẽtem pugnã perculſa, arma abeunti congeßit, lachrymis diſtillans: at illi parui filij ſedulo officio circa patrem diſtricti, omnia inſtrumenta bellica attulerunt. Porrò hic interdũ diſcruciabatur animi illis plorantibus, tum iterum riſit filiorum ſuorũ præſentia exhilaratus, & cordi erat magis pro ſe & filijs pugnæ labores exantlare, alteri iterum ſenex doctis manibus circumpoſuit arma, multis uerbis cohortans ſuum filium,

lium, ne cuiquam in bello cederet, & pectus cicatricibus fœdatum denudauit filio, multis impreſſum ſignis priſtinæ militiæ. Cæterũ cum omnes armis ſe propè cõmuniſſent, urbe effundebãtur, magno triſtis belli ſtudio inflammati: tum equites in equites ruebãt, & pedites peditibus exitio uenerant, currus autem curribus in aduerſum ferebantur, terra certe ſtrepebat ſonitu in aciem ruentiũ, & quiſq; acclamationibus animũ ſuis accendere nitebatur, tum hi ſtatim concurrerunt, arma circumcirca reſonabãt, & una utrinq; uox triſtis exaudiebatur, magna telorum uis utrinq; emittebatur, celeriter deinde ſcuta haſtis, iaculis, gladijs pulſata, immenſo ſonitu reſultabant. Præterea etiam multi ſpiculis uelocibus uulnerabantur, arma uero cruore polluebãtur. Porro Iliades è muro *ſpectabãt acerbum iuuenũ conflictum, & omnes metu concutiebantur pro filijs & uiris aut fratribus fundentes preces, imo ſenes canicie uenerãdi etiam ſedebant ſpectantes, nam magno curarum æſtu impellebãtur, ob charos filios. Verum* Helena *ſe domi tenuit ſola cũ ſuis miniſtris, nam magnus illam pudor cohibuit, hi uero inuſitato quodã labore defatigabantur pro mœnibus, fata autem circumquaq; lætitiam agitabant, & pernicioſa* Contentio, *magno ſublato clamore, utriſq; animos concitauit: puluis interea interemptorum cruore polluebatur. Ceciderunt autem prælio aliunde alij, hic* Deiphobus *ualidũ interfecit aurigã* Hippaſidem, *qui curru diffluens inter cadauera dilapſus eſt: rex autem magno animi cruciatu affligebatur, metuit autem ne & ſe quoq; diutius lora manu tenẽtem trucidaret præſtans* Priami *filius, uerũ* Melanthius *non habuit illum neglectui, & ſubito in currũ exilijt, & equos extimulauit, lora intendẽs, habuit autem* Eucleri *ſcuticam, & im-*

pulit haſta feriens. Proinde his omiſsis, Priami filius aliæ multitudini ſe immiſcuit, & impetuoſe multis diem adduxit extremũ: ſiquidem pernicioſo turbini ſimilis audacter in hoſtes inuehebatur, huius autem manibus infinita hominũ multitudo proſternebatur, cãpus uero ingemuit ob tantam ſtragem, ut quando per longos mõtes frondator, cum feſtinatione ualles petens fruticantem præſecat ſyluam, ut carbones conficiat, ſub terra cõditis cum igni, longis haſtilibus, alia autem aliunde collapſa, rupes deſuper operiunt, ille certe magnam ex ſuo opere uoluptatem percipit: ſic quoq; acribus Deiphobi manibus turmatim deiecti Græci, in ſe mutuo corruebant, & hi quidẽ Troianis miſcebantur, hi uero fuga ſe corripiebant per latum Xanthi fluxũ, quos in undas præcipites egit Deiphobus, nec ullum cædendi finem fecit, ut quãdo ad piſcoſi Helleſpõti ripas rete extrahunt ærumnoſi piſcatores, ſinuatim ad terrã. Porro adhuc fluctibus deprehenſos, aſsilit iuuenis, flexili manibus arrepta haſta, triſti afficit cæde, aliunde alium deijciens, quemcunq; offenderit: cæde autem rubeſcit aqua. Sic quoq; huius manibus circũquaq; Xanthi fluenta cruore rubeſcebant, ingemeſcebãt autem cadauera. nec quoq; Troianis incruenta hæc pugna fuit, ſed inter alias phalanges maximam illorum ſtragem edere non ceſſauit præſtans Achillis filius. Porro Thetis id intuita tantum oblectationis ceperat ex ſuo nepote, quantũ mæroris ex filio: ſiquidem huius haſta multus exercitus ſimul cum equis humi procumbebat, at hic ſemper fugientium tergis inhærens cædebat, ubi quoq; Anidem bello clarum uirum trucidauit, qui equis uectus in illum incidit, uerum nihil illi commodare potuit ars equeſtris, nam ei fulgentẽ haſtam in uentrem egit, cuſpis autẽ ad dorſi ſpinam uſq;

penetrauit,

penetrauit,tum inteſtina effundebantur, & repente ſuũ diem obijt ad ueloces equi pedes in terrã diffluens:deinde etiam Aſcanium & Aenopa impetijt,huic quidẽ per ſtomachum ad os uſq; haſtam illidens, huic autem per gulã, ubi quàm certiſsima ſemper mors eſt mortalibus: deinde & alios multos quicunq; ſibi obuiã ferrentur, mactauit: nam quis uerbis complecti poſſet omnes, quos eo prælio Neoptolemus leto dedit, necdum illi membra fatigatione ſoluebantur,ut quando iuuenis aliquis in florenti campo, totum diem ualidas operi manus intendens,in terrã proſternit immenſum oliuæ fructũ, uirga aggreſſus: operuit autem omnem loci ſuperficiẽ,ſic eius manibus in præceps agebatur immenſa multitudo. Porro Diomedes ab alia parte, & Agamemnon & alij quoq; Græcorũ proceres, magnos promptiſsimo animo labores exhauſerunt, triſti prælio,nec ulli Troianorum ductores metu deiecti erant, ſed & ipſi quoq; magno animi feruore pugnam capeſcebant,& prælio cedentes uiros ſemper attraxerunt, uerũ multi nullam ſuorum ducum rationem habentes, ſe fuga proripuerunt Græcorum impetum formidantes, at ſero tandem animaduertit præſtans Achillis filius ad Scamandri fluenta Græcos denſius cadentes. Omiſsis igitur illis, quos antea perſequebatur, effuſa fuga urbem petẽtes dedit Automedonti eò impellendi negocium, ubi magnæ Græcorum turmæ ſternerentur: qui etiam ſtatim audiens illi dicto fuit, & eo ſcutica impulit ualidos equos, illi autem impetu ferebantur per cadauera fortem uehentes regem,qualis ad prælium rapitur Mars mortalium pernicies,uectus equis, membra autem circùm horrent ruentis,& diua circum dei pectus arma intonant, ignem coruſcatione referentia: talis Achillis præſtans filius, ſe

egregio Deiphobo obuiũ tulit, magna uero pulueris uis, equorum pedibus tollebatur: uidit autem illum uir fortis Automedon, & animaduertit quis eſſet: tum ſtatim ſuum regem hiſce uerbis cõpellat, præclarum uirum indicans, O rex, hic eſt Deiphobi exercitus, & ipſe quoque Deiphobus, qui antea ſemper tuũ patrem formidauit, at nunc aut deus aut dæmon aliquis egregiam illius pectori fiduciam indidit. Sic dicẽti non reſpondet Neoptolemus, ſed eo magis equos urgebat ut quàm citiſsime pereuntibus Græcis acerbũ fatum auerteret: ſed cum non procul à ſe mutuo abſuerũt, tum certe Deiphobus quamuis bellũ requirens conſtitit, perinde ac ſæuiens ignis cum aquæ admouetur: obſtupuit enim intuitus magnanimi Neoptolemi equos, ſiue horrendũ filium patre nihilo deteriorem: at animus illi in pectore æſtuabat, nunc quidem in fugam ſe cõuertere, nunc iterum cum uiro pugnam conſerere, ut ſi aper in mõtibus à tenellis ſuis filijs lupos arcens, aliunde leonem proruentem uiderit, illius ſtatim impetus refringitur, nec ultrà progredi, nec quoq; pedem referre audet, acuit tamen dentes ſub maxillis ſpumantes: ſic Priami filius cũ curru & equis manſit immotus, multa animo uerſans, & haſtam tractans manibus, hunc alloquitur ſæui Achillis filius, Priamides cur tanto furore in deteriores Græcos inuectus es, qui tuas exhorrentes minas in fugam conuerſi ſunt, cũ irrueres? tu uero tibi perſuadiſti te multo præſtantiſsimũ eſſe, ſed ſi pectori robur adeſt, periculũ facito in conflictu, quàm intolerandus ſit noſter impetus. Sic loquutus rapiebatur, ut ceruus in leonẽ, uectus equis, & curru ſui patris, illumq; ſtatim haſta ſua ſimul cũ auriga deieciſſet, niſi Apollo cœlitus atram diffudiſſet nubem, atq; exitiali prælio ſubduxiſſet, & ante urbem ſtatuiſſet,

*tuiſſet,ubi & alij Græcorum fuga perlati fuerant. Porro
Achillis filius in uacuum aëra illiſa haſta in hæc prorupit
uerba,Heus canis,effugiſti meas uires, nec tuum tibi ro-
bur, quamuis cuperes, opem ferre potuit, deorum autem
quiſpiam mihi oculos immiſſa deſuper caligine obduxit,
& te exitio ſubtractū,ut nebulam diſparſit,& diſſolutus
eſt in apertum aêra: uerum ſubito apparuit campus &
omnis quaquauerſum terra. Tum animaduertit Neoplo-
lemus Troianos procul abeſſe circa portas Scæas: fereba-
tur autem patri ſimilis hoſtibus obuiam,qui illum irruen-
tem formidabant; non ſecus, ac nautæ procelloſos fluctus
ingruentes horrent,cum uento exagitati in altū ac latum
tolluntur,ac pōtus turbine furit, ſic illo aduentante metus
inceßit Troianos. Proinde tali oratione amicorū animos
accendere nitebatur, Auſcultate amici,& intrepidam pe-
ctoribus fiduciam induite, ut decet uiros fortes cupientes
præclaram manibus uictoriā auferre,& bellicam ſibi pa-
rare gloriā: agite igitur aſſumptis animis etiam ultra ui-
res,laboremus tantiſper dum ſolo æquemus celebrē Tro-
iam,& expleuerimus deſideriū: eſt enim cum probro cō-
iunctum longo hic tempore manētes re infecta abire, im-
belles ut mulieres: mihi certe ſatius fuerit animā profun-
dere, quàm ignaui nomen militis ferre. Vt dicendi finem
fecit,maiori animi feruore ad Martis opus ferebantur,&
in Troianos impreßionem fecerūt, qui ijdem magna ani-
mi promptitudine pugnam conſerebant circa urbem,in-
terdū etiam è muris extra urbē, nec ullum graſſandi mo-
dum fecit uir impetuoſus,cum quippe pari omnes deſide-
rio æſtuarent, Troiani quidem ut exitialem hoſtiū exer-
citum muris arcerent, Græci uero ut urbem euerterent:
proinde fatalis omnes oppreßit calamitas. Tū uero Apol-
lo*

lo Troianis opem ferre cupiens cœlo delapſus eſt, nubibus obuelatus, quem repente celeres uentorum turbines ferebant, aureis inſtructum armis, at qua deſcenderat uia, fulminis in morem ſplendebat, & pharetra ſonabat humeris, infremuit æther diuinis modis, & terra magno ſonitu reſultauit, ubi humo pedes circũ Xanthi fluenta impreßit, horrendũ autem ſuſtulit clamorem, Troianis quidem fiduciam, Græcis uero terrorem inijciens, ne cruenta pugna ſe diutius continerent: nec id latuit impetuoſum Neptunũ, ſed Græcis iam difficultate rerum laborantibus robur inſpirauit, proinde exitialis orta pugna immortaliũ conſilijs: utrinq; autem infinitæ iuuenũ tribus orco mittebãtur. Proinde in Græcos ira percitus Apollo, animo uerſabat telo deijcere temerarium Neoptolemum, quo antea ipſum Achillem: huius autem animã alites, quæ à ſiniſtra clangorem edebant, diſtrinxerunt, & alia quoq; prodigia multa, ſed iracũdia exardeſcens, non erat morem geſturus prodigijs, quod non fefellit Neptunũ diuino aëre obſeptum, ſub pedibus autem cõmoti dei atra mouebatur terra, & tali oratione adorſus eſt Apollinẽ, cupiens eum retrahere, Refrænato, inquiens, mi fili, animi tui impetũ, ne magnũ Achillis filiũ neci dederis: nam illo interempto non admodũ ipſe Iupiter gauiſus fuerit, me certe & cæteros marinos deos maximus inuadet luctus, ut antea cæſo Achille: proinde te pugna educito, & cœlum petas, ne mihi ſtomachũ moueas: nam repente dirupta magnæ terræ uoragine, ipſum Ilium cũ ſuis muris omnibus ſub altas mergã tenebras, tum animũ tuum inceſſet dolor. ſic fatus eſt. At ille reueritus ſui patris fratrem, deinde etiam metuens ciuitati & forti populo, ſeceßit in magnũ olympũ, at iſte in mare, tum alij prælio conflictabãtur in mutuam

perniciem

perniciem incumbentes. Contentio autem oblectabatur pugna, dum Calchantis monitu ad naues ſe Graeci reciperent, & in pugnae obliuionem adducerentur, non enim in fatis erat Troiā excindi poſſe prius, quàm Philoctetes in Graecorū coetum ueniret, calamitoſi belli peritus, atq; id ex fatidicis animaduertit auibus, uel in uiſceribus inſpexit, erat enim ſumma uaticinandae artis peritia imbutus: nam, ut deus, cognouit omnia, idcirco huius acquieſcentes ſententiae, bello ceſſante, Atridae naui in Lemnū ablegarunt Diomedem & Vlyſſem: hi igitur ſtatim ad Vulcani urbē per Aegaeum mare curſum tenentes appulerūt, nēpe Lemnum uitibus conſitam, ubi prius graue ſuis uiris machinatae ſunt exitiū mulieres, magno irae motu percitae, quia ſe illis deſpicatui eſſe cernerent, quòd cum Thracijs ancillis corpus miſcere non detrectarēt, quas haſta & fortitudine in ſuam poteſtatē redegerūt, deuaſtata Thracia: hae igitur magno zelo pectori illapſo animis intumuerūt, & charos per ſuas domos maritos acerbo fato interemerunt, nec miſericordia ſunt motae, & ſi his intactae ac primis omnibus iunctae fuiſſent, quia uiri aut foeminae animus molleſcere neſcit, quando in zelotypiae morbū inciderit, ſiquidē ualidi exagitant dolores: hi igitur una nocte perniciem intulerunt ſuis uiris, & omnem ciuitatem orbitate affecerunt indito pectori intrepido animo & magno robore. Caeterum iſti cum in Lemnum appuliſſent ſiue ad cauum lapideum antrum, ubi decumbebat Philoctetes, tum certe magna cōcitabantur admiratione, ſimul ac uidiſſent uirum acerbis excarnificari doloribus, duro pauimento decumbentē. Porro magna plumarum uis eius lecto circumfuſa erat, & alia quoq; cōgeſſit quo acerbum corpori frigus depelleret, emittens certum iaculum, quo

animus

animus ferebat, quoniã dira eum fames inuaſerat, & hæc quidẽ comedit, hæc uero pernicioſo uulneri ſuperpoſuit, ut atros cruciatus lenirent. Tum aridæ capiti comæ circumfundebantur, pernicioſæ feræ in morem, quam triſtis execrationis dolus ceperit nocturno tẽpore, citato greſſu incedentem, hæc tum neceſſario malo oppreſſa, ſummum pedis indefeßis dentibus cedens, in ſuum ſe antrum proripit, porro fames & acerbi dolores pari illam libra premunt: ſic hũc in magno ſpecu pernicioſus domat cruciatus, ac totũ corpus marceſcere facit, oſſa ſola tegebat pellis, & ſolus clamor maxillis aderat, dira illuuie confecto, ſiquidem eum acerbus domuit cruciatus, oculi autem cõcaui ſupercilijs fuere grauiter afflicti, ſolus illum ploratus non deſtituit, quia acerbum illud uulnus ad oſſa uſq; penetrauit, deſuper putredine ſolutum, & graues incubuerunt dolores, ut quando in littore æſtuabundi maris aſperam petram immenſa undarũ uis domat præſecans, licet admodũ ualidam: at illa contuſa uento & impetuoſo fluxu antra cauantur eroſa maris undis: ſic illi putreſcenti uulnus angebatur impreſſum duro telo, quod infecit dentibus ſuis pernicioſa hydra, quam aiunt horrendã & nulla profligãdam medela, cum illam per humum reptantem uis ſolis ſiccauerit, quare longe etiam præſtantißimũ uirum excarnificauit intolerandis ſubactum doloribus, & tabo huic ſemper in terram diſtillante, polluitur immenſi antri ſolum, quod admirationi futurũ eſt poſteris, & eius thoro longa appoſita erat pharetra, telis differta, quorum hæc quidem uenationi, at illa hoſtibus pellendis ſeruabat, quæ imbuit peſtiferum exitialis hydræ uenenum, nec abfuit magnus arcus flexibilibus aptatus cornibus, indefeßis Herculis manibus fabricatus. Cæterũ iſtos cũ animaduertiſſet

tiſſet ad latum ſpecus citato gradu concedere, connititur in utrunq; triſtifica tela intẽdere, graui ira percitus, quia eum antea magna trahentem ſuſpiria deſeruiſſent, uaſto maris littore, & ſtatim animi cõfluctuationes ad rem cõtuliſſet, niſi triſtes iras diffudiſſet Minerua, cum cerneret uiros iiſdem moribus præditos, qui eum adierunt dolentibus ſimiles, & ambo in antro concauo aßidentes illum utrinq; ſciſcitati ſunt de uulnere pernitioſo et acerbis doloribus, qui hiſce ſuos cruciatus ob oculos poſuit; tum & animum addebãt, & aſſerebant futurum, ut prompto remedio, triſti eius uulneri & pernitioſo cruciatui occurreretur, ſi ſe ad Græcorum exercitum recipiat, quem ipſum dicebant ægerrime ferre, apud naues & cum hoc ipſos Atridas, nec in quenquam eius rei culpam conferendam, præterquam in triſtia fata, ſine quibus nemo mortalium in lucem prodit, ſed nullo non uitæ tempore adglomerantur miſeris mortalibus improuiſa: interdum quidem hominum uires atterẽtia acerbo animo, iterum uero in ſublime efferentia, quoniam omnia bona & mala machinantur mortalibus, ubi ſibi uiſum fuerit. Proinde hic in gratiã Vlyßis & Diomedis facile animum remiſit à triſti ira, quia mirum in modum antea inflammatus erat ob ſibi illatum iniuriam: illi igitur hunc ſtatim ad naues & fremebũda littora læti perduxerunt cum ſuis telis, & corpus & triſte hulcus cauernoſa ſpongia abſterſum, multa aqua purgarunt, tum paululum reſpirauit: at illi properantes cœnam pararunt famelico, qua & ipſi quoque in naui fruebantur: Tum nox ſuauis terram premebat, et ſomnus eos cõplectebatur, ac manſerunt uſque ad orientem auroram in littore circumfluæ Lemni: at prima luce ſolutis retinaculis oram ſoluerunt illinc properantes. Cæterum Minerua

è puppi ſecundum miſit uentum, porro uelum antennis expandebant nauem dirigentes, at illa ſecundo uento in mari curſum tenebat, circumquaq; ſulcati fremebant fluctus, & cana undiq; efferbuit ſpuma, circum autem ruebant frequētes Delphines, *fluctus ſecātes caui maris uias. Porro hi ad piſcoſam* Helleſpōtum *appulerunt, ubi & aliarum nauium ſtatio erat: gaudio autem diffundebantur* Græci, *cū in exercitu uidiſſent quos deſiderabant. Hi igitur nauem egreſſi ſunt cupidè: habebat autem* Philoctetes *graciles manus uiris impoſitas, illi uero hunc claudicanti greſſu incedentem ſuffulciebāt, ualidis utriuſque manibus innixum, ut in loco denſis uirgultis obſito, fagū ui ſemiſectam à frondatore, aut pinguem picem paululum ſubſiſtentem, quantū liquit frondator, trunco abſcindens mollem tædam, ut ſit pix circumſecta per mōtes, hanc autem mœſte grauatam uentus & imbecillitas deijciunt: ſic quoque uirum hunc intolerando grauatum dolore, fortes heroës ſuffultū ducebant in bellicoſum* Græcorū *cœtum: at intuentes omnes miſerti ſunt uiri iaculandæ artis peritiſſimi acerboq; uulnere preſſi, ſed illum celerrimè ualidū & à morbo immunē reddidit* Podalyrius *dijs æqualis, multis ſcite uulneri appoſitis pharmacis, & appellato ſui patris nomine illi animos addens, &* Græci *omnes celebrātes* Aeſculapij *filium lætis uocibus acclamarūt, &* Philoctetem *exhilararunt, & oleo circūunxerūt prompte, tum exitialis mœror & ærumna deorū ſententia euanuerunt: tum id ſpectantes diffundebantur gaudio, ille uero reſpirauit ab illa afflictiōe, & pallori rubor ſuccedebat, ac triſti imbecillitati magnum robur. augebantur autem omnia membra, ut quando ſegetibus augentur arua, quas prius deiectas magnis procellis excuſſus imber diluerit, hæ autē*

uentis arrectæ rident florẽtes in laborioſis aruis:ſic omne antea doloribus depreſſi Philoctetæ corpus, ſtatim refloruit & profligauit curas omnes, quæ illi animum depreſſerunt. Cæterum Menelaus & Agamemnon cernẽtes uirum ab orco in lucem factum eſſe reducem, admiratione perculſi ſunt: aſſerebant enim id ſine numine diuûm non euenire, nec id falſo quidẽ, nam illi Minerua magnitudinẽ lumenq́; iuuentæ purpureum, & lætis oculos afflarat honores, ac is demum uiſus eſt inter Græcos qui prius antequã hoc malo domitus eſſet, tum deinde ad opulenti Agamemnonis caſtra omnes optimates Philoctetem adduxerunt, & illum laudibus illuſtrantes conuiuijs uenerabantur, at cum cibi et potus illos ſatietas ceperat, tum eũ cõpellat Agamemnon, Amice quoniam te, nos mẽte capti in circumflua Lemno deſeruimus, nec id quidẽ præter deorum ſententiam, ne nobis id grauiter ſuccenſeas: nõ enim nos ſine dijs fecimus, quin potius ipſi immortales dij in multa nos mala conijcere uoluerũt, te procul ſemoto, quoniam egregie noſti telis hoſtes deijcere, cum tecum armis diſceptent. at in omni continente & uaſto mari incognitæ ſunt uiæ, Parcarum ſententia in uarias defiſſæ partes; tum crebræ & obliquæ aliæ uerſæ, quibus abripiuntur uenti flatu impulſi, rei bellicæ periti feruntur iuuenes, ui quadã fatali, bonus autẽ ſæpe in malam incidit uiã, & uir malus in bonam. Cæterum dum in terris egeris tuo arbitratu, effici non poteſt, ut haſce fugias: proinde oportet prudentem uirum, ſi turbine quodam in aſperam uiã agatur, forti animo ærumnã ſufferre. Cum igitur errore ducti in te deliquimus, immẽſus iterum donis id arciemus, ſi unquã bene munitam Troianorũ urbem ceperimus: proinde in præſens offeremus ſeptẽ mulieres, & uiginti ſtrenuos

equos, in certaminibus uincere ſuetos: deinde duodecim tripodas, quibus nullo non uitæ tẽpore animum oblectes, prætere a meis tentorijs regio ſemper honore in conuiuio habeberis. Hæc *fatus, dedit heroi eximia dona: cui* Philo- *ctetes tali oratione reſpõdet,* Amice, *nec tibi nec cuiquam* Græcorum *quicquã ſuccenſeo, ſi quis mihi aduerſatus ſit: non enim me latet etiam bonorum uirorum animum mutabilẽ eſſe, nec fas eſt ſemper eſſe aut nimia ſeueritate contractiorem, aut nimia ſtoliditate ſolutum, ſed interdũ truci uultu metuendum, tum iterum ſuaui comitate placentem.* Porro *nũc nos cubitum recipiamus, ſiquidem cui pugnandi neceßitas impẽdet, ſatius eſt, ut ſomno corpus curet, quàm in multam noctem cõuiuium extrahat.* Hæc *ubi dixiſſet, ſe ſubduxit, & ad ſuorum amicorum tentorium conceßit, qui ſtatim bellicoſo regi lectum pararunt, magno animi gaudio delibuti, at ille grato ſomno ad aurorã uſque fruebatur, uerum orta luce nox pellebatur, & ſolis lumine rubeſcebãt colles, & mortales ſe ad opus accingebant.* Porro Græci *magna pugnæ cupidine flagrantes, hi quidem politas acuebant haſtas, hi uero tela, alij ſpicula, & prima luce & ſe & ſuos equos refecerunt: nam omnes cibo corpora curabant, quibus præſtans uir* Philoctetes, *hiſce uerbis animos addere nitebatur,* Agite *prælijũ iamiam uobis cordi ſit, nec quis ueſtrum ſe nauibus teneat, priuſquam inclyta* Troiæ *mœnia diruta ſint, et omnes deuaſtatæ uiæ.* Vt *dixit, magnũ omnes animo gaudiũ cõceperunt, & ſe armis & ſcutis munierũt, & nauibus pleno ſe agmine effundebant, inſtructi & telis & ſcutis bubulo corio obductis, & galeis, & alius alium in ordine fulciebat, nec dixeris illis incedentibus alium ab alio ſemotum, adeo certe denſi & ſibi mutuo coaptati erant.*

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIBER X.

IN DECIMVM LIB. ARGVMENT.

Pulydamas cernens Græcis nullum diuturnæ obſidionis tædium moueri, ſed uires et animos creſcere quotidie, ſuadet Troianis, ne amplius Græcis pugnæ copiam faciãt, ſed mœnibus incluſi uim hoſtium arceant. Contrà Aeneas diuerſis rationibus conuincit, id minime ſanum eſſe cõſilium, hoc enim pacto futurum, ut intercluſi commeatu, inedia abſumantur. Ad prælium igitur hortatur, quod acerrimè utrinque commiſſum eſt, & Philoctetes Paridi uulnus telo inflixit. Quo curando, cum incaſſum à medicis ſudaretur, uaticinio redditum eſt, ſolã Aenonen mederi poſſe. Paris igitur ad Aenonen ſe recepit, illa autẽ contumaciter eum repulit, at Paris in reditu animam efflauit. Tum Aenone pœnitudine ducta, Paridem ſequuta eſt. Quem cum à paſtoribus rogo impoſitum uidiſſet, eõdem ſe quoque præcipitauit, & ſimul concremata eſt.

TROIANI *extra mœnia cum armis & curribus & equis erant, & concremarunt in prælio cæſos, metuẽtes, ne Græci ſuorum cadaueribus illuderent. Proinde cum hoſtes uidiſſent certatim ſe ad urbem corripientes, terram mortuis ſparſim iniecerunt, magno enim metu concuſſi erant id uidentes, uerum ita conſternatos animi, compellat hac oratione Pulydamas, qui magna prudentia cæteris præminebat, Amici non amplius pugnæ huius procellam ſuſtinere poſſimus: ineamus igitur conſilium, quo pacto aliquem huius belli conficiendi modum inuentum demus: nam Græci mora nos uincunt: proinde agedum conſcenſis munitis turribus, maneamus noctes et dies propugnãdo conterẽtes, dum hoſtes Græciã repetant, aut pro mœnibus ſedentes inglorij tædio enecentur, ſiquidẽ non ſuppetent illis uires, ut magna mœnia dirumpãt, etſi magnos*

Pulydamas prę lii dehortatur.

in ea re labores exhaurirent: non enim ſunt flaccida deorum immortalium opera, nec quoq; commeatus inopia laborabimus: nã magna uis frumẽti in opulẽti Priami ædibus recondita eſt, quæ & multis alijs hic collectis aliunde ſatis eſſe poſſet, etiam ad longum tẽpus, etſi triplo maior numerus nobis expetẽtibus adeſſet præſidio. Hunc ita cõcionantẽ *iurgio adoritur fortis* Anchiſæ *filius,* Pulydama *quonã pacto fertur te ſingulari quadam prudentia præditum eſſe, qui iubeas in urbe cum præliandum eſſet, mœrore animũ exedere, nec certe futurũ eſt, ut temporis longitudine tædiũ moueatur Græcis, quin potius ignominioſe inſultabunt, terga uertentes ubi uiderint, tum id nobis cruciatũ adferet in patria pereuntibus, ſi diutius in iſthac obſidione perſtiterint, nec quis nobis* Thebis *commeatũ deportauerit, ubi mœnibus incluſi fuerimus, nec uinum è Mæonia adferetur: proinde triſti fame miſerè peribimus, ut optimè murus exitium arceat.* Præterea *& ſi mortem acerbã & fatum declinare detur, certe animi mœrore cõficiemur, proinde filijs et parentibus adiunctis, potius armis dimicemus, profecto* Iupiter *nobis opẽ feret, nam eius præclaro ſanguine genus ducimus: at ſi huic inuiſis moriendũ eſt, magnum erit cũ gloria mori pro patria pugnãtes, id ſatius quàm ut mœnibus nos tutantes miſero necis genere abſumeremur. Sic dicentẽ audientes ſecũdo fremitu proſequebantur, tum ſtatim ſe mutuo galeis, ſcutis & haſtis muniebant.* Porro Iupiter *cœlo deſpiciebat* Troianos *pugnæ ſeſe aptantes, & cuiq; animos accendit, ut indefeſſam utriſq; pugnam extẽderet: nam futurum erat, ut* Alexander *ob uxorem in diſcrimen adductus,* Philoctetæ *manibus ſuccumberet, tum hos in unum deduxit locum,* Contẽtio *pugnæ dominatrix, nemini uiſa, nam cruentam*

*humeris nubem obduxit,obambulauit autem magnũ mo-
uens tumultũ,nunc quidem in Troianorum,nunc uero in
Græcorũ cœtum, cui metus & terror intrepidi uenerant
comites,auunculam magnanimam illuſtrantes, at illa cu-
pida rem paruã amplam reddiderat: habuit enim adamã-
tina arma tabo polluta,& perniencioſam haſtam in aëra ui-
brabat: ſub eius autem pedibus,atra mouebatur terra,&
horrendũ ignis uaporẽ exhalauit magnis clamoribus iu-
uenum animos confirmans,illi autem ſtatim intellexerunt
mouentes prælium,ſiquidẽ rem nihili in immẽſum ſuſtu-
lit dea, qualis editur fragor ineunte uere,uentis impetuo-
ſius ſpirantibus,cum frondẽt ſyluæ,ac omnis parturit ar-
bos, aut ut per arida fruteta incẽdium diffunditur,aut cũ
mare magnum ſonoro uento exagitatum fluctus attollit,
circumquaq; autem immenſi uentorũ turbines ingruunt,
tum nautæ metu contremiſcunt: ſic quoque illis irruenti-
bus immẽſa ſtrepitu reſultauit terra: nam infeſto certami-
ne concurrerunt, & uir uirum petijt. Porro Aeneas pri-
mum Græcorum inuaſit Harpalionem Arizeli filiũ, Am-
phinome matre prognatum in regione Bœocenſium, hic
autem Prothœnorem ſequutus, ad bellum Troianum ue-
nit Græcis ſuppetias,quem Aeneas tenero uentre peruer-
berato uita priuauit. Præterea etiam Hycalum Therſan-
dri filiũ acuto iaculo gutturi infixo, quem diua Arethu-
ſa peperit in circumflua Creta, ad Lethei aquas & ma-
gno animi cruciatu affecit Idomenea. Cæterum Neo-
ptolemus duodecim ex Troianis ſtatim ſui patris haſta
exitio dedit,& pium quidẽ Cebrum & Arionem & Pa-
ſytheum, Hyſminum, Hymbraſium, Chedum,Phlegem,
Mneſeum:præterea Eunonum & Amphinonũ, & Pha-
ſim aut Gaenum, qui ædes habebat in alta Gargaro, &*

ornamento fuit pugnantibus Troianis, uenitq; Troiam cum populo pingui, nam illi & magna & multa pollicitus erat dona Priamus, at ſtolidus nō præcepit animo ſuū fatum: nam certe futurū erat, ut repente triſti prælio ſuccumberet, antequam daretur illuſtria Priami dona auferre, & tum pernitioſum fatum in Græcorum exitium exagitauit Eurymenum, fortis Aeneæ ſocium, nam eius animo magnam indidit fiduciā, ut multis deiectis fatalem diē exitio compleret: domuit etiam aliunde alium immiti feræ ſimilis, ſed illi huic ſtatim locum dederunt, in extremo uitæ, magno animi impetu graſſanti, nec pugnam curāti: & certe illo prælio memorabile facinus perpetraſſet, niſi manus laßitudine diſſolutæ fuiſſent, et haſtæ cuſpis multum retuſa redderetur: nō enim enſi capulus amplius ualuit, ſed fatum hunc confregit, illum uero ad ſtomachū iaculo ferijt Meges, tum ſanguis ex ore ebullijt, ac fatū ſtatim cum luctu aſtitit, cui interfecto duo Epei famuli, nēpe Deileon & Amphion arma diripere nitebantur, ſed illos tanta promptitudine elatos miſere cadaueri ſuperſtrauit Aeneas, ut cum quiſpiā ueſpas in campū uineis conſitum ingruentes, ad matureſcentes uuas mactet, hæ certe expirant antequam detur fructus guſtare: ſic iſtos ſtatim interficit antequam arma diriperent. Tum Diomedes Menontū & Amphinoū interficit, ambo præſtantes uiros: at Paris inuaſit Demoleontem Hippaſi filiū, qui prius Lacedæmoniam incoluit ad oſtia altifiui Eurotæ, uenit autē in expeditionē Troicam Mauortij Menelai ſigna ſecutus, hunc Paris interficit telo per dextrā mamillam tranſacto, & anima ſtatim membris dilapſa eſt, deinde Teucer Zechin petijt illuſtrem Medontis filium, qui in Phrygiā ouibus fertilem habitauit, iuxta diuinū Muſarum antrum,

ubi

ubi Endimionem apud boues ſomno ſopitum luna deſpiciens cœlo deſcendit:magno enim iuuenis amore æſtuabat dea,ubi etiānum ſub denſis uirgultis lecti extat ueſtigium,cui eidē circumfuſum eſt lac bubulum,quod noſtra adhuc ætate admirantur mortales:nā illud dixeris lac eſſe canū procul intuitus,at ſi eò acceſſeris,albā aquā eſſe cōtendes,ſed ubi paulo ſemotius diffluxerit,condenſatur circa amnē,eſt enim ſolum lapideum.Porro in Alceū irruit Meges Phílei filius,& eum palpitantem ſub pectore haſta fixit,qui ſtatim uitam morte cōmutauit,nec illum è luctuoſo prælio reuerſum,quamuis impēſius cuperent ærumnoſi ſuſcepere parentes,nēpe formoſa Philais,& Margaſus, qui habitabant iuxta pellucidi Harpaſi amnem, ubi in triſtem Meandrum ſonoro fluxu & magno undarum impetu illabitur,diebus omnibus magna aquarū mole furens,porro egregium Glauci amicum formoſum Scylaceum,Oilei filius,ſibi occurrentē uulnerauit parū ſupra ſcutum,& triſtis haſta latum humerum perfodit,ſanguis uero circa ſcutū ebullijt,ſed illū nō interfecit, quia fatalis dies reuerſū oppreßit,ad mœnia charæ patriæ,ſimulatq; Græci altam Troiā excidiſſent:tū certe bello profugus in Lyciā uenit,ſolus ſine ſocijs,ſed fœminæ omnes circa urbem cōfluentes,ſciſcitabantur eū & de uiris & de parentibus:hic tum illis memorauit ſuos omnes fato cōceßiſſe, quare arreptis ſaxis circumſtantes uirum illum interfecerunt, nec profuit illi in patriam reditus, ſed fœminæ magna edentes ſuſpiria lapidibus obruerunt, & ex iaculis pernicioſis illi tumulus aggeſtus erat, iuxta templum ac ſepulchrum fortis Bellerophontis,quod eſt ſitum apud nobilitatum Titanidis ſaxum. Verum huic fato functo, poſtmodum monitu Apollinis diuini ſunt delati hono-

res, qui interitui non ſubiacent. Cæterũ Philoctetes interfecit Deioneũ & Acamantem Antenoris filium, aliorum autem iuuenũ magnam domuit turbã, nam in hoſtes graſſabatur indomito Marti ſimilis, aut ſonoro fluuio, qui oppoſitas euincens gurgite moles, fertur in arua furens, quãdo impetuoſe è petra præcipitatus montibus deuoluitur, triſtibus imbribus auctus, cum perenni & impetuoſiſſimo fluxu feratur, obiectæ moles illum immenſe æſtuantẽ cohibere nequeunt: ſic nemo Philoctetem eminus inuehi conſpiciens ſe propius ferre auſus eſt: nam inuſitato quodã robore illi pectus efferbuit: erat enim Herculis armis exornatus, ſiquidem baltheo eius truces inerant urſi, & horrendi Thoës circumibant, & crudeliter ſub ſupercilijs ridentes pardales, quibus iungebantur magnanimi lupi et apri ſpumoſi ac leones ualidi uiuos miris modis exprimẽtes, deinde ubiq; prælia inerant cum acerba ſtrage, tantis quippe ornamentis illi baltheus expolitus erat, uerum pharetra immenſum, quanta uenuſtate reſplenduit: inerat enim Iouis filius pernicibus pedibus Mercurius, iuxta Inachi fluenta magnũ Argum mactans, Argum, inquam, qui alternis oculis ſomnum capiebat: inerat quoq; Phaëthon circa Eridanum amnẽ, curru præcipitatus, terra quippe conflagrante incendio, multus in aëre fumus, quaſi res uera fuiſſet, diſpargebatur: deinde dijs ſimilis Perſeus horrendam interemit Meduſam, ubi aſtrorũ ſunt lauacra & terræ termini, ac altiflui Oceani fontes, ubi occidenti ſoli congreditur noctis crepuſculum. Prætereà illic quoque Prometheus ardui Caucaſi iugis ſuſpenſus eſt irrumpendo uinculo, & aquila illi rodit iecur, ſemper ſuccreſcens, hic uero gemitus ducere uidetur, quæ omnia illuſtribus Vulcani manibus fabricata erant forti Herculi,

at ille

at ille dedit ferenda Philoctetæ, nam illi domeſtica neceßi tudine admodum circumuentus erat, hic uero armis glorians domuit populos, tandem autem in eum inſurrexit Paris luctuoſa tela criſpans manibus, cũ flexili neruo au dacter. nam illi meditabatur extremam perniciem, emittebatur autẽ neruo telum, qui ſonitum edebat prouolante telo, quod haud iritũ ceciderat, uerum ab illo aberrauit, ut qui nõnihil declinaret, ſed iecit Cleodorum, quamuis uir eſſet præſtantißimus, parũ ſupra mammã, traijciebat ad humerum uſq; : non erat enim illi latum ſcutum, quod perniciem arcere potuiſſet, ſed inermis cũ eſſet ſeceßit, cu ius humeris Polydamas ſcutũ rupto loro auulſit, ille autẽ triſti haſta pugnans ſeceßit, nam luctuoſum incidit iaculum aliunde irruens, ut uoluit quodammodo deus, acerba morte proſternere prudẽtis Lermi filium, quẽ peperit Am phiale in fertili Rhodiorum terra, eumq; ut gemebundo telo deieciſſet Paris, tum certe Philoctetes magna animi alacritate arcũ intendens, ingentẽ clamorem ſuſtulit, Canis quàm truci fati genere te exitio dabo, quoniã te mihi parem facere cõniteris, & patriam nauibus repetẽt, quicunque tui gratia infeſto hoc prælio affliguntur, nam ſtatim hoc diſſoluetur malum, ubi tu hic animam expiraueris, quoniam tu illis perniciem ſtruxiſti. Sic fatus flexilem neruũ ad pectus contraxit, cornua autẽ in circũ agebantur & acerbum telum dirigebatur, ac cuſpis parum ſupra arcum ui iuuenis emicuit, neruus autem ualde ſonuit euolante telo, nec aberrauit uir diuinus, ſed illi nondum cor minuebatur, uerum adhuc animo ualuit, non enim oportuno loco infigebatur ſagitta, ſed perſtrinxit duntaxat formoſum corpus, tum iterũ arcũ parauit Philo ctetes, & præuertẽs acuto telo ſupra inguẽ ferijt: tũ ille

ſtatione

ſtatione deſerta,retro ſtatim defluxit,non ſecus, ac canis leonis metu refert gradū,quāuis antea impreßionē fecerit:ſic ille acerbis transfixo pectore doloribus, prælio ſe eduxit:populus autē conglomerabatur,in mutuam perniciem ruens,pugna uero multo utrinq; cadentiū ſanguine conſtabat,et cadauera cumulabantur cadaueribus,in morem grandinis aut niuis,quando Iouis præcepto Zephyrus aut tēpeſtas,montes & ſyluas defœdāt:ſic illi utrinq; crudeli manu deiecti, ſe mutuo amplectebantur cadentes. Cæterum Paris altis ductis ſuſpirijs ob uulnus animi angebatur, at illum mœrentē obſtipabant medici: Troiani quidē ad urbē,Græci uero ad naues ſubito concedebant:nam atra nox prælium diremit,& laborē membris diſcußit,diffuſo oculis ſomno laboris depulſore,ſed Paridem ad lucem uſque tenebat inuigilia:non enim ullis medelis illi occurrere potuerunt,quāuis id ardenter cuperēt, quia illi fatale fuerat,ut Enones manibus mortem effugeret,ſi modo iret: at hic ſtatim uaticinijs morem gerens, inuitus iuit,nam exitialis illū perpulit neceßitas ſub puellæ conſpectum prodire. Porro mali ominis aues è uerticę occurrētes ceciderunt ad læuam uolantes,quas ille intuitus formidabat interdum,tum iterū imperfecte uolare cognouit,uerum graue illi exitium protendebant. Cæterū uenit ad illuſtrem Aenonen, quem intuitæ ancillæ demiratæ ſunt,imo & ipſa Aenône:hic uero ſtatim ſe ad muliercul æ pedes abiecit, ſupernè nigreſcens, & intus ad ipſam uſq; medullam per oſſa diſtillantē,quia ipſum pharmacum in tabum uertebatur,per læſum uiri corpus: proinde cruciabatur magna,pectore traiecto,triſtitia, ut cū quiſpiam morbo & acerba ſiti exardeſcens,continuo dolore exiccatur, ut quem efferueſcens bilis adurat,et torpida

Paris ad Aenonen properat.

pida anima in ſiccis labris oberrat, tum uitæ tũ aquæ cupida: ſic ſub huius pectoribus exedebatur animus, mœrore, & ui morbi flaccidus: proinde tali oratione adorſus eſt Aenonen, Ne me ueneranda mulier graui dolore affectum hoſtili animo proſequaris, quoniam te antea uiduã in ædibus deſeruerim, non ſponte quidem, nam me nõ euitanda fata ad Helenam traxerant, cuius antequàm concubitu mixtus fuiſſem, utinam in tuis ulnis animam exhalaſſem: ſed age per deos qui cœlum incolunt, per thalamum, per uirginalẽ amorem, benignũ indue animum, & acerbos depellito dolores, profuturis pharmacis pernicioſo uulneri appoſitis, quæ, in fatis eſt, ut meos cruciatus ſedẽt ſi uelis, & tibi ſtet ſententia, me acerbo fato eripere: ſin ſecus, at te mei miſericordia moueat, & uim fatalis teli me delis pellito, ut mihi robur & membra refloreſcant, nec me triſti zelotypia exagitata, crudeli iaculo uitam profundere ſinas, ad tuos pedes proſtratũ, & in Litarum offenſionem impingas, quæ Iouis filiæ cũ ſint hominibus perfidis iracundia ſuccenſæ, in poſterum luctuoſam rependũt Erinnyn. Proinde ô ueneranda, iram animo pellito, et malum fatum, etſi inſipientia aliquid in te deliquerit. Sic fatus, haud tamen potuit commotam huius mentem ad miſericordiam reflectere, ſed conuitijs inceſſens, ſic compellat hominem magno animi cruciatu affectũ, Sub meũ'ne conſpectum prodire audes? quam olim deſeruiſti in ædibus immenſo percitam luctu cauſa Helenæ, quæ multorũ malorum Troianis ſeminarium eſt, cuius cõcubitu age fruitor cachinnans, quia multo eſt præſtantior tua prima uxore, quam fama fertur, ſenectæ malis non eſſe expoſitam, illi ad genua properans accidas, nec mihi profuſis lachrymis triſtia & miſeranda obgannias. Vtinam magnum

Aenõe cõuitijs repellit Paridẽ.

gnum

gnum feræ robur pectori ſubeſſet meo,ut tuas dilaniarem carnes,deinde & ſanguinẽ haurirem ob mala quibus me affeciſti,prauitati morẽ gerens ſcelerate:ubi nunc eſt formoſa Venus,ubi denique omnipotens Iupiter generi ſui oblitus, hos habe tibi opitulatores,ac procul à meis ædibus te amolire,& dijs et hominibus triſtis noxa:tua enim cauſa ô ſcelus,immortales quoq; in luctum coniecti ſunt, hi quidem ob nepotes,alij uero ob filios in prælio cæſos: ſed noſtris te tectis ſubducito,& ad Helenam contendas, cuius te lecto acerbo affixum dolore oporteret dies et noctes gemitibus cõterere,tantiſper dum te triſti leuaret cruciatu. Sic locuta plorantẽ ab amicis ædibus ablegauit ſtolida:non enim perpendit in animo ſuum fatum : futurum enim erat,ut illo extincto extemplò ipſam etiã fata comitarentur:ſic enim illi agglomerarũt Parcæ. Porro hũc claudicanti greſſu miſerande properantem per hirſutæ Idæ iuga,& magno dolore percitum animaduertit Iuno,et ingens immortali animo gaudium cõcepit,ſedens ea olympi parte,ubi Iouis eſt area & morigeræ famulæ illi aſſidebant,quas aliquando formoſa luna, à ſole compreſſa, peperit per cœlum indomitas,nihil ſibi mutuo ſimiles, nã forma altera alteri præſtat. Cæterum alia hyemi & capricorno curæ fuit,quatuor partibus mortaliũ ætas permutatur,illæ autẽ aſſequuntur alternatim:uerum hæc ipſi Ioui ſuperûm regi per cœlũ curæ ſunt:at illæ diſſerebant, quo pacto pernicioſum fatũ exitiali animo meditetur triſtes Helenæ nuptias ad Deiphobũ transferre,deinde acerbam Heleni ſimultatem & iram ob uxorem, & quo pacto illũ Græci in arduis mõtibus abrepturi eſſent,ut Troianis infenſum ad naues adducerent,ut eius monitu Diomedes cum Vlyſſe, per murum irrumpens, abrepta ſua

Iuno lætatur ob Paridem male affectum.

ſponte

ſponte Pallade, Alcathoo exitium adſerret, quæ et urbi et ipſis Troianis propugnaculum erat: nemo enim, ne deorum quidē maxima etiam in Troianos iracundia exardeſcens, potuiſſet opulentā Priami urbē euertere, donec procorum incolumitate ſtaret immortalis dea, nec illi ſimulachrum corruptioni obnoxium fabricati erant uiri, ſed illud ipſum cœlitus ipſe Iupiter in Priami urbē demiſerat. Porro hæc & alia præterea multa, ut deſeruiſſet cum ſuis miniſtris Iouis coniunx, Paridem in mōte Ida anima deſtituit, nec illū Helena uidit reducē, ſed circūfuſæ nymphæ plorabāt, quia adhuc animo hærebāt, quos antea ſermones cōſeruiſſet ſecū, & ut tenella ætate cœtus facerent: cū illis quoque plorabant celeres bubulci in animo dolentes, ualles autē reſultabāt ſtrepitu, & tum paſtor quidā ærumnoſæ Priami uxori grauē Alexandri obitum nunciauit, quem ut audiuit tremor occupabat oſſa, & mēbra infringebantur, ac in hæc plorāda prorupit uerba, Periiſti chare fili, ac mihi luctu luctum cumulaſti, nulla euitabilē ratione, quia alios filios omnes ſupereminebas, poſt Hectorem: quare te miſera defleo, dum cor mihi in pectore palpitet, nō enim ſine diuūm numine hæc eueniunt, ſed fatū aliquod triſtia hæc opera excogitauit, quæ utinā nunquā animo percepiſſem, ſed diem meum obiiſſem antea, quando pace ac rerum opulentia adhuc floruerim, ut quæ iam formidem, & alia grauiora me uiſuram, nempe filios interfectos & urbem igni ac ferro à Græcis deuaſtatam, & generos & filios cum aliis multis Troianis bellica neceſsitudine in ſeruitutem cum ſuis liberis abſtractos: ſic dixit ploratum ciens, ſed maritus id non reſciuerat, uerum hic ſepulchro aſtitit Hectoris lachrymas fundens, quia præſtantiſsimus fuerat, & haſta patriam ab ho

Dolet Hecuba magis ob Paridē cæſum quam ob alios filios.

ab hoſtium aſſultu aſſcuerat, qua de re nondum acerbas Græcorum mentes didicerat, ſed Helena cõtinuo plorãs, multa protulit, alia quidem propalam, alia uero animo premebat, hæc nempe ſecum mente uolutans, Acerbe occidiſti, mi uir, Troianis & tibi ipſi magna pernicies, & acerbis me hiſce malis deſeruiſti, quæ formidẽ futurum, ut in maiora adhuc mala incidam: utinam me Harpyiæ abripuiſſent olim, cũ te malo compulſa fato ſequuta ſum: nunc uero & tibi & mihi miſeræ dij mala immiſerunt: omnes enim exhorrent, omnes denique hoſtili affectu proſequuntur, nec ullum patet effugium: nam ſi me in Græcorũ cœtum proripiam, ſtatim meum corpus flagris concident: ſin maneo, et Troiani et Troianæ me cingẽtes, aliunde aliæ ſtatim dilaniabunt, nec cadauer humo cõdetur, ſed canes & alites diſtrahent: utinã fato occubuiſſem antequã hæc mala oculis noſtris incurriſſent. Sic fata eſt, nõ tam maritũ deflens, quàm grauis delicti memoriam refricãs plorabat, circumfuſæ autem Troianæ mulieres, quaſi ob illum ducebant gemitus, ſed aliæ mente uerſabant uiros & parentes, aliæ filios & uenerandos amicos ſibi ob oculos ponẽtes: ſola autem Aenone ex animo dolebat, attamẽ nõ plorabat inter Troianas, ſed ſeiuncta in ſuis ædibus iacebat grauiter deflens, prioris mariti thalamũ, ut in locis nemoroſis glacies per arduos mõtes circũagitur, quæ ualles defœdat Zephyri turbine diffuſa, circumquaque autẽ porrecti montiũ uertices humidis diſtillãtes guttis agitantur: at hæc licet inuſitatæ cuiuſdam magnitudinis ſit, tamen per ſaltus, ruente diſtillatione, in frigidam liqueſcit aquã: ſic illa indignata, horrida liqueſcit triſtitia animi ſe angẽs ob maritum, cui ſua libata uirginitas, & graues promens gemitus, hiſce uerbis ſecum exæſtuabat, Heu mihi ob

Fraudulẽto animo Helena.

ſcelus,

ſcelus,heu mihi ob ærumnoſam uitam,quæ maritum maximo complexa ſum amore miſera,cum quo ſperabam exacta ætate uitam agens, nulla diſcordiæ nebula obductam, ad præclarum limen uenire,ſed dij alij detorſerunt: utinã me prius atra ſtrauiſſent fata,quando futurum erat, ut ab Alexandro auellerer, uerum etſi me cum in uiuis eſſet deſeruit, magnũ tamen aggrediar facinus,ut ob ipſum mortem obeam, quoniam ingrata hac luce fruor. Sic locutæ triſtes ſupercilijs lachrymæ præcipitabantur,& extincti mariti memor,ut cera cæco carpebatur igni,nam uerebatur & patrem & ancillas. Porrò dum nox terras prætexeret, mortalibus laborum ſolutionem adferens,tum parente & famulis ſomno ſepultis in ædibus, perruptis aulæ ianuis exilijt turbinis in morem: agilia namque membra eam ferebant, ut quando per montes iuuencam tauri amore captam animus extimulat, ut celeribus pedibus impetuoſe feratur:hæc igitur amore æſtuans,non metuit paſtorem,nam effertur impetu nemini reſtringẽdo, ſi alicubi in uirgultis conſuetum taurum conſpexerit: ſic illa impetu abrepta longum conficit iter,cupiens ſubito pedibus triſtem conſcendere pyram: nec membra latitudine ſoluebantur,ſed noua ſubinde agilitas pedibus addebatur, quoniam fatum exitiale & Venus ſtimulos addebãt, nec formidabat hirſutas ſub noctem feras ſibi obuiam factas,cum eas antea, mirum quàm exhorruerit,per omnes enim montium rupes permeabat, & præcipitia ac ualles omnes tranſmittebat, quam cum cœlitus intuita eſſet Luna in memoriam præſtantis Endimionis adducta, dolebat illam ita ruere,& deſuper demiſſo fulgore longas aperuit uias,at tandem per mõtem uenit, ubi aliæ quoq; nymphæ Alexandrum deplorabant,quẽ magnus circũdedit ignis,

Aenone præ dolore Paridē quærit.

quia ipſi paſtores aliunde alij è montibus confluentes magnam lignorum copiam aggeſſerunt, ut extremo officio amicum, & regem proſequerentur, magnum circumquaque luctum cientes: illa uero ut uidit, non propalam quidem, quamuis magno animi dolore enecaretur, uociſtrabatur: ſed decoro capite pallio inuoluto, repente in ignem inſilijt, at magnum mouit ploratum: concremabatur autem cum marito. Porrò nymphæ aliunde aliæ in maximā admirationem adducebantur, ſimul atq; uiderunt cum uiro collapſam, nec deerant qui hæc ſecū animo uoluebant, magno profectò ſe Paris ſcelere obligauit, qui deſerta coniuge admodum ueneranda ſibi aſſumpſit luxu perditam uxorem, in ſuum & urbis & Troianorum exitium ſtolidus, nec mouebatur affectu prudentem coniugem ita excarnificari, quæ illum non redamantem, ſed potius hoſtilia meditantem luce magis uenerabatur, ſic nympharum quæpiam in animo cogitabat: hi autem medio rogo cōcremabātur auroræ obliti. Porrò circumſtantes paſtores obſtupeſcebant, ut Græci quoque antea denſi ſpectatum uenientes, Aenonen Capanei proſtratam telis, apud ſuum maritum luctifico Iouis fulmine domitam: at ubi utroſq; exitialis ignis impetus abſumpſiſſet Aenonen & Paridē, & uni ſubieciſſent petræ, tum pyram uino extinguebant, & eorum oſſa aurea urna condebant, propeq; tumulum erexerunt: cui duas ſuppoſuerunt columnas, quæ alibi aliò uerſæ erant.

Aenone in Paridis rogū inſilijt.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. XI.

IN VNDECIMVM LIB. ARGVMENT.

Cum mulieres in urbe Paridem deflerent, in campo Troico nihilo minus pugna efferbuit, & multi Troianorum cadebant Philoctetæ telis. Quare Apollo, aſſumpta uâtis Polymeſtoris perſona, Aeneam & Eurymachũ adhortatur, ut fidenti pectore hoſtibus ſe obijciant. Neutri enim adhuc diem fatalem adeſſe aſſerens, quo freti tanta ſtrage hoſtes affecerunt, ut in fugam effuſi, caſtra petijſſent, niſi Neoptolemus obſtitiſſet, quem Aeneæ committi noluit Thetis, ne in Veneris offenſionem impingeret. Quod cum uideret Minerua, ſe prælio accinxit, Venus igitur ſuo filio metuens, eum prælio eduxit. Proinde Troiani aperto Marte, Grçcis congredi non auſi, è muris uim hoſtium arcent, unde Aeneas, magnam inter Græcos ſtragem edidit.

TROIANAE *in urbe crebra ducebãt ſuſpiria, nec potuerũt ad tumulũ prodire, quia procul ab urbe ſitus erat: iuuenes uero in omni urbis parte aſsidue laborabant, quia pugna non remittebatur, etiam Alexandro extincto: nam Græci Troianos ad urbẽ perſequebantur, qui & ipſa urgente neceſsitate extra mœnia ſe recipiebant, inter medios autem Contentio & luctuoſa Bellona uolitabant, malis aſpectu furias repræſentantes, ambæ fatale ſpirantes exitium. Tum circa eas acerba fata horrende furebãt, ab altera autem parte metus & Mars populos extimularunt, à tergo aderat illis furor purpureo infectus cruore, ut uidentium, hi quidem uires colligerent, hi autem in fugam agerentur, quaquauerſum iacula, haſtæ, tela, alibi alia fundebantur, pernicioſæ ſtragis cupida: magnus autem circa cadentes mouebatur ſtrepitus eorũ, qui utrinque exitiali prælio diſceptabant, hic igitur Neoptolemus*

Laodamãtem interficit, qui educatus fuerat in Lycia iuxta fluẽta Xanthi, quem aliquando altitoni Iouis coniux Latona mortalibus exhibuit aſpero Lyciæ campo, manibus dirupto, quãdo grauibus diuini partus doloribus conficeretur, poſt hunc Nirum exitio dedit haſta per maxillam traiecta, trãsfodit autem haſtæ cuſpis linguam adhuc loquentem: tum hic non cohibendam haſtæ cuſpidem amplectebatur ſtridens, defluxit autem cruor loquẽtis genis, & hunc haſta, ualida manu acta ad terræ ſolum fixit, animam exhalãtem, Irus iecit Aeuenorem parum ſupra ilia, & egit haſtam per medium iecur, tum hic ſtatim triſti occubuit fato: deinde inuaſit Neoptolemus Ariphitionem et Hippomedontem proſtrauit præſtantem Menelai filium, quem peperit nympha Ocyroa ad Sangarij amnis decurſum, nec eum ſuſcepit reducem, ſed triſtia fata filio illam orbarunt, ob quem maximo cõficiebatur luctu. Tum Aeneas Bromontem & Andromachum interficit, qui educatus erat in Cnoſſo, hic uero in ſacra Lycia, ambo in cundem locũ equis dilapſi ſunt, at hic palpitabat gutture haſta transfixo, ille autẽ triſti ſaxo uerticis fundamento ualida manu illiſo expirauit, ac atrum eum amplectebatur fatum. Porrò equi attoniti reddebantur, & excußis aurigis fugientes, per cadauera errabant, & hos quidem Aeneæ miniſtri arripiẽtes ex animo ob gratam prædam gaudebant. Tum Philoctetes exitiali iecit telo Peraſum, ſe fuga è prælio proripientem: præſecuit autem obliquos poplitis neruos, & infregit uiri impetum, quem ut Græcorum quidam uidit mutilatum, ſtatim impacta haſta capitis neruum præſecuit, & totum corpus ad terram defluxit, caput nutans ſeorſum ferebatur, illo uocem emittente, tum extẽplo euolauit anima. Cæterũ Pulydamas Cleonem

nem & Antimachum haſta ferijt,qui è Symo uenerũt ſub Nereo rege,ambo docti inſidias piſcibus ſtruere hamo,et retia in mare iacere, & manibus è naui ſcite & directe tridentem in piſces torquere, ſed hæc maritima opera nõ ſuffecerunt depellendo exitio: Eurypilus autem bellicoſum & præclarum Hellum deiecit, quem iuxta paludem Gygeam peperit formoſa Cleto,hic in puluere porrectim extenſus eſt ſupinus, & procul à ualido eius humero haſta dilapſa eſt,triſti tamen enſi inflexa manus: etiamnum prompta erat ad pugnam,haſtam tollere,ſed fruſtra: non enim uir illã ad opus direxit,ſed fruſtra palpitauit,ut horridi draconis cauda præſecta ſubſultat, nõ tamen uires magno labori ſuppetunt,ut uulnerantem conficiat: ſic quoque fortis uiri dextra, ad haſtam tollendam impetu ferebatur, at robur non comitabatur. Cæterum Vlyſſes Enum ſuſtulit & Polyindum,ambo Cetæos, hũc quidem haſta, alterum uero enſe proſternens: at Stenulus inuaſit diuum Abantem,emiſſo iaculo,quod per fauces actum ipſum occipitis neruum penetrauit,& diſſoluit cor uiri, ac omnia infregit membra: Diomedes autem inuaſit Laodocum, Agamemnon uero Melium, Deiphobus Dryanta & Alcinum,at Agenor Hippaſon interfecit,licet admodum illuſtrem,qui à Peneo flumine aderat,nec nutriendi mercedẽ parentibus rependit,quia illũ cõminuit dæmon, at Thoas interfecit Lalum & præſtantem Lyncum:uerum Meriones Lyconem,& Menelaus Archilochum, qui habitauit ad pedem Corycæi montis, qui petra eſt prudentis Vulcani mortalibus admirationem mouens,nam continuo incendio flagrat,& noctes & dies,attamen in circum palmæ florent, & ſuum proferunt fructum, radice tamen ardente cum ſaxis, ſed illud immortales dij poſteris uiden

dum curarunt. Teucer autem præſentis Hippomedontis *filium* Menetem *impetuoſius inuectū telo adoritur, quod & oculis, & mente, & manibus direxit, ab incuruo cornu, & id exilijt è manu in uirum, quo neruus adhuc inſonuit, hic tamen pulpitauit humi deiectus, quia fata ſimul cum telo ferebantur ad oportunum pectoris locum, ubi menti & robori uirorum ſedes eſt & præcipites ad necem uiæ.* Porrò Euryalus *ualida manu magnum iacu-labatur ſaxum, & celeres* Troianorum *phalanges loco mouit, ut quando aliquis gruibus acuta uoce infeſtis ira-tus, ad campi terminum magna percitus indignatione ſe coniecit, uerſans circa caput neruos bubulos, & alios ia-cit in aduerſum, diſsipat autem impetu longos aërem ſul-cantes ordines, hi autem in fugam ſe uertunt, & alter al-teri implicitus euolat, magno edito clangore, cum antea ordine incedebant: ſic hoſtes horridum metuebant telum fortis* Euriali, *nam id haud irritum ferebat deus, uerum etiam ſecuri caput fortis* Meletus *comminuit, & nociuum occupauit fatum.* Porrò *alium alius neci dedit, terra au-tem ingemiſcebat, ut quando magno uento grauiſono im petu impreſsionem faciente, alibi aliæ arbores humi ſter-nuntur radicitus auulſæ, ex nemoris ſolo, inhorreſcit tel-lus circumquaq;: ſic illi in puluerem cadebant, arma ue-ro immenſum ſonabant, terra autem maxime circumſo-nuit, illi uero acerbæ pugnæ intenti, ſibi mutuo exitium ferre nitebantur.* Tum *&* Aeneam *& bellicoſum* Eury-machum Antenoris *filium acceſsit* Apollo, *qui cum for-tibus* Græcis *armis diſceptabant cominus, nō ſecus, ac duo ualidi & coæui boues, currui iuncti, nec pugnam remitte bant: hos igitur deus tali oratiōe adoritur, aſſumpta uatis* Polymeſtoris *perſona, quem aliquando genuit mater ad*

Xanthum

Xanthum amnem Hecati famulum, Eurymache et Aenea deorum genus, nõ par, ut uos Græcus locum detis, ne ipſe quidem Mauors impetuoſus lætabitur uobis occurrens, ſi certe per turmam uelitis pugnam capeſcere, quoniã Parcæ longum uitæ terminum utriq; fixerũt. Sic fatus in uentos diſparuit, & eorum aſpectui exemptus eſt: hi uero ſtatim mente comprehendebant dei potentiam: derepente igitur ipſis immenſa creſcebat audacia, & animus pectoribus furebat, atque in Græcos exiliebant, acerbis ueſpis ſimiles, quæ magna ira percitæ, inſultant apibus, ſimulatque autumnali tempore eas ad ſiccatas uuas ferri uideant, aut ex alueario prouentes: ſic Troiani impetuoſe in bellicoſos Græcos inuehebantur: gauiſa autem ſunt atra fata illis pugnantibus, & riſit Mauors & horrendũ ſuſtulit clamorem Bellona, ac magno ſtrepebant ſonitu arma: illi igitur infinitas hoſtium turmas perrumpebant, indefiſſis manibus, & populus ſine delectu ſternebatur, perinde ac manipuli feruidæ æſtatis tempore, quas demetunt agilibus manibus meſſores, diuiſis per arua iugeribus immẽſis: ſic quoq; horũ manibus infinitæ cadebant phalanges, circumquaq; autem terra cadaueribus referta ſanguine exundauit. Contentio certe magnum animo gaudium concepit, ob pereuntes, hi tamen pernicioſum illum laborem non remittebant, ſed perinde ac oues irruente leone: ſic alij ad triſtem fugam circumſpectabãt & pernicioſo prælio ſe ſubtraxerunt, qui adhuc pedibus ualebant. Porrò Aeneas effuſo curſu inſequens, haſta fugiẽtium terga cædebat, Eurymachus autem aliunde: cæterum Apollo id ex alto conſpiciens magno perfundebatur gaudio, ut quando uir aliquis, apris in aridas ſegetes irruentibus, antequàm à meſſoribus manipuli ſint proſtrati, ualidos in ad

uerſum canes exagitet, at hi uidentes repentino terrore concutiuntur, nec amplius aquam curæ habent, ſed in triſtem fugã uertuntur gregatim, quos ſtatim canes pedibus aſſequentes à tergo dilaniant crudeliter: hi autẽ fugiunt mœſto animo, dominus uero agri magnam animo uoluptatem accipit: ſic quoq; oblectabatur animi Apollo, cũ cerneret magnas Græcorũ turmas fuga ſe prælio ſubtrahentes: non enim illis amplius deorum opera curæ fuerant: uerum precabantur deos pedum celeritate ſibi conſuli poſſe: nam omnis ſpes reditus in pedibus erat ſita: ſiquidem omnes impetebant Eurymachus & Aeneas haſta graſſantes, adiũcto ſibi amicorum præſidio: hic Græcorum quiſpiam uel uiribus fretus uel ex Parcarum in ſuum exitium conſpirantium ſententia, equum è prælio fugientem cohibuit, reflectere conniſus ad prælium, ut cum hoſtibus pugnã capeſceret, hunc magnanimus Agenor fraude circũuentum ancipiti cecidit ſecuri, uis autem ceßit ferro, brachij oſſe uulnerato, et facile cõcitauit neruos, & uenæ ſcaturiebant ſanguine, circumfundebantur autẽ equi & ſtatim defluxit mortuus, & reliquit manum tenaciter adhuc flexili adhærentẽ fræno, ut erat cum uiueret, quod magni prodigij uice poſſet eſſe, quia fræno cruẽta depẽdebat manus Martis iuſſu, metum hoſtibus incutiens: dixeris illam adhuc regendo equo intentam eſſe, uerum illam ferebat equus interfecti domini indicium. Porrò Aeneas Aethalidæ haſtã ſupra ilia intorſit, et cuſpis per umbilicum enucuit, inteſtina ſecum educens: hic uero humi proſtratus eſt arrepta ſimul cũ inteſtinis cuſpide, ac graues ducens gemitus, terræ dẽtes infixit rugiẽs, anima uero & dolores deſtituerunt uirũ. Cæterũ Græci attoniti reddebantur bobus ſimiles, quos indefeſſe ſub iugo, & aratro connitentes ſubter

ilia

ilia aſpero ſtrit roſtro aſylus ſanguinem ſitiens, illi autẽ magna accẽſi indignatione ab opere procul fugiũt, quare qui aratrum ſequitur, diſcruciatur animu rei difficultate laborãs, ac bobus metuens ne à tergo irruente aratro, ferrũ pedibus illiſum neruos præſecet: ſic Græci cõſternebantur, ob quos magnũ animo dolorẽ concepit Neoptolemus, ac magnum ſuſtulit clamorem ſuorũ fugam ſiſtens, Formidoloſi, inquit, quò fugitis in morẽ imbelliũ ſturnorum, quos metu cõcitauit accipiter obuiã factus? ſed agite reſumite animum, quoniã multo ſatius eſt in prælio animam profundere quàm imbellẽ capeſſere fugam. Vt dixit hi morem gerebant, derepente magnus aſſumptus animis. at hic magno animi robore ſuffultus in Troianos impreſſionem fecit, haſtam manu uibrãs, quem Myrmidones ſequuti ſunt uim turbine parem pectore gerentes, reſpirabant autem in magna pugna Græci, ille uero patrem animo repræſentans alium ſuper alium occidit, hi autẽ uerſis tergis cedebant, non ſecus, ac fluctus procellis Boreæ cõcitatis exæſtuantes ad littora euoluũtur è mari exagitati, quos inde uentus alius in aduerſum ruens, ac magno graſſans turbine, à littore depellit, Borea parum adhuc ſpirante: ſic Troianos antea in Græcos inuectos Achillis filius parum retro cõpulit, quoniam fortis Aeneas terga fugæ nudare non permiſit, ſed ut in graui pugna perſiſterent autor fuit, utrinq; autem parem extraxit pugnã Bellona. Verum Neoptolemus in Aeneam non torſit ſui patris haſtam, ſed aliò uertit animũ, quia Thetis Venerẽ reuerita, nepotis ſui animum & magnũ robur auertit, uerum inter alias nationes infinitas proſtrauit tribus. Porro aues lætitiam agitabant ob cæſos in pugna, cupientes uirorũ dilaniare inteſtina & carnes, ingemiſcebãt autem

nymphæ uitrei Simoëntis,& Xanthi filiæ,& hi quidem pugnæ laborem tolerabãt, at magni uenti ingentem uim pulueris excitabant, prætexebant autem ſuperne omne cœlum caligine,ut nebulã uiſui minime peruiam, nec tellus apparuit,ac hominum aſpectus euaneſcebat:at quãuis ita eſſet,tamen adhuc decernebant acie,& quicũq; in manus inciderat, atrociter trucidabant, etſi arctis amicitiæ uinculis ſibi aſtrictus eſſet: non enim licebat in conflictu perpendere amicus'ne an hoſtis eſſet, qui obuiam ferebatur,tanta perplexitate præpediebantur omnes, nullo igitur ordine miſti fuiſſent, & acerbe perijſſent omnes in mutuum ferrum irruentes, niſi Iupiter laborãtibus opem tuliſſet,ac puluerem è prælio profligaſſet & exitiales ſopiuiſſet procellas: tum hi multo minori negòcio pugnam capeſcebant, erat enim cernere hoſtem'ne leto dare, an prælio ſe fuga eripere oporteret: & nunc quidem Græci Troianorum repreſſerunt impetum,nunc iterum Troiani Græcorum ordines fuderunt, feruebat enim admodum pugna. Porro tela utrinq; emiſſa in morem niuis decidebãt,magno corripiebãtur metu paſtores procul ab Ideis montibus uidẽtes conflictum,& aliquis ſublatis ad ſydera palmis,precabatur deos, ut hoſtes ad unum omnes internitione cæderentur,& Troiani à luctuoſo prælio reſpirarent,ac liberum uiderent diem, ſed illi non exaudiebant, nam triſte fatum alia uerſabat animo, haud quicquam magnum Iouem reueritum,nec quenquam immortalium:nam acerbus illius animus nihil penſi habet, quem nam primum è multis naſcentibus non fugiendo ſuo filio adglomerat: omnia enim huius manu intereunt atq; creſcunt, huius quoq; iuſſu labor & cõtentio mota eſt Troianis & Græcis: attulerunt autem ſibi mutuo cædem, &

acerbum

acerbum fatũ continuo, nullo enim metu concutiebantur, ſed promptiſsime capeſcebant pugnam, nam audacia uiros in cuſpid: abſtrahit. Verũ enimuero cum multi prælio cecidiſſent, tum Græci bellicoſæ Palladis impulſu Troianis audacia præſtabant, quæ gradũ conferens, Græcis opem tulit, excindere cupiens inclytam Priami urbẽ, magno concuſſam gemitu, Paride extincto, & tum Aeneam ipſa Venus impetuoſo prælio & exitiali conflictui eripuit, multa effuſa nebula, erat enim præter fatorũ diſpoſitionem hũc uirum diutius cum Græcis diſceptare armis Troiæ pro mœnibus altæ, quia metuit admodum Mineruam ex animo cupientem Græcis opitulari, ne præter fatorum conſtitutionem eum è medio tolleret, ſiquidem ne ipſi quidem Marti pepercit antea, qui tamen illam longe excedit uiribus. Porro Troiani non amplius prælij uehementiam ſuſtinere potuerũt, ſed attoniti retro agebãtur, nam Græci feris belluis ſimiles impreſsionem fecerũt, pugnandi deſiderio exæſtuantes, fluuij igitur cadaueribus opplebantur: nam magnus tum uirorum tum equorũ numerus campo ſternebatur, & multi interfectorum currus humi uoluebantur, quacunq; autem magna uis ſanguinis diffluxit, in morem pluuiæ, & pernicioſum per pugnam fatum oberrabat, tum hi quidem enſibus aut haſtis tranſfixi, fuſi erant per littora, non ſecus, ac ligna diſparſa, ubi ad littus grauiſoni maris uiri multis clauorum retinaculis ſolutis, diſsipent lingna, & materiam altæ nauis, quacunq; autem impletur littus latum, quibus cærulea alluit unda: ſic illi puluere & ſanguine præcipitati iacebãt luctuoſi obliti prælij : pauci uero infeſtæ ſe pugnæ ſubtrahentes, urbem ſubierunt graui erepti exitio, quorũ liberi & uxores cruenta corpus arma exuerũt multo tabo polluta,

luta, omnibus autem calida parata erant lauacra, & tota urbe properabãt medici, uulneratorum iuuenũ ædes frequentantes ut læſos curarẽt, quos è prælio reuerſos, uxores & liberi cum gemitu circũſiſtebant, deinde etiã multos non præſentes inclamabant, qui certe acerba deiecti triſtitia iacebãt, alta ducentes ſuſpiria ob cruciatus, nec præ afflictione ad cœnã uertebãtur. Porro acres equi pabuli inopia hinniebãt, Græci autẽ ab alia parte in caſtris & nauibus ſimulia exequebãtur. Tum aurora Oceani fluctibus fulgidos eduxit equos, & excitauit mortalium genus, tum quoq; è bellicoſis Græcis, hi quidẽ ad altã Priami urbem contenderunt, hi uero in caſtris cum uulneratis manſerunt, ne hoſtilis populus inſultans naues inuaderet, in Troianorum gratiam. Troiani autem è turribus cum hoſtibus pugnam inibant: nam triſte excitatum erat certamen. Capanei filius ante portã Scæam, ſimul & Diomedes arma intentabãt, quos deſuper bellicoſus Deiphobus & fortis Polites cum alijs amicis telis aut ſaxis arcebant, porro galeæ & ſcuta uirorũ colliſa reſonabãt, quæ triſtem iuuenibus necem & acerbum fatũ propellebant. Porro Neoptolemus ante Idæas portas armis diſceptabat, & omnes circa illum Myrmidones rei bellicæ non ignari magnos ſubibãt labores, quos è muris infinitis iaculis propellebant fortiter, & Helenus & magnanimus Agenor Troianos extimulantes ad prælium, qui & ipſa magna animi promptitudine certamen inibãt, pro charæ patriæ muris, quibus è portis in campũ deſcendẽtibus, & ſe ad naues recipientibus Vlyſſes & Neoptolemus negocium faceſſebant, quos alto munimento Aeneas magno animi robore præditus prohibuit. Cæterũ ad fluxum Simoẽntis Teucer magna difficultate cõflictabatur, & alius

alia iactabatur miſeria, & tum illuſtris Vlyßis comites artificioſo illius animo ad pugnā ſcuta parabāt, & compoſitis capitibus deſuper iaculabātur, uno autem impetu cōgruebant omnes: dixeris domus alicuius altum ac denſum eſſe ſeptū, quod nec uento impetuoſe ſpirāti, nec imbribus deſuper fuſis peruium eſt: tales Græcis, condenſatis ſcutis, phalanges corroborabātur, & in unum conſertæ, uno atq; eodem animo præſtabāt. Porro Troiani deſuper ſaxis iaculabantur, quæ ut ab ardua rupe, in terrā omniū altricem deuoluuntur, deinde multæ haſtæ & tela & iacula ſcutis infigebantur, alia iterum decidebant, multa ſeorſum in irritum ferebantur ſagittis circūflexa, nempe undiq; iaculantibus Troianis, ſed immenſus ille ſtrepitus non incußit Græcis formidinem, non enim cedebant, non ſecus ac ſi tenuis pluuiæ ſonitū percepiſſent, ſed ſub ipſos muros nitebantur uno agmine, nec quiſquam ſeiunxit ſe, uerum conſerti inſerebantur, ut nubes aërea, quam alicubi media tempeſtate ſummo ex æthere diſtendit Iupiter: uerum in phalange admodū trepidabatur, ſtrepitus autē curſantiū pedibus edebatur, tum uenti puluerem utrinq; obortum repente per cāpi ſuperficiem diffuderūt, ad iuuenū terga immenſus reſultauit clamor, ut circa aluearia perſtrepunt apes, ſparſim halitus ſuboriebatur & reſpirantis populi uapor circūfundebatur, at Atridæ magnas efflantes glorias, immenſo afficiebātur gaudio, cernentes intrepidū prælij munimentū, ac impetu in portas ancipitibus acti ſecuribus cōnitebantur muros perrumpere, & portas cardine motas, ſolo proſternere, quod faſtuoſum conſilium eos quidem in ſpem erexit, ſed non ſuffecerunt nec ſcuta nec ſecures, quia Aeneas ſaxum utriſq; ſublatū manibus maxima ui immiſit, & exitio dedit uiros, quos

ſub

ſub ſcutis deprehendit, ut in mõtibus capras ſub eminentiam montis ſe recipientes, præcipitium diruptũ obruit, metu trepidãt omnes accolæ: ſic Græci ſtupore corripiũtur, hic autem deſuper denſos deiecit lapides: tum phalãges conuoluebantur, ut quando mõtium iuga uno uertice coëuntia aliunde alia Iupiter cœlitus tonitru & ardenti fulmine abrũpat, paſtores & alia omnia quaquauerſum fugæ ac formidinis implẽtur: ſic quoq; Græci omnes metu trepidabant, quia in illos Aeneas impetuoſæ pugnæ munimenta diffuderat ſcutis inſtructũs, quia deus inuſitatam illi fiduciam ſuppeditauit, nec quiſquã hoc prælio in illum oculorum aciem defigere audebat, quia arma circa fortia membra fulgebãt in morẽ diuini fulminis: nam horridus Mars caligine circumfuſus, illi aſtiterat, & omnia direxit tela, & fatum & grauem metũ Græcis adſerentia: pugnabat igitur ut Iupiter, quãdo bili cõcitatus horrida ſtrage deiecit uiolentas gigãtum tribus, & immenſam concuſſit terram, & Thetim, & Oceanum, & cœlũ, & omnia Atlantis membra cõmouebantur, laborioſo Iouis impetu: ſic ab Aenea deijciebantur phalanges in Græcorum pugna: nam hic quacunq; per murum ruebat hoſtibus ſucceñſens, & quicquid in manus inciderat urgenti prælium, in hoſtes uibrabat, quia admodum multa, quæ aduerſarijs profligãdis uſui eſſent, repoſita fuere in Troianorum propugnaculis: his igitur Aeneas magno graſſatus robore, hoſtiles turmas muris prohibuit, & Troiani magno aſſumpto robore illum cingebant, omnes autem per urbem magna rerum difficultas tenuit: ſiquidem multi tum Troianorum tum Græcorum leto dabantur, utrinq; ingens ſuſtollebatur clamor, Aeneas quidem ſuorum animos accendere nitebatur, ut prompto animo pro

urbe, pro liberis ac ſeipſis pugnam capeſcerent. Verum Neoptolemus Græcos hortabatur, ut in oppugnādis muris perſiſterent, dum urbem ferro & igni deuaſtaſſent, ac utrinq; magna mole cōfligebant, totum diem præliando conterentes, nec ulla erat pugnæ remiſsio, his quippe ex animo cupientibus pugnando urbem capere, hiſce uero eandem ſeruare nitentibus. Aiax iterum ſeiunctim à forti Aenea pugnās, ſuis iaculis multis Troianorum exitium attulit, quoniam illi interdum rectà per aërem ferebatur telum, interdum iterum triſti euentu eludebant triſtia iacula, attamen alium ſuper alium trucidauit: hi uero formidantes præſtantis uiri robur, non amplius in prælio perſiſtebant, ac populus ſe è muris ſubduxit, & tum Locrenſium regis famulus prælio eximius Alcimedon, & ſuo regi & temerariæ iuuentuti obſecundans, belli feruore exæſtuans, agiliter ſcalas conſcendit, ut uitæ ſuæ iactura, uiris ad urbem triſtem aperiret aditum, ſcuto igitur munimenti loco obiecto, acerbas conſcendit uias, intrepida pectori mente indita manu, interdum quidem atrocem uibrans haſtam, interdū uero in altum enitens: nam hunc celeriter aërea tulit uia. & certe Troianis luctum attuliſſet, niſi illū ſupereminentem & ciuitatem, & primo & nouiſsime intuentem, ab alto munimento Aeneas inuaſiſſet, quia eum pugna nō latuit, quāuis hinc procul abfuerat, & magnū in caput huius ſaxum torſit, quod magnis fortis uiri uiribus actū, ſcalas cōminuit: tum ille, ut neruū linquens ſagitta, in præceps agebatur, & circūuolutum pernicioſum occupauit fatum, & triſtis animus aëri miſtus repēte diſparuit, antequam ad terrā cadauer defluxerit: cecidit igitur in thoracē, quia procul ab illo horrida aberrauit haſta, & ſcutū quoq; ac galea, uerum Locrenſium

ſium populus ingemuit, cum cerneret malo uirũ ſito domitum:nam illi hirſuti capitis cerebrum alio atq; alio diſpargebatur,& omnia oſſa mutabantur,& mẽbra quoq; triſti ſuffundebantur tabo. Tum Philoctetes ut uidit Aeneam in muris magna alacritate pugnantem, feræ uiribus ſimilem,ſtatim emiſit telum, in præclarũ uirum dirigens, nec quidem aberrauit, non tamen penetrauit per ſcutum in corpus,ſed Venus & ſcutũ abarcuerunt,attamen nonnihil perſtrinxit pellem ſcuti, nec certe irrito ictu in terram decidit, uerum Aeneæ ſocium inter ſcutũ & galeam ferijt,ille autem è turri lababat,non ſecus,ac dama, quem de rupe deiecit aliquis luctuoſo telo, ſic ille collapſus por rectim extendebatur,& uita decedebat,Aeneas autem ob ſocium infenſus iaculabatur ſaxum, & interemit egregiũ Philoctetæ amicum Toxechinem, cõminuit illi caput, & omnia membra confregit ſecuri,ac animã extinxit, quare magnũ ſuſtulit clamorem Philoctetes, Tu quidẽ Aenea è muro pugnans, unde etiam imbelles mulieres cum hoſtibus confligant, inanem tibi perſuaſionem induiſti, te uirum eſſe præſtantiſſimum: at ſi quid audes, extra muros ſuſtineas in aciem prodire, ut periculum facias, quid poſſet etiam Peantis filius,& haſta & telo. Sic loquenti nihil reſpondit Aeneas etiam reſpondendi cupidus, quia motum erat circa urbis muros miſerum certamen continuo, quod nihil ſe remittebat, nec illis aduerſo prælio preſſis, longo iam tempore laborum ſolutio fuerat, ſed nullum modum ac finem certandi fecerant.

Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIBER XII.

IN DVODECIMVM LIB. ARGVMENT.

Calchas,coacto optimatum concilio,declarat ſe augurio edoctum, Troiam ui capi non poſſe. Proinde neceſſarium eſſe , ut ad ſtruendas inſidias ſe uertant. Tum ſtatim in medium proponit Vlyſſes hoc de condendo equo cõſilium. Aduerſatur Neoptolemus, nempe uiris indignum,dolo rem tractare,ubi uirtuti locus. Sed ille prodigijs monitus , incepto deſtitit. Epæus igitur Mineruæ impulſu , equum illum fabricatur,& Vlyſſes Synonem ſubornat, qui ſe ignotum ultro offerret Troianis, ut doceret immanem hanc equi effigiem , Palladi Græcos pro numine læſo offerre. Deinde recenſet,quinam Græcorũ proceres in equum ſubierint , & quo pacto Græci Agamemnone,& Neſtore ducibus,ad Tenedi littus ſe ſubduxerint.

AT ubi ſe longo labore Troiæ ſub mœnibus defatigaſſent bellicoſi Græci,nec conficiendi belli ullum extaret indicium,tum Calchas optimatum conſilium coëgit, probe ſciens Apollinis inſtinctu,& auium uolatus,et aſtra,& alia omnia ſigna,quæ deorũ uoluntate mortalibus eduntur, & illos cõgregatos tali adorſus eſt oratione, Ne hic deſidẽtes,muros oppugnando,tempus teratis,ſed aliud conſiliũ aut dolum animo ſtruite, qui & nauibus & nobis commodo poſſet eſſe,nam ego heri ſignum quoddã oculis notaui:accipiter columbam perſequebatur, illa autem præcipiti uolatu acta antri receſſum ſubijt, tum accipiter ira inflammatus diu obſedit antrum,hæc autem fuga ſibi cõſuluit,at ille iram diſsimulans ramo ſe occultabat,hæc autem inſipientiæ impulſu exilijt,illum abijſſe ſperans, tum ille ſublatus miſeræ columbæ exitium attulit: ne igitur ui tente=

tentemus Troianam inuadere urbē, ſed periculum faciamus an dolo aut conſilio conficere queamus. Vt hic finem dicendi fecit, nemo erat qui aſſereret ſe ullum conficiendi belli aut modum aut conſilium excogitare poſſe, attamen in hoc erant omnes, ut aliquam techñam inuentam darēt, ſolus autem Vlyſſes ſua ſolertia reperit, & hæc reſpōdit, Amice dijs immortalibus admodū honorate, ſi uere in fatis, ut Græci Priami urbem uerſutia in ſuam poteſtatē redigant, equū ubi ædificauerimus, nos optimates ad ſtruēdas inſidias ſubeamus, & populus nauibus ad Tenedū ſe recipiat, omnibus prius caſtris igni abſumptis, ut Troiani ex urbe ſpectatū ueniētes, intrepidi ſe in campū effundant, tum aliquis fidens animi, quem nemo Troianorum cognoſcat, extra equum maneat, Martio aſſumpto animo, qui Troianos edoceat, Græcos in patriam ſe fuga recipere, cupientes pro reditu ſacrificium facere, equo affabre facto, quem Palladi ob Troianos infenſæ ædificarūt, & dicendi artificio eo interrogantes Troianos adducat, ut fidem habeant, licet difficiles ad hæc aures habeant, & in urbem adducant ſtatim miſerabilem, ut nobis ſigno ſit in hoc miſero conflictu, hiſce quidem ardētem efferens facem, alios uero hortans, ut equo ſe educant, quando Troiani ſecuro ſomno oppreſſi iaceant. ſic fatum omnes collaudarūt, ſupra cæteros autē admiratus eſt eum Calchas, quòd tale cōſilium ac dolum ſuppeditarit, qui Græcis uictoriam, Troianis uerò exitiū allaturus eſſet. Proinde ita compellat Græcorum proceres, Ne ad alium dolum excogitandum animum appellite ò amici, ſed morem gerite bellicoſo Vlyſſi: non enim eſt futurum, ut hæc prudēti uiro in irritum cadat inuētio, ſiquidem nunc dij Græcis deſiderium explent: nam uana nō ſunt prodigia quæ aliun-

de alia à Ioue ſe offerũt,ac per æthera reſonant cum fulgure tonitrua:deinde aues populo ad dextram uolant,lõga uoce clangentes.Proinde ne hic ad urbem diutius tempus teramus,nam neceßitas Troianis animos addidit,quæ etiam ignauo uiro ad pugnam faces ſubdit, qui tum demũ fortißimi uiri ſunt in prælio, ubi collectis animis nullum mortis reſpectum habent, ut nunc Troiani intrepidi armis dimicãt, pro ſuis mœnibus,magno furoris æſtu impellitur animus.Sic fatum alloquitur fortis Achillis filius, O Calchas, ſolent uiri fortes cum hoſtibus cominus pugnam capeſcere, qui uero campum declinantes è propugnaculis laborãt,imbelles cenſentur,nempe quorum animos metus deijciat,quare ne nunc dolum ſtruamus,nec aliam quamuis machinam: par eſt enim ut labore & haſta fortes habeantur, nam audaces uiri prælio ſunt præſtantiores. Sic loquentẽ cõpellat Vlyſſes,Magnanimi Achillis fili,hæc quidem,ut præſtantem & fortem uirũ decent, magnis fortiter exhauſtis laboribus,uerum age Calchantis conſilio morem gerentes, conſcenſis nauibus, equum ædificemus Epei induſtria, qui architectura præſtat cæteris Græcis,nam illum ipſa docuit Mineruа.Vt dixit,omnes cæteros Græcos ſuæ ſententiæ ſuffragantes habuit, extra bellicoſum Neoptolemum,nec quoque Philoctetem magno animi robore conſpicuum eò potuit ſuadendo inducere, nam inexhauſto quodam pugnæ amore tenebantur,ideo ad conflictum concitabantur,& mandabãt ſuis, ut omnia quæ oppugnationi uſui eſſent, ad muros ferrẽt, in ſpem arrecti futurum ut urbem capiant, nam uterque deorũ conſilio ad pugnam ferebatur,& certe ſtatim executi fuiſſent animi ſui deſiderium,niſi id eis Iupiter cœlitus inuidiſſet, nam terram ſub Græcorum pedibus con-

cuſſit, & inſuper totũ cœlum, & ante heroum pedes fulmẽ deiecit, quo totum Troiæ circumiectũ territoriũ perſtringebatur. hiſce igitur ſtatim inijciebatur terror, et uiriũ & fortitudinis obliuiſcebãtur, & præter animi ſententiam illuſtri Calchanti aſtipulabantur, & cum alijs Græcis ad naues ſe receperunt uatẽ ſuſpicientes, nã hunc uel Iouis uel Apollinis afflatu uaticinari aſſerebant, in omnibus igitur ſe morigeros præbuerunt, tum fulgida per cœlũ aſtra circum agebantur, omnia ſuo ſplendore diſtẽdentia, & mortales in laborum obliuionẽ uenerant, tum certe Minerua immortaliũ genus linquẽs naues petijt, tenellã uirginẽ corporis habitu refẽrẽs, & bellicoſo Epeo ſupra caput aſtitit per quietem, illiq; mandauit ligneum fabricari equum, recipiebat enim futurum, ut properanti ipſa opitularetur, & intrans opus urgeret, tum ille animo gauiſus ſtatim intellexit deæ uocem, & repẽte ſomno excutiebatur: agnouit enim immortalem deam, nec aliò illi animus uertebatur, ſed erat ſemper in opere diuino, nã ars prudentem eius mentẽ occupauit. Vbi uero pulſis ſub terram tenebris aurora illuxerit, tum diuinum inſomniũ Epeus ut uidit, ut audiuit, cupidis Græcis aperuit, quo audito immenſum quãta diffundebantur lætitia, tum Menelaus, & Agamemnon uiros ablegarunt celeres ad floridas nemoroſæ Idæ ualles: hi autem abietibus in futuram materiã congeſtis, longas amputarunt arbores, ualles autem ferientium ſonitu remugiebant, et longi colles lignis nudabantur, ac totum nemus omnium oculis peruiũ erat, trunci autem exareſcebant uentorum flatus deſiderantes, & hæc quidem ſecuribus amputantes Græci repente ex frondoſis montibus aduexerũt ad Helleſponti littora, ſudabant autem in opere cum iuuenes, tum muli, uniuerſus

denique

denique populus maximum exantlauit laborem, aliunde alius Epeo miniſtrans, hi quidem ſerra ſecātes dimetiebantur & ligna & aſſeres, alij autem ſecuribus leuigabant ramos ab inſectili trunco,& alius alio diſtringebatur negocio. at Epeus primo lignei equi pedes fabricabatur,deinde & uentrem, adhæc ſupernè adaptauit tergum,tum poſtea lumbos,ſed antea ceruicem,ſupernè autem iubam arduæ ceruici cōcinnauit,quæ perinde ac uiua fuiſſet moueretur: deinde hirtū caput & caudā pilis obſitā,præterea aures et oculos pellucidos, aliaq; omnia quibus mouetur equus,et magnis auctibus diuinum creſcebat opus,nō ſecus,ac ſi uitalis adfuiſſet ſpiritus, quia dea uirū deſiderabili donauit arte,et tertio die extremā operi manum addidit Mineruæ inſtinctu.Porro Græcorū populus gaudio exultabat,demirabatur aūt quomodo è ligno animus,è pedibus uelocitas emicaret,nam hinnire uidebatur, & tum Epeus uir diuinus pro inuſitatæ magnitudinis equo preces fudit, Mineruæ manus tendēs,Exaudi me magnanima dea,me ſerua & tuū equum. Sic fatum exaudijt Minerua prudēs dea,& reddidit omnibus hominibus admirandū quicunq; illū intuerentur,& ad quos in poſterū illius fama dimanaret,at interea cū Græci oculos paſcerēt Epei opere, Troiani detrectantes aperto Marte cōcurrere,munimentis ſe tenebāt, mortē & acerbū fatum ſubterfugientes. Tum quoque Ioue ab alijs dijs ſecedente, ad Oceani fluxum, & Thetidos antra, cæteris cœlitibus incidit cōtentio, diuerſo enim diſtracti animo turbas ciebant,& uentorum turbinibus uecti, cœlo in terram ferebatur, quibus totus reſonuit æther: at hi ad Xanthi fluxum concedentes, cōtrarijs æſtuabant affectibus,hi quidem pro Troianis ſtātes;alij uero pro Græcis.Porro ani-

mus belli deſiderio efferebatur, hiſce ſe ſocios addebant, etiam quibus mare ſorte obtigit, & hi quidem ira accenſi cupiebant fraudulẽtum hunc equum demoliri cum nauibus, hi autem Troiam ſolo æquare, uerũ diuerſum obſtitit fatum, & tumultu mortalium animos exagitauit: tum Mars reliquorum agmen deſerẽs, Mineruæ in aduerſum exilijt: ſic & alij cõmuſi ſunt ſibi mutuo, arma autem aurea circa illos commota magnum edebant ſtrepitum, & mare magnum circumquaq; ſonitu reſultauit, & atra cõcutiebatur terra, ſub immortalium pedibus, omnia autem magno miſcebantur clamore, qui ad cœlum uſq; penetrauit, & uſque ad magnanimi Plutonis barathra, & Titanes ſubter magno metu trepidabãt, ac circũ mons Ideus, tum ſonori perennium amnium fluxus & longæ ualles, tum etiã Græcorum naues, & præclara urbs Priami magno gemitu reciprocabantur, ſed homines nullus inuaſit metus, nec perpenderunt ſui cauſa deos cõtentione collidi, hi quidẽ Idei mõtis iuga auulſa, in ſe mutuo detorquebant, hæc autem in morem arenæ facile diſsipabãtur, dijs quippe ſine ullo negotio dirumpentibus. ſed id non latuit Iouẽ, quamuis in extremis terræ partibus ageret, deſerto igitur Oceani fluxu in cœlum reuerſus eſt, hũc autẽ uehebant Eurus, Boreas, Zephyrus, et Notus, quos Iris uarijs coloribus inſignis, tulit diuino iugo æterni currus, quẽ illis fabricata eſt indefeſsis manibus Aetas, ex indomito adamante. Cæterum peruenit ad arduũ olympi uerticem, & totũ concuſsit cœlum, ira inflammatus, alia ſubinde atque alia tonitrua eliſis fulminibus aures feriebant, quæ nõ dicenda uelocitate ad terram diffundebantur, immenſus autem conflagrabat aër, tum cœlitum, iniecto terrore, contremiſcebant membra, licet immortales eſſent, hiſce igitur

ualde

ualde metuens præclara Themis, non ſecus, ac mens diſſilijt per nubes, & ſubito ad illos uenit: nam ſola luctuoſo prælio ſe procul tenuit: tali igitur oratione eos adorſa eſt, pugnam inhibere conata, Triſtem hanc contentionē miſſam facite, non enim par, ut Ioue irato breuis æui hominū cauſa immortales dij armis dimicent: nam futurum eſt, ut ſubito exitio pereatis omnes, ſiquidem Iupiter deſuper montibus omnibus in unum confuſis, uos obruens, nec filijs nec filiabus parcet, ſed ſimul omnes deſuper immenſa cooperiet terra, nec unquam in lucem uobis patebit reditus, ſed triſti merſi caligine iacebitis in perpetuū. Sic dicenti morigeri fuere Iouis metuētes minas, ac pugna abſtinebāt, & acerba ira procul pulſa, amicitiam iunxerūt: tum hi quidem cœlum repetebant, hi uero maris ſubierūt undas, alij autem in terra manſerunt. Porro inter Græcos prudens Vlyſſes talem habuit orationem, Nunc uos duces Græcorum ſine delectu diſerti certa mihi cupienti cōiectura indicium facite, quinam eſtis mirum in modū fortes, et præſtantes, neceſſitas enim ita fert, proinde rei bellicæ induſtria nobis ob oculos uerſetur, & elegātem hunc equum conſcendamus, ut triſtis huius belli cōficiendi modum inueniamus: ſic enim ſatius fuerit, licet dolo, & magnis curis euertamus urbem, cuius cauſa huc profecti infinitis malis iactamur, procul à chara patria: proinde agite magnum pectoribus robur aſſumite: nam fit plerunque ut uir deterior præſtantiorem interficiat in pugna, cum dura adactus neceſſitate audentem induat animū: nam audacia magnopere animos effert, qua nihil eſt præſtantius mortalibus: agite igitur uos optimates inſidijs hic condamini, alij autem ad ſacram Tenedi urbem uos recipientes, manete tantiſper dum in urbē uos trahāt hoſtes putantes

Mineruæ donũ adduci,& præſtans aliquis iuuenis Troianis ignotus maneat apud equũ ferreo pectoribus indito animo,& omnia quæ prius narraui meditata habeat, nec quid aliud mente uolutet,ne noſtra conſilia Troianis denudentur. Sic dicenti reſpondit Sinon,alijs metu nutantibus: nam aggreſſurus erat opus haudquaquam exiguum, quare illum id animo concipiẽtem demiratus eſt populus: hic uero huiuſmodi in medium propoſuit, Vlyſſes,& uos alij Græcorũ præſtantiſſimi uiri,ego quidem uobis id cupientibus effectũ reddam,etſi futurum ſit, ut me flagellis cõcidant,aut uiuum igni iniĳciant,nam hæc mihi ſtat ſententia,uel inter hoſtiũ manus animã expirare, uel reuerti magnam Græcis cupiẽtibus gloriam adferens. Sic loquutus cum magna fiducia,Græcis magnam iniecit lætitiam, & dixit aliquis, Quantum huic robur hodie iniecit deus, nõ enim antea erat audax,ſed deus extimulat,ut omnibus Troianis exitio ſit, aut nobis ipſis,ſiquidem nũc perſuadeo mihi ſubito futurum, ut difficilis belli certus figatur terminus. Sic dixit Græcorum aliquis. At Neſtor aliunde extimulãs inquit, Nũc chare fili,opus eſt neruis & egregia audacia,nunc enim laboris terminum et inſignem uictoriam nobis deſiderantibus, dĳ in manus adducunt, ſed agite cum magna fidutia capacem ſubite equum,quia fidutia magnam mortalibus gloriam cõciliat. Vtinam tanto mihi robore florerent genua, quãto cum Iaſon ad nauem Argos conuocauit primarios Græciæ uiros, quando ego primus optimatum, conſcendere conatus fuiſſem,niſi me diuus Pelias inuitũ detinuiſſet, nunc me triſtis inuaſit ſenectus: at quamuis ita mecum agitur, tamen perinde ac uirenti ætate iuuenis cõſcendam in equum audacter, deus autem audaciam & gloriam ſuppeditabit. Sic dicentẽ cõ-

pellat

pellat Neoptolemus, Tu quidem ô Neſtor, mente præſtas omnibus, ſed dura occupauit ſenectus, nec ſtabiles ſuppetunt uires laboris indigo, quare oportet te ad Tenedi littora cõferre, nos iuuenes quos nulla adhuc pugnãdi ſatietas cepit, inſidias tendemus, & tu uenerãde ſenex cupientibus iniunges. Huic ita loquenti propius ueniens utraſq; manus exoſculatus eſt, & caput deſuper, quia recipiebat futurũ, ut primus equum cõſcenderet, quem nihil erat quod inuitaret foris manere, quãuis uenerabilior, cupiebat nanq; cũ alijs Græcis labores adire: igitur eũ pugnæ cupidine accẽſum alloquitur, Tu plane illũ patrem, nẽpe diuũ Achillẽ & uiribus et ſapienti oratione repræſentas: habebat enim me ſpes futurũ, ut tuis manibus Græci in ſuam poteſtatẽ redigerẽt Priami urbẽ, ſed ſero labores magnã nobis gloriam parient, quos ingẽtes in prælio exhauſimus, cum ſummis cruciatibus, nam dij mortalibus ante pedes mala ſtatuerunt, bona autẽ admodum procul, labores uero in medium inſeruerũt, quare prona ad acerba mala, iuuenibus uia eſt, ſed aſpera ad gloriam, tantiſper dum quis luctuoſum laborẽ pedibus tranſmiſerit. Sic fato reſpõdit præclarus Achillis filius, Faxit deus mi ſenex, ne fruſtra ſpem foueas, quia id multo ſatius eſt: at ſi dijs ſecus uiſum fuerit, hoc quoq; fiat, mihi quidem optatius eſſet aduerſo Marte cum gloria occumbere, quàm ut in fugam actus, multa referrem probra. Sic fatus immortalia ſui patris arma humeros induit, tum ſtatim et ipſi heroum præſtantiſſimi ſe armabant, qui animi magnitudine cæteris anteirent: quos nũc mihi roganti ſingulatim Muſæ referte, quinam capacem illum equum ſubierunt, uos enim omnẽ animo meo cantum indidiſtis, antequã genas prima ueſtiret lanugo, cũ Smirnenſi agro oues paſcerem,

qui ter tantũ diſtat ab Mercurij templo quàm quis clamã tem percipere poteſt, prope Dianæ phanũ in libero horto, monte non admodũ humili, nec quoq; perinde arduo, primus quidẽ immanẽ equum ſubijt Achillis filius, ſimul & fortis Menelaus, tũ Vlyſſes & Sthenulus & Diomedes, deinde Philoctetes & Anticlus & Meneſthus, præterea magnanimus Thoas, & flauus Polipetes, & Aiax & Eurypilus, tũ diuinus Thraſimedes, Meriones, Idomeneus ambo illuſtres uiri, cum his bellicoſus Podalyrius & Eurymachus & diuus Teucer et magnanimus Ialmenus, deinde Thalpius, Antilochus & Leonteus, Eumelius, Euryalus, Demophoon, Amphimachus, Agapenor, Acamas, Meges fortis Philei filius, præterea alij quoſcunq; cæteros ſupereminentes uirtute equus capere potuit. Porro Epeus qui equũ fabricatus erat, optime nouerat receſſus illos aperire, ac iterum affigere: ergo nouiſſimus omnium intrauerat & attraxit ſcalas quibus cõſcenderunt, omnibus autem bene paratis ad clauſuram ipſe conſedit, at hi omnes ſilentiũ agebãt medio exitij cõſtituti, alij uero incenſis caſtris, quibus antea quietẽ capiebant, nauigijs ſe ſubduxerũt, quibus duo fortes uiri imperarunt Neſtor & Agamẽnon, hos quanquã cupientes equum conſcendere prohibuerunt Græci, ut nauibus manentes alijs quod ex uſu eſſet, indicarent, quia multo rectius uiri opus aggrediuntur, quãdo præ oculis habẽt reges ſuos, huius rei gratia hi mãſerunt, licet ex optimatibus eſſent: celeriter igitur ad Tenedi littora peruenerunt, ubi eiectis fundo anchoris impetuoſe nauibus proruerũt, & retinaculis littori alligatis, manebãt illic quieti, expectantes dũ elata face ſignũ cupidis ederetur. Porro qui in equo erant nõ procul ab hoſtibus, interdum quidem exiſtimabant plane de

ſua

ſua ſalute actum eſſe, interdum uero perſuadebāt ſibi futurum, ut ſacram urbem uaſtarent, & hæc ſperantibus illuxit aurora. Porro Troiani *fumum ad* Helleſponti *littora ſubſilientē uiderunt, nec naues erat cernere, quibus grauis ſibi è* Græcia *pernicies aduecta eſſet: lætabundi igitur omnes littora effuſo curſu petebant, armis aſſumptis, nam adhuc metu obtinebātur, deinde equum affabre factum uiderunt, quem admirati ſunt circumſtantes: nam opus erat inuſitatæ cuiuſdam magnitudinis.* Non procul *iterum ab equo miſerum* Sinonem *deprehenderunt, & percunctantes de Græcis aliunde alij cingebant medium, & primo blandis uerbis adoriebantur uirum, pòſt autem horridis minis, & multis diu fraudulentum hominem uerberibus dilacerabant: hic uero tanquam rupes perſtitit immotus, inuicta gerens membra.* Porro *tandem auribus ſimul & naribus mutilarunt, indignis prorſus modis accipientes, ut uerum exculperent, quò nempe Græci ſe nauibus contuliſſent, & quid equus conderet aluo: hic uero obdurato animo, talia fraudulento pectore in medium deprompſit, Græci quidem nauibus aufugierunt triſtis ac diuturni belli tædio enecti. Ceterū ex Calchantis ſententia,* Mineruæ *fabricati ſunt equū, ut deæ irā qua ob* Troianos *exardeſceret, declinarēt.* Porro *in reditu* Vlyſſis *inſtinctu mihi exitium pararunt, ut me prope mare dijs marinis hoſtiam cæderent, quod me nō latuit, ſed triſtia libamina ac molam ſalſam repente fugiens diuino monitu ad equi pedes me proſtraui, hi uero præter animi ſui ſententiam neceſſitate compulſi mihi manus abſtinuerunt, ueriti animoſam magni* I ouis *filiam. talem habuit orationem dolis ac mendacijs plane conſutam, nec animo doloribus ſuccubuit: nā eſt uiri fortis neceſſaria ſufferre mala, quibus ille*

ille alios quidē in ſuam adduxit ſententiā alij uero aſſerebant eum impoſtorē eſſe uerſipellem, nempe quibus cordi fuit Laocoontis conſilium: hic enim conſulta loquutus aſſerebat dolum eſſe magnum à Græcis cōtextum. Proinde autor fuit omnibus, ut ligneum equum flammis ſubiectis urerent, & cognoſcerent quidnam aluo conderetur. Cui certe fidem habuiſſent, & exitio ſe eripuiſſent, niſi Minerua in animo ſuccenſens, & ipſi & Troianis & urbi, terram ſub Laocoontis pedibus commouiſſet, quare metu concuſſus inhorruit totus, uir magnanimus, & nox atra capiti diffundebatur, et acerbus palpebris cruciatus incidit, oculiq; ſub hirtis ſupercilijs diſtorquebantur, pupilli autē magnis cōfixi doloribus, ſuis ſedibus mouebātur, circumagebātur quoque lumina ſubitis cruciatibus cōfecta, acerbus certe dolor ad ipſam uſq; cerebri pelliculam aut fundamētum penetrauit, & oculi nunc quidē multo ſuffuſi ſanguine apparebant, nunc iterum ingenti cruciatu flammeſcebant, ſæpe autē defluxerunt humore, nō ſecus, atq; dura petra aqua mōtibus deiecta, ac nimbis aucta diſtillat. Proinde furēti ſimilis cernebat omnia duplicia, ac triſtes ducens gemitus, adhuc Troianis mandabat, nō habuit enim doloris ſui rationem. Tum dea eum lumine priuauit, albeſcebāt enim ſub ſupercilijs oculi, exitiali ſuffuſi tabo, populus autē alta trahebat ſuſpiria, amici uiri miſertus, & immortalem Mineruā formidabat, ne quid inſipientia delinqueret. illis igitur exitiali metu cor ita concutiebatur, quia male mactaſſent corpus miſeri Sinonis, ſibi perſuaſum habentes, omnia eum uera dixiſſe, quare non illubenter illū in urbē ducebant, quāuis ſera eos miſericordia ſubijſſet. Proinde collecti omnes catenā cito circumiecerunt, magno equo deſuper ligato, quia præſtans

Epeus

Epeus immanibus eius pedibus rotas ſubdidit, ut Troiano rum iuuenũ manibus in urbem tractus ſequeretur: hi uero omnes in unum coacti magna ui trahebant, haud ſecus, ac nauem magno labore iuuenes in mare detrahunt, fortes circũgemunt phalanges preſſæ: carina autẽ grauiter ſtri dens, ac utrinque nutans in maris undas delabitur: ſic illi ſuum malũ in urbẽ nempe Epei opus pleno agmine cõni= tentes trahebant, multis id coronis exornãtes, ipſi fron= dibus reuincti. Populus autẽ canebat ſe mutuo exhortans. Ridebat certe Bellona exitialem belli exitũ proſpiciens, & ex alto, Iuno animi oblectabatur, arriſit quoq; Pallas: hi uero ſuam urbẽ petentes ſolutis ac dirutis munimentis fatalem adduxerũt equum: at ulularũt Iliades, ac circum= ſtantes magnũ opus intuitæ, demirabãtur, quod illis exi= tium occulit. Cæterũ Laocoon nõ deſtitit hortari ſuos, ut equum igni uaſtarẽt, ſed nemo eius ſubſcribebat ſentẽtiæ, nam deorum minas formidabant. quare aliud quippiã pe= ius bellicoſa Minerua meditata eſt miſeris Laocoontis fi= lijs: erat enim antrũ quoddã ſub alta petra, immani receſ= ſu, hominibus minime penetrabile, quod horridæ incole= bant feræ, pernicioſi Typhonis progenies, iuxta inſulæ anfractus, quã Calidnẽ uocãt mortales in mari ſitã, è re= gione urbis Troiæ, hinc immanes draconis excitos Tro= iam accerſijt, hi autẽ ſtatim à dea exagitati ſuã inſulã cõ= morunt, fit ſonitus ſpumãte ſalo illis proruentibus, et flu ctus ſulcabantur, tum ſibila lambebãt linguis uibrantibus ora. Porro balænæ maris inhorruerunt: præterea etiam nymphæ flaui Simoẽntis filiæ ingemiſcebant, cœlitus au= tem Venus indignabatur: hi uero properabant, quò dea ſtimulabat, pernicioſos dentes horridis acuentes genis in miſeros filios: Troiani uero in fugã uertebantur, cum ui= derent

derent per urbem horrẽdá monſtra,nec quiſquã iuuenum, licet intrepido animi robore eſſet, ſuſtinere audebat: omnes enim triſti corripiebãtur metu,feras fugiẽtes, dolor quoque occupabat mulierum animos,ploratu omnia miſcebant,& quælibet liberorũ ſuorum oblita ſe triſti fato ſubducere conata eſt,circũcirca autẽ tota Troia illis ruentibus ingemuit:multi igitur in unũ conglomerati mẽbra comminuebãt,tũ omnes uiæ trepidantium & circũcurſitantium gemitu reſonabãt,uerum ſolus Laocoon cum filijs ſeorſum deſertus erat,nã exitiale fatũ & dea illi moram iniecerunt,tum angues illius utroſq; filios exitiũ exhorrentes,pernicioſis abripuerũt genis,patri manus porrigenti,nec tamen opitulari ualenti.Porro Troiani eminus id cernentes plorabãt,animus ſtupore defixis.tum hi promptè executi Mineruæ præceptũ Troianis inuiſum, ambo terrã impetu ſubierunt,quorũ adhuc extabat ueſtigium,quo Apollinis templũ in Pergama ſitum ſubierũt, ante quod Troiani in unũ coẽuntes,Laocoontis filijs crudeli exitio uaſtatis inanẽ erexerunt tumulũ:at pater oculis lumine caſsis lachrymas ſuperfudit,mater uero uberes queſtus fundens ad inanem tumulum obſtrepebat, aliud peius ſibi metuens:defleuit igitur calamitatem,in quã uiri ſui inſcitia impegerat,nã deorũ iras formidauit,ut quãdo deſertum circa nidum quiritatur philomela,magno enim cruciatu cor exedens in ualle arboribus obſita,cuius tenelli adhuc puelli antequã obſtrepero reſonarent cantu, perierunt horrendi draconis maxillis,& matrem in luctum coniecerunt, nam immenſum quanta percita indignatione plorat in uacua domo, magno edito clangore: ſic illa crebros ducebat gemitus ob filiorum exitium, plorans ad eorum tumulum,tum ſimul et aliud malum haudquaquam

quam exiguum ob perditum maritum incidit, hos quidē deſlens perditos, illum uero oculis captum. Porro Tro=*iani dijs ſacrificia parabant, ſuaue diſtillātes uinum, quia in ſpem erecti fuerant graue triſtis belli onus humeris di=ſcuſſum iri, uerum hoſtiæ concremari haud poterant, nam ignis extinguebatur uapor, dènſis quippe ſupernè diffu=ſis imbribus, ſed ſanguinolentus ſuboriebatur fumus, o=mnia autem femora humi ceciderunt trementia, tum alta=ria lababant, & libationes in cruorem ſe uertebant, dij autem lachrymis defluxerunt, & templa tabo rigaban=tur, & ultronea ducebantur ſuſpiria, deinde muri concu=tiebantur, & turres magno reſonabāt ſtrepitu, nō ſecus, ac ſi uera oppugnatio fuiſſet: præterea portarum uectes ſponte aperiebantur, grauiter ſonātes, & nocturnæ aues per ſolitudinē uociferātes, ferali carmine queri uidebātur: ad hæc omnia aſtra ſupra ciuitatē caligo prætexit, cū ta=men cœli ſplendor nullis obfuſcaretur nubibus: deinde ad Apollinis templum laurus areſcebat, cum tamen antea frondibus luxuriaret: præterea lupi & urſi horrende ru=giebant, extra portas. Cæterum infinita apparebāt ſigna Troianis & urbi excidium adferētia, uerū nullo metu cō cutiebātur Troianorū pectora, cum cernerēt omnia hæc triſtia prodigia per urbē: fata enim omnibus mentē exue=runt, ut in conuiuio Argiuorum manibus cæſi fatorum le ges explerent. at ſola Caſſandra erat mente minime mo=ta, ac ſapienti conſilio, quæ nunquam uano eludebat ua ticinio, quin ſemper rem acu tetigit: uerum fato quodam fiebat, ut tamen tanquā uanū id audiretur, ut dolores Tro ianis cumularētur: quæ ubi triſtia hæc ſigna in urbe ani=maduertit, in unum omnes cogēs, magnum ſuſtulit clamo rem, tanquam leæna, quā inter denſa uirgulta uir aliquis*

prædæ

prædæ cupidine accenſus, uulnerauerit, aut iecerit: huius uero in pectore marceſcebat animus, quocunque per montes latæ, nam intolerando diſcruciatur dolore: ſic illa cupiens uaticinium depromere domo ſe proruit, comæ diffuſæ erant humeris candidis, ad pectus uſq; demiſſæ: oculis autem maximus adſiſtebat fulgor, & collum perinde ac truncus uẽtis exagitatus, quacunq; mouebatur, magnosq́; trahens gemitus uociferabatur egregia uirgo, Miſeri nũc tenebras ſubimus, nam noſtra urbs igni, ſanguine, ac triſti exitio exundat, quacunq; dij triſtia exhibẽt prodigia, & ipſa pernicies, ante pedes eſt miſeri, nec cognitum habetis malum fatum, ſed omnes mente capti, gaudia ac lætitiam agitatis, nam magnum uos latet exitium: uerũ non eſtis dicto audientes, non ſi multis uerbis utar, quare Furiæ ob malas Helenæ nuptias iratæ, cũ acerbis fatis quacunq; per urbem ruunt, at uos triſti couiuio, triſtes celebratis epulas, malo pollutas tabo, ſæuam umbrarum uiam attingentes, & aliquis illã cõuitijs inceſſens pernicioſam deprompſit orationẽ, Filia quid te nunc intemperans lingua & maledicentia impellũt ad uaniloquentiã? nõ certe uirginali et intacto pudore teneris, ſed in rabiem efferris, quare mortales omnes te ignominia afficiunt ob multiloquium, ualeas, & Græcis & tibi ipſi male ominari pergas, ſubito te et maior occupabit cruciatus, quàm propudioſum Laocoonta: non enim par eſt, ut inſcitiæ impulſu eleues grata deorum dona. Sic dixit Troianorum aliquis in urbe, quin & alij omnes puellã nigris ſermonibus carpebant, nec fatebantur illam ſibi conſtantia dicere, quia iſtos exitium & acerba uis fati circumſiſtebat, proinde ſuum exitium nõ percipientes animo, conuitijs illam ab equo depulerunt, nam animo uerſabat diſsipare omnia

ligna

ligna,aut æſtuante abſumere flamma,quia ardentiſ picis face adhuc flagrāti foco abrepta ruebat, cū magna animi promptitudine, altera gerebat ſecurim ancipitē: magno autem furore in equum lata, ut triſtes inſidias euidenter cernerent Troiani:hi uero ſtatim igni & ferro excuſsis è manibus triſte ducebant cōuiuium. Porro nox ultima ingruebat, Græci uero intus gaudio perfundebātur audiētes conuiuantium Troianorum ſtrepitum,per Ilium nullum Caſſandræ reſpectum habentium,quam ipſi demirati ſunt,uere cognoſcentem quod Græci iniiſſent conſiliū: hæc ut pardalis ruit, per mōtes cachinnas, quā à ſtabulis impetuoſe profligarunt canes,& ærumnoſi paſtores, & tum ea agreſti pectore prædita,ſubinde reſpectās retro agitur magno animi dolore affecta:ſic illa ab equo decedebat,licet miſeris agitaretur affectibus ob Troianorum cædem:ſiquidē plane id malum animo præceperat.

IN DECIMVMTERTIVM LIB.

ARGVMENT.

Troiani Græcos abiiſſe rati conuiuia agitabant, quibus uino ſomnoq́ ſepultis, Græcorum proceres equo deſcenderunt, & Sinone facem efferente alij, qui in Tenedi littore, inſidijs conditi fuere, ſe adiunxerunt comites. Proinde hi iunctis uiribus in Troianos graſſantes,cædibus, incendijs, rapinis omnia miſcuerunt, Priamum obtruncat Neoptolemus, Aeneas Græcorum ſagittis impetitur, tum Calchas uates ingerit ſe in medium,ut Græcos reprimeret, ne durius in diuinum uirum conſulerent.Menelaus irrumpit in thalamum Deiphobi,eumq́ trucidat ſomno oppreſſum, at Helenam intuitus amoris ſtimulis exagitatur,& ficto animo ferrum in eam ſtringit,ſed à fratre Agamemnone inhibetur.Porro Laodice Priami filia,Græcis perſequentibus,Ioui preces fundit, ut ſibi terra dehiſceret, ne in hoſtium poteſtatem redigeretur,quod factum eſt.

QVINTI CALA BRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. XIII.

HI quidem per urbem conuiuia agitabant, inter quos tibia cũ fiſtulis magna melodia reſonabat, et circumquaq; cantus in tripudijs, et uoces cõuiuantiũ ſine delectu iactabãtur, ut fieri ſolet inter pocula, & epulas, ſic aliquis pleno poculo manibus aſſũpto, ſecurus potabat, & mentes crapula grauabãtur, & oculi caligabant, & aliud ad aliud uerbũ ore prodibat, tumultuarie effuſũ, et ſi quid erat in ædibus precioſum oſtẽtabatur, quin & ipſa domus omniũ oculis patebat; nõ ſecus, ac fieri ſolet rebus cõmotis, omnia putabãtur circũferri per urbẽ, nã caligo offundebatur oculis, quia mero flacceſcebãt lumina, & mẽs iuuenũ uino excutiebatur, ut fit, cum nimia copia pectus inũdat, & capite grauato præ crapula, talia effudit, Certe miſeri Græci in irritũ magnas contraxerũt copias: nõ enim explerũt quæ mẽte parabãt, ſed dilapſi ſunt, noſtra urbe relicta, nõ ſecus ac pueri tenelli, aut mulieres. Sic dixit Troianorũ quiſpiã mẽte uino impedita ſtolidus, nec animaduertit exitiũ ſibi pro foribus eſſe. Porro ſtatim atq; ſomnus per urbem aliunde alios complecteretur immenſa et uini & cibi copia obrutos, tum Sinon ardentem extulit facem, Græcis ignis ſplendorem exhibens: nam maguo curarũ æſtu fluctuabat, ne Troiani id cernerent, & omnia ſubito in cõtrarium uerterentur, ſed hi in thoris cõpoſiti nouiſſimum carpebant ſomnum, multo grauati uino. at è Tenedo uidentes id, nauigationem adornabant, tum ipſe Sinon ad equum ſe recepit, & ſuppreſſa uoce clamabat, ne Troianoru

norum quiſpiam id reſciſceret, ſed ſolum Græcorum duces, quibus procul aberat ſomnus, cupientibus ſe labori accingere. Proinde omnes qui intus erant audierunt, & Vlyſsi aures admouerunt: hic uero id eis negocium dedit, ut tacite & intrepidè ſe educerent: hi uero morem geſſerunt ad laborem extimulanti, & ex equo humi deſcendere connitebantur: ille uero ſua ſolertia cohibuit omnes properantes, & cito manibus lignei equi latera hinc atq; hinc aperuit fortis Epei induſtria, & ſe nonnihil demiſit, oculos quaqua uerſum circumferens, an alicubi Troianos cerneret uigilum munia obeuntes, ut quando lupus maleſuada fame in rabiem actus, è montibus magna cibi inopia laborans ad latum ouile properat, fugiens igitur & uiros & canes qui magno ſtudio connituntur ouium cuſtodiam agere, preſſo uenit ueſtigio, ad ouium ſepta: ſic Vlyſſes equo deſcēdit, tum alij præſtantes Græcorum ductores ſequebantur ordine per ſcalas digrediētes, quas Epeus ſtruxiſſet uias ſubeūtibus & deſcendētibus. illi igitur aliūde alij deſcenderūt, magno animi robore præditi, non ſecus ac ueſpæ, quas turbauit frondator, illæ ſimul conglomeratæ, ac furore elatæ, ramo ſuperfunduntur, ubi ſtrepitū audierūt: ſic illi magna animi prōptitudine equo dilabebātur in Troianorum urbem, ac cor eis in pectore palpitabat, & ſtatim, facto impetu, in hoſtes inuehebantur, alij autem remigijs mare uerrebant, at naues ſecundo curſu ferebantur in magno fluxu. Thetis autē præmunijt uiam ferētes immittēs uētos: Græcorū autē pectus gaudio prætentabatur. Proinde ſubito ad Helleſponti littora appellētes, naues illic ſtabiliebāt, & docte contraxerūt inſtrumēta omnia, quæ nauibus ſēper adſint, ipſi uero egreſſi impetu ad Ilium ferebantur, nullo præpediente metu,

PP 2 perinde

perinde ac oues ſe è nemoroſis paſcuis ad ſtabula corri= piunt ſub noctem autumnalē: ſic illi omni uoce ſuppreſ= ſa, urbem petebant, proceribus ſuis opem ferre cupiētes, ut lupi, qui acerba fame exciti, in ſtabulum impetum fa= ciunt, per montes & ſyluas, paſtore quippe ducente ſo= mnos, & alias ad alias mactant, intra ſeptum, atra in ne= bula, quæcunq; omnia ſanguine & cadaueribus miſcētur, magna autem patratur ſtrages, pluribus quippe Græcis etiā in urbe graſſantibus, ubi igitur omnes intra mœnia recepti eſſent, tum magna alacritate accēſi ad Priami ſe= dem horrēdo impetu rapiebātur, Mauortiū ſpirantes ro= bur: deprehēdunt enim totū oppidum prælio ac cadaue= ribus plenū, ubicunq; enim luctuoſæ domus incendio col= lucebant, tum magno animi gaudio afficiebātur, proinde & ipſi Troianis exitium machinantes irruebāt, per me= dios furioſo graſſabātur impetu & Mauors & Bellona, quocunq; ater profluxit ſanguis, terra uero rigabatur pereūtibus & Troianis & peregrinis auxilijs, quorū hi quidem horrenda obuincti morte, per urbem in ſanguine uolutabātur, alij uero ſupercumulabātur ſuum robur ex= pirantes, tum hi ſua inteſtina manibus tenētes, miſere pa= lantes agebātur per domos, alij autē pedibus ſubtus am= putatis per cadauera obreptabant, immenſum cientes plo ratum, deinde multis ad pugnā ineundam paratis, manus & capita defringebātur: præterea fugientium tergis ha= ſtæ aliunde transfigebantur, rectà ad papillas uſque, alijs iterū, ut per lumbos ageretur ſupra uerenda, ubi maxime indomiti Martis cruciabilis cuſpis: deinde nuſquam non erat audire triſtem canum ululatū, & acerbum pereun= tium iuuenū gemitum: circumquaq; autē reſonabant im= menſo ploratu omnes ædes, ploratus uero fœminarū non

diſſimilis

diſsimilis erat gruum clangori, ubi cernant aquilam ex alto per aërem irruentem, non enim eſt illis animus in pectore præſens, ſed ſolum longo reſonant ſtridore ſacram fugientes auem: ſic quoq; Troianæ fœminæ aliunde aliæ ululatum tollebant, hæ quidem è lectis coëuntes, aliæ uero per terram diſcurſantes, hæc quidem neglecta mitra & membris ſola tunica inuolutis, temere oberrabat, aliæ nec flammeo nec peplo aſſumpto, ſed irruẽtes hoſtes exhorrentes perplexe hærebant, pectoribus metu palpitantibus, ſolum manibus uerẽda occultantes, calamitoſæ: aliæ iterum miſeris modis è capite comam uellebant, & pectora palmis tundentes, ploratui totas laxabãt habenas: aliæ uero infeſtæ pugnæ ſe offerẽtes, formidinis obliuiſcebãtur, pereuntibus uiris aut liberis opitulari cupientes, quoniã neceſsitas magnã iniecit audaciã, deinde ploratus infantibus ſomnos excuſsit, quorum animi adhuc curarum neſcij, alij quidem ſuper alios expirarunt, alij iterum ſuperfundebantur, inſomnijs exitiũ præſagientes. Porro acerba fata miſerè gaudebant ob pereuntes, nam hi ſternebãtur, perinde ac obeſæ ſues in regijs ædibus infinitæ cæduntur, conuiuiũ inſtruẽtes, & uinũ in poculis relictũ miſcebatur cruori, nec erat quiſquam qui ferrum circumferret ſanguine non imbutum, nõ quidem etſi admodum imbellis fuerit: ſiquidem Troiani exitio dabãtur, perinde ac oues urſorum aut luporũ dentibus, feruenti meridiei æſtu in paſtoris abſentia, cum opaco loco omnes cõiũctæ maneant lacte domum ablato, hic irruẽtes capaci uentre diſtento atrum potant ſanguinem, & perſiſtẽtes omnẽ perdunt gregẽ & acerbas parant epulas miſero paſtori: ſic Troiani in Priami urbẽ extremo illo prælio irruẽtes cædẽ cæde cumularũt, nec quiſquã erat Troianorũ immunis à

uulnere: proinde omnium membra diſperſa iactabantur multo deformata ſanguine, nec certe Græcis hoc prælium nullo ſanguine conſtitit, ſed partim poculis, partim menſis deiecti, alij titionibus ardenti foco abreptis, aut uerubus perfoßi animam efflarunt, iuxta quos etiamnum uiſcera porcorũ calida relicta erant, feruidi ignis uapore adurente, alij iterum ſecuribus ac aſcijs præfecti in ſanguine palpitabãt. Porro ijs digiti ferro admoti amputabantur, nempe qui ſcite admolirentur manus, ſperantes triſtia depellere fata, alius ſocij ſui occiput cerebro cõfodit, uibrato per aciem ſaxo. Proinde hi, ferarum in morẽ, quæ uulnerãtur in ſtabulis, paſtore in agro agente, bili commota graſſantur ſæuißimè, funeſta illa nocte magno pugnandi deſiderio exæſtuãtes, ac circa Priami tecta aliunde alium pugna trucidarũt irruentes, multi quoq; ex Græcis haſtis deiecti ſunt, ſiquidem quicunq; Troianorũ è tectis proruẽtes, aut ferrum aut haſtam manibus corripere properaſſent, hoſtes ſternebant, etſi uino etiam grauarentur. Cæterum magnus urbem ſplendor illuſtrabat, quia multi Græcorũ manibus faces geſtabant, ut inter præliandum & ſuos & aduerſarios dilucide uiderẽt, & tum Diomedes bellicoſum Corebum Mygdonidis filium, ſecum congreſſum haſta per ſtomachũ, quà cibus & potus in uiſcera traijcitur, fixit, quẽ ſtatim mors atra haſtæ circũplicita occupauit, & in ſanguinẽ & aliorum mortuorum gentem dilapſus eſt ſtolidus, nec ullum è cõnubio fructum demeſſuit, cuius gratia pridie ad Troicam expeditionem ſe recepiſſet, & ea lege Troianis ſuam aſtrinxerat fidem, ut Græcos ab Ilio depelleret, ſed deus ſpem eius fruſtratus eſt, nam fata illi deſtinarãt exitiũ: ſimul etiã interemit Eurydamantẽ ſibi obuium factum, bellicoſum Antenoris generum,

nerum,qui prudentia maxime inter Troianos *præſtitit: hic & Ilioneo uenerando ſeni occurrit, & in illum fer-rum ſtrinxit,tum illi membra ſenili corpore infringeban-tur,& hac quidē enſem, hac uero genu tetigit ſanguina-rij herois:at hic licet magno pugnandi furore urgeretur, tamen uel ira flacceſcente,uel diuino monitu leni uerbere ſenem ferijt, ut quid diceret precatus fortē & acrem uirū: hic autem repēte miſerabiliter illi manū iniecit,nam acer-bo obtinebatur metu,Ad tuos, inquiēs, me pedes abijcio, quicunq; es belliçoſorum Græcorum, pudore retractus à ſene manus abſtineas, & acerbam reſtinguas iracundi-am: ſiquidem magnam ſibi parit gloriam, qui interemit uirum uirenti ætate fortem:at ſi ſenem, nulla te fortitudi-nis laus comitabitur, proinde manus à me amotas in flo-rentis ætatis homines conuertito,ſperans futurū, ut & tu quoq; ſenectæ limina attingas. Sic dicentem compellat* Diomedes,Senex,*me quidem ſpes habet futurū, ut ad ſe-nectam proueћar, ſed dum mihi ſuppetunt uires, non ſi-nam quenquam uitæ meæ hoſtem ſupereſſe,ſed omnes or-co dimittam, quoniam uir præſtans de hoſte ſuo ſemper ſupplicium ſumit. Sic fatus exitiale ferrum in eius guttur impegit,et eò rectà egit,quà mors quàm citiſſime animas & graues ſanguinis uias petat, proinde illum* Diomedis *manibus deiectū acerbum comminuit fatum: hic igitur in heroas graſſās ruebat per urbē ingenti ſuo robore furēs: deinde &* Synabantē *interemit,& longa proſtrauit ha-ſta præclarum* Eurycoontem Perymneſti *filiū,* Aiax *au-tem* Amphimedontē,*&* Agamēnon Amaſteridē, Idomeus Minantem, *deinde* Miges Deiopeten, *at* Achillis *filius indomita haſta interemit* Pammonem: *tum iterum tor-quebat in* Politen *irruentē:præterea etiā* Teſiphonū *ma-*

 ctauit

ſtrauit omnes ſimul Priami filios, mox etiam Agenorem in prælio ſibi obuium factum, alium uero ſuper alium ex heroibus interfecit, nuſquam non ſe triſte obtulit fatū pereuntibus: at hic patris ſui robore indutus, & inexhauſta quadā ſanguinis ſiti æſtuans ſtrauit ac fudit in quoſcunq; incidit, ipſi quoq; Priamo hoſtium regi, infeſto animo occurrit, ad Mercurij aram: hic uero ut uidit Achillis filium agnouit, cū adhuc procul eſſet, nec ullo deijciebatur metu, ut qui ſpem conceperat fore, ut ſuper filiorum ſtragē interimatur. Hac igitur gratia illū compellabat mori cupiens, O' præſtans bellicoſi Achillis fili interfice, nec te ulla ærumnoſi hominis miſericordia tangat: nō enim ego talia ac tanta paſſus, ſolis (qui terrarum flammis opera omnia luſtrat) lumen intueri cupio, ſed iam cū filijs perire, ac in magni doloris triſtiumq; turbarū obliuionem uenire: utinam me tuus pater leto dediſſet, antequam uidiſſem incendio conflagrare Ilium, cum illi ob interfectū Hectorem dona ferebam, quem tuus peremit pater: ſed id quidē in fatis erat, at tu te noſtro ſanguine ſatura, ut in malorū obliuionem adducamur. Sic dicentē interpellat Neoptolemus, Tu me, ô ſenex cupidum & properantem hortaris, non enim te hoſtem inter uiuos eſſe ſinam: nihil enim homini anima eſt charius. Sic dicens canū ſenis caput præſecuit, ſine ullo negocio: nō ſecus, ac ſi quis intenſo æſtatis feruore ſegetes demeſſuerit: at caput admodum reſonans uoluebatur per terrā, procul ab alijs membris, quibus homo mouetur, dilapſum autem erat in atrum cruorem & in promiſcuam aliorum ſtragem, tum felicitate, tum genere, & magna filiorum caterua omnium præſtantiſſimum: ſed enim gloria non diu creſcit mortalibus, uerum de improuiſo irruit probrum: hic igitur fato procubuit,

cubuit, & malorum obliuiſcebatur: at Græci Aſtianacta Hectoris filiũ ab edita turri deiecerunt matris ulnis auulſum, Hectori infenſi, quia cum in uiuis eſſet, eis exitiũ ſtruxerat, quare hoſtili quoq; animo fuerant in ſuam ſobolẽ, eius igitur filium paruum ab alto ſepto in præceps egerunt, nondum belli peritum, perinde ac uitulum, lupi fame extimulati in ſonorum præcipitiũ malo deijciunt animo, matris lacte ſubſcaturientibus huberibus abreptum: hæc tum huc atq; illuc diſcurrit, magnum ob charũ filiũ ploratum edens, quam à tergo et aliud urget malũ, nempe cum ipſam quoq; leones abripiant: ſic illam aliũde ſatis ob filium dolentem, hoſtes ſimul cum alia præda abegerũt, præſtantis Aeætionis filiam, miſeris clamoribus omnia miſcentem, nam & filium & maritum & parentem ſibi ob oculos ponens, mori decreuit, quoniam regio loco natis hominibus, ſatius eſt in bello animam profundere, quàm deterioribus in ſeruitutem tradi. Proinde plorabili uoce ita uociferabatur magno animi dolore exhulcerata, Agedum Græci iam meum corpus uel ex edita turri, aut è rupe aut in ignẽ præcipitate, nam infinita me circumuallant mala: etenim meum patrẽ præſtantẽ uirum Thebis leto dedit Achilles, ac apud Troiã præclarũ maritũ, qui mihi omnia quæcunq; animo cõplecti potuiſſem præſtabat, & mihi liquit paruum admodum in ædibus filiũ, quo mihi mirum in modum placebàm, ac magnam mihi de illo ſpem cõcipienti malum ac intolerandum abripuit fatum, quare me in immenſum luctum cõiectam miſera hac uita priuate repente, nec in ueſtras ædes abducite ſimul cum alijs mancipijs, quoniam non amplius fert animus inter mortales agere, quia deus, qui mei curam gererent, exitio dedit, dolor autẽ maximus me occupauit, Troianis

omnibus ſummis cum animi cruciatibus deſtitutam. Sic dixit magno mortis deſiderio exæſtuans, Eſt enim illis indecorum diutius uitam trahere, quorum ingentem ſplẽdorem obnubilauit probrum: nam acerbum eſt alijs eſſe deſpicatui, ſed illam reluctantem in ſeruitutem abſtraxerunt. Porro alij alijs in ædibus animas poſuerunt, inter quos luctuoſus ſublatus eſt clamor, ſed non in ædibus Antenoris, quia Græci in memoriam adducti ſunt grati hoſpitij, quo accepit antea in urbe, & ſeruauit Menelaũ cum Vlyſſe urbem ingreſſum: æquam igitur reponentes uicem, Græci illum cum ſuis poſſeßionibus ſeruarũt incolumem, reueriti & amicum uirum Themida, cuius oculis nihil non peruium. tum egregius præſtantis Anchiſæ filius multis per urbem laboribus & periculis iactatus, & multis ſua haſta & formidine extinctis, ut uidit hoſtium manibus ortum incendium, latißime per urbem diffundi, & populum internitione cædi, ac Troicam gazam ſimul cum opibus, cum uxoribus & liberis, ædibus extrahi, plane de ſpe ſeruãdæ patriæ deiectus, animo agitauit magno ſe exitio ſubducere, ut quando in alto uir quiſpiam docta manu gubernaculum tenet nauis, & uentus & rapidi undarum uortices undiq; contorti, in uaſtabunda tempeſtate manum eius, & animum laßitudine conficiunt, ille igitur nauigio, undis deprimentibus, pereunte, in paruam ſe ſcapham conijcit, deſerto clauo, nec ulla tangitur cura merciũ quas uehat nauis: ſic quoq; Aeneas deſerta urbe, quam hoſtilis hauſerat ignis, filium & patrem abreptos exitio ſubtrahere nitebatur: hunc quidẽ miſera ſenectute confectum, manibus in humeros ſublatum, at illum altera miſere terrã perſtringentẽ nec formidantẽ belli labores, triſti eduxit prælio; at neceßitate coactus tenellus filius

patris

patris ueſtigia preſſit lachrymis per genas uolutis, & multa uelocibus pedibus cadauera perſilijt, ſæpeq́; in tenebris, quamuis inuitus iter fecit: nam Venus itineris dux fuit & filiũ & nepotẽ & uirum graui calamitate aſſerẽs lubens: nam properantis pedibus quacunq; flãmæ locum dederũt, at omnis feruidi ignis uapor ſe fidit, & haſtæ & tela irrita in terrã diffluebant, quæcunq; Græci triſti hoc bello in illũ contorquerẽt, tum uero Calchas magno ſublato clamore populum inhibuit, Ceſſate Græci, inquiens, tela & exitiales haſtas uibrare in fortis Aeneæ caput, nam in fatis eſt illum à Xantho profectum ad Tyberim latifluũ, ſacram urbem conditurũ uniuerſæ poſteritati admirandã, deinde ipſum diuerſas hominũ nationes obtẽturum imperio, hinc quoq; genus in poſterũ duci, quod ab oriẽte in occidentẽ protendet ſuam ditionẽ, nec illicitum eſt, ut ipſe in deorum numerum referatur, utpote Venere prognatus: & maxime etiã ab hoc uiro abſtineamus manus, quia auro & alijs poſſeſſionibus fugientem ſeruaret uirum etiam in peregrinam terrã, quæ omnia poſthabuit ſuo patri & filio: nam nox hæc declarat illum eſſe admiranda in patrem pietate & inculpãdum filio patrem. Sic dicenti morem geſſerunt omnes, & ut deum ſuſpexerunt, ille autem rapido ſe curſu urbe extulit, quò cum anhelantem pedes ferebant, nec amplius Græci Troiã deuaſtarũt, & tum Menelaus Deiphobũ neci dedit ſomno oppreſſũ, deprehendens muſtum in Helenæ thoro: illa autem in fugã uerſa ædibus ſe occultauit: at hic fuſo ſanguine gauiſus eſt ob cædem, ac talia inſuper addidit, Heus canis, iam tibi hodie triſte attuli exitium, nec te uiuum inter Troianos deprehendet aurora, etſi altitonantis Iouis te generũ eſſe iactes, ſed noſtris proſtratum manibus grauis te inuaſit

pernicies

pernicies noſtræ coniugis cauſa, utinam antea quoque Alexandro *prælio nobiſcum congreſſo, uitam adimere licuiſſet, id certe multo mitiorem redderet noſtrum cruciatum, ſed hic quidem debito mulctatus ſupplicio, horrendas ſubijt tenebras, ac tibi nihil profutura erat noſtra cōiunx, quia ſcelerati uiri nunquā effugere poſſunt* Neme*ſim incorruptā ſcelerū ultricem, quia defixis illos ſemper intuetur luminibus, ſiquidē aëre amicta quacunq; circumuolat humanū genus,* Iouis *auxilio obarmata ſupplicioq; afficiens malorū operū ſibi conſcios.* Sic dicēs ho*ſtibus triſte attulit exitium: nam animi zelotypia exæſtuans in pectore furebat multa* Troianis *mala cogitans, quæ uenerāda dea iuſticia ad exitū perduxit: nam illi malorum operū prima iecerunt ſeminaria in* Helena, *& primi quoq; fœdera ruperunt ſcelerati, cū mētis præuaricatione nullā habuerint rationē ſanguinis & diuinorū ſacrificiorum, quare illis in poſterū quoq; Furiæ exitiū ſtruxerunt: proinde hi quidem pro mœnibus occubuerūt, alij uero per urbem apud formoſas uxores conuiuijs ſe exhilarantes.* Porro *tandem* Menelaus *in intimis ædium receſſibus deprehendit ſuam uxorē, quò ſe prioris mariti minas exhorrens abdiderat, qui illā intuitus ſtatim induxit in animū interficere, zelotypia mentē inſtigāte, niſi grata* Venus *eius uiolentiā retraxiſſet, quæ eius manibus ferrū excußit, & impetū reſtrinxit: nam atra iracundiæ nebula profligata, ſuaui illius pectus & oculos deſiderio perſtrinxit, quare præter ſpem admiratione perculſus erat, nō potuit enim inuſitatam illā pulchritudinē intuitus ferrum iugulo admouere, ſed ſtetit ut aridum in nemoroſis montibus lignū, quod nec* Boreæ *nec* Noti *procellæ per aëra ruentes concutiūt: ſic ille perinde ac ſepultus diu*

manſit: nam intuitus uxorem uiribus infringebatur: ſubito igitur ex animo eius deleta ſunt omnia, quæ illa in primum thorũ deliquiſſet: demoliebatur autem facile omnia dea Cypria, quæ omnium cum hominũ, tum deorũ mentes ſibi ſubigit: attamen quanuis hunc in illam affectũ induiſſet, ferro iterum humo ſublato in uxorẽ ferebatur, ſed alia illi ruenti animus uerſabat, uerum dolo Græcos demulſit, & tum cum frater cohibuit, nõ præter animu eius ſententiam ſuauibus dehortans uerbis, ueritus enim erat, ne omnia illi in irritum cecidiſſẽt, Menelaë, inquiens, modum facito iracundiæ: abſurdum enim eſſet primam uxorem perimere, cuius cauſa multos adiuimus labores Priamo mala meditantes: non enim in Helenam culpa cõferenda, ut tu quidem exiſtimas, ſed in illum qui & hoſpitalem Iouẽ, & tuã menſam deſpicatui habuit, quare deo multis doloribus pœnas dedit. Vt dixit ille ſtatim ſe morigerum præbuit, dij autem atris circumamicti nubibus, Troiã deflebant, extra formoſam Mineruam & Iunonẽ, quæ magnas ſpirabant glorias, ubi uiderunt præclarum Priami oppidum ſolo æquatũ, quamuis ne Minerua quidem ab omni luctu immunis fuerit, quia in ſuo templo Caſſandræ Oilei Aiax mente captus uitium obtulerat, quare illum in poſterũ graui malo & ſupplicio affecit, nec tamen opus illud nefandum oculis obire potuit, ſed ira ſimul & pudore ſuffundebatur, & truculẽtos auertit oculos ad templi laquearia & circũquaq; ſtrepitũ edebat diuinum ſimulachrũ, & templi ſolũ concutiebatur: non tamẽ ille ab horrido hoc ſcelere ceſſare potuit, quia mẽtis oculos excluſit Venus. Cæterum nulla nõ oppidi parte aliũde alia lababant tecta, & immenſa uis pulueris fumo miſcebatur, maximusq; reſultabat ſtrepitus: nam ignis diffundebatur

per

per omnia aduerſarij tecta & arcem quoq; circa Pergamum hauriebat incendiũ, deinde & circa templum Apollinis & delubrum Palladis magna religione horrendum, præterea etiam ad Mercurij aram,deinde etiã et delectabiles nepotum Priami thalami incendio conflagrabant, tota deniq; urbs ab imo uertebatur. Porro horum qui ex Troianis à Græcis leto dati ſunt, alios hauſit incendium in proprijs ædibus,ubi ſimul et mala morte multati et ſepulchrum ſortiti ſunt, alij per propriũ iugulum acto ferro ſibi necem cõſciuerunt, ut hoſtilem ignem in ueſtibulis graſſari uidiſſent, alij iterum uxore cum filijs interfecta proſtrati ſunt,neceßitate cõpulſi indignũ opus exequi, et alius exiſtimans ſe procul abeſſe hoſtibus, ſtatim arrepta urna conabatur incendiũ reſtinguere,hunc præoccupans Græcorum quiſpiam haſta deiecit, & crapula grauatum exitio dedit,ac intra tecta collapſus uacua defluxit urna, alius iterũ per domũ fugiens,incidit in ardẽtia ligna,quæ mediã ædium partẽ ſuffulciebant, & triſti fato collapſus eſt,multæ iterũ fœminæ in triſtẽ fugã effuſæ, in memoriã adductæ ſunt filiorũ, quos in lectis deſeruerunt : proinde celeri reuerſæ gradu, ſimul cum filijs interierunt,ædibus quippe ruina conuulſis,deinde equi & canes conſternati per urbem ferebantur, & incendio ſe ſubducere conniſi, pedibus per cæſorum cadauera rapiebantur,& in uiuorũ perniciem perrumpebant, clamor autem tota urbe perſtrepebat,quodam iuuene per flammam dum rueret uociferante:nam qui intus eſſent crudeli fato abſumebantur, alius autẽ alia uia ad interitũ ferebatur. Porro flammarũ globi ad æthera ſubuoluebantur, & immenſus diſpargebatur ſplẽdor, circunquaq; cernebãt accolæ uſq; ad altos Idæi mõtis uertices,& uſq; ad Thraciã Samum,& littus Tenedi,

Tenedi: & aliquis iuuenum, qui tum per maris gurgites nauigio ferretur, tali uſus eſt oratione, Græci laboris patientes finem fecerunt magno operi, qui ingentes ob formoſam Helenam labores exantlarūt. Proinde Troia tanta antea felicitate florēs igni concrematur, nec quiſquam deorum cupientibus opem ferre uelit: fatum igitur intolerãdum omnia mortalium opera oculis colluſtrat, & res inglorias & altis natiuitatis tenebris preſſas in ſublime educit, tum uerſa uice ſublimia deprimit, & ſæpe bonum in malum commutat, & malum in bonū, cum quippe miſera mortalium uita uiciſsitudine quadam ſemper fluctuet. ſic dixit mortalium aliquis procul immēſum cernens fulgorem. At Troianos luctuoſa circumuallauit calamitas: Græci autem per urbem ruebant, non ſecus, ac magni uētorū turbines immēſum mouētes mare cōuoluunt, ubi cōtra è regione furēs, tēpeſtuoſæ arcturi ſignū per æthereū ambitū exoritur ad procelloſum Notū ſe uertēs, hoc certe multæ naues in fundū actæ deuaſtãtur, in mari ſæuiētibus quippe uentis, quibus ſimiles Græci deuaſtabant altum Ilium, quod magna ui ignis abſumebatur, non ſecus, ac mons hirſutis ueſtitus ſyluis conflagrat incendio uentis cōmoto, longi autem circumſtrepunt colles, quo certe fit, ut afflictiſsima cōditione ſint omnia ob Vulcani uim, quæcūq; per ſyluã uerſantur: ſic Troiani cædebãtur per urbem, nec quiſquam cœlitum illos hac calamitate aſſerebat, nam Parcæ ſæuo agmine obtinebant omnia, quas nemo mortalium ſubterfugere poteſt. tum Demophoonti & bellicoſo Acamanti per urbem obuiam facta fuit magni Theſei mater ingenti deſiderio æſtuans, deorum autem aliquis ſe illi ducē præbuit, ut iſtis obuiam prodiret, nam oberrabat ferro & igni ſe conata ſubtrahere. Porro iſtis

uidentibus

uidentibus per ignis fulgorem fœminæ corpus inuſitata quadã proceritate, incidit ſtatim ſuſpicio, illam diui Priami uxorem eſſe: proinde ſtatim alacres manus iniecerunt cupientes illam ad Græcos ſubtrahere. Tum illa graui ducto gemitu, tali eos oratione adoritur, Ne me præclari Græcorum filij, ut hoſtem abſtractam ad ueſtras naues abducatis: non enim me è Troianis genus ducere glorior, ſed ſum de præclaro Græcorum ſanguine, quia Pitheus apud Trezonios mihi generis autor, & cõnubio me ſibi iunxit Aegæus: ex me autem natus eſt illuſtris filius Theſeus, ſed per magnum Iouem & per charos ueſtros parentes, ſi præſtantis Theſei filij in hac Græcorum expeditione ſint, me ijs id cupiẽtibus exhibete, quos puto uobis eſſe coæuos, nam mihi cor à mœrore alleuabitur, ſi illos ambos detur uidere incolumes ac eximios. Sic finem dicendi fecit, his uero audiẽtibus ſui parentis memoria refricabatur, nempe quantos adijt labores ob Helenam, & quòd antea deuaſtarint Aphidrias altitonantis Iouis filij, quando ipſos paruulos, nutrices à prælio occultarunt, ſimul memores reddebãtur præclaræ Aethres, nẽpe quãta illa quoq; laborauerit ſeruili neceßitate compulſa utrinq; & ſocrus & ancilla duræ Helenæ. His omnibus igitur in memoriã ſuggeſtis, tanto gaudio afficiebãtur, ut præ ſtupore uox includeretur. Tandem autem Demophoon eam alloquitur, Tibi quidem dij animi deſiderium explebunt ſtatim, quia uidiſti nos præſtãtis tui filij filios, qui te amicis ſublatam manibus ad naues feremus, & ad ſacrũ Græciæ ſolum, lubẽter deducemus, ubi antea imperium obtinuiſti. Sic loquutum amplexabatur auia, & circumiectis manibus latos exoſculabãtur humeros, et caput & mentum barba obſitũ: ſic quoq; & Acamantẽ exoſculabatur,

illis

illis uero plorantibus lachrymæ per genas uoluebantur, ut cum rumor diſſeminauerit aliquem in peregrina terra mortem obijſſe, & filij eius in poſterum domum reuerſum uideant, ijs præ gaudio tum exiliunt lachrymæ: ille contrà, filijs in humeros aſſumptis, in ædibus plorat, circumquaq; autem domus ſuaui quodam ploratu reſonat: ſic illis quiritantibus magnus diſcurrit ploratus. Et tum Laodicen opulenti Priami filiam aſſerunt, cœlo manus expandiſſe, precantem immortales deos, ut ſibi terra dehiſceret, antequàm ſeruili operi manus admoliretur: tum ſtatim deorum quiſpiam exaudijt, & terram ſub pedibus diffidit, quæ diuino monitu complectebatur puellam caua uoragine, poſt exciſum Ilium: cuius cauſa et ſe ipſam, aiunt, formoſam electram caligine & nubibus obduxiſſe, mœrore afficientem, & aliarum Pleiadum, ſuarum nempe ſororum chorum: uerum iſtæ ut lumen adferant miſeris mortalibus gregatim in cœlo oriuntur: hæc uero ſola & occulta & incognita manet, quia præſtantis ſui filij Dardani ſacrum corruit oppidum, nec ipſe ſummus Iupiter illi ab æthere commodare potuit, quia fatis locum dat etiam magni Iouis potentia; ſed iſtud præſtans deorũ mens ſtatim confectum reddidit, alioqui Græci adhuc exulceratis animis in Troianos ſæuijſſent.

Q.Q Quinti

QVINTI CALABRI DERELICTORVM AB HOMERO LIB. XIIII.

IN DECIMVMQVARTVM LIB. ARGVMENT.

Græci diruta Troia prædam omnem ad caſtra cogunt, ubi magna ob uictoriam lætitia delibuti, conuiuia agitant, ac carminibus ſuos duces celebrant, & præcipue Sinonem, qui ſe tam fœde mutilari paſſus erat, pro ſuorum incolumitate, ſed tandem in ſomnum inciderũt. Cæterum Helena in thalamo, mariti pacem facile in leges conficit ſuas. Deinde Achillis umbra, Neoptolemo per quietem uiſa, popoſcit ad ſuum tumulum mactari Polyxenã Priami filiam, quòd niſi faciant, minatur ſe tantis tempeſtatibus mare commoturum, ut Græcis in patriam reditus intercludatur: uerum habuit in hac re Græcos ſibi admodum faciles. Quare Hecuba, nimio dolore exagitata, in canem mutatur. At ſopitis maris procellis, Græci naues conſcendunt. Quod cum uidiſſet Minerua, ob oculos ſibi ponit flagitium, quod in templo ſuo patraſſet Aiax. Ergo Iouem precatur, ut ſibi liceat de nefarijs hominibus ſupplicium ſumere. Quare Ioue annuente, fulmine ſe obarmat, ac totum mare concutit turbinibus: tum nauium, hæ quidem in ſaxa torquentur, hæ uero in ſyrtes urgentur, aliæ iterum uadis illidũtur, & denicꝫ miſerabilis erat rerum facies. Cæterũ Aiax diu fruſtra conatus enatare, tandem attritis unguibus in undis expirat.

ET tum oceano pulchra aurora in cœlum proruit, & chaos noctem ſuſcepit, Græci uero incenſa agunt, ſtruntq́; Pergama, & ſimules torrentibus, hybernis imbribus auctis, qui orta pluuia montibus præcipitati, cum ſtrepitu, multas arbores & alia quæ in montibus naſcuntur, cum ipſis rupiũ uerticibus, in mare abripiunt, ſic Græci igni uaſtata Troia, omnes poſſeßiones ad naues cogebãt, cum ipſis Troianorũ mulieribus, quas aliunde alias abduxerunt, has quidem adhuc intactas ac nuptiarum expertes, has uero iuuenili amore iam pridem thori legibus aſtrictas, alias iterum uenerãda canicie obſitas, tum alias illis

ætate

ætate inferiores, quarum filios huberibus auulſerunt, ultimum manibus lac abſtergentes, quibus medijs & ipſe Menelaus ſuam incenſa ab urbe uxorem abduxit, & ut magnũ exequutus opus gaudio ſimul & pudore diſtringebatur. Porro Caſſandrã abduxit fortis Agamẽnon, Andromachẽ autẽ Pyrrhus: at Vlyſſes Hecubã ui traxit, cui denſæ oculis lachrymæ, ſcaturiginis in morẽ, ebulliebãt, mẽbra autẽ tremore concutiebantur, & mens uagabatur metu, laniabat autẽ canã capitis comã, ac multus circumuolabat cinis, quẽ è foco copioſe manibus infuderat, extincto Priamo, & urbe incendio conflagrante, magnoq; gemitu deplorauit, ſe è tãto rerũ faſtigio ad ſeruilẽ conditionẽ deiectam. Porro alius aliam Troianorũ ui abſtractam, ad naues duxit plorantẽ, nã omnes cõtinuo in ploratu perſiſtẽtes, reſonabãt aliunde aliæ miſeris modis ſimul cum infantibus commotæ, ut quando ſues ſimul cum nefrendibus à primo ſtabulo ad aliud transferunt paſtores, mota hyeme, mixtim triſti grunnitu reſonãt cõtinuo: ſic Troianæ in Græcorum poteſtatem redactæ plorabãt, nam æquali neceßitate deuincta erat et regina & famula: uerũ Helena nullũ ciebat ploratũ, ſed pudor nigris inſedit oculis, qui deſuper rubore pulchras ſuffudit genas, uaria autem animo uerſabat, ſe'ne, ubi ad naues deducta eſſet, flagris dilaniarẽt Græci, quare, terrore iniecto, animo concutiebatur, & capite peplo inuoluto uiri ſui ueſtigia preßit, rubore tingẽs genas, perinde ac Venus ubi illam cœlites omnes propalam deprehenderunt in Martis ulnis, ſuo thoro adulterij notam imprimere, denſis induſtrij Vulcani uinculis irretitam, quibus iacebat animo ſe diſcrucians, & reuerita immortalium genus turmatim eò confluens, & ipſum quoq; Vulcanum, ſiquidem acer-

bum eſt fœminis,ſuum probrum mariti oculis patere,hãc corporis forma & integro pudore exprimẽs Helena,*cum* Troianis *captiuis ad Græcorum naues contendit:populus autem circumfuſus admiratione concutiebatur,intuitus nulla parte culpandum mulieris ſplendorem, & formam amabilem,nec quiſquam paſſus eſt illam aut occulto aut manifeſto impetu lædi,ſed ut deam ſuſpiciebant lubẽtes, ſiquidem nemo erat, quin illam intueretur oculis minime dolẽtibus.*Porro *ut cum longo errore per mare circumactis patria multo pòſt tẽpore apparet,tum hi ponti ſæuitiem & mortẽ ſubterfugientes immenſo perfuſi gaudio, patriæ manus porrigunt. ſic* Græci *omnes gaudium & lætitiam agitarunt, nec amplius duri laboris aut pugnæ memoria hærebat animo. talem omnibus mentem indidit* Venus,*&* formoſæ Helenæ *& patri* Ioui *gratificata.*Tum Xanthus *cruentã adhuc ſpirans pugnã ut intellexit amicum oppidum incendio datum, plorabat cum nymphis ob malum,quod* Troiæ *incidit,&* Priami *urbẽ deuaſtauit,ut grãdo in maturas ſegetes ingruẽs,minutim eas diſſecet,ac magno impetu ſpicas omnes excutiat, & inanis humi calamus ſundatur,fructu quippe miſeris modis ad nihilum redacto,magnus tum ac pernicioſus luctus domino inijcitur:talis certe luctus occupauit animũ* Xanthi *uaſtato* Ilio,*& perpetua hac miſeria deprimebatur, licet eſſet immortalis, ac longa* Ida *ingemuit,&* Simois *ac* Idei *montis accolæ* Priami *oppidũ deplorantes:*Græci *autẽ in cachinnũ ſoluti,ſe ad naues receperunt,illuſtrem cantu uictoriam celebrantes,nunc iterum diuinũ immortalium genus,& etiã audentẽ ſuorum animũ, & incorrumpendum* Epei *opus, & cantus per æthera cœlo ferebatur,non ſecus,ac infinitus turdorum clangor,ubi poſt*

exitialem

exitialem tempeſtatem ſerenitas cœlo eniteſcere incipit, ac æther nullo uẽtorum turbine exagitatur: ſic illis apud naues animus gaudio diffundebatur, dij autẽ per cœlum oblectabantur, quicunq; ex animo pro Græcis ſteterunt: alij iterum dolenter ferebant, quicunq; Troianis ſubſidio fuiſſent, cernentes Priamu urbem igni & ferro uaſtatam, ſed reluctantibus fatis imminens exitiũ depellere non potuerunt, quamuis cupiuerint: non enim ipſe Iupiter, qui omnes deos ſupereminet genere (nam ex eo omnia trahũt originem) facile poſſet malum propulſare præter Parcarum ſentẽtiam. Cæterum Græci multa boum femora lignis ſuperpoſita cremabant, & denſi altaribus circumfuſi ardentibus hoſtijs ſuaue inſtillabant uinum, dijs gratificantes, quia magnum exequuti erant opus, præterea multis ad cœlum laudibus ferebãt omnes quoſcunq; aluo cõdidiſſet equus ligneus, & in primis ſuſpiciebant Sinonem, quia non recuſauit tam male ab hoſtibus multari, quare illum omnes ſemper & cãtu & donis infinitis cõdecorarunt: hic uero magnũ animo gaudiũ concipiebat, ob Græcorum uictoriam, haudquaquam proprio ingemiſcens malo: nam prudẽti & cordato uiro multo ſatius eſt gloriam ſibi parare, quàm aurum, aut alia quæcunq; bona, quæ mortales in precio habent, aut habituri ſunt. Proinde apud naues inconcuſſo animi robore prædіti inter ſe conuiuia agitabant, hæc concinne concinẽtes, Iam longo bello finem impoſuimus, & magnam tulimus gloriam, capta cum hoſtibus urbe, at Iupiter optatum nobis reditũ annue. Sic dicẽdi finem fecerunt, ſed non omnibus Iupiter reditũ annuit, attamẽ omnibus triſtis belli ſolicitudo exẽpta erat, & ad concordiã & lætitiã uertebãtur. Tum quidam deſiderantibus Græcis canere occipit, quo

pacto Aulide omnes conuenerint, aut quomodo Achilles duodecim maritima expeditione urbes ceperit, & undecim, terra exercitum ductans, & quæcũq; patrauit facinora circa regẽ Telephũ & præſtantẽ Aectionẽ: deinde quo pacto Cygnũ ſtrauerit uiolẽtum, aut quæcũq; bella geßiſſent Græci, interea quòd Achilles Græcis iratus pugna abſtinuerit: deinde quo pacto Hectorẽ circa patriæ muros raptauerit, & quomodo Pentheſileã prælio occiderit, & Memnonem domuerit, et quo pacto fortis Aiax bellicoſum Glaucum interemerit, aut quomodo præclarũ uirum Eurypilum trucidauerit Pyrrhus: deinde quo pacto Philoctetæ iacula Paridem deiecerint, aut quicunque fraudulentum ſubierunt equũ: præterea quo pacto Troia deuaſtata procul ab omni turba cõuiuia agitarunt. Porro alius alio carmine reſonabat quæcũq; animus illi ſuggeſſerat: ſed ubi canentibus media nox præcipitaretur, tum remotis menſis petebãt cubile, quod in curarum obliuionem adducat: nam heſternus labor omnes ad languorem dedit: quare licet per totam noctem conuiuia trahere cuperent, quietem capiebant, quia ſomnus etiam nolentes inuadit, alius autẽ alio cubabat loco: at Menelaus ſuis in caſtris ſermones cedebat cum formoſa uxore, nondũ enim eorũ oculis incidit ſomnus, ſed Venus oblectauit in animo, ut in ueteris thori memoriã adducerentur, & procul pellerctur mœſtitia: prior igitur Helena tali oratione cõpellat ſuum maritum, Ne mei iracundia ô Menelaë in animo æſtuare pergas, non enim uolens tuam domum & lectum liqui, ſed Alexander & Troiani, te abſente, me ui rapuerunt, & me cupientem miſere uitam abrumpere uel laqueo uel ferro, cohibuerũt in ædibus, uerbis demulcentes, tuæ charißimæ filiæ cauſa dolẽtem, per quam tibi

nunc

nunc ſum ſupplex, & per mellitas haſce nuptias, & per tuum caput, ut hanc ſimultatem ex animo delere uelis. Sic dicenti reſpondet Menelaus, Ne mihi huius rei memoriā reſtrices, ſed expungamus animo mœrorē, & hæc omnia nigra obliuionis domus in ſuis penetralibus ſeruet: non enim par eſt amplius in malorū operum mentionē uenire. Vt dixit, huius animum occupauit gaudiū, & omnis ſi=ceſſebat metus, nam in ſpem erigebatur fore, ut omnem rancorem miſſum faceret maritus ſuus. Proinde illum amplectebatur, & ambobus ſuauiter plorantibus lachrymæ diſtillabāt, ergo his grato mixtis cōcubitu, prioris coniugij recordatio ſubijt animos, ut quādo hedera et uitis ſeſe amplectuntur, per truncū, has nulla uis uenti à ſe mutuo diuellere potuerit: ſic iſti mutuo hærebāt cōplexu, amoris œſtro accenſi, uerum & hos quoq; grata inuaſit quies, tum Achilles ſupra filij ſui caput aſtitit, qualis erat, cum in uiuis agens, Troianis quidem cruciatum, Græcis uero gaudiū attulit, exoſculabatur autē eius collum, & ſplendidos oculos, & talibus cum demulcēs uerbis alloquitur, Salue fili, nec animū mœrore dilanies ob meum obitum, quia in deorū numerū relatus ſum: ne tu igitur mei cauſa mentem mœrore conficias, uerum meo robore pectus obfirma, ac ſemper te inter Græcos eximium præbeas, nec cuiquam uirtute locum dederis, uerum in foro natu maioribus obſecundato, & tum te omnes prudentem dicēt, honorem habeto præſtantibus uiris, quibus mens in pectore firma: ſiquidē boni uiri familiaritate oblectatur uir bonus, mali uero malus: at ſi bene ſapias, bona etiā opera exequaris: nam uir malus nunquā ad uirtutis metam pertigit, cui non eſt mens honeſta, quia uirtutis truncus aſcenſu difficilis, longi autem in æthera ramu expāduntur: Achilles ſuo filio ſe per quietem offert.

qui uero robore præſtant & laßitudine à labore nō abſterrentur, fructus demetunt maxime ſuaues, præclarum uirtutis germen conſcēdentes: proinde eſto uir grauis & animo maturo, nec ob detrimētum animā mœrore excarnifices, nec quoq; nimium rebus ſecundis attollaris, eſto comis in amicos, filios, & uxorē, ſemper ob mentis oculos obuerſetur exitialis fati portas & mortuorum domos non procul à mortalibus diſtare: nā mortaliū genus ſimile eſt herbæ floribus, uernis inquā floribus, quorū hi quidem pereunt, hi uero creſcūt, quare miti ſis animo & Græcis denūcia, maxime uero Menelao & Agamēnoni, ſi nondum animo excidit quātos adierim labores, circa Priami oppidū, & quantam ad caſtra prædam egerim, antequam Troiæ mœnibus exercitū admoueremus, ut mihi impenſißime cupiēti, ex Priami præda formoſam Polyxenā ſtatim mactent, quia illis magis ſuccenſeo, quàm antea, cauſa Briſeidis: commouebo enim maris undas, & tempeſtatem tempeſtate cumulabo, ut ſua prauitate pereuntes longo hic tēpore hæreant, donec mihi libationē diffundāt, reditus deſiderio accenſi. uerum ipſam puellam ubi mactarūt ſepulchralibus ceremonijs, ac iuſtis afficere non equidem inuideo. Sic fatus diſparuit ſtatim ueloci ſimilis auræ, cāpum Eliſium petēs, qua ſummo è cœlo deſcēſus ac aſcenſus patet dijs immortalibus: at hic ſomno excuſſus ſui patris recordabatur, et magnū redintegrabat luctum. Verū ubi pulſis tenebris aurora per cœlum refulgens terrā & æthera illuſtrare inciperet, tum Græcorum filij reditus cupidine feruidi, è lectis proruerunt, & nauigia in altum eduxiſſent geſtiētes, niſi illos properātes inhibuiſſet præſtans Achillis filius, & in forū conuocaſſet, ac patris præceptum enarraſſet, inquiens, Audite chari Græcorū filij

illuſtris

illuſtris mei patris præceptum, quod mihi heſterna nocte per quietem in lecto iniunxit: nā dixit ſe in deorū cœtum adoptatum eſſe, iuſsit autē uobis et regi Menelao, *ut ſe ex belli præda egregio donetis præmio, nempe ut ad ſuū ſepulchrū formoſam* Polyxenā *mactetis, tum eidē ipſi facto ſacrificio iuſta facietis: ſi uero eo neglecto maritimū capeſſatis iter, minabatur mari aduerſis fluctibus exagitato, populum cū nauibus multo hic tempore detenturum eſſe.* Q*uæ ut dixiſſet, morem gerebāt, & tanquā deo illi uota faciebāt, ſiquidem è fundo, turbine extollebantur fluctus, & latiores & crebriores ſolito: cū quippe uentus furibundo mari incubuerit: proinde magna,* Neptuni *manibus, tempeſtas mouebatur, idq́; in gratiā fortis* Achillis: *omnes enim uentorū turbines in mare irruebāt:* Græci *igitur ardentes* Achilli *preces fundētes, omnes ſimul tales inter ſe ſermones miſcebāt:* Haud *falſo* Achilles *ad* Iouem *ſuū retulit genus, quare nunc deus eſt, etſi antea inter nos uerſatus ſit: nō poteſt enim infinita temporū ſeries, deorū genus demoliri.* Sic *fati circa* Achillis *tumulū ſedulo officio diſtringebantur: illam autē adduxerūt, ut paſtores iuuencam in denſis uirgultis matri à bubulcis abreptam in hoſtiam: hæc uero magno reboans mugitu animi cruciatu conficitur plorans: ſic tum* Priami *filia, circumquaq; omnia ululatu miſcebat inter hoſtiū manus diffluentibus hubertim lachrymis, ut quādo oliuæ fructui nōdū hybernis irrorationibus nigrore ducto fœda tempeſtate magna uis olei excutitur, tum circumſtrident longa uela funibus à iuuenibus intenſa: ſic ærumnoſi* Priami *filiæ ad duri* Achillis *tumulum tractæ, cum gemitu miſerè per genas diffluebant lachrymæ, & illi gremium implerunt, & cutis ebori uerè ſimilis rigabatur, ac tum aliud peius miſeræ*

Hecubæ inuaſit animum, quod priorem cumularet luctū: nam illi ob oculos poſuit miſerum & triſte inſomnium, quod per quietē ſuperiori nocte oblatum erat, certe exiſtimabat ſe ad Achillis tumulum ſtare plorantem, & comæ ad ſolum uſq; à capite diffluebant, & utriſq; uberibus purpureus dimanauit ſanguis, quo tumulus inundaretur: quare magna impleta formidine magnumq; præſagiens malum miſere ululauit, longas in fletum ducēs uoces, non ſecus, atq; canis in ueſtibulo ululans longum latratum emittit, lactis copia diſtentis mammis, nempe cum eius catulos antequàm lucem intuerentur, dominus pabulum alitibus obiecerit: hæc autem nunc quidem latratu, nunc iterum ploratu, nunc uero rugitu, animi cruciatum promit, triſtis autem clamor cœlo fertur: ſic Hecuba *plorans admodum uociferabatur ob filiam,* Me *miſerā, quid uel primum uel nouiſſimum querar animi uulnere conſciſſa, ac multis referta malis, filios'ne, ac maritum grauia ac improuiſa paſſos? an urbem ac filias miſeras & afflicta conditione futuras, an me ipſam ad ſeruilem neceſſitatem deiectam? quia fata horrenda multis me confixerunt malis, mea filia, tibi grauia & nunquam metuenda mala agglomerarunt, nuptias iam inſtantes amouerunt, & intolerandum attulerunt exitium, acerbum, quale nemo uerbis poſſet exprimere.* Achillem'ne *etiam mortuū noſtri ſanguinis ſiti incēſum furere?* Vtinam *me, chara filia, tecum illo die terra dehiſcens operuiſſet antequam tuam necem oculis obire cogerer.* Sic *dicenti indeſinentes per genas lachrymæ uoluebātur, & triſtis luctui luctus ſucceſſit.* Porro Græci *cum ueniſſent ad diui* Achillis *tumulum, tum eius filius ſtricto ferro læuam quidem puellæ iniecit, dextra uero tumulum tangens, talem orſus eſt orationem*

Polyxena à Pyrrho trūcatur ad Achillis tumulum.

tionem, Audi pater tuum filium precantẽ, & alios quoq; Græcos, nec nobis amplius acerbe ſuccenſeas, quia iam omnia exequuti ſumus, quæ in animo cupias. Proinde nobis eſto propitius, ſubito ſternens precantibus deſiderabilem ad patriã uiam. Sic dicens per candidã puellæ ceruicem, exitialem egit enſem, illa autẽ ſtatim fato cõceßit, miſeros in extrema uita ploratus edens. Porro huic pronæ collapſæ ceruix prorſus rubeſcebat, non ſecus, ac nix in mõtibus, aut apri aut urſi iaculo uulnerati, cruore mixta, ſtatim purpurea obducitur ſuperficie: deinde Græci illam repente in urbem auferendã dederunt ad Antenoris ædes, quia illam hic antea inter Troianos ſuo filio Eurymacho uxorẽ in ædibus aluit, qui poſtquàm iuſta feciſſet illuſtri Priami filiæ, iuxta ſuas ædes, non procul à templo Ganymedis è regione Mineruæ, tum ſubſedit fluctus & horridi ſopiebantur turbines, & oriebatur tranquillitas. Proinde Græci animo gauiſi ſe ſubito ad naues corripiebant, cantu celebrãtes deorum genus, aut Achillem, tum ſtatim epulum parabant ſectis boum femoribus, gratum omnino dijs ſacrificium erat: alij uero argenteis & aureis poculis uinum exhauriebãt, animus autẽ gaudio diffundebatur, ut quos ſpes haberet futurum, ut in patriam eſſent reduces. At poſtquàm exẽpta fames epulis menſæq; remotæ, tum Neſtor tali oratione Græcos demulſit, Audite me amici, qui lõgas belli minas fugeritis, ut gratã cupiẽtibus orationẽ deppromã. Iam in patriã redeundi tẽpus appetit, eamus igitur, nã bilis Achilli in nos mota iam deferbuit, et Neptunus trãquillitatẽ mari induxit, blãdi iam ſpirãt uenti, nec amplius undarum cõtorquẽtur uortices. Proĩde nauibus in mare attractis reditus ſimus memores. Sic dixit, deſiderio æſtuans: hi uero nauigatione adornabant,

bant, ubi prodigiũ apparuit mortalibus admirandũ, quia Hecuba in canem uertitur. *Priami uxor, humana poſita forma, in canẽ eſt uerſa, & populus circumquaq; excitus, admiratione perculſus eſt: huius autẽ omnia mẽbra ſaxea reddidit deus, magnũ uniuerſæ poſteritati miraculũ: et hanc quidẽ Calchantis monitu, Græci naui ultra Helleſpontũ uexerũt, ſtatim attractis in altum nauibus ijsq; omnibus impoſitis quæ deprædati erãt ex quo cũ infeſto exercitu ad Iliũ uenerũt, deuaſtatis circumquaq; finitimis, aut quæ ex Troiæ direptione coëgerant, unde mirũ quantam acceperint uoluptatẽ, quia tanta erant, ut haud facile numerus iniri poſſet, ijs quoq; iungebantur multæ captiuæ, magno animi cruciatu affectæ. Tum Græci naues conſcẽdebant, uerum Calchas illis properãtibus noluit uenire comes, quin & alios Græcos detinuit, metuit enim graue circa Capheria ſaxa Græcis imminens exitiũ: at iſti recuſarũt illi dicto audientes eſſe, ſiquidẽ malum fatum eorũ mẽtem fraude circumuenit. at ſolus Amphilochus uaticinandæ artis non ignarus, nempe præſtantis Amphiarei filius manſit cũ prudenti Calchante, nam horũ fata ferebãt, ut procul à natali ſolo in Cilycia Pãphyliæ ſedes figerent, ſed hæc in poſterum ordinarunt dij, uerũ Græci oram ſoluerũt, et anchoras ſtudioſe attraxerunt: Helleſpontus autem reſonuit ijs ruentibus, naues uero alluebãtur maris undis. Porro multa peremptorũ arma in proris repoſita erant, ſupernè autem infinita uictoriæ ſigna propendebant, et naues ornabant, nempe capita, haſtæ, ſcuta, quibus cõtra hoſtes prælium initur, & reges è prora uinum in mare diſtillabant, precati deos immortales, ut inoffenſum ſortiri reditũ daretur, precati & uentos, tangebant è nauibus nubes, & aëre ferebãtur. Cæterum captiuæ reſpectabant ad Ilium,*

magno

magno animi uulnere affectæ, & multa quærentes plorabant, clam Græcis magnũ animo luctum prementes, & hæ quidem genua manibus amplexabãtur, hæ uero frontem ulnis uinciebant, aliæ iterũ haudquaquam ob ſeruitutẽ ducebãt ſuſpiria, nec ob patriæ cladẽ, ſed in mamma habebant animum: nã tenellum pectus à curis prorſus immune fuerat: deinde omnibus ſolutæ comæ, & triſtia pectora unguibus dilaniabantur, & in genis rigeſcebãt lachrymæ, aliæ iterũ crebro palpebris diſtillabant: uidebãt enim miſerã patriam incẽdio prorſus conflagrare, ac magnum ſuboriri fumum. Cæterũ cunctæ ad Caſſandrã, defixo intuitu, in admirationẽ adducebãtur, triſtis uaticinij memores: hæc uero illas plorantes ſubſannauit, etſi magno affecta dolore ob patriæ calamitatẽ, quicunq; autẽ ex Troianis fuga ſuæ ſaluti conſuluiſſent, in urbẽ coëuntes, ſepeliendis ſuorum cadaueribus occupati fuerunt, ad quod triſte opus aſciuerunt Antenorem, ipſi uero pyram erexerunt, Græci autẽ immenſo diffuſi gaudio, nunc quidem remis ſulcabãt undas cæruleas, nunc iterũ panſis uelis curſum tenebãt, ſtatim à tergo tota linquebatur Dardania, & Achillis tumulus, hi autẽ, licet gaudio exultarent, tamen in peremptorũ amicorum memoriam adducti, acerbo ac reſciſſo animi uulnere afficiebantur, & ad peregrinam terram inuehebantur, quæ procul nauibus abeſſe uidebatur, & Tenedi littora legebant. Tum Chryſam præteruehebant & Apollinis Sminthei ſolũ & diuæ Cillæ, tum uentoſa apparuit Leſbus, & ſummum lecti promontorij cacumẽ inflectebatur, tũ ſummus Idæ montis uertex, uela autẽ aëra ſecantia reſonuerunt, & aqua proris illiſa fremitũ edebat, caligine inuoluebãtur longi fluctus, & albeſcebant maris uiæ. Porro omnes Græci

inoffenſo

inoffenſo curſu per mare in Græciam ueniſſent, niſi Minerua altitonantis Iouis filia, eis infenſa fuiſſet: nam cum non procul ab Euboia abeſſent, tum regi graue & acerbum meditata exitium, & intoleranda percita iracundia, apud Ioue͂ deoru͂ regem, aſtans talem habuit orationem, ſeorſum ab alijs immortalibus, quia iram animo co͂peſcere non ualebat, Iupiter pater non amplius toleranda dijs machina͂tur uiri, nec tui nec alioru͂ deoru͂ reſpectu͂ habe͂tes, quia nullo amplius ſupplicio afficiuntur ſcelerati homines: na͂ uir bonus afflictiori ſæpe co͂ditione uiuit, quàm malus, indeſinentibus enim colliditur æru͂nis, quare nullus iuſtitiæ locus, & omnis mortalibus pudor euanuit: ego uero non amplius in olympo uerſabor, nec tua uocabor, niſi de Græcorum prauitate ſuppliciu͂ ſumere detur, quia magnum in me delictum admiſit Oilei filius, nec miſertus eſt Caſſandræ innoxias mihi ſæpe manus expa͂dentis, nec meum metuit genus, nec immortalem deam animo reueritus eſt, ſed intolerandum patrauit facinus, proinde faceſſat omnis inuidia, ſi faciam quod meus fert animus, ut & alij iuuenes formidare diſcant magnas deorum minas. Sic dicenti reſpondet Iupiter mollibus uerbis, Mea filia, non ego tibi aduerſabor Græcorum cauſa, ſed ſi cupias exhibebo arma omnia, quæ in meam gratiam Cyclopes indefeſſis fabricati ſunt manibus: tu uero forti animo ipſa Græcis tempeſtatem moueas. Sic fatus, & fulgur & exitiale fulmen & luctuoſum tonitru apud intrepida͂ puellam depoſuit, illi uero magna tentaba͂t gaudia pectus, & ſtatim ægida impetuoſam & fulgentem diſſoluit, irrumpendam, inquam, ac horridam, ipſis dijs mirabile͂: inſculptum enim erat terribile Meduſæ caput, ſupernè ualidi erant dracones magnam uim ignis reſpirantes: infremuit

autem

autem tota ægis circa reginæ pectus, ut quando tonitru miſcetur immēſus æther, & arripuit patris ſui arma, quæ nemo unquam deorū, excepto Ioue, in manus ſumere potuit, cōcuſsit autem magnum olympum & cōfudit montes, & nubes, & nox omnem premebat terram, & mare tenebris inuoluebatur. Iupiter autē id intuitus magnam animo uoluptatē accepit: mouebatur autem magnus aër deæ pedibus, & æther ſtrepitu circūquaq; reſultauit, non ſecus, atq; ſi ipſe omnipotēs Iupiter ad prælīū latus fuiſſet: tum illa immortalem Irida ſuper tenebroſum pontum cœlo demiſit ad Aeolum, ut uenti omnes procellis inſultantes, ad aſperū Caphareum ſe reciperent, hinc in Græcos cōtinuo inuecti, mare à ſedibus imis uerterēt, triſtibus furētes turbinibus: illa id audiens, ſtatim iter adornauit, nubibus circūplicita, dixeris ignem eſſe aëri aut cæruleæ aquæ mixtum: uenit autē in Aeoliam, ubi uentorum impetuoſe ſpirātium antra ſunt horridis compacta ſaxis, & caua & ſonora: in proximo autem ſunt Aeoli ædes: deprehendit uero eum intus cum uxore, & duodena prole, & illi dixit Mineruam Græcorū reditui inſidias ſtruere: uerum hic ſtatim obſecūdabat, & tectis prodiēs, tridentē manibus in montē impegit, ubi ſonori & obſtreperi uēti ſtabulabātur, cauo in antro, unde cōtinuus reſultauit clamor horrende ſtridens, uis autē rupit antri iugum, hi ſtatim quà data porta ruunt: iuſsit uero, ut atra aſſūpta procella mari incubarent, ac maris undæ horrendè intumeſcentes, Caphareum operirent. Porro hi repentè abripiebantur, priuſquàm totam regis ſui orationem audiſſent: ruētibus autem illis mare intolerandè ingemiſcebat, fluctus uero arduis ſimiles mōtibus aliunde alij ferebantur. Porro Græcorū animi parum frangebātur, quia fluctus

ctus modo naues per auras in altum abſtulit, modo iterum quaſi in præceps deuolutas alta uoragine abſorpſit, intolerandus ſemper æſtus harenis furebat, procella undas findente: tum Græci inopes conſilij, nec remos naui admoliri potuerunt, ſtupore defixi, nec uela ui uentorum dirupta, quamuis conarentur, retrahere ualuerunt, nec iterum curſum tenere, quia triſtes aduoluebantur procellæ, nec gubernatoribus quidem amplius uires ſuppetebant, doctis manibus nauium gubernacula dirigēdi: nam omnia aliò torſerunt infeſti turbines: proinde omni uitæ ſpe deijciebantur, quia ponto atra incubat nox, & magna tempeſtas, & grauis deorum ira mota erat, ſiquidem Neptunus acerbam intentabat mortem gratificatus illuſtri fratris ſui filiæ, quæ eadē deſuper magna animi prōptitudine elata, fulminibus graſſabatur, cœlitus Iupiter obſtrepuit, ſuam ex animo filiam illuſtrans, circumquaq; autem inſulas & continentes mare inundabat, non procul ab Euboia, ubi maxime dolores ſæuis doloribus cumulauit dæmon Græcis, pereuntium gemitu & ploratu reſonabāt naues, exaudiebatur undiq; fractorum lignorum fragor in nauibus, quæ ſibi mutuo colliſis diſrūpebantur, cui malo nullo remedio occurri potuit, hi quidem conati naues in ſe inuectas remis depellere cum lignis in caput præcipitabantur miſeri, & acerbo fato occubuerunt, quorum corpora miſeris modis diſsipabantur: nam longa nauium ligna aliunde alia uſum illis præbere haud potuerunt: ſiquidem hi nauibus illapſi mortuis ſimules iacebant, hi uero neceſsitate compulſi natabant remis circumpliciti, alij iterum in tabulis ferebantur. Pontus uero ab imo uertebatur, ita ut mare, cœlum, terram, in unum miſceri appareret, ſiquidem cœlitus grauiſona Minerua

non

non declarauit ſe degeneraſſe à patris uiribus, æther reſo nuit circumquaq;, nã illa graui ira & illata ſibi cõtume= lia exæſtuãs in nauem fulmẽ iaculabatur, & ſtatim illam minutim diſsipauit, alias aliò partes diſijciẽs, terra & æ= ther fremitu miſcebantur, nã tota Amphitrite imis ſtagnis refundebatur, præterea qui in naui erant denſi cadebant, per ipſos enim aquarũ uortices uoluebantur: præterea ful minibus reginæ excuſſus ſplẽdor, micabat nubes perſtrin= gens, deinde ſpuma & capita & hirtæ herbæ albeſcebãt, & certe effugiſſent Aiax malum fatum, niſi ipſe Neptu nus ſubtus dirupta terra montẽ emiſiſſet, nõ ſecus, atq; o= lim magno cerebro ſapiẽs proſilijt dea, ſimilẽ obiecit inſu lam, qualis ſemper ardet ſub immani gigante, qui arden= tem expirat fauillam in terræ cauernis: ſic montis uertex miſerũ Locrorum regẽ operuit ex alto conuulſus, & op= preßit fortẽ uirum, quem terra ſimul & mari domitũ a= tra mortis pernicies inuaſit: ſic quoq; & alij Græci ma= gnis fluctibus iactabãtur: hi quidẽ in nauibus ſtupidi, alij in altũ præcipitati, exitiali omnes calamitate deuincti e= rãt, naues autẽ per obliquũ ferebãtur, aliæ uero euerſa in altũ carina, huic uela ex antẽnis dirupta erãt, uento quip pe dilacerante, harum iterũ ligna omnia turbinibus diſie= cta erãt, aliæ autẽ alto gurgite abſorptæ undas ſubierũt, immẽſis imbribus deprimentibus, nec ferre potuerunt im= menſam uim tũ marinæ, tum cœleſtis aquæ, ſimul cũ uen= tis ingruentẽ: ſiquidem denſi nimbi fluuiorũ in morem dif fluebant æthere: deinde ſubtus furebat mare: & ſic dixit quiſpiã, Talis in homines tẽpeſtas ingruit cum Deucalio nis tempore, non dicendis imbribus diffuſis, terra et mare uertebantur, & profunditas per omnia diffundebatur. ſic dixit certe Græcorum quiſpiam ad acerbam tempeſtatem

in animo obſtupeſcens. Multi enim extincti fuerũt, nunquam nõ redundabat cadaueribus magnus maris fluxus, omnia ingemiſcebant littora, & multos unda in terrã euoluebat. Porrò ligna naualia totum mare prætexebant, medius autem fluxus apparebat, alij iterũ alio mortis genere expirabant, hi quidem ſale per totum Põtum exagitato, fractis ad ſaxa nauibus miſeris modis extincti ſunt Naulij monitu, hic uero magna ob filium ira exardeſcẽs, mota tempeſtate, & Græcis pereuntibus, tamen magno affectus dolore, admodũ gauiſus eſt, quia illi ſubito dea ultionem parauit, & uidit infeſtas turmas uaſto oppreſſas gurgite, at hi magnam ſalſæ aquæ copiam deglutientes, per mare ferebantur, animã expirantes. Porrò captiuis mulieribus magno animus gaudio explebatur, etſi ob oculos uerſaretur exitium, quarum hæ quidem in fundũ agebantur præcipites, ulnis ſuos infantulos amplectentes miſerè, hæ autem hoſtium capitibus manus circumiecerunt, cum quibus miſerè ad exitium properabãt, Græcis parem ſuæ calamitatis uicem reponentes. Cæterum Minerua ex alto intuita animo oblectabatur: at Aiax nũc quidẽ ſubnixus ligno nauis cicumnatabat, nunc uero manibus iter cõfecit, per ſalſuginoſos fluctus, uiribus immanẽ referẽs gigantẽ, ſulcabatur aut ſalſus fluctus fortibus magnanimi uiri manibus. Porrò dij ſpectantes & robur & uirtutem obſtupuerunt, interdum illum præruptus aquæ mons in ſublime per aëra euexit, non ſecus, atq; ad ardui montis uerticem, interdum uero unda dehiſcens, nauẽ alta uoragine abſorpſit, nõ tamen illi laßitudine manus ſoluebãtur, multa hinc atq; hinc fulmina obſtrepebãt, maris undis reſtincta, non enim conſiliũ erat Iouis filiæ, etſi magnis iracundiæ ſtimulis ageretur, illi animam extinguere, niſi ingentibus

tibus prius exhauſto malis & doloribus planè confecto, quare illũ per altos maris gurgites diuturna domuit ærumna undiq; oppreſſum, nam fata infinitis afflictionibus circumuallarunt uirum, neceſsitas autem illi uires ſuggeſſit, nã aſſerebat futurum, ut effugeret, etſi omnes dij in unũ ſuas conferant iras, omnibusq; mare procellis miſceãt, non potuit tamen deorũ minas declinare: ſiquidẽ Neptunus maxima efferbuit iracundia, ſimulatq; illum animaduertit Gyream petram manibus arripuiſſe, & cõcuſsit terram & Pontum, circumquaq; autẽ omnia Capharei præcipitia commouebãtur. Porrò littora magna ui undarum miſere retuſa madeſcebant, rege quippe maris iracundia exæſtuante, qui ſaxum petræ auulſum in mare præcipitauit, quod ille furibundo impetu manibus prehenſabat; at manus dilaniabantur illi diutius ſe flectenti per ſaxi extrema, ſanguis autẽ unguibus defluxit. Cæterũ Neptunus, illo per ſonoros ruente fluctus, optabat omnes ſimul cũ nauibus ad fundum actos exitio dari, ſed atri undarũ uortices Pontum efferebant, at ille ardentem manu facem ſuſtulit, dolo autem Græcis exitium ſtruebat, ſperantibus ad commodum portum ſe poſſe pertingere, miſerè autem omnes ad horrenda ſaxa colliſis nauibus perierunt, tũ quoque ad præſens malum ſæuior adiungebatur dolor, quòd triſtibus comminuerentur petris ſub nocte caliginoſa. Cæterum mortem euaſerũt, quos uel deus uel dæmon aliquis auxilio ſuo eripuit: uerum Minerua nunc quidem magno geſtiebat gaudio, nunc uero animi diſcruciabatur, ob prudentem Vlyſſem, quia magnos aditurus erat labores Neptuni minis, qui inexhauſtam animo ſimultatem ſuſceperat in muros & turres Græcorum, quas ſibi triſti ad Troiam bello fabricati eſſent: proinde mare illud, quod ab

Euxino ad Helleſpontum fertur impetuoſis fluctibus concitauit, quos ad Troiæ littora uoluit. Iupiter uero, fuſis deſuper imbribus, graſſabatur, ut præclaro Neptuno rem gratam faceret, nec Apollo quidem ab opere immunis erat, ſed à mõtibus Idæis omnes torrentes in unum coëgit locum, tantus maris impetus et torrentes triſti ſonitu obſtreperi ac imbribus aucti, diluerunt Græcorũ opus, quos cæruleæ Amphitritæ unda cohibuit, ne antè in mare illaberentur, quàm triſti ruina omnes Græcorum muros conuulſiſſent: quin & ipſe Neptunus ſubito terram dirupit, unde immenſa aquarum uis ſubſilijt limum & harenã ad ſe trahẽs, & magna ui concuſſit totum Sygeum fretum, tum fractæ ferebantur ad littora uoces. Porrò tota Dardania & immenſum Græcorum munimentum ab imis ſedibus euerſa, ac undis obruta diſparuerunt, & ſubierunt terram procul diſtantem, ſola autem harena ex Græcis grauiſonis ſuperficie reſedit, aquis quippe dehiſcentibus, ſeorſum à littore procul, tum hæc ad talem exitum perduxit deorum parum propitia mens: quicunq; autem Græcorum tempeſtate diſiecti eſſent, maritimum capeſcebant iter, & alius aliò appulit, quò deus unũquemque egerat eorum qui triſtes maris procellas effugerint.

Coluti

COLVTI THEBANI HELENAE RAPTVS.

ARGVMENTVM.

Videre eſt hoc poëmate, quo pacto ad Pelei & Thetidos nuptias coierint dij omnes, & quas turbas miſcuerit Contentio. deinde de pomo certamen. præterea Iouem allegaſſe Mercurium ad Paridem ut in tres deas iudicis ſibi partes ſumeret, & formoſiſsimæ pomum daret. & multis habitis uerbis, Paris Veneri dedit pomum, adductus pollicitatione, futurum quippe ut Helenam acciperet, quod etiam factum eſt: nam nauibus in Græciam ac Spartam penetrans, illam abreptam in Ilium abduxit, exitiale omnium malorum principium.

TROIANAE *nymphæ Xãtho fluuio prognatæ, quæ comarũ ornamentis ac ſacris manuum ludicris patria relictis harena, chorũ frequentaſtis, ut Idæis mõtibus choreas duceretis, huc adeſte, ut mihi iuridici mentẽ paſtoris aperiatis, ſonoro proruentes flumine, præterea unde factũ eſt, ut è mõtibus deſcenderet inſuetũ maris iter tentans, nulla tamen maritimorũ operum peritia imbutus, quò uero naues malorũ ſeminariũ, ut mare ſimul & terrã inſanis tumultibus conèuteret paſtor, deinde quodnã tam repentinæ contentionis initium, ut paſtores ius dicerẽt immortalibus, & quod hoc iudiciũ, unde ad illius aures Argiuæ nymphæ fama dimanauerit, ſiquidem ipſæ, conſcenſis Idæi montis iugis, uidiſtis & Parim deſertis inſidentem ſedibus, & Venerem, gratiarum reginam gaudio exultantem. Quando altis Theſſaliæ montibus Ganymedes Iouis iuſſu pincernã ageret, cũ Pelei nuptiæ celebrarentur, uniuerſa deorũ natio eò properauit,*

ut ſua cõdecorarent præſentia formoſam Amphitritæ ſororẽ: Iupiter quidẽ ab olympo, at Neptunus è mari, tum Apollo mellito ab Helycone ſuauiloquarũ Muſarum eò properantiũ chorũ ſecum ducẽs, cui ſe comitẽ addidit Iuno Iouis ſoror, nec ipſa Venus harmoniæ regina ad Centauri nemora ſuũ procraſtinauit aduentũ, deinde & Suadela præſto fuit, nuptialẽ nectẽs coronã, ſagittarij Cupidinis alleuiãs pharetrã, quin & Minerua nuptiarũ expers horrẽda capiti amota galea, ad nuptias ſequuta eſt, nec dubitauit quoq; Latona Apollinis ſoror, quamuis eſſet agreſtior, ſua præſentia cohoneſtare nuptias, at Mars ferratus qui ad Vulcani ædes conceſſit, nec galea, nec infeſta haſta amota, tũ ſine thorace, ſine ferro choreas duxit ridẽs: porro Cõtentionẽ & Chiron & Peleus neglectui habuerũt. Cæterũ Bacchus aureas utcunque comas uuis intẽſas zephyro diſpargẽdas dederat. Verũ perinde ac iuuenca florẽtibus detorta paſcuis, deſertis ſyluis agitur errabũda œſtro cruento boum ſtimulatore percuſſa, ita quoq; Cõtentio grauibus domita uerberibus, palãs agebatur, inueſtigãs, quo pacto deorũ turbaret epulũ, ſæpe aũt ſaxeo proruẽs throno ſtetit, & iterũ ſe ſeſſum recepit, nec manu ſinũ terra prohibuit, nec petrã animaduertit: uoluit autẽ ſonorũ igni fulmẽ elidere Titanibus terreſtri eductis uoragine, & cœlũ altitoni Iouis ſedẽ demoliri, ſed quamuis magnus iræ ſtimulis exagitaretur, locũ dedit tamen Vulcano, & ferri & inextinguibilis ignis moderatori, deinde ſecũ uerſabat animo, ut grauiſonũ ſcutorũ ſtrepitũ ederet, an forte, iniecto metu, clamore exilirent, ſed metuẽs Martem ferratũ ac ſcuto obarmatũ, nouiſſime aliud fraudulẽtũ excogitauit cõſiliũ, nã in mentẽ illi uenerũt aurea Heſperidũ mala: huic Contentio, decerpto admirandorũ malorũ germine,

mine, belli prænũcio, inuẽta dedit malorũ conſilia: nã primũ hoc belli ſeminariũ manu motum in conuiuiũ abiecit, dearũ autẽ commouit chorũ, ſiquidẽ Iuno cõiunx ob Iouis lectũ ſibi placens, ſtetit admiratione cõcitata, et uoluit deprædari: at Venus generis nẽpe ſplẽdore omnibus anteſtans pomũ ſibi habere cupiuit, quod amorũ eſſet poſſeſsio. Cæterũ Iupiter cum ſecũ iniijſſet, ratione dearũ, contentionẽ, accerſijt filiũ, ac tali oratione aſsidentẽ Mercuriũ adoritur, An quẽ, mi fili, Parim noſti Priami filium ad Xanthũ fluuiũ, qui iuxta Idã labitur, nẽpe ſplendidũ illũ iuuenẽ, qui in Troiæ montibus paſtorẽ agit, da illi id negotij, ut in deas cẽſurã exerceat, nẽpe quæ & apta ſuperciliorũ cõiunctione & faciei rotũditate decẽtior: at cui ille illuſtriſsimã adiudicet formã, auferat quoq; præſtantiſsimũ pomũ. Vbi uero Saturnius pater hæc mãdata dediſſet, eueſtigio Mercurius huius ſe itineris ducẽ præbuit, paterna iuſſa capeſcere properans, nec deas neglectui habuit, quarum ſingulæ ſe formæ præſtantia eminere ſtudebant: at fraudulenta Venus explicans flammeum, ac comas odorifera diſcriminans fibula auro, cæſarici ornatum addidit, conſpectos amores propè admonens, hiſce uerbis compellat, Dilecti filij, amplectimini nutricem, hodie ſplendidæ mecum facies certamen ſuſcipient, & metuo cui pomum paſtor iſte deferet: nam aiunt Iunonem ſacram eſſe Gratiarum nutricem, & imperia & ſceptra tenere, Mineruam uero bellis præeſſe, at ſola Venus imbellis dea, nec in reges imperium obtineo, nec Martiam uibro haſtam, nec telum manu torqueo, ſed nihil eſt, quod tantus mihi inijciatur metus: ſiquidem loco cuſpidis, mellitum amorũ uinculum, cæſtum habeo, non ſecus, ac celerem haſtam, unde meo amoris œſtro exagitatæ fœminæ ſæpe ſummus

torquetur doloribus, nec morti ſuccumbunt. Venus *igitur roſea effulgens ceruice, in hæc prorupit uerba,* Mercuriū *ſequens,* Amores *autem amicum matertera præceptū audientes animos confirmabant nutrici, ſedulo diſtricti officio, & iam* Idæi *montis uerticem ſuperauerunt: uerum* Paris *ætate florens ad torrētis procurſam paternas pauit oues, ab alijs ſeiunctus paſtoribus, nā ſeparatim taurorū armentum, ſeparatim paſcentiū ouium greges curauerat, et haſta à tergo montanæ capræ ſuſpenſa erat, ipſaq́; tetigit femora, deinde pedū quo boues ſtimulet, ſupponebatur, talis exiſtens, de more fiſtulæ, lento incedens gradu, agreſtiorem quidē, ſed ſuauem meditabatur arundine* Muſam: *ſæpe autem deſertis in ſtabulis ſe cantu oblectans, nec tauros & oues curæ habuit, qua de cauſa fiſtulam circumferens, pro egregia paſtorum conſuetudine, & in* Panis & Mercurij *honorē gratum exoriebatur cantum, nec canes latratum, nec tauri mugitum tollebant, ſola autem* Echo *obſtrepera* Idæis *mōtibus reſonuit, uocis imperita.* Porrò *tauri florentis herbæ ſaturi obeſis incūbentes natibus, ſomnos ducebāt: uerum* Paris, *ſub edito plantarū umbraculo ſe oblectans, procul uidit deorū nuncium* Mercuriū & *metu perculſus exilijt: deorum autem cōſpectui ſe ſubtrahere nitebatur, & relictis ſub uirgultis fiſtulis, cantū, qui nunquam multum attulit tædij, interrumpit: illum igitur ita metu trepidantem compellat* Mercurius, Huc *te conferas reiecto metu, omiſſisq́; omnibus, cœleſtibus deabus ius daturus, huc inquam, ut tua cenſura decernas præſtantiorē faciei formā, & illi quæ cæteris formæ ſplendore præluceat gratum hoc præbeas germen.* Hæc *ubi dixiſſet, ſuppreſſa uoce ac blandis intenſis luminibus,* Paris *iudicādæ formæ munus obire properabat, ac fixo perluſtrabat in-*

tuitu

tuitu, & cæſiorum ſuperciliorũ lumen, & ceruicem tum accurata obſeruatione ſecũ perpendit ornatũ, quem ſingulis aurum addebat, deinde calcanei & plantarũ uertebrum. Cæterũ Minerua Paridem manu arreptũ, antequã iuridicundo ſe accingeret, tali cõpellat oratione, Huc te, Priami fili, recipias, omiſſa Iouis cõiuge, & ſpreta quoq; thalamorũ regina, Mineruæ, uirtutis præſidi, hanc laudẽ deferas: fama fertur te imperiũ obtinere, & Troianorum oppidum tuæ ſubeſſe tutelæ: huc, inquã, te recipias, ego te uiris aduerſa bellorũ mole preſſis opitulatorẽ exhibebo, nec unquam tibi ira inflãmata Bellona uim fecerit: proinde mihi morigerũ te præbeto, ego enim te fortitudine & rei bellicæ peritia imbutum reddã. Vbi hæc dixiſſet Minerua ſapiens dea, hiſce uerbis eius orationem interrupit formoſa Iuno, Si mihi tuo iudicio præſtãtius detuleris germen, ego te uniuerſæ Aſiæ dominũ conſtituam: belli opera pro nihilo ducito, quid enim hæc ad urbiũ dominatorem ſpectant? nã hic in fortes & imbelles uiros imperiũ exercet, nec certe Mineruæ aſſectatores ſemper re bene geſta decedunt, & Bellonæ miniſtri breui tranſacta uita morti concedunt: talem dominatũ clariſſima Iuno exhibuit, tum Venus peplum ſinuoſum in aëra denudãs ſinum ſuſtulit, nec pudore retracta, quin pectus omne nudaret, & manu alleuians ſuaue amorũ uinculũ, non meminit huberum, ac in riſum ſoluta, talibus aggreditur paſtorẽ dictis, Suſcipe, & bella ex animo dele, ſuſcipe, inquã, noſtram formam, ſceptris & Aſiatico imperio poſthabitis: nullam equidem rei bellicæ peritiam habeo: quo enim ſcuta Veneri? formæ ſplendore potius palmariũ referũt fœminæ. Pro fortitudine igitur amabilẽ tibi uxorẽ exhibebo, pro imperio Helenæ thalamũ cõſcendes, ſponſum te uidebit poſt Troiam

Lacedæmon. Vix finem dicendi fecit, & hic ſplendidum præbuit pomum, ſplendori donũ, magnã Veneris poſſeſſionem, belli ſeminarium ac pernicioſam pugnæ originẽ. Porro Venus manu pomũ tenens, in hæc uerba prorupit, Iunonem conuitijs inceſſens, & Mineruã quoq; maſculo animo præditam, Cedite mihi uos Martis ſociæ, cedite, inquam, mihi huius certaminis uictoriã, formæ ſplẽdorem dilexi, & formæ ſplendor me ſequitur. Aiunt te, mater Martis, in partus doloribus augere ſacrũ decentiũ Gratiarũ chorum, ſed te hodie omnes negarũt, nec ullam inuenire potuiſti auxiliatricem, nec quoq; ſcutorũ regina, etſi ignis es nutrix, non tibi Mars opem tulit, etſi haſta graſſatur, non flãmæ Vulcani, etſi ignis uapor inſidiatur: quid eſt, cur ſe iactat uana Minerua? quam non ſeuit cõnubium, nec mater peperit, ſed ferri ſectio, & ferri radix, non adhibita obſtetrice, paterno eduxit capite, quemadmodũ etiam ferreis corpore tecto operimentis, & amorẽ fugitas, & Martis arma ſectaris, Harmoniæ ignara, ac neſcia cõcordiæ. Ignoras Minerua imbecilliores eſſe, nec magnificè ſe præclaris bellis efferentes, ut qui mẽbris iudicatis, nec uiri nec fœminæ ſint. Talibus inceßit contumelijs Mineruam Venus. Verũ ut hæc præmium formæ, quod urbes excidio daturum ſit, ſortita eſt, & Iunone & Minerua pulſis, miſer Paris amore inflãmatus, & quam non uidit perſequẽs in denſam abduxit ſyluam uiros architecturæ peritos, hic craſſæ ſyluæ quercus præſectæ cadebant, induſtria Pherecli malorũ inceptoris, ut qui aliquando naues fabricatus ſit in gratiã Alexãdri luxu perditi regis, nam hic Idæos montes mari mutauit, & Venerem concubitus conciliatricem (quæ ad id hortata eſt) littoralibus ſæpe placans ſacrificijs Helleſpontum nauibus

tentauit,

tentauit, quare magnorum ſibi calamitatũ ſigna edebantur, nam cæruleum mare fluctibus intumeſcens cœlũ cinxit caliginoſo Vrſæ uinculo, quæ dēſos aëre nymbos excutiens mare inundauit, cum remus ſulcaretur, tum Paris Dardaniũ & Troicum ſolum linquens tranſmiſit oſtia Iſmaricæ paludis, & Threici Pangæi promontoriũ, ubi uidit aſſurgere Phyllidis nimio uiri amore flagrantis ſepulchrũ, & erraticæ uiæ curſum, qui nouem cōſtitit circulis, quos ambiens Phyllis maritũ defleuit, dolēs reducem Demophoonta, cũ è populo Athenienſi reuerteretur, deinde huic per fertilē Theſſaliam iter facienti Achaiæ oppida, nempe Phthia & Micenæ apparere incœperunt, ad hæc per Arcadiam Spartam cōtendit formoſis conſpicuã mulieribus, & amabilem Atreonis urbem ſitam cognouit ad amnem Eurotam, præterea uidens ſyluã uicinam iuxta mōtis pedem ædificijs frequentē mirabatur amœnã Therapnen, nec hinc lōga erat nauigatio, nec trãquillo mari diu audiebatur ductorũ remorũ ſonitus: nam ad ſinũ littoralem appellentes nauis retinacula ligarũt, quibus naualia opera curæ erãt, ſed Paris frigido ablutus flumine, ſuſpenſo inceſſit ueſtigio, ne amabiles pedes puluere obducerētur, ne cæſaries galeæ illiſa uētis turbaretur, ſi forte acceleraret gradũ, iam editas hoſpitaliũ incolarũ ædes ſuſpiciens, & uicina tēpla, ac urbis ſplendorē oculis perluſtrauit, hic quoq; uidit aureã indigetis Mineruæ effigiem, & Carnēſis hyacinthi, quem aliquãdo uirēti ætate conſtitutũ Amyclæorũ populus cognoſcens cum Apolline rem habere grauiter ferebat, ne Latona Ioui irata, & hunc abduceret: uerũ latuit Apollinem ſe habere Zephyrum in hoc puero riualem, ſed terra in gratiã plorãtis regis florē eduxit, qui Apollini ſolatio eſſet, florē, inquam,

admirando

admirãdo iuueni cognominẽ, iam nõ procul abſuit à Menelai ædibus diuinas ob gratias ſibi placẽs: nõ enim, Dioniſe, tam amabilẽ peperit te filiũ Thyone, etſi Iouis propago ſis, nam & ille ſplẽdore faciei præſtabat: at Helena ſtatim reſerato thalamo foras ſe corripuit, & circumſpectãs, ut uidit, ut animaduertit illũ pro amicis foribus ſtantem, in ipſa aulæ penetralia abduxit, & iuſſit nouæ & aureæ ſellæ inſidere, uerũ nullã eam ſpectãdi ſatietas capere potuit, iam uero oboriebatur illi ſuſpicio, eũ eſſe Cupidinẽ aureæ Veneris filiũ thalami miniſtrũ, at tandẽ cognouit fieri nõ poſſe, ut is ſit, nẽpe cui deſit pharetra, ſæpe elegãtis faciei ſplẽdore adducta, uidebatur ſibi deſideriorũ regẽ ſub cõſpectũ prodijſſe, tandẽ admiratione percita, talẽ deprõpſit orationẽ, Hoſpes unde ades? age nobis tuũ genus ediſſere & patriã, nã ſplendore formæ admirãdũ regẽ repræſentas, ſed tuũ mihi genus inter Græcos incognitũ eſt, non enim Pylũ imperio tenes, nã Anthilochũ noui, tua autẽ mihi facies nunquã uiſa, nec Phthiã gratã principũ uirorũ nutricem, non enim me præterit illuſtriũ Aeacidarũ genus, nec Telamon gloria florẽs, nec Patroclus morũ ciuilitate inſignis, nec Achilles fortitudine cõſpicuus, hæc deſiderio æſtuans ſuauiloqua dixit nympha: ille uero ſuaui hac uoce reddita reſpondit; An unquam ad tuas aures peruenit, Ilium in Phrygiæ terminis ſitum, cui murũ circũduxerũt & Neptunus & Apollo, & an aliquem regẽ Troiæ audieris, omnibus felicitatis numeris inſtructiſsimum, qui à Ioue quoq; genus ducat, hinc ego generis ſplendorẽ trahens omnia gentis inſignia moribus exprimo: ſum ergo, mulier, charus opulẽti Priami filius, ſum uero Dardanides. Porro Dardanus Iouẽ habuit generis autorem, hinc dij ſæpe olympo dilapſi ad mortales

diuerterunt,

diuerterunt, ac ſeruitutem ſeruierũt, quãuis eſſent immortales, quorũ & Neptunus & Apollo noſtræ patriæ muros condiderũt nunquã corruituros: ſed & regina, dearũ ſum iudex: ſiquidẽ in deas cenſurã exercens Veneris ſplẽdorem & amabilem formam prætuli dolentibus alijs cœlitibus: at hæc recepit ſe mihi daturam nymphã amabilẽ, celeberrimã meorum operũ remunerationem, cui Helenæ nomen indidere mortales Veneris ſorori, in eius gratiam non dubitaui tanta maria trãſmittere: hic igitur matrimonium cõtrahamus, cũ Venus iubeat, nec mihi probri notam inuras, & meam Venerẽ refutes. At nolo tãta uerborum circuitione uti. Quid enim ſcientem tanto negocio docere coner? non certe te latet Menelaum imbellis eſſe ſanguinis, nec Græcia tales unquã fœminas tulit, nam imbecillibus coaleſcẽtes mẽbris uiros forma refterũt, & plane à mulierũ indole degenerarũt. Sic dicendi finem fecit, at nympha amabilem defixit humi intuitũ, & diu ſecum hærens, nullam uocem edidit, tandem uero admiratione concitata, in hæc uerba prorupit, Profecto hoſpes ſæpe in animo habui tuæ patriæ muros, quos olim Neptunus, & Apollo condiderunt, nempe illa immortaliũ ſimulachra, animi oculis demetiri, deinde & fragrantia illa deſtituti Apollinis paſcua, ubi ad diuinitus condita portarũ munimenta ſæpe Apollo boum ueſtigia preſſit. Age igitur è Sparta Troiam me abducito, non recuſabo ſequi, ut iubet Venus nuptiarũ regina, nec mihi terrorem inijcit Menelaus, quòd me Troianã urbem petijſſe reſciſcet. Tale pactum, cum Paride formoſa inijt nympha. Cæterũ nox, rerum quies aderat, poſt ſolis uias, ſomnũ leuans, quẽ oriens aurora ſuſpenſum præbuit. Aperuit autẽ duas inſomniorum portas, hanc quidem ueritatis terminis circũſcriptam

mundo patefaciens, unde ſubſiliunt ueræ deorũ uiſiones, illã uero dolo cõpactam uanorum inſomniorũ altricem. Porro hic Helenã ex benignis Menelai ædibus ad naues abduxit, & ſibi ſupra modũ placens ob Veneris pollicitationes, belli molem ſecũ ad Ilium agere properauit: orta autem aurora Hermione flãmeo in auras abiecto, & lachrymis diffluens ſuſpiria duxerat, enimuero ancillas plerũq; thalamis abſtractas ſublata uoce adorta eſt, Puellæ quò me deſerta, luctifica diſparuit mater, quæ heri mecum thalami foribus obdito peſſulo cubitũ cõceſſit, & uno in lecto quietem cepit? Hæc cõmemorabat lachrymis diſtillans Hermione, ancillæ autem non potuerũt, quin unà cum illa plorarent: at fœminæ Hermionẽ ſtipantes, conatæ ſunt gementem in ueſtibulis cohibere, Filia, dicentes, ſiſte ploratũ, abijt mater reditura, ubi te plorantem didicerit, non uides, ut luctuoſæ ſubſidant genæ, & te frequẽter plorante, florida marceſcat facies, illa modo ad nympharũ in unum coeũtiũ cœtum uenit, & rectà deflectẽs detinetur, præter animi ſui ſententiã, ac ad uiridariũ cõtendens roſido in campo deſidet, aut abijt patrio lotura corpus flumine, & ad Eurotæ ripas moratur: puella uero, crebris ductis gemitibus, & lachrymis humecta reſpõdit. Vidi mõtem, noui amnem, nec me præterit, quæ nam ad roſas aut pratũ ducat uia: quid me loquendo detinetis fœminæ, iam ſydera cœlo præcipitant, & illa in ſcopulis ſomno ſopita iacet, iam aſtra oriũtur, nec illa reuerti properat. Quis te, mea mater, mundi angulus habet? quos incolis montes? te'ne oberrantẽ feræ dilaniarunt? at uel ipſæ feræ admirãdi Iouis metuunt genus, an è mõtibus in præcipitium acta in puluere iaces, corpore deſertis in ſyluis proſtrato? ſed in opacã & antiquã ſyluam penetrans, arbores

*bores omnes ad ipſa uſq; folia acerrimo dimenſa ſum in-
tuitu, tuũ non deprchẽdi corpus: non eſt igitur cur ſyluæ
ſuccenſeamus, nec tranquillitas ad ſacrũ fœcundi Eurotæ
meatũ natantem cooperuit in fundũ abſorptam, cũ quip-
pe & fluminibus & ſacris pelagi undis, Naiades uitam
agant, nec fœminis uitam adimant. Vbi hæc cũ gemitu &
ſuſpirijs reddidiſſet, inclinata ceruice, in ſomnũ incidit,
qui mortis eſt comes, nã hi duo ſi coẽant, neceſſum eſt, in
cõmunionẽ uenire omniũ operũ antiquioris fratris, hinc
fœminæ dolentibus grauatæ ſupercilijs, ſæpe in ſomnum
incidũt cum plorãt. Porro hæc inſomniorũ induſtria ua-
gata perſuaſum ſibi habebat, ſuam ſibi matrẽ oblatã eſſe,
quare puella admiratione percita, talia uociferabatur,
quãuis doloribus excarnificata, Heu me ſomno ſopitam in
patrijs lectis deſeruiſti, fuga te hinc corripiens. quem non
mõtem cõſcendi? quos non colles trãſmiſi? ſiccine ad for-
moſæ Veneris Harmoniã properas? Ita uociferãti reſpon-
dit Helena, Mea filia, ne tãto cum mœrore queraris, talia
tibi eſſe obiecta, nam fraudulẽtus ille uir, qui heri noſtras
ædes ſubijt, me rapuit. Hæc ubi dixiſſet, illa proruit, uerũ
non cernens nutricem, multo acutiori uoce erugijt, Ala-
tæ aues, quæ ex aëre genus trahitis, in Cretam uos con-
ijcientes, nunciate Menelao, uir quidem iniquus heri in
Spartam ueniens, omnẽ ſplendorẽ meis deleuit ex ædibus.
Cũ puella lachrymis humecta haſce iactaret uoces, ac ma-
trem inquirens fruſtra oberraret, & per Ciconũ oppida
& Aeoliæ meatũ, tum in Dardaniæ portum, ſponſam in-
uexit ſpõſus. Cæterũ Caſſandra crebro comas dilaniauit,
ac aureum diripuit flãmeum, ubi in arce uidiſſet nouam
hoſpitam, Troia autem reſeratis urbium portis, ſuſcepit
reuerſum ciuem malorum omnium autorem.*

F I N I S.

15